UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00102799 4

Carl Müller

Decbr 1910

N. P. V. MÜLLER
STADSPHYSICUS
HELSINGØR.

MEDDELELSER

OM

SKUESPIL OG THEATERFORHOLD

I ODENSE

I ANLEDNING AF HUNDREDEAARSDAGEN

FOR DEN FØRSTE DANSKE KOMEDIES OPFØRELSE

PAA ODENSE THEATER

— DEN 18. NOVEMBER 1896 —

UDARBEJDEDE AF

KARL SCHMIDT,
THEATERUDVALGETS FORMAND.

ODENSE.
I KOMMISSION HOS HEMPELSKE BOGHANDEL.
TRYKT I FYENS STIFTSBOGTRYKKERI.
1896.

MICROFILMED BY
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
MASTER NEGATIVE NO.:
930114

Eftertryk forbydes.

LIBRARY
MAR 9 - 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

PN
2746
O3S36

Fortale.

Naar jeg har paataget mig at skrive Odense Theaters Historie, da skyldes dette alene den Omstændighed, at ingen anden meldte sig til at udføre et Arbejde, som jeg mente burde udføres i Anledning af det for et Provinstheater her i Landet hidtil enestaaende Jubilæum, vort Theater kan fejre den 18de November iaar. Jeg ved saare vel, at jeg ikke medbringer nogen anden Forudsætning for at kunne gaa til et saadant Arbejde, end en stor Interesse for Theatervæsen i Almindelighed og en endnu større for alt, hvad der vedrører Odense By og dermed da ogsaa dens Theater i Særdeleshed. Jeg føler ogsaa fuldt ud de Mangler, der klæbe ved min Fremstilling, ikke mindst den, at det hele paa flere Steder er blevet til et Slags Listeføring, der naturligvis vil falde Læsere trættende at komme igennem, men jeg trøster mig i saa Henseende med, at det ikke, ialfald ikke mig bekendt, er lykkedes andre Forfattere af Theaterhistorier at undgaa at strande paa det samme Skær, og jeg tør derfor maaske haabe paa, at jeg ikke, lige saa lidt som de, skal af den Grund komme til at savne en velvillig Overbærenhed.

Det er et brydsomt og saare trættende Arbejde Blad for Blad at lede henad et Par Hundrede Aargange gamle Aviser igennem, og neppe undgaar man at overse et eller andet, som det nok kunde have været værd at tage med; jeg haaber dog, at intet væsenligt skal være undgaaet min Opmærksomhed. At jeg iøvrigt har øst

af en Mangfoldighed af andre Kilder, særlig en Mængde Skrivelser i vort Provinsarkiv og naturligvis først og fremmest i Theatrets eget Arkiv, er en Selvfølge. Først og fornemmelig har jeg haft til Hensigt at skrive en Odensebog, dermed mener jeg en Bog, der om Odense Theater som Midtpunkt skulde meddele et og andet, Byen i Almindelighed vedrørende, men ret naturligt lod sig dertil knytte en Del Bemærkninger, som, haaber jeg, i Forbindelse med den Omstændighed, at de mange omhandlede Skuespillerselskaber jo ikke spillede Komedie her i Byen alene, maa findes at give et lille Bidrag til Provinsscenens Historie i Almindelighed, et Felt, der, saa vidt mig bekendt, hidtil er uopdyrket.

Jeg tillader mig herved at rette min venligste Taksigelse til alle de mange, der ved at meddele mig Oplysninger, laane mig Portræter, eller paa anden Maade have vist mit Arbejde Interesse, men i Særdeleshed takker jeg mine ærede Kolleger i Odense Byraad, Interessenterne i Theatret, fordi de ved at stille mig de nødvendige Midler til Raadighed have gjort mig det muligt at udgive denne Bog og derved ogsaa at kunne yde mit Bidrag til Festligholdelsen af Theaterjubilæet.

Odense den 15de September 1896.

Karl Schmidt.

I.

Theaterforestillinger i Odense før 1795.

I et Haandskrift fra 1531 indeholdes de ældste danske Skuespil, som kendes, nemlig: Fastelavnsspillet Den utro Hustru, det allegoriske Skuespil Paris' Dom og Helgenstykket Dorotheæ Komedie. Om det første og sidste af disse antages det, at de ere forfattede eller dog bearbejdede af Christen Hansen (eller Jensen), som var Skolemester ved Vor Frue Kirkes Skole i Odense; det andet staar saa langt under dem, at det neppe har haft samme Forfatter som de. Derimod er det ikke usandsynligt, at de alle tre har hørt til det Repertoire, de saakaldte Skolekomedier, som Disciplene i Latinskolerne opførte ved højtidelige Lejligheder, f. Eks. fyrstelige Personers Bryllupper eller Besøg i Byen.

Om saadanne Skolekomedier vides det, at Tragedierne Dido og Turnus (udkomne i København 1591) ere forfattede af den her i Byen fødte Jacob Jacobsen Wolf, der fra 1594 var ansat ved det her værende Gymnasium som Professor og Lektor i Theologien, ligesom at Præsten Jørgen Jensen Thyboe har skrevet Skuespillet Kong Salomons Dom, hvorom han selv beretter: „Anno 1610 blev Hertug Christian den 5te af det Navn hyldet i Odense. Paa den samme Tid blev Kong Salomons Dom

paa spilviis exhiberet af Odense Skoles Personer, hvilken Dom jeg Jørgen Jensen tilsammenskrev i en Comoedie Aar 1607 tilforn, der jeg var en Medtjener, uværdig, i Guds Ord udi Faaborg."

Skolekomedierne, som navnlig florerede under Frederik II, ophørte omtrent 1630. Dertil bidrog flere Omstændigheder, til at begynde med saaledes vistnok den, at de fornemme, som foruden at være Publikum tillige skulde bidrage til Komediernes Udstyrelse ved at udlaane deres Klæder til de agerende Disciple, havde faaet Smag for Operaer, ved Siden af hvilke Skolekomedierne faldt temmelig tarvelige ud. Dertil kom saa, at Udøverne af Skuespilkunsten bestandig mere udsondrede sig til en særlig Kaste, som med Opgivelse af de ifølge Hævd anerkendte Erhverv udelukkende gave sig af med at spille Komedie, Folk altsaa, som gjorde Komediespil til Levevej, og som — under den mørkere Livsanskuelse, der efterhaanden bredte sig, og for hvilken theatralske Forestillinger vare en Syndens Gerning — alene af den Grund vilde være hjemfaldne til Forargelse, selv om der ikke iblandt dem havde været mange løse Eksistenser, hvis væsenligste Kendemærke var en gennemgaaende Upaalidelighed.

De første professionelle Skuespillertrupper kom herind fra England omtrent 1580; efter dem fulgte franske, hollandske og tyske Selskaber, der alt efter Godheden af deres Præstationer og Direktørernes Evne til at insinuere sig fik mer eller mindre vidtrækkende Privilegier. Saaledes gaves der i 1680 Nicolaus Löcke, som kom hertil fra Hamborg, Bevilling til ikke blot at spille Komedie overalt i Kongens Riger og Lande, men endog med den Tilføjelse, at „slet ingen andre Comedianter" maatte gøre ham „nogen Indpas" deri.

Om et af disse Selskaber vide vi fra Bircherods Dagbog, at det gæstede Odense 1661; han skriver nemlig den 24de Oktober s. A.: „Nogle til Odense ankomne Comediantspillere begyndte hodie paa Raadhuset at agere". Dette er den første Efterretning, vi efter Skolekomediernes Dage have om theatralske Forestillinger her i Byen. Den næste stammer fra 1735 og findes i Ugentlige Provincial-Notifications Lister, hvori meddeles, „at de til Odense nylig ankomne Kongl. Preusiske og Chur-Brandenburgiske Hof-Comoedianter med deres stoere Figurer halvanden alen höye, den 1 Juni aabner første Gang her paa Odense Raad-Huus deris stoere og Prægtige Theatrum". Disse Figurer „gaa frie paa

Theatro, og giöre alle deris Actioner i alle maader, som levende Personer, saa man kand endnu over dette friedt see dem 2 til 3 Alen over deres hoveder, Principalen for dette Bande Obligerer sig at vil have 200 Ducater forspillet, om nogen her har seet saa kostbare og rare comoedier at blive spillet, som hand vil Præsentere". Dette Selskab, som bestod af Principalen, hans Kone og fire Børn, druknede ifølge samme Blad for 24de Septbr. „sidstleden, da det stercke blest og uveir var", mellem Aarhus og Aalborg. Den 10de Oktober samme Aar begyndte endelig et andet Selskab paa Raadhuset, hvis Kunster vare saa „rar og Curieus som næppe nogen her i Landet haver seet", og hvis Direktør ikke mødte med Marionetter som den forrige, men havde med sig „Lin-Danser, Engellændiske Luft-Springer, Positur-Mester, Palancirer og Table-Konster og stærcke Mands Konster". Uagtet dette Selskab havde „store og berømmelige Attester" fra „mange Konger og andre Höye Herrer" og agerede „med mange og alle tider Nye Curieuse stycker" paa „deres megtig Theatrum, som er værd at see", saa tilbøde de sig dog at „fornöye" Folk „for en ganske Lieden betaling".

Først i Halvtredserne gæstedes Byen af et tysk Skuespillerselskab, som „var af de Tiders omrejsende Troups, ikke den sletteste"; det tjente godt og kunde fremdeles være vedblevet „at trække Penge baade ud af Byen og Landet", hvis ikke en uforsigtig Optræden af Direktøren, C u n n i g e r, havde „skilt ham paa eengang ved det godvillige Publicums Yndest". Sagen var den, at han havde været inde paa det Vinhus, som holdtes paa Apoteket, og der af en tilstedeværende, hvem han antog for en Tysker, faaet det Spørgsmaal, om „han kunde stoppe Omkostningerne, siden han spillede i et fremmed Sprog"; hertil lod han sig da af det formodede Landsmandskab forlede til med et Smil at svare: „W e n n d i e d u m m e n D ä n e n n u r w a s f ü r s A u g e h a b e n, s o s i n d s i e l e i c h t b e f r i e d i g t, u n d g e b e n w i l l i g i h r e B a t z e n h e r", en Yttring, som havde til Følge, at Selskabet maatte standse sine Forestillinger her og opløses. Nogle forbleve her, andre rejste deres Vej, blandt dem Cunniger, som „glemte at betale endeel godt Folk, som han havde faaet Vahre og Arbejde af".

I omtrent 40 Aar var der nu ingen fremmede Skuespillere her i Byen; derimod gav i 1759 „den gamle Kunstmester Henrik

German med hans af Luftspringere og Stigedandsere bestaaende Familie" en Del Forestillinger her; de opførte tillige Pantomimer og gjorde stor Lykke, saa stor, at de kaldtes til Kjøbenhavn, hvor den gamle, „der øvede mange forundringsværdige Exercitier" og kunde gøre „baade smaa og store mechaniske Ildkunster", i et Par Sæsoner knyttedes til den danske Skueplads for at opføre Pantomimer, arrangere Fyrværkerier og lede Ballettens Maskinvæsen. Omtrent 1770 var endvidere Antonio Brambilla, Linedanser og „lystig Person", her med sit Selskab; det opførte foruden Ekvilibristkunster tillige Pantomimer, blandt andre „Arlequin som Bettler". Senere kom han til Kjøbenhavn, hvor han i Juni 1772 med et Selskab af „Pantomimister, Springere og Capriolmagere samt sin geschickte lille Engelskmand" gav ti Forestillinger paa den danske Skueplads.

Det vides ikke, at der i Aarene 1750—91 har været andre lignende Kunstnerbesøg her i Byen end de nævnte, saa der kan for saa vidt ikke have været meget livligt her. Dette bekræftes da ogsaa af en Sachser, som rejste her igennem, og som skrev en Del om Byen. Han siger, at Odense „kaldes ogsaa det lille Kiøbenhavn. Dog falder denne Liighed kun meget i det Smaae. Een af dens egne Indvaanere sagde mig, at den baade var for liden og for stor. For liden til at Indbyggerne med nogen sand Fornöielse kunne dele sig i saa mange Cirkler, som den af fordum Don Ranudo der stiftede Rangforordning og borgerlige Adskillelse kunne behøve, og for stor til at dens Indvaanere kunne taale at leve i borgerlig Samdrægtighed. Offentlige Spectakler eller Divertissements findes her slet ingen, dog have de til Nöd eet eneste Concert om Vinteren, men som skal være meget maadeligt, som man let kan forestille sig i en Bye hvor ingen egentlige Musik Liebhavere ere, og der altsaa tillige maa fattes for nye Musicalier. Stadsmusikanterne som bestyre denne Concert, skulle desuden kun udgiöre 3 Stemmer, som due noget, da de övrige ere Lærlinger; — og altsaa kan man let slutte sig til Resten." Fra Januar 1772 ses det dog, at der hver Tirsdag Aften hos Sr. Kyhn paa Overgade (nuværende Klubbens Gaard) opførtes „en smuk Concert paa den store Sahl af Stadens Musikantere. Den begynder Kl. 5 og varer til Kl. 8." En enkelt Gang gav en fremmed Musiker Koncert her.

I 1775 kom der en ung Mand her til Byen, som snart fik en betydelig Indflydelse paa dens offentlige Liv, Boghandleren Christian Henrik Iversen (født i Kjøbenhavn 6te August 1748, død i Odense den 1ste Marts 1827). Det er ikke Stedet her endog blot at opregne, endsige nærmere at omtale alt det meget, denne vel begavede og i høj Grad virkelystne Mand fik sat i Scene; her skal alene de to Foretagender mindes, han samtidig satte i Gang 1780, Fyens Avis og Hefteskriftet Almeennyttige Samlinger til Hiertets Forbedring, Kundskabernes Udbredelse, og stundom til Moerskab (40 Bind), fordi det var i dem, han offentliggjorde de mange Artikler, hvori han tog de dramatiske Forhold her i Byen under Behandling. Iversens Fader var Kantor ved Slotsmenigheden „og den første, som bestyrede offentlige Koncerter i Hovedstaden"; han var Omgangsven ikke blot med Folk fra Kapellet men med selve den danske Skuepladses Fader, Holberg, som havde været med til hans Bryllup og senere stod Fadder til Sønnen. I Nekrologen over denne antydes derfor Muligheden af, at han fra Gudfaderen kunde have faaet som Faddergave det „Hang til Vittighed og Satire, der fulgte Gudsønnen hans hele Liv igiennem og gjorde hans Venner og Omgivende ofte Fornøjelse, men voldte ogsaa ham, ligesom hans Fadder, mange Gange Fortræd". Dette være nu, som det være vil, vist er det, at Christian Iversen nærede stor Interesse for Theatervæsen, saa stor, at han baade har givet sig af med at oversætte Komedier og selv at agere. Denne Mand altsaa kom hertil paa en Tid, da Odense, som han selv siger, „ikke havde nogen Overflødighed paa moerende Underholdning"; hvad var da naturligere, end at han søgte at bringe Liv her i Byen, og hvad kunde vel ligge nærmere end at samle dem, der delte theatralske Interesser med ham, i et dramatisk Selskab. Det var da det, han gjorde, „tildeels for min og især for andres Fornøjelses Skyld". I dette Selskab, hedder det i en af hans Artikler fra 1791, „som her blev stiftet for 2 Aar siden, og i hvilket regelmæssigt fra September til April hver anden Onsdag opføres Comedier, hvori baade Noblesse og Borgerlige foreene sig i Rollernes Udforelse, har ligeledes enhver agtet Fremmed eller Udenbyes frie Adgang, for eengang hver Vinter, men paatager denne sig en Rolles Udførelse med paa Theatret, da har samme Entrée, saalænge de kunne ansees for Fremmede i Byen".

Selskabet gav sin første Forestilling den 2den September 1789 i Baghuset til Rebslager Leopolds Gaard „lige for vor Frue Kirke“, hvor F. Christophersen & Co. i mange Aar have drevet Brænderi, en Forestilling, som indlededes med en Prolog, i hvilken Selskabets Maal karakteriseredes saaledes:

„Os være skal det store Maal,
At skye utidig Lyst og smage ædle Glæder“.

Afset fra de gamle Skolekomedier er saaledes den første danske Komedie, som vides at være opført i Odense, spillet her; hvilket Stykke, der blev givet, har ikke kunnet oplyses.

Foruden at opføre Skuespil gav Selskabet sig af med at arrangere Maskerader; disse holdtes paa Raadhuset, hvor Selskabets Bud og hans Kone havde „den Ære at opvarte i al Tavshed“ dem, der forlangte „deres Dragter modtaget og gjemt til Omklædning“; hos samme Bud kunde faaes „Masquer til Ansigtet“. Forøvrigt skriver Direktionen — hvilket formentlig vil sige Iversen — i 1791 om Selskabet, at der „maaske ikke ved noget dramatisk Selskab i Verden har været sørget saa meget for Moraliteten, endog i Medlemmernes Valg som ved det Odenseer, hvor aldrig nogen Samling maatte have Sted, uden i Forældres og andre agtværdige sadte Folks Nærværelse“, og i hvilket ingen Pige eller Kone kunde „blive mere forfængelig end hun desuden bliver i den fornemme Cirkel, af den daglige Conversation, hvor de fleste Dage i Ugen, den ædle Tid dræbes fra Morgen til Aften med Paaklædning og Hjerneløs Sladder, indtil Spiliebords Pinebænken lukker Munden paa dem..... Enhver er her overbevist, det hidtil ikke har havt nogen skadelige Følger, tvertimod dannet een og anden og været Byen meget gavnligt“, hvilken sidste Bemærkning Iversen andetsteds under Navn nærmere forklarer ved at sige, at man „beregner, at Byen i disse 2 Vintre fornemmelig ved samme har havt over 4000 Rdl. reen Vinding, som ikke er usandsynligt, ved Mængden af de Fremmede som derved drages til Byen“. —

Som bekendt afgive dramatiske Underholdninger en usædvanlig frodig Jordbund for Udbrud af Misundelse og krænket Forfængelighed, og er Lederen tilmed en ivrig Mand, saa skal der ikke meget til, for at der kan brede sig en Misstemning, som til Tider kan blive endog ret skæbnesvanger for det hele Foretagende. Saaledes gik det ogsaa her. Hvad der egentlig var

i Vejen, vil nu neppe kunne fuldt oplyses, men saa meget vides, at der var flere, som havde et „Horn i Siden" paa Iversen „fra det dramatiske Selskab". Den Tanke ligger derfor ikke fjern, at det kunde være denne Kreds af misfornøjede, som havde inspireret en pseudonym Forfatter af en Artikel i Rahbeks Den danske Tilskuer, og hvori det om dramatiske Selskaber i Almindelighed og det Odense Selskab i Særdeleshed hedder, at han tror, „at en Deel med Grund kan siges, og er sagt om slige Øvelsers Gavnlighed, naar Selskabet blot bestaar af Mandfolk, der behandle Tingen som Kunst og — det forstaar sig selv — ingen vigtigere Pligter forsømme derved; men dramatiske Selskaber for begge Kiøn", saaledes som Selskabet i Odense, „erkiender, og erklærer jeg af mit gandske Hierte for een af de allerskadeligste og meest forføriske Daarligheder, Luxus og Lediggang have befængt os med", en Udtalelse, som foranledigede Direktionen til at frem- komme med den Modartikel, hvoraf et Brudstykke er gengivet ovenfor.

Værre for Selskabet var dog et andet Stød, der rettedes imod det, og som gik ud paa at faa et Skuespillerselskab til at tage hertil. Tanken herom, som nærmest udgik fra Omegnens Adel, fandt sit første Udslag i, at man rettede en Anmodning til Skuespillerne ved det slesvigske Hoftheater om at gæste Byen. Da denne besvaredes med et Afslag, foranledigede man Direktør Friebach, som spillede i Glückstadt, til at tage herover med sit af 40 Personer bestaaende Selskab, alt, som det hed sig, fordi der „hos mange anseelige Borgere i Odense, hvoraf en stor Deel har reist og forstaaer Tydsk, var Længsel efter at have Skuespil", hvilken Længsel ikke kunde tilfredsstilles ved det dramatiske Selskab, „hvor Adgangen naturlig ikke for alle kunde være aaben". Saasnart Iversen fik Underretning herom, anmeldte han i sin Avis, at der vilde komme „en Troupe af **tydske** Skuespillere", som vilde opføre Lystspil, Sørgespil, Syngespil, Balletter, Pantomimer og Maskerader, „altsammen paa Tydsk". Dette gav Friebach Anledning til i Stiftstidenden at indrykke en lang paa Dansk skrevet Artikel, hvori han, næst at rette en Del personlige Udfald imod Iversen, nok ønskede at faa at vide, „hvorfore Ordet: Tydsk, der, hvor det staar for ved Skuespiller, er trykt med større Skrift?" Ganske vist anser han det for utroligt, at Iversen „har vildet indtage Publicum imod vores Skuespil, som upassende i denne

Provinds af vores allernaadigste Konges Stater, siden sammes Modersmaal er Dansk", men han finder det dog alligevel formaalstjenligt „at melde, at mit Selskab ..... er oprettet i Altona", og han begrunder derpaa, at endskønt „vi ikke alle tale Dansk, ere vi dog Kongelige Danske Undersaatter". Forøvrigt meddeler han, at han har „funden hos Provindsens første Standspersoner saadan Understøttelse, som langt overgik min Forventning"; han anmelder tillige, at han vil „2de Gange spille for de Fattige, og disse Aftener opføre hvad Stykke Øvrigheden maatte, blandt de af os allerede opførte, vælge". Hermed var den største Theaterkrig erklæret, som har været ført her i Odense, og som vi derfor skulle omtale noget udførligere.

Iversen rustede sig straks til Angreb paa Tyskerne og deres herværende Venner og Velyndere. Han indsaa, at det dramatiske Selskabs Forestillinger ikke kunde staa sig ved Siden af Skuespillernes, og han foreslog derfor Selskabet at udsætte dem „til videre" (det sygnede fra den Tid ganske hen og ophævedes i Februar 1794); han erklærede, at han „ikke har det mindste imod Hr. Friebach eller hans Skuespil. Kun allene beklager jeg (og tilstaaer gierne denne min Nationalskhed), at det ikke er paa Dansk han spiller!", og endelig rykkede han i Almennyttige Samlinger lige fra Selskabets første Forestilling paa Raadhuset den 3die November 1791 i Marken med en om ikke ringe dramatisk Indsigt vidnende Dramaturgi, hvori han ofte med stort Lune kritiserede Selskabets Præstationer. Denne Dramaturgi, som fylder ikke mindre end 132 Oktavsider, og i hvilken han omtalte alt, Dekorationer, Dragter og Maskering saa vel som selve Spillet, affattedes i en ret aparte Form, nemlig som et anonymt Brev til Professorerne Tode og Rahbek, der som „competente Dommere, som dem der nu næsten ere graae paa Dommersædet", anmodedes om at afgive deres Kendelse.

Der kan selvfølgelig ikke være Tale om her at gaa i det enkelte med Hensyn til alt, hvad de tyske Forestillinger gave Iversen Anledning til at notere; de følgende Uddrag skulle blot tjene til at karakterisere hans Stil, og hvad man i den Tid kunde byde Publikum. Der tales om Selskabets første Forestilling:

„Man har til dette Skuespils Nydelse bygget Rangloger, Pladsloger, Amphitheaterloger, Parquet, Parterre noble og Parterre peuple. Logerne males og betrækkes, paa Abbonnenternes Bekostning, saa det

sandelig var Skade, om dette ikke blev et Verk for Evigheden, og de tykke Festons som ere malede i Haabets Farve under Logerne, bestyrke os i, at Vedkommende virkelig ogsaa haabe det..... Det første tydske publiqve Skuespil Odense har seet, næsten i 40 Aar, havde den sieldne Lykke at blive beæret med Nærværelsen af Danmarks elskede Princesse Louise Auguste og Durchl. Gemahl, som paa Hiemreisen fra Carlsbadet passerede Odense, og som formodentlig underdanigst vare blevne inviterede til at give dette Tydske Skuespil sin første Hæder, som de og naadigst giorde. — — —

Ved Scenens Aabning saae man Hr. Carnier som Skuespiller, i Stilling med Benene, som en udspilet Gaffel, at staae læsende i en Bog. Jomfrue Guttermann kom frem som Thalia, i en rød silke Kiol med en Maske i Haanden, glædende sig over at finde en tydsk Skuespiller. Man beklagede Tydsklands Uskiønsomhed mod Kunsten, og prisede, som billig var, de høie Velyndere, der i Danmark tage sig saa faderligen af det tydske Skuespil. Nu kom ogsaa Madame Friebach frem, som Melpomene, og holdt et kort Prolog, prisende de höie Velyndere i Odense, og takkede Princessen for den Naade, at have beæret deres Skuespil med sin höie Nærværelse, forkyndte en Glædesfest, og nu kom nogle, ikke synderlig pyntede, Figurantere frem i Stuen, giorde nogle Tourer, og imidlertid trak Thalia og Skuespilleren sig tilbage i Baggrunden, hvor de roelig stode som gamle gode Venner, for at see paa denne Leeg. Nu kom da Hr. Friebach ind, som Balletmester, og giorde nogle farlige Saltimortal-Spring, derv iiste, at han har stor Force i at springe, og han afvexlede med Melpomene, der uagtet hun er temmelig corpulent, virkelig springer ret godt ogsaa, og med overmaade Lethed veed at bruge sine Been, er og unegteligen hans eneste og bedste Dandserinde. Teppet faldt omsider, og dermed var Forspillet til Ende. Paa Placaten kaldtes dette nu vel en Ballet; men det gik ganske over vor Forstand, at finde nogen Idee i det Hele, som kunne give det Navn af Ballet. En Divertissement slet og ret, havde nok været den rigtigere Benævnelse?

Da Dekket nu var faldet, saae man uden for samme, to hæderlige Tømmersvende komme frem paa Theatret, disse traadde midt for Dækket og brækkede et firkantet Hul op, af dette saae man et Hoved komme op, med sorte Haar, garnerede med Høvlspaaner, som blev staaendes i denne Stilling, indtil Tømmersvendene igien kom frem med en meget stor halvrund Blikmachine, i Form af de Stegemachiner man sætter for Ilden, denne sadte de nu over Personens Hoved, som derved tabtes for Tiskuernes Øine, og som foraarsagede, at man siden efter ikke kunde see de fleste spillende Personer længere end efter Knæerne. — At denne Machine skulde skiule Soufleuren, begribe De nu vel?

Imidlertid var dette Optrin med Stegemachinen det sidste Hendes Kongelige Høihed Princessen saae her; thi nu forlod Høisamme Skuespillet, inden det egentlige Stykke begyndte, og fortsatte Reisen til Nyborg samme Aften.

Een Sottise maae De tillade mig her at fortælle, inden jeg gaaer videre i Beskrivelsen over Sørgespillet:

Det var nemlig bekiendtgiort, at Politiet skulle gouvernere Parterret, og enhver recommenderet (formodentlig fordi Parterregulvet ikke er skraae nok) ikke at staae for de Siddende; ifølge deraf, raabte altsaa, ventelig, Politiet, da Dækket gik op: sid ned, sid ned! — og alle sadde sig da, imedens Princessen endnu stod, som venteligen ikke var bleven underrettet om denne Etiquette, og altsaa nok maae giøre sig en besynderlig Idee om det Odenseer Publicums Levemaade. Hendes Kongelige Høihed var da saa naadig at sætte sig ligeledes, da Høisamme saae, at alle de gode Herrer der nede havde taget Plads.

Omsider begyndte da Sørgespillet: Cabale und Liebe, i den samme Stue hvori kort tilforn Thalia og Melpomene havde udgydet deres Velsignelse over Skuespilleren. Dette var nu Stadsmusicant Millers Stue, der imidlertid var bleven forsynet med Borde, Stole og Kaffetøi.

Theatrets Changement med Faldcoulisser gik yderlig langsom og uordentlig..... Et sær moersomt Syn var dette, at see i første Act Musicanterens Stue forvandlet til Præsidentens, og deri see Hs. Høivelbaarenhed, Hr. Præsidenten, at tage til Takke med det samme Theebord, som Stadsmusikantens Kone nyelig havde drukken sin Kaffenectar ved; thi dette og de samme brune Læderstole bleve roeligen staaendes paa Theatret, da samme forvandledes til Præsidentens Stue. Nogle Damer beklagede derved allene, at Madame Miller ikke havde visket Kaffebordet af, inden hun forlod Theatret; thi nu frygtede de hvert Øieblik for, at Hs. Høivelbaarenhed skulle komme til Skade med at lægge sit kiønne Fløyels Kiolærme i Kaffeen eller Fløden der kunne være spilt paa Bordet.

Da omsider Præsidentens Værelse blev forvandlet til Lady Milfords, arvede Hendes Naade igien de samme Stole og Borde, som Præsidenten havde arvet efter Stadsmusikanten; thi disse Meubler bleve nu, som Inventarier til Theatret, staaendes under alle Forandringerne urokkelige, indtil det omsider kom i første Eieres Hænder igien. — — — — —

Hofmarschal von Kalb — *Hr. Friebach* — havde til denne Rolle fra først af meget godt Declamationen i sin Magt, men ikke saa vel Actionen og Mimiken. Kort sagt, isteden for at see en naragtig Hofmand, saae man næsten en naragtig Tiener, omtrent som en af Holbergs Henrichs . . . . . . allermindst venter man, at en Hofmand, om han ellers har nok saa lidet i Hiernen, i det mindste dog som Page, eller ved den fiinere Opdragelse som slige Folks Forældre give deres Børn blot ved den daglige Omgængelse, ikke skulle have lært saa meget Fransk, at han jo dog kunne tale saadanne Ord rigtig ud, som i daglig Tale forekomme hvert Øieblik, og altsaa ikke sige: superbe, fortune, gerungenirt, istedet for syperbe, fortyne, ruinirt o. s. v."

Den 22de December lød Forestillingen paa „Elfriede, Sørgespil af Bertuch i 3 Acter. Til Slutning Choret af Høstgildet: Gud gav os et velsignet Aar, med tilhørende Sang og Dands". Om dette sidste meddeler Dramaturgien:

„Choret gik nu vel ikke som man har hørt det paa Kiøbenhavns Theater, men dog bedre end man havde ventet, skiønt i Sang har ingen af dem megen Styrke. Det vi beundrede, var, at det Udanske ikke hørtes saa meget i Choret, som man havde formodet efter Hr. Carniers Annonce fra forrige Aften; thi ingen kunde bare sig for at lee, da han kom frem . . . . . . og forkyndte os saaledes efter Bogstaverne, at vi imorgen skulde faae: Kerene af Hostegildet: Gut gaf os et felsignet Ohr."

I Kritiken over Die Räuber hedder det:

„Vi saae ellers iaften og det Kunststykke, at den gamle Grev Moors 2 Borde og Guldlæders Taffelstole bleve staaende, under Theaterforvandlingen, for at tiene til Skienkeborde for Røverne i Vertshuuset. Det var og iaften almindelig Skik, at Røverne tændte deres Tobakspiber ved Coulissernes Lys, skiønt Scenen da forestilledes ved Dagen o. s. v. . . . Acteurerne og Soufleuren glemme og undertiden, at de ikke er allene i Huset, og at deres fælleds Samtaler ikke kunne opbygge Tilskuerne; saaledes hørte man f. Ex. denne Aften Soufleuren at sige til de Spillende: ich habe kein Licht mehr; og Hr. Carnier at replicere: ich weiss meine Rolle o. s. v. Sandt nok, en Soufleur uden Lys, giør samme Nytte som et Uhr uden Viiser."

I Omtalen af Lystspillet Der Revers siges der:

„Hvorledes det behagede vore delicate Damer, da den gamle Frohburg i 2 A. 8 Sc. sagde: „So lang man noch tanzen kann, so lange kan man auch — — Hm!" vide vi ikke. Hos Holberg havde de neppe fordøiet dette. Was man viel lieber denckt, alls davon reden hørt, was selbst der Keuschesten empørt, som Wieland siger, er i et fremmed Sprog aldrig contrebande. Paa Tydsk er alting allerliebst!"

Endnu kun følgende som Vidnesbyrd om, at Iversen ogsaa kunde baade se og villig erkende det gode: „Madame Rosenau var dette Theaters Ære, og virkelig for god til at sættes i Ligning med de fleste andre. Naar de fleste andres Spil var det fuldkomneste theatralske Markskrigerie, var hendes den reene simple Natur og Sandhed, og ligesaa meget som hun udmerkede sig paa Theatret, saa moralsk god og agtelsesværdig var og hendes Opførsel uden for Theatret, som Moder og Ægtefælle. End ikke mindste Skin af Medisance har kunnet hefte sig paa hende." Han finder sig om Selskabet i det hele taget foranlediget til at erklære, „at ikke allene Hr. Friebach, men endog alle hans Medhavendes Opførsel, i den Tid de have været i Odense, har været ulastelig; som altid er at roese blandt saa mange Personer, hvoraf enhver, for saavidt er sin egen Herre".

Hvis Iversen havde ventet Medhold hos Tode eller Rahbek, for hvis Domstol det hele, som man vil erindre, var indanket, blev han skuffet. Tode skrev en Artikel i Iris, som han indledede saaledes: „Fyens Hovedstad eier en Komedie; det er vel en tydsk; men det er bedre end slet ingen. At Kiøbenhavn skal være ene om alting, lige til en offentlig Komedie, er at beklage“, og hvori han dernæst — med den Motivering, at det jo dog hører til borgerlig Frihed at kunne more sig for sine egne Penge, som man selv lyster, — udtaler: „Saalænge der altsaa ingen offentlig dansk Komedie kan haves i Odense, kan man ikke laste dem, der have forskaffet det der værende Publicum denne Forlystelse formedelst Fremmede, Notabene med høiere Tilladelse. Mange Penge vil den tydske Truppe neppe føre ud af Landet, godt og vel om den kan føre alle sine Personer ud. Og naar vi have havt her i Staden fransk og italiensk ja engelsk med paa Skuepladsen, nu Herre Gud, saa lad os ikke fortryde paa, at man i Odense faaer sig en Mundfuld Tydsk. Imidlertid ville vi alle ønske, bede og haabe, at der eengang maa erholdes i det mindste eet dansk Skuespillerselskab uden for Hovedstaden, som kan tiene til en Planteskole for det kongelige Theater, der paa denne Maade kunde spare mange Penge i Bekostning paa Lærlingers Dannelse.“

Fra den anden stedlige Leder af den offentlige Mening, Stiftstidenden, var ingen Understøttelse at vente, tvært imod; de to konkurrerende Avisudgivere laa netop i Fejde om, i hvis Avis Bekendtgørelser havde størst „juridisk Fidem“, og hvilken Rækkevidde Stiftstidendens „Privilegium“ havde; det var jo derfor ret naturligt, at Stiftstidenden gav forskellige Indsendere Lejlighed til at fare løs paa Iversen. Selv tog den derimod ikke Del i Striden, uden for saa vidt som den ved given Lejlighed tiltraadte Indsendernes udtalte Ros over Skuespillerne og forresten indskrænkede sig til et lille Hib engang imellem, som naar den efter at have omtalt, hvor meget Forestillingerne til Fordel for de fattige havde indbragt, sluttede saaledes: „Disse udskielde altsaa ikke de tydske Skuespillere“.

Hvad endelig disse sidste og deres Velyndere angik, da faldt Dramaturgien med dens paa een Gang indgaaende og nærgaaende Kritik ned imellem dem som en Bombe; formelt var den jo nærmest rettet imod de første, men dens idelige Udfald imod det tyske vare ikke mindre tydeligt adresserede til Tyskeriets Tilhængere

i Byen og Omegnen; den kaldte derved begge Lejre til Vaaben. Det begyndte med, at Skuespiller Carnier straks efter, at det første af Dramaturgien havde forladt Pressen, udarbejdede en senere paa Dansk oversat Pjece Der Dramaturg ohne Maske; men hverken denne eller et andet, anonymt Modskrift afvæbnede deres kamplystne og stedse kampberedte Modstander. Farligere var derimod Angrebet fra den fornemme Kreds, for saa vidt som det tog Sigte paa det Punkt, paa hvilket Iversen allerføleligst kunde rammes, Avisen. Herom meddeler Nekrologen, at „visse Folk, og deriblant helt mægtige“, vilde have „havt hans Avis undertrykt af Hævn for nogle Udfald mod det oprettede tydske Selskab i hans Dramaturgi“. Som bekendt lykkedes dette dem ikke, men det jog dog Iversen saa megen Skræk i Blodet, at han lidt efter lidt trak sig ud af Kampen, ja egentlig allerede ved Nytaarstid erklærede sig træt (Dramaturgien fortsattes endnu Januar Maaned ud), idet han udtalte: „Vi have fra Begyndelsen til nu fulgt“ Skuespillet „Skridt for Skridt, uden at have havt den Satisfaction at see nogen synderlig Forbedring...... Dette maatte altsaa næsten ansees for spildt Umage at tænke paa dette Theaters Forbedring...... Dertil kommer ogsaa dette, at det vi fra først af troede var Spøg, forsikrer vor Forlægger os nu at være ramme Alvor, at han formedelst Trykningen af disse Dramatiske Ark, har tiltrukken sig Fiender, hvis hemmelige Forfølgelser endog, som Rygtet siger, ere af den Beskaffenhed, at de næsten gaae til det uhørte...... Vi have derfor foresadt os, fra Nytaar af ikke mere at laste noget, men allene at roese hvad der fortiener at roeses; det behager da maaske een og anden bedre, og vi slippe da for endeel Umage.“ —

Hvad selve Skuespillerselskabet angik, da spandt det ikke Silke her; efter den tredje Forestilling var Huset allerede saa tomt, at Indtægten udenfor Abonnementet, der ansloges til 1000 Rdl. for de første tre Maaneder, „neppe indbragte 20 Rdl.“. For at bøde herpaa arrangerede Direktøren Baller, ligesom Skuespillerne søgte privat Fortjeneste ved at give Informationer. De sluttede i April 1792.

I næste Sæson kom Friebach igen med sit Selskab, men havde heller ikke da Held med sig; hverken Forestillingerne eller de arrangerede „Redouter“ trak Hus. Der spilledes blandt andet Jeppe paa Bjerget, som aabenbart ikke tog sig ud paa Tysk

med Jeppe lavet om til Berthel og Nille til Anna, en Navneforandring, som Stiftstidenden da ogsaa straks paatalte. Overhovedet stillede Stiftstidenden sig denne Gang langt mindre velvillig overfor Skuespillerne end i forrige Sæson, mulig fordi den havde en Følelse af, at den ubetingede Ros af Tyskerne — som ved Festforestillinger paa de kongelige Fødselsdage og paa alle mulige andre Maader søgte at insinuere sig — ikke vilde falde i Publikums Smag i Længden. Bladet anskaffede sig denne Gang en fast Anmelder under den mærkelige Form af en Brevskriver, som betalte for Optagelse af sine Breve, der vare stilede til Venner paa Landet. At der i disse Breve blev sagt Selskabet endog meget drøje Sandheder, fremgaar af følgende Prøve:

„En Enke, Mad. Pettang, havde en ubetydelig Rolle; men den Ubehagelighed blot at høre hende tale paa Theatret, er nok til at blive tridst i Sindet. For min Deel ønskede jeg derfore, at Hr. Friebach, i de Stykker. hvor det paa nogen Maade kan lade sig giøre, vil forskaane Mad. Pettang for at fremtræde; jeg har hørt mangfoldige at være af samme Mening; ja det er en Sandhed, at jeg et Par Gange paa det Spørgsmaal: Gaaer min Herre paa Komedie i Aften? har faaet det Svar: Nei, naar jeg seer Mad. Pettang paa Placaten, maa man først give mig Penge for at høre til.“

Trods alt dette holdt Selskabet dog ud til ind i Marts 1793.

Allerede forinden Friebach havde sluttet sine Forestillinger, var der fra Omegnens Adel gennem Stiftamtet indsendt et Andragende til Kongen om, at der ogsaa i de kommende Vintre maatte blive opført tyske Skuespil her i Byen. Dette i flere Henseender interessante Aktstykke lød saaledes:

Til Kongen!

Ved Deres Mayestæts allernaadigste Tilladelse har Skuespil Directeur Carl Friebach opført tydske Skuespil i Odense i denne og forrige Vinter og derved givet os og enhver Indvaaner Beviis paa, at offentlige Skuespil ikke ere skadelige, men tvertimod høyst gavnlige for Byen; thi:

1. Har Byen derved vunden en anseelig Leie af Raadstuen.

2. Huuse og Gaarde ere anseelig stegne i deres Priis, fordi mange Familier som tilforn sielden kom her til Byen, nu har etableret sig her, og enten kiøbt eller leiet Gaarde, hvorved en Gaard, som tilforn kostede 1 à 2000 rdl., nu kiøbes for 4 à 5000 rdl.

3. Ved den stærkere Folkemængde og de deraf dependerende Bie-

Omstændigheder er Nærings Veiene for Byens Indvaanere meget forøget, saa man tør paastaae, at naar man underrettede sig derom, vilde det befindes at enhver Profession deraf har høstet kiendelige Frugter og ønsker det samme som vi.

4. Foruden den Fordeel Byens Fattig Casse vinder ved de for samme opførte Benefis Comoedier, tilflyder denne Casse desuden betydelige ugentlige Bidrag af de Familier som tager Boepæl her i Byen.

5. Consumtions Cassens Indkomster ere anseelige forøgede de 2de sidste Aaringer.

6. De fleeste Skuespillere, som opholde sig her, ere Folk af andre skiønne Videnskaber, hvorpaa Byen i nogle Deele tilforn har haft virkelig Mangel og desaarsag nu er tient med den Information som i mange Henseender faaes ved en Deel af Skuespillerne.

Skaden som man ellers i Almindelighed troer at Skuespillerne foraarsager, er virkelig ikke bleven Følgen af samme i Odense; thi

a. Sæderne ere ikke bleven fornærmede men forbedret deels ved gode og skiønne opførte Skuespil og deels ved den i 6te Post benævnte Information.

b. Borgeren, Haandværkssvenne eller Tieneste Folk har ikke ødelagt deres Penge ved Skuespillene, da det er en beviislig Sandhed at disse næsten aldrig søger Comoedierne; derimod er det Abonenterne som har opholdt Skuespillerne, og disse ere alle Folk, som har Raad og Evne, til at anvende denne Udgift for deres Fornøyelse.

c. Skuespillerne selv fører vist ikke Pengene ud af Landet; thi Directeuren har neppe tient det han har kundet bestride de ugentlige Udgifter med og Skuespillerne har ikke 1 rdl. til Reise Penge, naar de forlader Byen.

Vi tør derfore allerunderdanigst forsikkre Deres Mayestæt at Byens Indvaanere ikke alleene var tient med offentlige Skuespil men at de endog meget meere ønsker sammes Vedblivelse, da det vil blive et følende og trykkende Tab baade for Haandværkerne og for Huus Eierne, om man af Mangel paa anstændige og underholdende Fornøielser, igien skulde nødes til at forlade Byen, hvorved mange virksomme Hænder igien blev sadt tilbage i Uvirksomhed.

At forestille sig Skuespil for Fremtiden under Skuespil Selskabets egen Direction er ikke vores Hensigt, deels fordi Deres Mayestæts sidste allernaadigste Permission for Sr. Fribach forbyder det*) og deels fordi et saadant Selskab under sin egen Direction ikke kan soutinere sig; derimod har vi og en Deel fleere Familier her i Landet og Byen foreenet os om paa Deres Mayestæts allernaadigst forventede Tilladelse, at holde et tydsk Skuespil under vores egen Direction og for egen Hazard samt selv at paasee at alt hvad som

---

*) Sigter til, at der i kgl. Resolution af 26de November 1792, hvorved det tillodes Friebach at spille „for i Vinter og indtil Midfaste næste Aar", paalagdes Stiftamtmanden at paase, at „Skuespillene da uden videre gandske indstilles."

der kiøbes og forbruges ved Theatret rigtig bliver betalt paa det at ingen skal tabe ved Skuespillene, men alle høste den Fordeel vi har viist der er Følger af samme. Helst ønskede vi et Dansk Skuespil, men med et at faae samme oprettet er aabenbar umuelig, siden de fornødne Subjecter dertil ikke kan tilveiebringes paa engang, da enhver anseer det for en Vanære at sætte sit Barn til Skuepladsen; derimod maa man lede sig meere og meere frem dermed, for uformærket at betage Almuen den Fordom, de har for Skuespil Tienesten, og Tid efter anden at danne et dansk Theater, hvortil endog det tydske Skuespil selv meget kan bidrage; thi af de tydske Skuespillere, som har været her siden den første Tid Skuespillene begyndte ere der allerede 3 à 4 som taler got Dansk, og iblandt deres Børn, hvoraf nogle er 12, 13 à 14 Aar gamle ere dem som taler ligesaa got Dansk som en Indfødt. Lægges nu til, at man efter den af os udkastede Plan antager først 4 Theater Elever, som nøde frie Information i Dands, Musique og Deklamation, samt siden aarlig søgte at forøge deres Tal af indfødte, saa var det mueligt at man om to Aar kunde begynde paa at give danske Skuespil naar Deres Mayestæt allernaadigst tillod saadant.

Men da vi for nærværende Tid ikke strax kan begynde paa noget dansk Theater; Erfarenhed derimod har lært, at de tydske Skuespil ikke ere til mindste Skade, men tvertimod til almindelig Fordeel for Byen, vi og har kiøbt Sr. Fribachs ikke ubetydelige Garderobe, Decorationer og Bibliotheque med videre; en Deel af de bedste Skuespillere har lovet at forblive her i deres Informationer i Sommer, naar de derimod igien var sikkre paa Engagement ved Skuespillet om Vinteren, vi tillige har den allerunderdanigste Tillid til Deres Mayestæts Naade og Mildhed, at De ikke nægter Deres Undersaatter en Fornøielse som hverken skader enkelt eller almindelig Mand —

Saa fordrister vi os til allerunderdanigst at bede Deres Mayestæt:

„At det allernaadigst maae være os tilladt under vores egen „Direction og for egen Hazard, at lade opføre tydske Skuespil i Odense „for Fremtiden dog alleene i 5 à 6 Maaneder om Vinteren, samt at „denne Tilladelse maatte forundes i det mindste paa 2 eller 3 Aar, „da det ellers vilde være spildt hvad Bekostninger der blev anvendt „paa de projecterede Theater Elevers Dannelse“.

Hvorover Deres Mayestæts allernaadigste Resolution udbedes

Allerunderdanigst

af

Holsten. Benzon. F. Juel. K. Juell. Korbitz. H. Rantzow.
v. Krogh. Ahlefeldt. T. Rantzou fød Juel Wind. Finicke.
A. Rosenkrantz Sal. Levetzaus. S. v. Eynden. F. Rosenkrantz.
Fabritius v. Tengnagel.

P. S. I Anledning af de eligerede Mænds Erklæring anmærkes allerunderdanigst at man allerede er betænkt paa en beqvem Leilighed til et Theaters Indretning istædenfor det som hidtil har været paa Raadstuen.

F. Juel.

Denne Ansøgning var ledsaget af følgende Udtalelse fra 50 Borgere af alle Lav:

„Da Høyvelbaarne Hr. Kammerherre Juel til Thorsinge med fleere agter at giøre allerunderdanigst Ansøgning om at lade tydske Skuespil for Fremtiden opføre her i Byen, saa bør vi ikke undlade herved at bevidne, at man ønsker at deres Ansøgning allernaadigst maatte blive bevilget, da det er Byens sande Fordeel at her haves offentlige Skuespil, thi jo fleere offentlige Forlystelser her haves, jo fleere Herskaber og Folk kommer her til Byen, og jo større Folkemængde og Conversation her er, jo større ere Nærings Veiene og Penge Circulationen. Den fattige og med Skatter og Udgifter haart plagede Borger faaer herved noget at tiene og Huus Eieren faaer en billig Revenue af deres Eiendomme. Det er og en Sandhed at Borgeren, Haandværkssvennene eller Tienestefolk ikke ødelægger noget paa Comoedierne, da de aldrig eller sielden kommer der; vi maae og tilstaae at Skuespillernes Opførsel har været meget god og roesværdig og vi have ei heller hørt at nogen har tabt ved dem, saa vi allerunderdanigst haaber, at Ansøgningen bliver bevilget.

Odense den 21 Marts 1793."

Endelig fulgte med Andragendet en Erklæring fra de eligerede Mænd, hvori udtaltes, at de ikke havde noget imod Skuespillene, men dog „som Byens Repræsentantere" maatte gøre „den Erindring, at Raadstue Sahlen for Eftertiden, da en Hovedreparation paa Raadstuen skal foretages, som vil koste Byen store Summer, ikke kan overlades til Comedie Huus men forbeholdes Byen til egen Afbetiening".

Den 15de November resolverede Kongen angaaende alt dette saaledes:

„Da saa mange interessere sig for det tydske Skuespils Vedblivelse i Odense Bye, saa ville vi i Anledning af de derom indgivne Ansøgninger endnu have samme for 2de Vintre tilladt, dog med de udtrykkelige Vilkaar:

1) At Skuespil-Selskabet for Fremtiden staaer under sin egen Direction, som paaseer, at hvad der kiøbes til Theatret bliver rigtig betalt og at ingen taber ved Skuespillerne.

2) At Byens Fattig-Kasse beholder den Fordeel, den ved opførte Benefice-Comedier hidtil havt haver.

3) At Stiftamtmanden nøye paaseer, at ingen andre end gode moralske Stykker opføres, og Orden og Sædelighed ved Forestillingerne overholdes, og endelig

4) At Repræsentationerne, formedelst den forestaaende Hovedreparation af Raadstuen, ey mere der holdes, men paa et andet beqvemt Sted i Byen, som af Directionen dertil udsees."

Saaledes sad da altsaa Kammerherre Juel og de øvrige Ansøgere med en Theaterbevilling, men rigtignok tillige med udtrykkeligt Forbud imod at benytte det eneste Sted, paa hvilket offentlige Skuespil hidtil vare blevne givne, hvilket med andre Ord vilde sige, at de vilde blive nødte til at etablere et helt nyt Theater, hvis de vilde gøre Brug af den erhvervede Tilladelse; da denne nu dog kun gjaldt for to Vintre, og da den tilmed var givet saa sent, at man allerede da var langt inde i den første af dem, saa fandt de Risikoen herved saa stor, at de ganske frafaldt at gøre Brug af deres Privilegium.

Odense fik saaledes ikke Skuespil at se i Sæsonen 1793—94; at dette heller ikke blev Tilfældet den næste Sæson, skyldtes Grunde, hvorom nu skal fortælles.

II.

Odense Theater.

I 1793 tog Tyskeren Franz Heusser Ophold her i Byen som Sproglærer. Han havde tidligere været „Directeur for et betydeligt Skuespiller-Selskab“ og kunde fra denne sin Virksomhed „producere authentiqve Beviser paa det smiggerfulde Biefald“, hvormed hans Bestræbelser „i en Række af Aar i endog de betydeligste af Tydsklands større Steder paa den ærefuldeste Maade . . . . . vare blevne kronede og belønnede“. De urolige politiske Forhold havde imidlertid tvunget hans Selskab til at opløse sig, dets Medlemmer vare dragne hver sin Vej for at søge Erhverv, han var som sagt kommen herop. Denne Mand havde endnu ikke været her et Aar, forinden han ikke alene havde skaffet sig Forbindelse med den foran omtalte Kammerherre Juel til Taasinge, men endog faaet ham tilligemed Kammerherre Heinen til Hollufgaard, Grev Trampe til Løgismose og Kammerjunkerne Bentzon, Krogh og Schøller til at give skriftligt Tilsagn om en Understøttelse paa 1000 Rdl., hvis han kunde erhverve sig Tilladelse til at opføre tyske Skuespil paa Raadhuset. Paa Basis heraf tilstillede han da i Juli 1794 Stiftamtmand Buchwald et hertil sigtende Andragende, i hvilket han tillige anmodede om at maatte afholde

„de til Theatrets Understøttelse og Vedligeholdelse uomgængelig fornødne Masqverader". Til Gengæld tilbød han at betale 1 Rdl. i Leje af Raadhussalen hver Forestillingsaften og 5 Rdl. for hver Gang, der holdtes Maskerade, forpligtede sig til efter lovligt Syn at aflevere Salen igen i samme Stand, hvori han modtog den, tilbød hver Vinter at give to Forestillinger til Fordel for Byens fattige, og sluttede endelig med at anmode om, „at naar jeg ved de 2de første Aars Udløb har beviist, at jeg er Værket voxent, og Udfaldet kroner Arbejdet med Tilfredshed fra alle Sider, mig da den hermed udbedende naadige Tilladelse maa for bestandig vorde forundt".

Stiftamtmanden, som var gunstig stemt for Sagen, tilskrev derefter den 28de Juli Kancelliet, at da „Skuespils Opførelse paa en ganske øyensynlig og unægtelig Maade fremmer Velstanden og forøger Circulationen i Provincen, siden dens riige Indbyggere, naar de i Odense kan finde de Forlystelser, de ellers søger i Kiel og Hamborg, blive der og altsaa i Nærheden af deres Godser deels leye og deels selv kiøbe og ombygge Gaarde i Odense, hvorved alle Haandværkere vinde og alle Eyendommes Værdier stiiger", saa mente han at burde indstille

„1) At det allernaadigst maatte tillades, at naar Skuespil Directionen eller dens Entrepreneur ingen grundet Aarsag til Klage i de 2 første Aar gav. Skuespillene derefter endnu i 4 Aar maa vedblive.

2) At hans Kgl. Mayestæt allernaadigst ville tillade, at Raadstue Bygningen ligesom tilforn skeet er, fremdeles blev brugt til Forestillingerne, naar saadant uden Skade kunde skee, hvorover Stiftamtmanden havde at vaage, samt i Henseende til Byen paa bedste Maade at paasee Byens Fordeel.

3) At en paa sædvanlig Maade i Aviserne indførende Bekiendtgiørelse, hvorved Directionen declarerer samtlige Borgere og Indbyggere ey at indestaa for høyere Sum, som maatte betroes Skuespillerne, end indtil 10 Rdl. D. C., skulde for samme i Henseende til alt større Krav være fuldkommen betryggende."

Herover resolverede Kongen den 22de August:

„Det 1ste, 2den og 3die Punct af Stiftamtmandens Ansøgning bevilges; dog tillades ingen Maskerader, som ganske forbudne, men vel offentlige Baller. I det øvrige haver det aldeles sit Forblivende ved Vores under 15de November afgivne Resolution."

I Henhold hertil skulde man jo nu have troet, at Heusser straks kunde have taget fat paa Indretningen af sit Theater; men det gik dog ikke saa glat. Aldrig saa snart var det nemlig bleven bekendt i Byen, at Raadhussalen paa ny skulde tages i Brug til Opførelse af Skuespil, førend der i Borgerskabet arbejdede sig en Opinion op imod en saadan Anvendelse; der holdtes Møder paa Lavshusene, der taltes og drøftedes, og som Udslag af den hele Bevægelse blev der under 11te Septbr. af Magistraten sendt Stiftamtmanden en lang Besværing, hvori der højlydt lamenteredes over al den Skade, der vilde blive tilføjet Salen. „Et Theaters Indretning", hed det, „kan ikke skee uden at beskadige Murene, Gulvene og Bjælkerne samt Loftet"; man erindrede om den store Fare for Ildebrand, der er forbunden med alt Theatervæsen, og endelig udtaltes der en Tvivl om, at Gulvbjælkerne, som havde ligget i saa mangfoldige Aar, vare „forsvarlig sikre". Følgen heraf blev, at Heusser maatte se sig om efter et andet Lokale, og et saadant var det ikke svært at finde, thi, som man vil erindre, var det ikke mere end et halvt Aar siden, at det dramatiske Selskab var bleven ophævet, og de af det benyttede Lokaler i Rebslager Leopolds „Bindingsværks Baghus" vare endnu disponible. Dem havde Kammerherre Juel imidlertid sikret sig, og af ham overdroges de da nu til Heusser, som dog ogsaa herved havde Uheld med sig, thi straks efter gjorde Dragonregimentet, der nu havde Munderingsdepot og Furagemagasiner lige op ad de omhandlede Lokaliteter, Magistraten opmærksom paa den Brandfare, der saaledes vilde være til Stede for de nævnte kongelige Ejendele, hvilket igen foranledigede Magistraten til under 28de Oktober at anmode Notarius publicus Kammerraad Orten om straks at „ville forføje Dem til Skuespiller Heusser og paalægge ham fra os, at han ikke paa bemeldte Sted udi Leopolds Gaard maa opføre Comedier ved Lys ej heller der bruge Ild og Lys". Hermed var det da givet, at Heusser ikke for det første kunde faa nogen Nytte af sit Privilegium, thi andre passende Lokaler end de to omhandlede fandtes ikke.

Da kom der en ganske uventet heldig Løsning af Vanskelighederne. To af Byens Borgere, Prokurator Rasmus Faber og Købmand Johannes Bang, indledede nemlig Forhandlinger med de eligerede Mænd og Magistraten, ifølge hvilke man den 15de November enedes om, at der paa visse nærmere bestemte

Vilkaar med Hensyn til fremtidige Afgifts- og Beskatningsforhold blev til de nævnte Borgere samt deres Arvinger „overdraget og afhændet imod fuldkommen Eiendoms Ret et Stykke Jord af den øde eller ubebyggede Plads paa den saakaldte Sortebrødre Kirkegaard", for at de der kunde „opføre en anstændig Mur- og Bindingsværksbygning til et Comediehuus med Parterre, Theater og Loger, hvoraf ikke maa forlanges mere i aarlig Leje end 200 Rdlr., hvilket Huus, saa længe Comedier uafbrudt Vinter paa Vinter haves i Odense, forbliver til saadant Brug, men naar samme engang ophører, enten af Mangel paa Subsidier eller kgl. Tilladelse, maa Eieren anvende Huuset til hvad Brug, de bedst veed, vil og kan". Theatret skulde forsynes med „de fornødne Coulice Rammer, Soufleur Hul med Laag og et Nedsynknings Hul med Laag"; der skulde „for Hoved Indgangen" opføres „et Skur over Døren, saaledes at de, som stige ud af Carether, kan træde tørt af, hvorved anbringes en stor Løgte", Bygningens Dimensioner fastsattes, og endelig bestemtes, „at alt foranførte skal være færdigt inden September Maaneds Udgang 1795, naar Approbationen paa Foreningen erholdes inden dette Aars Udgang". Dagen efter indsendte Magistraten Sagen til Stiftamtmanden med den Bemærkning, at da der til „et Comedie Huuses Opbyggelse . . . . . ingen bequemmere Sted vides at være her i Byen, og det ej heller sees at kan være til nogens Fornærmelse", saa indstilles den indgaaede Forening „ærbødigst til Deres Høyvelbaarenheds nærmere Overveielse med Begiæring om Foreningens Indsendelse til Hans Mayestæts Confirmation ifald derved ikke skulle findes noget at erindre"; fra Stiftamtmanden indstilledes Sagen endelig under 27de Novbr. til Approbation, og den 24de Decbr. udfærdigedes derefter kongeligt Reskript, hvorved den bifaldtes.

I Foraaret 1795 tog man da fat paa at opføre det nye Skuespilhus, det første udenfor Kjøbenhavn, det samme, som staar der endnu. Nogle Dekorationer bleve malede af de to her boende Malermestre Dahlin og Fick; den første malede tillige Fortæppet, som forestillede en Portal, gennem hvilken man saa ind i en i gammel stiv Smag anlagt Have. Han har neppe været nogen synderlig stor Kunstner, thi det meddeles om den omtalte Portal, „at allerede mangen Spasfugl har villet forvexle samme med hiin høie Triumfport, hvorpaa Haman, fordum Storvizir hos Hans Persiske Majestæt Ahasverus, blev ophøiet paa sin Dødsdag", og

angaaende en Salsdekoration, han havde malet, angives det, at ved den har „Architektens ødslende Haand anbragt en saa uhyre Mængde Piller, at man let fristes til at troe, at de ere forskrevne fra bortliggende Lande, og ankomne opstablede tæt ved hinanden i Kister, og maatte nu først udpakkes og ordnes perspektivisk". Garderobe blev dels laant dels ny anskaffet. Hvad Personalet angaar, da var det bleven samlet efter Avertissementer i de tyske Blade.

Den 2den November 1795 indviedes det nye Theater*) med et i Dagens Anledning af Sigmund Grüner forfattet allegorisk Forspil Forsynets Tempel, med Sange og Dans, og derefter Lessings Minna von Barnhelm, en Forestilling, siger Iversen, der „fandt almindelig Bifald, som den og fortiente. Hele Indretningen af Theatret, Parterre og Loger er skiøn, og det til første Aften saa vel valgte Tydsklands første Lystspil udførtes saa godt, at det, i det mindste langt overgik Friebachs, salig Ihukommelse, første Prøve — i hvor megen Vind end den Tid forud var giort om de store Ting, der da skulle have kommet". Det var imidlertid meget langt fra, at Fortsættelsen blev den lovende Begyndelse lig, hvorfor Publikum da ogsaa hurtig tabte Interessen for Skuespillene. Dette nødte Direktøren til allerede i December at „opvarte med et publique Ball", til hvilket „jeg har indrettet mit Parterre saaledes, at det kan opskrues lige med Theatret og derved dannes til en meget rummelig Dandsesahl"; dog heller ikke det slog an. Saa var der ikke andet tilbage end at sætte store pantomimiske Balletter og Operaer paa Repertoiret, men alt forgæves, Publikum udeblev. Om det nu virkelig forholdt sig, som Heusser offentlig erklærede, at han nok sporede „at der gives nogen, som anvender al deres Kunst paa at undertrykke mine Skuespil og berøve mig Publici Gunst", eller om det ikke snarere forholdt sig saaledes, at „man endelig blev kied af tydske, yderst middelmaadige Komoedier i en af de anseeligste danske Provindsers Hovedstad, nok: den tydske Vise var efter disse 5 Maaneder ude", det vil sige, Sæsonen slæbtes hen for tyndt besatte Bænke indtil 1ste April 1796, da der sluttedes med

---

*) Tilskuerpladsen kunde ved udsolgt Hus rumme imellem 380 og 400 Personer og gav da ved Abonnement suspendu mellem 160 og 170 Rdl. i Indtægt. Foruden Parket og Parterre fandtes 2 Portalloger, 16 Rangloger, Litra A og B Pladsloge, 7 Parterreloger og 2 Skuespillerindeloger.

Hamlet, hvorefter Direktøren holdt „en dansk Taksigelsestale paa Vers“.

Nu delte Byen sig igen, ligesom i 1791, i to Lejre. „Nu drev Kabale og Bagvaskelse atter sit Spil“. Nogle vilde have danske Komedier, andre — „og deriblant de Fleeste af Betydenhed“ — tyske. De sidste „havde især travlt med at udsprede: at man paa den ene Side blot vilde danske Skuespil, for at skaffe Direkteur Heusser af Vejen; at de Andre derimod vilde ligeledes af ingen anden Aarsag tydske Komoedier, end for tillige med samme at bekomme en anden Direkteur; men at begge Partier vare i Grunden høist ligegyldige for danske Skuespil, som fædrelandsk Produkt. Det være sig imidletid som det vil, saa beholdt Heusser denne Gang Overhaanden“, hvilket vil sige, at han vedblev at være Direktør, men rigtignok saaledes at han maatte afskedige sit tyske Personale og engagere et dansk. I den Anledning tog han til Kjøbenhavn, ligesom han her bekendtgjorde:

„Da jeg af det Høistærede Odenseer Publico har erfaret det ivrige Ønske, isteden for et tydsk at have et dansk Theater her, og jeg holder det for min helligste Pligt, af yderste Kræfter at opfylde ethvert Ønske af det respective Publico, saa har jeg fattet den Beslutning at oprette et dansk Theater her tilkommende Vinter, og blot at lade danske Stykker opføre, hvortil jeg tænker at engagere de dueligste danske Subjecter; jeg udbeder mig altsaa ved denne Lejlighed det ædelmodige Odenseer Publici Understyttelse, ligesom jeg hidtil har havt den Ære og Lykke at nyde det.

I Følge heraf indbyder jeg alle de Personer af begge Kiøn, som have tilstrækkelige Talenter, Dueligheder og Lyst til at engagere sig til det danske Theater her, at vende sig skrivtlig til mig, hvor jeg efter prøved eller troeværdig bekræftet Duelighed ikke skal mangle at engagere dem paa de billigste Vilkaar. Adressen er: til Frantz Heusser, Theater-Directeur i Odense.

Odense den 30 April 1796.“

I Løbet af Sommeren samledes og indøvedes da det nye Personale, bestaaende af ialt 18 Personer foruden Instruktøren Thessen, der fra 1774 havde været Skuespiller ved det kgl. Theater, men nu havde faaet sin Afsked. I November var man saa vidt, at Forestillingernes Begyndelse kunde averteres, og endelig den 18de November 1796 aabnedes det odenseiske danske National-Theater, som det nu kaldtes. Da Tæppet rullede op, „gienlød det ganske med Mennesker fuldproppede Huus af det gientagne Bifaldsraab: Velkommen de Danske“. Der-

efter traadte Thessen frem foran det i Halvkreds opstillede Personale og fremsagde følgende af Studiosus Juell*) i Dagens Anledning forfattede Prolog:

„Huule Storme rulle over Jorden
Og bebudde os Naturens Død,
Alt det Skabtes underfulde Orden
Vinter-Gudens Vælde sønderbrød.
Skoven — klædt i Haabets Farve — visner!
(Ach — saa visner Dødeliges Haab —)
Trindt om os Naturen Dødbleg iisner;
Huult gienlyder Uglens hæse Raab.
Henter Ædle! her de tabte Glæder,
Und vor Stræben kun et venligt Smil!
Eders Biefald er vor stolte Hæder,
Det opliver Flidens hele Ild.
Kommer, Smagens hulde Venner! kommer!
Understøtter blide vores Fliid!
Ei den strænge — men den milde Dommer
Vækker Lyst hos os til nyttig Iid. —
Da, naar Eders Smiil vor Omhue lønner!
O! da er vort Held, vor Glæde stor.
Ogsaa vi er Dannerkongens Sønner,
Glade Borg're i det glade Nord. —
Tør Du hæve, stolte Haab! din Stemme?
Ia! — du smigrer os med Fremtids Fryd;
Her skal de af Harm hentærte glemme
Kummer-svangre Klodes Sørgelyd.
Maatte han — som kiæk og modig kiæmper
Mod sin Skiebne — finde Liise her!
Maatte han, som Smertens Sukke dæmper
I sin Barm — her lindre sin Besvær!
Danske Venner! kron vort Haab, vor Glæde!
Ynd, og fremhielp vor begyndte Daad!
Værer glade! — Ingen Miskiendt græde —
O! da findes her mod Kummer Raad.“

Herefter fremtraadte Jomfru Staal og sang:

„Held, Trefold Held! Vi troe skal stræbe.
At yndes — var vort Haab — vor Lyst.
Thalias unge Datters Læbe
Er Tolk for Ønsket i vort Bryst.

*) Henrik Monrad Juell, født 1775 i Ørsted, hvor Faderen var Præst, 1796 Student, i nogen Tid Medarbejder ved Iversens Avis, død 1841 som Skolelærer i Skjævinge i Sjælland, var i lang Tid en stærkt benyttet Lejlighedsdigter her paa Fyen. Har oversat en Del Skuespil.

O, Brødre! Søstre! stemmer i:
Reen vorde Glædens Harmonie!"

Alle:

„O, Brødre! Søstre! stemmer i:
Reen vorde Glædens Harmonie!"

Herpaa svarede Parterret:

„Reen vorde Glædens Harmonie!"

Derefter opførtes Gulddaasen, Lystspil i 5 Akter af Auditør Oluf Christian Olufsen. Valget kunde ikke have været heldigere; en livlig og vittig Dialog, en underholdende Handling hvilende paa en Række kvikt opfundne og behændigt sammenslyngede Situationer, der give Anledning til en Fylde af grundkomiske Scener, alt dette baaret af et Galleri af ypperlig opfattede og skarpt tegnede Figurer, — dette er de Egenskaber, Gulddaasen er i Besiddelse af, og som bestandig ville sikre den en Plads blandt vor nationale Skuespildigtnings Perler. Begge Aviserne roste Opførelsen, Iversen med de Ord, at „Udførelsen overtraf al Forventning". Publikum gav da ogsaa gientagne Gange sit Bifald til Kende.

Naar man nu gaar Repertoirelisten for denne de danske Skuespilleres første Sæson igennem, kan man ikke andet end undres dels over, hvilke Stykker man med tildels uøvede Kræfter vovede sig i Lag med, dels over den Mængde af Stykker, der bragtes frem, nemlig ikke mindre end 45. At Indstuderingen af et saa righoldigt Repertoire langt fra helt igennem kan have været omhyggelig, følger vel ganske af sig selv. Til at begynde med indeholde Aviserne dog kun Ros over Skuespillernes Flid; fra Sæsonens Slutning foreligger ingen Udtalelse om Forestillingerne. Derimod har der vistnok hele Tiden været adskilligt at anke over i Retning af Garderobe og Dekorationer, ialfald fremsatte den utrættelige Iversen allerede straks fra Begyndelsen en Række Bemærkninger herom. Saaledes skrev han den 28de November:

„Vort danske Theater (thi national Theater kan det vel neppe kaldes, saa længe det ikke er nogen national Entreprise) har i afvigte Uge givet os Holbergs Stundesløse, den værdige Fader af Gemmingen og Italieneren Goldonis nysgierrige Fruentimmer. . . .

Skuespillerne fortiene ellers den ærefulde Roes, at de samtligen vedblive at viise mueligste Fliid i deres Rollers Udførelse og spille med

sand Lyst, som deres mere end tarvelige Engagement dog ikke just kan være synderlig Opmuntring til, og altsaa allene kan reise sig af Agtelse for Kunsten og Publicum, deres Landsmænd og Medborgere.

Vi have derfor virkeligen Grund til at vente os et godt dansk Skuespil, naar Directeuren endnu ville legge den Godhed til, at sørge mere for Garderobens uomgængeligste daglige Fornødenheder og Maschineriet. Dette sidste kunne han jo passe selv, eller holde nogen til, som ikke maatte have med andet at bestille, da Tilskuernes Taalmodighed neppe altid finder sig i at see saadant, som naar en Greves Sopha bliver staaendes i en Malerstue og siden bæres ud af tvende forskiellige Herrers Tienere, som det var udpantet Gods for resterende Skatter. En Skov isteden for en Gade . . . .

Naturligvis er og den første Fordring hos Tilskuerne, at den, der sees paa Scenen, skal i det mindste ligne det, kan forestiller.

Hvor fornødent det og er, at der ved Paaklædningen ogsaa maa sørges for Malingen af Ansigtet, især naar en Ung skal forestille en Gammel, føler vel enhver uden at være Dramaturg."

Man vil sikkert indrømme, at Udsættelser som de anførte vare vel grundede. Stiftstidendens Anmelder var imidlertid af en anden Mening; han erklærede, at „Machineriet, Decorationer og Garderobe, skal fra nu af ei berøres mere af mig, da jeg seer, at en anden beskieftiger sig med slige Narrerier", hvilket af Iversen besvaredes med den Bemærkning, at han nu havde „sagt, hvad man troede at kunne velmeent raade til begyndende Skuespilleres Dannelse ..... At skrive Kritik over Skuespillet, er en Avis ikke det passende Sted til, og da med Machineriet, Garderoben og især Rollernes urimelige Besættelse, ikke lader til at være synderlig Haab om den saa høist trængende Forbedring, skiønt Pubicum dog neppe kan ansee dette med Ligegyldighed som Narrerier?, saa udgaaer for Fremtiden denne Artikel af disse Bidrage*) som ganske overflødig, og for ikke at underholde Publicum med Ubehageligheder", hvorefter han opgav al Theaterkritik i sin Avis.

Hvad Publikum angaar, da fyldte det Huset de første Gange, Selskabet optraadte, men lidt efter lidt blev Besøget tyndere, og efter Nytaar 1797 spilledes der jævnlig for tomme Bænke. Et godt Rygstød var det naturligvis, at man i Abonnement for 12 af Logerne havde en Indtægt af 1200 Rdl., for 11 Pladser i Parkettet 5 Rdl. maanedlig for hver, og for 16 Parterrepladser 3

*) Hermed menes de Tillæg til Avisen, hvori Artiklerne fremkom.

Rdl. maanedlig for hver, men dermed kunde Udgifterne dog langtfra dækkes. Heusser søgte derfor hen paa Foraaret „om et Laan paa 1000 Rdl. af den kongelige Kasse for at kunne vedligeholde det danske Skuespil", men da herpaa under 3die Juni blev svaret: „Heri han Kancelliet ikke indlade sig", saa han ingen Udvej til at skaffe tilstrækkelige Subsidier og maatte derfor erklære sig „ei at være eller blive i Stand til at opfylde sine med Selskabet indgaaede Forbindtligheder", hvorefter han ganske opgav sin Direktørvirksomhed og atter tog fat paa Sprogundervisning.

I den overmaade vanskelige Stilling, hvorved Personalet herved blev sat, besluttede det at give en Række Sommerforestillinger paa Deling; men „den yndige Aarstid, som i Naturens Skiød tilbyder saa mangfoldige Forlystelser, syntes ikke gunstig for dette Slags Underholdning". Det hjalp ikke, at man i Bekendtgørelsen erklærede, at man „smigrer sig med, at det ærede Publicum af patriotisk Kierlighed imod deres Landsmænd . . . . . vil udmærke en ædelmodig Handle- og Tænkemaade imod et Selskab og den Skueplads, som man troer er og har været yndet frem for hine forhenværende, hvortil inden- og udenbyes af Høie og Lave, geistlige og verslige Stænder, ydmygst og ærbødigst indbydes", eller at man „til Trøst for et modløst Haab, til Opreisning for det Tab, som det maadelige Veir formentlig . . . . . medførte", haabede „at see et tilstrækkeligt Antal inden- og udenbyes Liebhavere og sande Patrioter bivaane Skuespillet", Huset forblev tomt, og „Indtægterne vare neppe tilstrækkelige til de paa Forestillingerne anvendte Bekostninger". Man blev derfor nødt til at slutte (27de Juli), dog først efter at Skuespiller Jens Dahl Ahrentzen paa Selskabets Vegne havde udstedt et Opraab, hvori det hedder:

„Skulde dette atter mislykkede Forsøg blive det sidste, og Tilfældets Virkning berøve os vort sidste Haab? Skulde saa mange Blomster henvisne uden Frugter — saa patriotiske Planer ingen Modenhed naae? Skulde Fyens Athen, det blomstrende, folkerige Odense*), hvorpaa Danmarks forventningsfulde Blik er heftet, ikke frem for andre være udkaaret til, at udvikle spirende Kunsttalenter og danne en Planteskole, som selv i Tiden kunde kappes med Hovedstadens fuldendte Skueplads.

*) Ved Folketællingen 1801 fandtes her 5782 Indbyggere, dog vistnok uden Garnisonen.

O ja! Odense vil opfylde alle gode Danskes Forventninger. En høi Adels og et høistæret Publicums Patriotisme, hvorpaa vi alt have saa indlysende Beviser, vil ikke lade sit begyndte Værk ufuldendt. Dette Aar vil see de fædrenelandske Skuespil — hvis Tilværelse er lige saa nyttig for Odense Industrie og Næringsgrene, som passende til dets Fornøielse — igien opleve i nye, foryngede Glands, og i denne haabefulde Tillid vove vi undertegnede med Ærefrygt at forelægge følgende Plan." —

Forinden denne Plan nærmere omtales, vil det være Stedet her at erindre om, at der var foregaaet et Ejerskifte med Fyens Stiftstidende, idet Bogtrykker L. N. Faber fra Nytaar 1797 havde solgt sit „Privilegium paa at holde Adresse Comtoir m. m. i Odense" til Søren Hempel og den med ham associerede franske Emigrant I. B. Lindenfeldt. Søren Hempel — Borgeren, Velgjøreren, som der staar paa Ligstenen over ham — var født i Faaborg den 3die Januar 1775, hvor hans Fader forenede to saa heterogene Bestillinger som at være Distriktskirurg og Postmester*). Han blev Student 1793, theologisk Kandidat 1796, købte saa som anført Adressekontoret og Bogtrykkeriet og knyttede dertil senere den endnu bestaaende Hempelske Boghandel. Han var en Mand, der baade i Skrift, Tale og Gerning tog levende Del i Byens Udvikling, og som nærede en oprigtig Interesse for alt, hvad der kunde tjene den og dens Indvaanere til Gavn. For saa vidt var han et Sidestykke til hans Konkurrent Iversen, men medens denne, der var et hurtigt og livligt Hoved, var snar til at flyve op for i sit kvikke og flydende Sprog at behandle de Spørgsmaal, der stode paa Dagsordenen, var Hempel betydelig tungere og langsommere. Talrige ere de Pennefejder, disse to Førere af den offentlige Mening her i Byen have ført med hinanden, og yderst hvasse Ord faldt der paa begge Sider, navnlig naar Iversen tog fat paa at behandle det uudtømmelige Thema Stiftstidendens Privilegium, men ud af alt dette kom der for Odense By en Række af Foranstaltninger, som endnu den Dag idag ere af stor Betydning for Byen, og Odense har god Grund

*) Det var overhovedet i forrige Tider ikke usædvanligt, at der paa samme Haand forenedes Bestillinger, som laa hinanden temmelig fjernt. Saaledes havde man her i Byen i Trediverne en Mand, som samtidig var Tandlæge og Ligtorneoperatør, og Stengel, som paa een Gang var Skarpretter og Avlsbruger (hans Hus paa Ruggaardsvejen kaldes endnu af ældre Folk Skarpretterhuset), gav sig ved Siden deraf af med at vakcinere.

til med Taknemmelighed at mindes dem begge. I 1829 blev Hempel Kancelliraad, 1835 Stænderdeputeret, 1838 Raadmand. I 1841 gav han Stødet til Oprettelsen af Stiftelsen af 18de September, der i stadig stigende Omfang understøtter gamle og trængende Haandværkere. Han døde den 12te Januar 1844.

Søren Hempel.

Efter Maleri af Grandjean 1835.

Besjælet af en levende Interesse for Skuespilkunst paatog Hempel sig i det af ham i Oktober 1797 begyndte Tidsskrift Mennesket, en Journal af blandet Indhold, i Rubriken Journal for Odense Theater at meddele „Efterretninger om Odense nationale Skueplads, dem man, saa meget det lader sig

forene med denne Journals indskrænkede Rum, vil søge at give den mueligste Grad af Fuldstændighed". Der udkom aldrig mere end eet Hefte af dette Tidsskrift, men deri er til Gengæld Odense Theater behandlet med saa stor Udførlighed, at det paagældende Afsnit fylder ikke mindre end 84 af Heftets 188 Sider. Af hvad deri findes meddelt, er et og andet citeret i det foregaaende; tilligemed de to Aviser udgør Journalen Hovedkilden til vor Kundskab om Theatret i det her behandlede Tidsrum.

Den omhandlede Plan var da følgende. Ahrentzen, som var valgt til Kasserer og Direktør, skulde rejse til Kjøbenhavn for at engagere 11 „duelige Subjecter" af begge Kjøn, der sammen med 2 Skuespillerinder og 6 Skuespillere af det tidligere Selskab — Thessen var blandt dem, der traadte ud — skulde begynde en Række Forestillinger i Oktober Maaned. Men til en saadan Rejse, til de nye Skuespilleres Befordring her til Byen og til deres Underhold, medens et Repertoire indstuderedes, behøvedes der Penge, og af dem havde man ingen. Man fandt da paa at udsende Lister, hvorpaa lysthavende kunde tegne sig som Abonnenter for den kommende Sæson, dog saaledes, at de indbetalte Abonnementet straks, men saa til Gengæld fik betydelig Nedsættelse i Priserne, ikke at tale om, at „vedkommende Abonnentere kunde have frie Disposition over deres Loger for saa mange Personer, som i de dertil indrettede Rubriker*) ere bestemte, og at Enhver, ifald Familien skulde være større, har Ret til, efter Behag at medtage sine Børn, og det saa mange som Familien bestaaer af, og Logen kan rumme". Dem derimod, „som ikke behage at abonnere og dog ere ædelmodige nok til at tage Deel, seer Selskabet sig ikke istand til, paa anden Maade at giengiælde, end med de varmeste Hierter offentlig at bevidne dem deres inderligste Tak". Endelig vedtog man, at Selskabets Anliggender skulde varetages af en Direktions-Komite paa 4 Medlemmer, af hvilke den ene — til Garanti saavel for Personalet indbyrdes som for Publikum — skulde være en af Byens Indvaanere.

Det lykkedes virkelig ad denne Vej at skaffe et beskedent Beløb (170 Rdl.) til Veje, saa Selskabet kunde samles, Indstudering af en Del Stykker finde Sted og Sæsonen 1797—98 aabnes den 2den Oktober med en Prolog, „forfattet af en af

*) Paa Abonnementslisten.

Fædrelandets meest yndede Digtere“, og Den skarpe Kniv kan let faa Skaar af Iffland. Naar man nu læser den omhandlede Prolog, har man nogen Vanskelighed ved at forstaa, at den kunde tilkomme en saa rosende Omtale, som den fik i Hempels Journal, men dengang var man jo nøjsom og — højtravende. Da begge Dele — baade Omtalen af Prologen og denne selv — ere ganske karakteristiske for Tiden, anføres de her. Først Journalens Ord; de løde saaledes:

„Var det Beskedenhed, eller Bevidstheden, at denne Prolog for meget bærer sin Forfatters Præg, til at man eet Øjeblik kunde tage Feil af samme — nok: Digteren vilde denne Gang ikke være nævnt. Men alting maatte skuffe os, eller denne flydende Versifikation, denne Nethed og Præcision i Udtrykket, disse fint-nuancerte, smagfulde Vendinger, denne bløde, delikate Maneer i at behandle sit Sujet, denne tækkelige Grazie, som aander i det Hele, er — Ovidius-Hastes Værk*). — Maatte det dog behage denne Digter, at fremhielpe vort unge Theater ved flere af sine fortræffelige Arbeider! Et passende Stykke til Kongens Fødselsdag fra denne Mesterpen, vilde endnu uendelig mere hielpe til at forherlige denne alle gode Danmænd saa dyrebare Dags Høitidelighed! —“

Prologen, „der blev optaget med taknemmeligt Bifald“, var saalydende:

Personerne:

Første Skuespiller . . . . Hr. Ahrentzen.
Første Skuespillerinde. . . . . . Mad. Tidemann.
Thalia. . . . . — Ahrentzen.

(Skuepladsen forestiller en Laurbærlund, i Baggrunden sees nogle lyse Høje. Hele Skuespiller-Selskabet staaer i Gruppe paa Skuepladsen, og hører med deeltagende Opmærksomhed paa følgende Samtale imellem første Skuespiller og første Skuespillerinde).

---

*) I Note tilføjedes her: ,,Vi vilde maaske have været i Betænkning mellem ham og Baggesen, dersom ikke den sidste paa nærværende Tid levede saa langt borte fra Fædrelandet.‘‘ — Peder Horrebow Haste, født i Faxe 1ste Januar 1765, blev Student 1782; studerede Theologi, men opgav Studierne for at overtage en Huslærerplads i Frederiksborg 1786—91. Flyttede derefter til Kjøbenhavn og ernærede sig som Literat. 1798 udnævntes han til Told- og Konsumtionsinspektør i Middelfart, 1804 forflyttet til Assens, 1809 til Svendborg; død som Justitsraad 28de Jan. 1831. Har oversat og bearbejdet flere tyske pædagogiske Værker; udgav 1795—96 Thalia, et Blad for Skuespilyndere; forfattede det heroiske Syngespil Ariana 1795; forøvrigt skrevet en stor Mængde Digte.

Første Skuespiller.

Med frygtsomt Skridt jeg atter her fremtræder:
vi, Haand i Haand, paa slibrig Bane gaae.
Det er vort store Maal, at stifte Gavn
imedens vi fremlokke skyldfrie Glæder,
og bejle til et Kunstnernavn:
men, Brødre, Søstre, kan vi Maalet naae?
Saa saare tornestrøet er Veien op til Hæder,
og Musen krandser — Faa.
Saa Meget og saa gjerne vil den Svage:
saa lidt formaaer dog Uerfarenhed.

Første Skuespillerinde.

Ja, det er Sandhed, som jeg bæver ved:
men, o! kan ærlig Flid behage,
da skal vort Mod ei trykkes ned;
da hver Begynder, hver Begynderinde
skal ædel Skaansel, om ei Bifald, vinde.

Første Skuespiller:

Veninde,
med dette søde Haab jeg ogsaa kom
herhid i Pieridens Helligdom;
med denne trøstelige Tanke
jeg vovet har, til enigt Samfunds Baand
en Venneflok herhid at sanke,
og knytte hellig Pagt med bange Haand.
Ja, Brødre, Søstre, kun vor Flid
kan venligt Slør for Mangler drage:
hvor Evner svigte, taales da den Svage;
hvor Stræben lykkes, yndes da hans Iid.
Kun Flidens Mangel nu var dobbelt skjændig Brøde:
saa nær stod dette Kunstens Tempel øde;
da blev af ømme Hænder Grændse sat
for halvt indbrudte Nat, —
og see, nu smiler liflig Morgenrøde.

Første Skuespillerinde.

Ja, Ven,
af ædelt Borgersind vi have
vort atter vundne Liv igien:
o! lad os skjønne paa saa stor en Gave!
Men ej med Ord! Dem kan en Hykler sige.
Til Daad, til Daad! — I Kunstnerværd vi stige!
Da skal engang vort Held, vor Roes, vor Ære
Velgjernings bedste Gjengjæld være.

(Thalia er under sidste Replik kommen ned af Højene, og frem paa Skuepladsen, og falder ind med sin Tale strax efter første Skuespillerinde. Ved at see Kunstgudinden viser hele Selskabet Forundring og Ærbødighed, og deler sig til begge Sider medens hun taler.)

Thalia.

Ja, Børn, til Daad, til Daad! — Hver Plet paa Kloden
er pakket ganske fuld af Daarlighed:
forunder ingen Gjek i Landet Fred,
om end hans Fejl er allerbedst i Moden!

Hist puster En, som ingen Smule
virker,
mens her en Anden gaber ved
Fornuft;
hist sværmer En ved Zephyr-Kys
og Duft,
imens en Anden tit ved Proppen
lirker.

Hist fraader En, og drejer helligt Øje,
fordi Forstanden tugter Overtro;
her spilder En den hulde Nattero
for blandt Carricaturer vildt at støje.

Hist En med daglig Hovedpine
trækkes
fordi han sover paa sit Pengeskrin:
han vænner sig til Sult, og bander
Viin,
og for en liden bange Muus for-
skrækkes.

Her praler En om Tvekamp, Krig
og Vaaben,
om Tapperhed ved Flaske, Kaart
og Glut:
der er en Mandsling, nys fra Lilleput,
som mener, Sporer skjelne ham fra
Hoben.

Børn, frem til Skue stiller alle Slige,
at Vises Latter dem bestraffe maa,
at bedre de kan fra mit Tempel gaae,
og Fjantestreger for det Kloge vige!

Men stiller ogsaa Dyden frem, og
viser,
hvor stor, hvor skjøn, hvor elske-
lig den er!
Betegner, ingen Lykke smiler her
for den, som Venskab med sig selv
forliser!

Og leder frem til Medynk gode
Daarer,
som bløde under Livets Skuespil!
Ej Ædles Latter blot I bejie til,
fremkalder ogsaa deres blide Taarer!

Foragter Alt, som saarer Uskylds
Øre,
og Alt, hvad sund Fornuft maa
kedes ved!
Opelsker Sandhed, Dyd og Enighed,
og ei Cabalens lede Røst I høre!

Da skal I vorde fynske Sønner
kjære,
Og fynske Døttre hædre Jer med
Gunst;
det ædle Folk skal see den unge
Kunst,
og finde det saa sødt, — at over-
bære.

(Thalia smiler, og gaar op ad Højene igjen; Skuespiller-Selskabet følger hende med Øjet, indtil hun forsvinder. Pause. Endeligen træder den første Skuespiller frem mod Tilskuerne.)

Første Skuespilller.

Gudinden svandt;
men altid tale jo Gudinder sandt?
O! Held os da! Vor Lod er skjøn:
vor unge Kunst Dem, Ædle, kjær skal være,
og vi skal naa vor Idræts bedste Løn
deri, — at De vil overbære.

Et Par Dage, før Forestillingerne skulde begynde, havde Selskabet „endnu ikke faaet det tilstrækkelige Antal Abonnentere“,

hvorfor man bad Publikum snarest at melde sig; „dette ønskes saa meget mere, da man i Tillid til vore agtede Landsmænds Patriotisme, ingen Omkostninger har sparet, men meget mere, saa at sige, ladet det komme an paa et lykkeligt Udfald“, hvilket dog desværre udeblev. Dette skyldtes hverken høje Lønninger*) til Personalet, thi de vare sandelig yderst beskedne, eller ublu Tantième til Direktionen, thi den maatte lade sig nøje med Kassens Overskud; nej, Sagen var den, at Publikum — fraset det tarvelige Abonnement — aldeles ingen Interesse viste for Forestillingerne, ikke engang efter at man havde grebet til det Middel, der dog ellers plejer at trække Folk til Huse, at arrangere Forestillingerne som Beneficer for de mest yndede Skuespillere og Skuespillerinder. Følgen deraf var, at man allerede maatte standse i November, men rigtignok først efter at have sat en Skandale i Scene, der er enestaaende i vor Theaterhistorie. Sammenhængen dermed var følgende:

Fredag Aften den 17de November havde man efter fælles Overenskomst annonceret „Kiolen fra Lyon“ af Jünger til Opførelse Mandag den 20de; man brugte nemlig hver Spilleaften fra Scenen at bekendtgøre, hvad der skulde spilles næste Gang. Men uden at angive nogen rimelig Grund dertil faldt det Ahrentzen ind at nægte at spille sin Rolle i dette Stykke, hvorfor Selskabet,

*) Da det formentlig kan have sin Interesse at se, hvilke Udgifter man havde ved et Theater for 100 Aar siden, anføres følgende: „Madame Tidemann og Madame Simonsen hver 160 Rd. Hr. Giedde 150, Hr. Møller 130 og alle de øvrige 120 Rd. aarlig. Hr. Iversen faaer for sin Umage som Directionens Sekretair en særskilt Douceur af 25 Rd. aarlig. Alle disse Gager blive betalte maanedlig. De bare Udgivter ved hver Forestilling ere omtrent følgende: Theater-Kassereren faaer hvergang 1 Rd. og har desforuden frie Indgang i Parqvettet for sin egen Person, sin Søn og endnu 2 Personer af sin Familie. — Orchesteret koster hver Forestillingsaften 8 Rd. 1 Mk. 10 Sk. — Lysningen 2 Rd. 1 Mk. — de 4 Billetteurer hver 2 Mk. — Maskinfolkene i Alt 8 M. — 6 Brandfolk, hver 1 Mk. og dertil frie Indgang paa Parterret, næst ditto for deres Chef i Parquettet. — Theaterbuddet faaer ugentlig 2 Rd. — Hertil kommer endelig endnu Trykningsomkostningerne for Komoedie-Plakaterne, Prologer, Avertissements og andre forefaldende Tryksager, som i de 6 Vinter-Maaneder kunne beløbe sig til omtrent 100 Rd., og Theaterleien, hvilken aarlig udgjør 220 Rd.“ — Til alt dette kom endnu, at man, for at faa Lov til at benytte Heussers Privilegium, havde maattet forpligte sig til at betale ham 200 Rdl. aarlig indtil Aar 1800 samt at betale hans Gæld 800 Rd., endvidere Bekostningerne ved Anskaffelse af et Theaterbibliotek, til Rolleudskrivning, Dekorationer, Garderobe o. s. v. o. s. v., og lige over for alt dette af faste Indtægter et Abonnement, der kun indbragte 675 Rd. for 8 Loger, 20 Rd. for 1 Parketplads og 15 Rd. for 1 Parterreplads.

der umulig kunde faa et helt nyt Stykke indstuderet til Mandag Aften, maatte opføre „Jøden“ af Cumberland og paa de ved Indgangen opslaaede Plakater angive Grunden til den foretagne Forandring. Herved opstod der en gensidig Misstemning mellem Personalet og Direktøren, som førte til, at da der Fredagen efter, den 24de, skulde annonceres til Mandag den 27de, paa hvilken Dag Ahrentzen vilde have Benefice, uagtet Mandagen var en af de Dage, da der altid gaves Abonnementsforestillinger, nægtede Skuespiller Olsen at gaa frem og annoncere. Publikum, som sad og ventede paa Annoncen, blev nu utaalmodigt og begyndte at trampe, hvorefter Mad. Ahrentzen maatte frem for at tilsige „Figaros Bryllup“; hun føjede forklarende til, at ingen af Herrerne, og derfor heller ikke hendes Mand, havde villet annoncere. Denne Erklæring optog Publikum som en Uhøflighed fra Skuespillernes Side, hvorfor det igen gav sig til at trampe og nu tilmed forlangte, at alle Skuespillerne skulde komme frem. Disse, som aldrig havde tænkt sig Muligheden af et saadant Forlangende og derfor ikke vare samlede, maatte da skaffes til Stede og langt am længe træde frem med Olsen som Ordfører; hvad han sagde, kunde imidlertid ikke opfattes for Spektakel.

Saa kom da selve Mandagen den 27de, dog ikke med „Figaros Bryllup“ men med „Armod og Højmodighed“ af Kotzebue, og paa de opslaaede Plakater havde Skuespillerne oplyst, at Grunden til Forandringen „ene og allene var Ahrentzens“; tillige beskyldte de Mad. Ahrentzen for at have „frembragt en Usandhed for Publikum, da ingen uden Olsen havde nægtet at annoncere“, og endelig meddelte de, at Ahrentzen endnu skyldte „Meddirektionen Regnskab for alle hævede Penge, da den slet intet havde oppebaaret af disse og dog dagligen indløbe ubetalte betydelige Regninger, som den havde troet for længe siden afgjorte af Ahrentzen“. Man vil kunne forstaa, at et Publikum, der modtoges med saadanne Efterretninger, maatte være spændt paa, hvad alt dette i Aftenens Løb vilde udvikle sig til. Det gik nu helt fredeligt under selve Stykket, der modtoges med Bifald, men aldrig saa snart var Forestillingen forbi, førend Tumulten brød løs, foranlediget af Ahrentzen, som havde „ladet Noget trykke til sin formeentlige Retfærdiggiørelse“, og hvori han omvendt havde rettet Beskyldninger mod Skuespillerne, der skulde have „voldomt overfaldet ham og truet ham paa Livs og Lemmers Forliis

med det Tillæg, at hvor de traf ham, skulde de tragte ham efter Livet“, samt at han „uden ved sin Kones Hielp at faae anraabt Hielp fra Gaden, maaskee havde havt sønderknuste Lemmer“; denne Redegørelse havde han ladet dele ud i Mellemakterne. Publikum tog imidlertid Skuespillernes Parti, og da derfor Olsen kom frem og „i dybeste Ærefrygt“ meddelte, at Ahrentzens Kabaler og Anmasselser nødsagede Selskabet til at ophøre med Forestillingerne, indtil der var aflagt et i alle Henseender fyldestgørende Regnskab, og at Skuespillerne „haabede Retfærdighed og patriotiske Understøttelser af Publikum til en langt mere glimrende Gienaabning, da de i denne hele Saison endnu aldrig troede at have giort sig uværdige til samme, og aldrig — aldrig vilde giøre sig uværdige“, da hilsedes han med udelt Bifald. Da saa den almindelig afholdte Mad. Tidemann derefter traadte ind og erklærede, „at Kabalen havde nødsaget hende til for sidste Gang at betræde denne Skueplads“, steg Forbitrelsen mod Ahrentzen til det højeste; man vilde have ham frem for at afgive Forklaringer, men da han udeblev, peb, trampede og raabte man i vilden Sky. Olsen kom da igen frem for at meddele, at Politiet var sendt afsted efter Ahrentzen, men havde faaet den Besked, at han var gaaet ud, hvorefter denne urolige Aften endtes med nye Bifaldssalver for Olsen.

Selve Sagen var imidlertid ikke endt dermed, men gav endnu Anledning til en Række Avisartikler, blandt hvilke een var underskreven af hele Personalet; i denne, der er særlig hvas, hedder det:

„Men den skamløse Dumdristighed, hvormed bemeldte Ahrentzen nu til forskiellige Tider og Steder har begegnet os, ved at omtale os, der ere Mennesker, hvilke i Talenter, Alder, Opførsel og borgerlig Værdighed altid tør maale sig med ham, som om vi vare hans underdanige Knægte og Peblinger, for hvis Opførsel, Tænke- og Handlemaade han (!) skyldte Publikum Regnskab — den mageløse Uforskammenhed, hvormed han vover at forklage os — os, som i saa lang Tid døiede med skaanende Taushed hans Urimeligheder, og nu lide under hans bittre Fornærmelser — og hvormed han paa den allerulovligste Maade og ved de lumskeste Træk paadigter os de groveste Beskyldninger — denne Dumdristighed og Uforskammenhed nødsager os til, ogsaa paa vor Side at love en Fremstilling i Trykken (som gratis skal blive uddeelt), hvorudi Ahrentzens hele Forhold imod Selskabet, baade det Økonomiske og Moralske betræffende, detailleret skal blive skildret med Sandhedens Pen.“

Efter disse stormende Optrin oplostes Selskabet som saadant; en Del af Personalet blev dog her i Byen og gav den 18de December en Forestilling til Indtægt for de fattige.

Man skulde have troet, at det ovenpaa denne Skandalkomedie maatte være faldet vanskeligt at finde en ny og passende Ledelse af Selskabet, eftersom en saadan baade maatte fyldestgøre den Betingelse at være i Besiddelse af tilstrækkelige Midler til at føre Sæsonen til Ende, og tillige have Autoritet nok til at kunne holde alle Rivninger ude. Alligevel lykkedes dette, og det endda i forbavsende kort Tid, thi allerede den 5te Januar 1798, altsaa næppe 6 Uger efter de omtalte tumultuariske Optrin, bekendtgjorde Grev Trampe til Løgismose og Kammerjunker Krogh til Løjtved, at de efter deres „giorte Løfte til de Herrer Abonnentere", der havde forudbetalt deres Abonnement for hele Sæsonen, havde paataget sig Skuespilentreprisen; Forestillingerne skulde begynde igen den 8de. Forøvrigt anmodede de om, at det „høistærede Publikum vilde gunstigt tilgive, i Betragtning af den korte Tid, vi have havt til at forberede os, om saavel Valget af Stykkerne, som sammes Udførelse maaskee ikke saa ganske skulde svare til deres Forventning"; endelig meddeltes en Gang for alle:

„a) at Billetterne skal blive de Herrer Abonnentere tilstillede;

b) Penge gives aldeles ikke tilbage;

c) Theaterkasserer Hansen opvarter med Punsch og andre Refraichissements i hans egne Værelser, hvortil Indgangen er fra Skuespillene;

d) De sædanlige trykte Skuespil-Placater vil, i Stedet for at de hidtil ere blevne ombaarne, herefter gratis meddeles enhver ved Indgangen til Skuespillene."

Det var udelukkende Interesse for Scenen, der bevægede disse to Mænd til at kaste sig ind i Forhold, af hvilke de maatte kunne sige sig selv, at de ikke vilde høste andet end Ulejlighed, Tidsspilde og Bekostning. Kammerjunker Krogh holdt da heller ikke ud længere end den første Sæson, men Grev Trampe vedblev endnu tre Sæsoner til, altsaa til Foraaret 1801, at staa som Direktør for Selskabet eller, som han i Bekendtgørelserne udtrykker det, som „Bestyrer af Odense National-Theater".

Den Fasthed, der under denne Ledelse kom i Forholdene,

var i høj Grad til Gavn for Skuespillerne, thi ikke alene indrømmedes der med stor Liberalitet Beneficer til flere af dem, som mentes at have lidt Tab under den forrige Bestyrelse — blandt disse endog Ahrentzen selv — men Grev Trampe formaaede endogsaa Instruktør Schwarz ved det kgl. Theater til at tage herover og i Løbet af Sommeren 1798 at holde Forelæsninger for og Øvelser med Personalet, hvorved dette bragtes saa vidt, at det i August Maaned kunde opføre to Forestillinger, i hvilke Schwarz selv spillede med. At disse Forestillinger bleve givne for propfuldt Hus og modtagne med Begejstring, var jo ikke andet, end man kunde vente.

Forøvrigt forløb de tre Sæsoner, i hvilke Grev Trampe styrede Theatret, jævnt og roligt. Besøget, der til at begynde med var endog meget tilfredsstillende, tog lidt efter lidt af, men det kunde jo heller ikke godt være anderledes, naar der Aar efter Aar bødes paa til Dels det samme Repertoire, bestaaende af Ifflandske og Kotzebueske Stykker afvekslende med nogle faa Holbergske og Heibergske Komedier. Vel gaves der ogsaa af og til Balletter, paa hvis Udstyrelse Greven ofrede betydeligt, men det lykkedes aldrig at bringe disse ud over det allertarveligste. Og saa kom tilsidst endnu dette til, at Gvev Trampe med Hensyn til Lønningerne havde det ganske forunderlige Princip, at alle skulde have lige meget, Skuespillerne 15 Rdl., Skuespillerinderne 13 Rdl. om Maaneden. At en saa mærkelig Lønningsregel efterhaanden maatte baade fremkalde Utilfredshed og avle Slaphed, for saa vidt som den gjorde de dygtigste ligegyldige og ikke ansporede de mindre flinke, det er jo dog en Selvfølge. Alt tilsammen bevirkede da, at Grev Trampe fratraadte Ledelsen i Foraaret 1801.

Et Kunstnerbesøg havde Odense i Sommeren 1800, som her bør mindes, nemlig af James Price med Familie. Det var i September 1800 første Gang, at Medlemmer af denne yndede Kunstnerslægt besøgte Byen for at fremvise Linedans og ekvilibristiske Øvelser; i det mindste den ene af deres Forestillinger gaves paa Theatret.

Det lykkkedes ikke Theaterejerne at finde Lejere for Sæsonen 1801—2, hvorfor de selv overtoge Ledelsen; men kunde Foretagendet

ikke holdes i Gang af en Mand som Grev Trampe, der vel manglede Kunstforstand men til Gengæld var i Besiddelse af stor Kunstinteresse, saa vil det let forstaas, at en Direktion, der manglede begge Dele, ikke ret længe kunde holde det oven Vande. Det varede da heller ikke længere end Sæsonen ud, før de maatte opgive det hele, hvorefter Selskabet opløstes. Om Sæsonen er der ikke andet af Interesse at meddele, end at den senere saa berømte Ryge debuterede den 7de Oktober 1801 som Kaptain v. Aberwitz i „Strelitzerne". Ingen skulde den Gang

Johan Christian Ryge.

Tegnet af Th. C. Lübbers.

paa den tyveaarige opløbne Yngling med det temmelig lille Hoved have set, at han i Tidens Løb vilde udvikle sig til en af Kunstens ypperste; det, som her gjorde ham bemærket, var alene den Heftighed, hvormed han spillede baade komiske og alvorlige Roller i Flæng. — Udenfor Sæsonen gav Skuespiller Knudsen fra det kgl. Theater, Fædrelandets frivillige Sanger, som han kaldtes, en af de af Sang og Deklamation bestaaende Forestilinger, hvorved han rundtom i Landet indsamlede Penge til de under Slaget paa Rheden saarede og faldnes Efterladte, en Virksomhed, der alt i

alt indbragte ikke mindre end 257 533 Rdl. Endelig kan anføres, at den bekendte Mimiker Pasqual Casorti optraadte her med sit Selskab i Maj 1802; blandt de Pantomimer, han opførte, staar „Harlekin Skelet“ endnu den Dag i Dag paa Repertoiret.

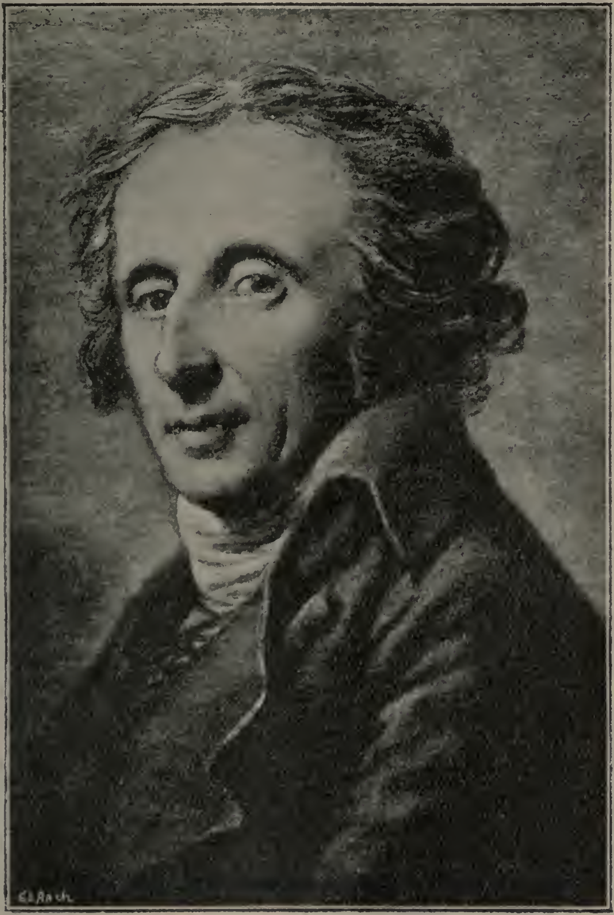

Baron Fr. Chr. Wedel Jarlsberg.

Efter Maleri af Graf 1801.

I de to næste Vintre spilledes der ikke Komedie her i Byen; Komediehuset benyttedes da alene til Koncerter, Baller og Maskerader. Theaterejerne fik nemlig efter Ansøgning ved Kancelli-

skrivelse af 27de November 1802 Lov til, „da Comoedierne i Odense nu ere ophørte“, at udleje Theatret „til Masqveraders Opførelse af private Selskaber“, og da der som Følge heraf dannedes en Forening, Borgerklubben, som satte sig Maskeraders Afholdelse til væsentligste Formaal, saa rykkede den ind i Huset og morede sig der efter bedste Evne.

Først den 10de December 1804 aabnedes Skuepladsen igen, idet „det Kongelige priviligerede Skuespillerselskab fra Nestved“ da begyndte en Række Forestillinger her under Ledelse af Kammerherre, Baron Frederik Christian Wedel Jarlsberg. Denne Mand, som var født den 7de Februar 1757, studerede i sin Ungdom Lovkyndighed og Kameralvidenskaber i Gøttingen og Leipzig, kom derefter hjem og blev 1777 Auskultant i Rentekammeret, 1779 tjenstgørende Kammerjunker ved Arveprins Frederiks Hof, i hvilken Stilling han 1781 udnævntes til Kammerherre; samme Aar tog han sin Afsked fra Hoffet. 1790 arvede han Hovedgaarden Ravnstrup efter sin Fader, tilkøbte sig 1798 Sortebrødrekloster ved Næstved, traadte 1801 ind i Landeværnet, hvor han avancerede til Major og Kompagnichef, opgav igen den militære Løbebane 1804 for at sysselsætte sig med Theatervæsen, men gik paa ny ind i Tjenesten 1807. I 1804 solgte han sine ovennævnte Ejendomme, men købte senere Søgaard ved Næstved, hvor han boede om Sommeren, medens han tilbragte Vinteren i Kjøbenhavn; han døde den 31te August 1831. Wedel Jarlsberg, der var en endog usædvanlig vel instrueret Mand, har udfoldet en betydelig Forfattervirksomhed; han har skrevet om mangfoldige forskellige Forhold og — hvad der her interesserer os mest — forfattet en Mængde Skuespil, af hvilke dog kun faa ere trykte, deriblandt „Mindet“, som udkom, medens han opholdt sig her som Theaterdirektør, og opførtes første Gang den 1ste April 1805 til Indtægt for Byens fattige.

Wedel Jarlsberg fik tidlig Scenen kær, og alt som han mere og mere fordybede sig i dens Forhold, voksede hans Interesse i den Grad derfor, at han selv dannede et Skuespillerselskab*), med hvilket han drog omkring og gav Forestillinger afvekslende i

---

*) Paa sin Ejendom Sortebrødrekloster indrettede han sig et Privattheater, over hvis Proscenium han ret betegnende lod sætte Indskriften: Miskjend ej Hensigten.

Næstved, Helsingør og Odense. Hertil kom han som sagt sidst i 1804 og kunde hele Sæsonen igennem glæde sig ved godt, ofte endog fuldt Hus, hvad ogsaa Selskabets Præstationer i det hele taget fuldkommen fortjente, saa meget mere som Direktøren lod „Theatrets ved dets Gienaabning aldeles forfaldne Dekorationer og Machiner“ istandsætte, ja i det hele gjorde sig al mulig „Umage for at tilfredsstille enhver Skuespilelsker, saavel i Henseende til Theatrets og Amphitheatrets Forskjønnelse og beqvemmere Indretning, som ogsaa for at skaffe, og opdrage duelige Subjecter“.

Men fandt Selskabet saaledes al rimelig Paaskønnelse fra Publikums Side, saa fik det ad en helt anden Vej en ikke mindre virksom Støtte, idet nemlig Søren Hempel begyndte Udgivelsen af en særegen Theateravis, Odense Theaterblad, hvori der gaves lige saa velvillige som udførlige Anmeldelser af alle Forestillingerne, for en stor Dels Vedkommende forfattede af Hempel selv. Der udkom i alt 20 Numere af dette Blad, deraf dog kun de 4 under Selskabets første Sæson her. For at man kan danne sig en Forestilling baade om, hvad der af Selskabet præsteredes og om Bladets Ræsonnementer og Stil, skulle vi her gengive et Par Prøver:

„Mandagen den 17de Decbr. De lystige Passagerer, eller, Arvingerne fra Vestindien, Komedie i 5 Akter af Picard. Forestillingen af dette vittige, og i sit Slags gode Stykke skal med særdeles Held og Bifald være givet paa det Nestvedske Theater. En Mad. St. Hilaires, og en Pavarets Roller bære aldeles fransk Præg; begge Roller vare i gode Hænder, den første i Jfr. Hammers, hvis Spil fuldkommen svarede til Forventningen, og den anden i Hr. Meyers, hvilken gav denne maaske lidt utaknemlige, men i sig selv vittige, gode, og ikke lette Rolle med megen Flid. Dr. Montichard, Hr. Holst, spillede denne Karikatur ret godt. Det kunde ikke feile, at Lieutnant Derville, Hr. Wildt maatte vinde især Damernes, Bifald, formedelst Smagen i hans Paaklædning, hans virkelige vakkre Figur, hans Anstand paa Scenen, og hans lykkelige Hukommelse. Rougeau, Postføreren, Hr. Frost gjør sig (forgjæves) Umage, selv med denne liden Rolle. Tjeneren, Hr Colding, gav sin Rolle meget troligen. Rosette, Jfr. Borup spillede med det Liv, og Snaksomhed, hvormed deslige Roller bør spilles. Skuespilleren St. Hilaire, Jfr. Rumbricht vilde ingen have antaget for at være et Fruentimmer, hvis hendes Navn ikke havde staaet paa Affichen, hendes tydske Accent var i denne Rolle ikke saa stødende, som ellers, og hun gav Rollen, efter vor Overbevisning, godt og med Raskhed. Constance, Montrichards Broderdatter, Mad. Meyer, viste os en smuk Figur

for Skuepladsen, kun Skade, at hun ikke havde studert sin Rolle, og at hendes Hukommelse, om den ellers var sat i Reqvisition ved denne Lejlighed, var hende utro, hvorved hun blev decontenanceret nok til at gaae bort igiennem Væggen...... Vi komme nu til Tømmerhandleren Lasausaye', Hr. Petersen Debut. Theaterdiretionen ville tilgive, naar vi yttre den Formening, at denne Rolle i det Hele var for vigtig til Stykkets Gang, og overalt for svær til at betroes i en ung og nye Skuespillers Hænder, om denne endog var saa forvoven og ubekjendt med sine egne Kræfter, at forlange den. Om Debutanten end har Tid nok til at lære Rollen, er endog begavet med saa heldig en Hukommelse, at han allerede paa Prøven kan undvære Souffleurens Hjelp, maae han dog, naar han ikke forhen har talt offentlig, enten besidde en mageløs Dumdristighed, eller ogsaa Ligegyldighed imod at erhverve sig Hæder og Ære ved at dyrke Kunsten, hvis en talrig Forsamlings Nærværelse, og Agtpaagivenhed ikke skal have stærk Indflydelse paa ham. Kun den øvede, i sin Kunst sikkre Skuespiller er det kjært, jo større Antallet af de Dømmende er; han spiller sin Rolle just da ret con amore, naar han ser Huset fuldt; ikke saaledes den beskedne frygtsomme Begynder, hvilken Dommerne ere lige saa fremmede for, som han er for dem. Da Hr. Petersen i første Akt fremtraadde paa Scenen, bemærkede man vel strax denne naturlige Indflydelse, de talrige Tilskuere maatte have paa en Begynder i Kunsten, dog gav han, og soutenerede Rollen i denne Akt, om ikke fuldkommen sandt, saa dog saaledes, at han som Begynder, berettigede Tilskuerne til den Forventning, engang i Tiden at kunde blive tilfredsstillede ved hans Spil. Havde Hr. Petersen souteneret Rollen saaledes, som han begyndte den, saa havde man kunnet lykønske ham til en temmelig hældig Debut; men hvad der kan være passeret bag Tæppet vide vi ikke, nok er det, allerede i anden Akt yttrede der sig tydeligen i hans Spil, at han havde tabt en stor Deel af sin Fatning, og i tredie Akt havde han tabt den saa ganske, at han blev reent staaende fast. Unægtelig er den sande retfærdige Fordring, Tilskuerne have, den, at en Skuespiller bør kunne sin Rolle. Kan man hos os, hvor Kunsten desværre! ikke som i andre Lande kan have den fornødne Opmuntring og Hjelp, hos os hvor Brødet med saa knap Vægt tilvejes Kunstens Dyrkere — ikke med Rette gjøre Fordring paa, at see blot Mestere i Kunsten at træde op paa Skuepladsen, sàa er det dog billigt, at selv den usleste Skuespiller ikke bør stille sig frem, uden at kunne rigtig fremsige sin Rolle. Til Ære for vort Publikums Overbærelse! den store Pluralitet saae den unge begyndende Skuespiller sat ud af sin Fatning, følede taus Medlidenhed, applauderede enhver af de andre Skuespillendes Bifald fortjenende Spil, og kun Faa gave deres Mishag imod Standsningens Hovedaarsag lydeligen tilkjende. Men dette være nok! for denne Aften var der ikke mere at tænke paa, at see Hr. Petersen komme til sig selv igjen. Al den Umage, nogle af de Medspillende gjorde sig, ved at tilsige hans Repliqver; selv hele Repliqvers, ellers utilladelige Udeladelse, de Medspillendes fordoblede Iver for at give deres Roller al den Udvidelse, de kunde taale, Alt

bidrog kun til, især mod Slutningen af 5te Akt, at forvirre Alt, og endelig til at gjøre Souffleuren selv aldeles taus. Dette fødte en i sit Slags sjelden Scene; blot tilgivelig fra en eeneste Side betragtet, da den gav Beviis paa Jfr. Hammers store Enthusiasme for Kunsten i Almindelighed og hendes Rolles heldige Udførelse i Særdeleshed, i det hun kunde saaledes forglemme sig selv, og Stedet hun stod paa, at hun gav Souffleuren midt i Scenen offentlig Irettesættelse for hans Taushed, og da denne, skiøndt ingen ung Mand mere, var ubesindig nok til, offentlig at tage til Gjenmæle, blev Pausen udfyldt med en liden og kort, men rask udført Skjenderiscene. Af et mindre overbærende Publikum var denne Scene vel næppe uden lydeligt Mishag bleven modtaget. Dog Publikum (det var en Abonnements-Aften) vilde vise den Tillid det havde til Directionen, at denne sikkert vilde tilkjendegive Vedkommende den fortjente Mishag, og derved for Fremtiden søge at forebygge slige modbydelige Optrin, og Directeuren viste, at han fuldkommen fortjente, og paaskjønnede den Tillid, ved desaarsag strax efter at Stykket var ude, at gjøre de endnu forsamlede Tilskuere en Compliment."

Den omtalte Jomfru Hammer var en af Selskabets bærende Kræfter, en begavet og alsidig Skuespillerinde; det hedder saaledes om hende i Anledning af hendes Optræden i „Dyveke", at hun som Dyveke „tildrog sig Publikums udelte Opmærksomhed. Her i Odense har Rollen ikke været spilt bedre, hendes Paaklædning var efter den Tids Costume, men uden Prætention, en mørkeblaae Atlastes Kjole, uden glimrende Sager, og sandelig denne simple men smagfulde Paaklædning syntes os at give hende nyt Ynde og forhøie den Deeltagelse, Dyvekes Skjæbne maa opvække i enhver Følendes Barm. Frue Møenstrups Forestillerinde var, som meget rigtigt, ikke nævnt paa Placaten, og man hørte Adskillige, som ikke vare underrettede om Rollens Besætning, at spørge, da Fru M. viste sig: hvem det var, som spilte denne Rolle? og selv dette Spørgsmaal maatte allerede være meget behageligt for Skuespillerinden, da den indeholdt en indirekte Lovtale over den store Kunst, hvormed hun havde vidst at maskere sig, ja endog forstille sin Stemme. I denne Rolle var Skuespillerinden brillant men ikke costumerigtig paaklædt. Unægtelig havde det været bedre, om dette sidste tillige havde fundet Sted. Iøvrigt skilte Jfr. H. sig meget vel ved denne Rolle, og det som især vidner om hendes Talent var, at hun strax derpaa i 3die Akt og indtil Enden, igjen lod os see Dyveke heel og holden." — En Specialitet for hende var det at spille Herreroller; som Grev v. der Mulde

i „Elskovsbarnet“ af Kotzebue overgik hun saaledes „vor Forventning i Forestillingen af en saa vanskelig Petitmaiter, og Rollen kunde ikke være spilt bedre af nogen Skuespiller“.

Det lader i det hele til, at man ofte lod Damer spille Herreroller; at dette gaar langt bedre, end naar omvendt Herrer spille Dameroller, er bekendt, ja der gives jo endog Roller, der absolut maa spilles af en Dame. Men paa den anden Side maa man være varsom i saa Henseende, da Illusionen ellers meget let brister, og noget saadant maa i en ganske særegen Grad have været Tilfældet under Festforestillingen den 30te Januar i Anledning af Kongens og Kronprinsens Fødselsdage, idet Theaterbladet som det „frappanteste Exempel“ i saa Henseende anfører „de Fruentimmerstemmer, der i Skuespillet „Hans Madsen“ raabte ud af de danske Soldaters Munde: Kongen leve!“ Det omtalte Stykke „Hans Madsen eller Kjerligked til Fædrelandet“ var et originalt Arbejde, der var skrevet i Dagens Anledning; Forfatteren nævnes ikke. Det var kedeligt og uden Handling, „man hørte blot fortælle, hvad man heller ville have seet, og fik i det Sted endeel smukke moralske, philosophiske, og politiske Maximer, som man heller gad læst hjemme“. Men „hvad dette Skuespil mangler i dramatisk Værd blev igjen erstattet ved at see den ædle brave Hans Madsen, og en Johan Rantzau, som erindrede danske Borgere om ædle Forfædres Bedrifter, og opvakte den dem saa egne Enthusiasme, hvormed Enhver hænger ved sit Fædreland, og Kongehus“.

Af Herrerne var Preisler den, hvis Optræden blev imødeset med størst Forventning. Han havde som bekendt været en af det kgl. Theaters ypperste Fremstillere af unge Verdensmænd, lystige Intriganter og lignende Roller og staaet i stor og berettiget Yndest hos Publikum; men hans Letsindighed og Udsvævelser havde medført, at han allerede i den unge Alder af 37 Aar var bleven afskediget 1792, hvorefter han fristede en kummerlig Tilværelse dels som Sprog- og Musiklærer, dels som Skuespiller i Provinserne, indtil han endelig i 1801 fandt en Havn som Sufflør ved den samme kgl. Scene, hvis Pryd han i sin Tid havde været; han døde 1808. Han var som sagt med her, men var selvfølgelig meget stærkt paa Retur. Hans Optræden i flere af hans fordums Bravurroller blev naturligvis imødeset med Spænding, men om det end erkendtes, at han spillede et Par af dem i det

hele godt, saa udtaltes det dog i Anledning af en anden udtrykkeligt, at man nødvendigvis maatte „erindre sig det bekendte „fuimus Troes“, og om hans Udførelse af Grev Almaviva i „Barberen“ berettes det, at „uagtet godt nok maskeret havde han ikke Smidighed nok i Lemmerne til nu at spille den unge elskende Greves Rolle, han var saa hæs, at han den Aften ikke kunde synge selv, og Hr. Petersen, som sang bag ved ham i Coulissen, begyndte for tidlig, saa at og denne Illusion tabte sig“.

Det rigelige Besøg, Selskabet havde i dets første Sæson, har formentlig bragt Direktøren til at fatte det Forsæt ogsaa at komme igen i de nærmest følgende; i alt Fald kan da en saadan Antagelse forklare det ellers ret uforstaaelige Faktum, at han i Sommeren 1805 købte Theatret af dets hidtil værende Ejere. Han kom ganske vist ogsaa igen i Sæsonen 1805—6, men dermed var det forbi, thi Krigen, som hæmmede saa meget andet, standsede ogsaa for flere Aar al Theatervirksomhed og kaldte, som vi have set, ham tilbage igen til den Militærtjeneste, han tidligere havde forladt.

Hvad Theaterbladets Holdning overfor Selskabets anden Sæson angaar, da var den ligesaa velvillig som Aaret før, ja det udtaler endog sin Ros direkte til Direktøren for „den præcise Begyndelse og de korte Ophold mellem Acterne, hvilket altid maa give et godt Begreb om den Orden, hvormed Alting til Skuespillet henhørende i Forvejen betimelig er beredt og anordnet. Og gaar man udenfor Skuespilhuset, da geraader det Vedkommendes Opmærksomhed til Ære, at have ladet anbringe tvende Lygter i det mørke snævre Stræde, som fører didhen. Maae nu Vognene forbydes at kiøre for tidlig frem, og der engang kunde lægges en bedre Stenbroe eller i det mindste et Fortog, saa vare Fodgængerne fuldkommen sikkrede, indtil de naaede Gaden.“

En Succes havde Selskabet ved Opførelsen af „Den politiske Kandestøber“, hvori navnlig anden Akt roses for dens fortrinlige Indledning og Afslutning, ligesom ogsaa Sammenspillet under Collegium politicums Forhandlinger højlig anerkendes. Der gøres i Anledning af Kandestøberen den meget træffende Bemærkning, at det er uheldigt, naar Henriks Fremstiller er højere end den Skuespiller, der giver Borgmesterens Rolle; dels gaar nemlig Indtrykket af Borgmesterens rent fysiske Overlegenhed derved

tabt, dels kan den Fordring i Stykket ikke ske Fyldelst, at Borgmesterens Kjole skal være for lang til Henrik.

Trods det, at Selskabet saaledes virkelig præsterede noget godt — Iversens Avis siger om det, at „det iaar er saa udmærket bedre end det var ifjor" — og trods det, at den allerede efter Bestemmelsen korte Sæson (18de Novbr.—17de Marts) yderligere forkortedes en hel Maaned (9de Decbr.—6te Januar) paa Grund af Arveprinsens Død, maatte Direktøren dog for at samle Hus gribe til saadanne Midler som en Gang at arrangere Maskerade for Abonnenterne. en anden Gang at lade Linedanseren Robbas, der opholdt sig her med Selskab, udfylde en Del af Aftenen. Dette, at der saaledes maatte gøres ganske særegne Kraftanstrængelser for at holde Besøget i Gang, bragte da ogsaa Wedel Jarlsberg til „at bekjende den sørgelige Sandhed: at aldrig noget nogenledes fuldkomment National-Theater vil kunne subsistere en Saison i Odense, langt mindre soutenere sig bestandig ved Indtægten i Odense allene", en Udtalelse, som ikke har ophørt at være Sandhed den Dag idag.

Da flere af Personalet havde gode Sangstemmer, var det jo ret naturligt, at de kunde ønske at lade disse høre, og man indstuderede derfor det muntre lille Enakts Syngespil „Bødkeren" af Audinot; men man havde ikke megen Glæde deraf, thi det blev, hedder det i Theaterbladet, givet „med en saadan Ledsagning, eller rettere talt med en saadan Hindring af Instrumentalmusik, at man virkelig maatte beklage de med godt Musikanlæg begavede Personer Hr. Holst, Jfr. Hammer og Jfr. Rumbricht, at de ei allene her ingen Leilighed kunne finde til deres Talents Uddannelse, men endog ved dets enkelte Yttringer maae uden egen Skyld see deres Arbejde forvansket af et Orchester, der, uagtet det har to eller tre ret duelige Musici og adskillige taalelige, dog ved total Mangel paa brugbar Anførsel geraadede med sit Accompagnement i den fortrædeligste Virvar. At Personalet er for svagt til at besætte alle Stemmer, kan man ikke bebreide de tilstedeværende, endskiøndt det dog er beklageligt, naar Stadsmusikanten i en By, hvori der gives Lejlighed til saa megen Fortjeneste, kan være saa ligegyldig mod sin Ære, at ingen Symfonie eller almindeligt Accompagnement kan fuldstændig og sikkert besættes. Man seer altsaa, hvad en Operette kan vente sig, saalænge andre Musikelskende Dilettanter ei ville være be-

redvillige til at række en hjælpsom Haand. Men for at blive ved denne Aftens Forestilling . . . . Mangel paa duelig Anførsel fordærvede Alt. Enhver, som befatter sig hermed, bør lære og erindre, at Sangeren er Hovedpersonen, som Instrumentalisterne bør rette sig efter, som efter en Solospiller, altsaa hverken trække ham tilbage . . . . eller jage ham frem“.

Man skulde synes, at Rigtigheden af disse Betragtninger maatte være saa indlysende, at de blot behøvede at fremsættes, for at Manglerne straks kunde blive afhjulpne, om ikke paa anden Maade, saa derved at Stadsmusikanten selv ledede Sang- og Musikprøverne. Men man tager fejl, naar man tror, at en Forbedring af de elendige musikalske Forhold var saa let at tilvejebringe; tværtimod, som vi senere skulle se, gik der omtrent en Menneskealder hen, forinden Orkestret — og det endda kun ved velvillig Assistance af Dilettanter, — kunde siges at gøre Fyldest. For at man vil kunne forstaa Grundene hertil, vil det være nødvendigt at erindre om, at Stadsmusikanten var en Mand med et Privilegium, det vil sige, han havde Eneret paa at levere Musik til Theatret, Baller, Bryllupper o. s. v., men havde saa til Gengæld rigtignok ogsaa Forpligtelse til at oplære og holde en Del Musikere, som kunde levere ordentlig Musik. Naar man altsaa ønskede f. Eks. Balmusik, saa henvendte man sig til Stadsmusikanten, og saa længe han den paagældende Balaften havde disponible Folk, saa længe var man uberettiget til at benytte andre end dem, han sendte. Først naar han erklærede, at alle hans Folk vare optagne, havde man Lov til at leje hvem man ellers kunde faa til at spille for sig, dog vel at mærke kun imod at betale en Afgift til Stadsmusikanten, fordi man ikke kønt ventede, til han havde Folk at sende. Men naar Stadsmusikantens Folk saaledes bestandig gik forud for de andre, saa vil man kunne forstaa, at den Øvelse, disse sidste kunde erhverve sig, navnlig i Sammenspil, i det hele kun kunde blive ringe. Naar derfor saadanne Lejligheder indtraf, ved hvilke Stadsmusikantens Folk ikke kunde besørge al den Musik, der forlangtes, hvem skulde det saa gaa ud over, Theatret, som hele Vinteren igennem gav en sikker Fortjeneste, eller private, som kun bestilte Musik i Ny og Næ? Ja, man skulde vanskelig kunne tænke sig andet, end at det maatte blive de sidste, der maatte renoncere, men Stadsmusikant Rauch havde af og til en anden Mening, hvad

man kan se af følgende Udtalelser af Wedel Jarlsberg i Theaterbladet:

„Directionen vil aldeles fraholde sig at gjøre Anmærkning over det Hr. S. M. Rauch betroede Embedes Natur, og om de, som forlange Musik-Assistance, ere berettigede til at forlange duelige, eller bør lade sig nøje med de Subjecter, som han vil unde dem, men den troer med Billighed at kunne fordre, at Stads Musikanten for Betaling ligesaavel bør betjene Skuespillene, hvori et heelt Publikum tager Deel, som private Forlystelser; at det allerede er urigtigt, naar han nægter at give mere end fire Folk, og fuldkommen urigtigt og uundskyldeligt, naar han efter eget Velbehag ikke engang sender disse, og sommetider aldeles ingen.

Vel have de øvrige, af Hr. Rauch ikke afhængige Herrer Musici, ved deres gode Assistance suppleret aldeles Mangel paa Musik mellem Acterne og ofte ustridigt til det musikalske Publikums større Velbehag, end de mange Aftener at Hr. S. M. Rauch har behaget at sende Begyndere, som ere i Lære hos ham; dog har Hr. Rauch derfor ikke handlet mindre urigtigt. Men det som Directionen aldeles ikke kan tænke sig nogen Undskyldning for, er at han efter at hans Folk ved Prøven om Morgenen havde været tilstede med de øvrige Herrer Musici, han om Eftermiddagen sendte Bud til Directionen, at ingen af dem kunde møde om Aftenen, og derved ikke alene satte Direetionen og Skuespillerne i Forlegenhed, men tillige bliver Aarsag i, at Publikum i sin Forventning angaaende det averterede Stykke bliver skuffet.“

Rauch tog sig imidlertid ikke dette nær; han mente at have gjort, hvad man kunde forlange af ham, naar han stillede fire Folk til Raadighed, for hvis Duelighed han kunde indestaa; at indøve Orkestret saaledes, at det kunde gøre Fyldest ved Akkompagnement af Syngestykker, det, erklærede han, kunde aldrig paalægges ham; den Direktør, der ønskede noget saadant, maatte skaffe sig sin egen Dirigent; han havde hverken Lyst eller Lejlighed til at give sig af dermed, og det saa meget mindre, som en Del af Orkesterpersonalet jo var Folk, han aldeles ikke stod i Forhold til.

Ifølge heraf var der da intet andet for Wedel Jarlsberg at gøre, end „efter en stor Deel, navnlig Abonnenters, Ønske“ at henvende sig til „kundskabsfulde Musik-Liebhavere om deres muelige Assistance, men de fleste undskyldte sig, og endeel af dem med Fordomme, som de paastode, at der endnu i denne Anledning skulde herske“. Kun hos to Mænd fandt han saa megen Interesse for Sagen, at de lovede at assistere, nemlig hos Kantor Heimeran og Organist Foersom; de to paatoge sig at

spille med i Mellemakterne, ja Kantor Heimeran gik endog saa vidt, at han under Forestillingernes Ophør i Anledning af Arveprinsens Død tog Stadsmusikantens Folk hjem til sig for at holde Musikprøver med dem, en Foranstaltning, som disse dog kun indlode sig paa imod „at nyde aparte billigt Honorarium fra Directionens Side, da de efter Sigende ellers kun nød 10 Skilling af Rixdaleren, af den for Musik-Assistance til Hr. S. M. Rauch betalende Sum. Meer at gjøre stod ikke i Directionens Magt". Ved Hjælp af fire Mand fra Stadsmusikanten, seks andre betalte Musikere og Organist Foersom lykkedes det da at formere et Orkester, som imidlertid havde den Mangel ikke at raade over et eneste andet Blæseinstrument end Foersoms Fløjte. „Saa længe Dilettanterne i Odense", siger Wedel Jarlsberg derfor, „ikke ville lægge Haand med paa Værket, saa længe vil Publikum aldrig kunne faae nogen fuldstændig, virkelig, offentlig Musik Forlystelse." —

Det er foran omtalt, at Krigen i flere Aar standsede Theatrets Virksomhed. Da denne igen blev optagen i Efteraaret 1809, var det et tysk Skuespillerselskab, der holdt sit Indtog i Komediehuset, og i en lang Række af Aar derefter spillede kun Tyskere her. Det vil derfor være passende her at kaste et Blik tilbage for at se, i hvilket Omfang det først af Tode (Side 12), senere af Instruktør Schwarz nærede Ønske gik i Opfyldelse, nemlig at faa det kgl. Theaters Personale rekruteret fra Provinsen — et Ønske, til hvis Realisation Schwarz netop vilde bidrage ved at tage herover (Side 39). Vi erindre da om, at Ryge, som alt meddelt Side 40, debuterede her i 1801; ved Siden af ham faldt de øvrige kun smaat ud, men enkelte Dygtigheder var der dog iblandt, saaledes Olsen og Rind. Olsen, som var en smuk Mand med en klangfuld Røst, optraadte som Gæst paa det kgl. Theater 1799 og gjorde megen Lykke; Aaret efter engageredes han. Navnlig hans Vielgeschrey i „Den Stundesløse" var en aldeles ypperlig Præstation. Hans Rind blev en af det kgl. Theaters mest benyttede og mest fejrede Kunstnere saavel i Skuespillet som i Syngespillet. Eenholm var en ypperlig Fremstiller af muntre Elskere; Ægteparret Rongsted havde sin Styrke i Holbergske Figurer; Møller drev det kun til at blive Korist. Hertz og Søeborg gav et Par Gæsteroller, men uden Virkning. Den sidste var oprindelig Landmaaler og gik fra Theatret tilbage til samme Stilling igen; han er forøvrigt bekendt som Forfatter af

Sangen „Om hundred' Aar er Alting glemt". Johannes Wildt, Forfatter af en Del daarlige Romaner, Mad. Ahrentzen og Jfr. Dreier hævede sig aldrig op over det rent middelmaadige.

Fra 17de Marts 1806 til 27de Oktober 1809 spilledes der ikke Komedie paa Odense Theater; hvad der i dette Tidsrum bødes paa af offentlige Forlystelser var Koncerter, Maskerader og Baller, de sidste i en saa rigelig Udstrækning, at det kjøbenhavnske Blad Dagen i Anledning af de talrige Bekendtgørelser i Odense Aviserne, der vare undertegnede „Baldirectionen", lavede den Anekdote, at der ved en af Hofmaskeraderne indfandt sig nogle Masker, som kaldte sig Balbestyrere i Odense. I vore egne Blade førtes der i samme Anledning en Polemik, der begyndte med, at en Indsender i Stiftstidenden forespurgte, om det var „politisk rigtigt at tillade offentlige Forlystelser . . . i Danmark under nærværende Omstændigheder", og om man uden at være i højeste Grad letsindig kunde deltage i saadanne, „saalænge et elsket Fædreland og Kongehuus ere i Fare". Dette Spørgsmaal blev besvaret med en lang Artikel, hvori der ivredes mod Forlystelserne, og som sluttede saaledes: „Men saa længe Fjenden sværmer om vore Kyster som Rovfugle, saalænge Saaret i Sjælland endnu strømmebløder, saa længe Christian den syvende maa flygte fra sin med Ild omspændte Borg, og Frederich den retfærdige maa have søvnløse Nætter over et Folks Trængsler, det han kalder sine Brødre, O! at da Tyge Rothes Skygge maatte vise sig for hver Letsindige, der i en saadan Tid kunde lee i sybaritisk Laug, og, afklædt den hæderligste Prydelse, Fædrelandskhed, kunde slingre hen til Komedier, Baller og Maskerader". En anden Indsender, som benyttede Iversens Avis, kunde dog i Modsætning hertil ikke indse, at det skulde være mere letsindigt at deltage i Maskerader og Baller end i „Æde- og Spilleselskaber" og mente, at man skulde vise sin „Patriotisme ikke ved at hænge med Hovedet ligesaa lidt som ved at skryde", men hertil bemærkedes saa igen af en tredje Indsender, at det jo vel nok er muligt, at de, som bivaane Æde- og Spilleselskaber, i Virkeligheden ere lige saa letsindige som de, der gaa til Baller og Maskerader, men det forekom ham dog, at de ikke lægge det saa offentlig for Dagen som de første. Ham syntes det, at enhver

Forlystelse under visse Omstændigheder kunde blive upassende, ja utilladelig, og saadanne Omstændigheder, mente han, vare netop nu til Stede; „at overgive sig til festlig Glæde paa en almindelig Sørgedag, lydeligen og offentligen at blande sine Frydetoner med Fædrelandets Sukke, er stødende, forargeligt, upassende, — det er Letsindighed.“ Det kan jo vel være, at denne Diskussion kan have bidraget noget til at formindske Deltagelsen i de omhandlede Forlystelser; bringe dem til at ophøre, det gjorde den i hvert Fald ikke. Derimod ser man af Iversens Avis for 2den Januar 1810, at adskillige Honoratiores her i Byen havde „fattet det roesværdige Forsæt, at indskrænke al Overdaadighed og især at sætte Grændser for den, der var bleven saa almindelig ved Spisebordene“, og dette prisværdige Forsæt ledsagedes med følgende Ønske: „Gid Tarvelighed overalt maatte indfinde sig igien iblandt os! uden denne blive vi ellers til evig Tid i Underbalance og i en elendig Pengecours.“

Det var aldrig saa snart rygtedes, at et tysk Skuespillerselskab vilde give Forestillinger paa Odense Theater i Sæsonen 1809—10, førend Bladet Dagen indeholdt følgende Artikel:

„Tydske Komedier i Odense. (Indsendt.)

Er det muligt, at der næstkommende Vinter skal gives tydske Komedier paa Theatret i Odense? lige midt i Danmark, og just paa en Tid, da vor patriotiske Regjering om muligt fordobler sin Iver, for at ophjelpe Videnskabelighed og Industrie, og at hævde Nationen og dens helligste Ejendom, Sproget, i sin største Udstrækning og Eiendommelighed; ja paa en Tid, da enhver selvføiende og fædrelandsksindet Dansker opbyder al Kraft for at virke med til samme store Øiemed. Er det muligt, at en Mand som den, der er Direktør for det odenseiske Theater, allene arbeider Nationen og Regjeringen lige imod, og gjør dette offentlig for hele Staten? Findes der da nu saa dyr Tid i Danmark paa smagfulde Kunstnere, at man nødes til at forskrive dem fra Hamborg, til Brug for Odense, uagtet slig Trang slet ikke føles af Publikum i Kjøbenhavn? Sandelig en herlig Opmuntring for opvakte Hoveder blandt vore Landsmænd! et herligt Træk til at skaffe vor Nationalkarakter Agtelse hos Fremmede! Dog een Trøst er endnu tilbage, da man har Aarsag til at glæde sig med det smigrende Haab, at ingen retskaffen Indvaaner af Odense, eller Beboer af Omegnene, som har Følelse for sit Fædreneland, vil nedlade sig til at nyde en Fornøjelse, der nødvendig maa blandes med, og gjøres væmmelig ved den pinende Tanke, at det skeer med det danske Navns offentlige Vanærelse.“

Mærkelig nok tog Iversen, der en Snes Aar tidligere havde været saa stærkt imod tyske Skuespil her i Byen, til Genmæle imod denne Artikel, idet han i Avisen for 13de Oktober 1809 udtalte sig saaledes: „I Dagen ivres stærkt mod det Skuespil Odense faaer i denne Vinter, fordi det er tysk, og især imod Theatrets Directeur. Man seer deraf, at Indsenderen ikke er vidende om, at Odense blot ejer et Skuespilhuus, men allerede i nogle Aar hverken Skuespil eller Theater-Directeur. Da nu ingen Danske Skuespillere have indfunden sig, fordi de mueligen have funden anden Employ, saa er det meget naturligt, at en tydsk Theater - Entrepreneur, som tilfældig i Holsten erfarede, at i Odense var et Theater uden Skuespil, søger at benytte sig af det tomme Huus. Ifald nu det tyske Skuespil giør sig værdigt til Publici Bifald, saa lider Patriotismen vel ikke mere ved at besøge dette, end da Man i Kbhvn. besøgte Franske Skuespil, eller at Danske læste tyske og franske Bøger, naar de ikke kunne have de samme paa Dansk. — Den dyre Tid paa alle Livets Fornødenheder og det meget andet, Man skal bruge Penge til, vil desuden nok ikke tillade Mange at søge Skuespilhuset, enten der spilledes paa Tysk eller paa Dansk“, en Udtalelse, hvis Slutningspassus om Dyrtiden yderligere oplystes ved følgende Meddelelse: „Med Oplysningen er det nu slet bestilt i Odense! Formedelst Tranens Dyrhed brænde nu om Aftenen kun hveranden eller tredie Løgte i Gaderne; og inden Døre belave de fleste sig paa at sidde i Mørke i Vinter, formedelst Lysenes Dyrhed.“

Bogtrykker Chr. Iversen.
Efter Maleri fra c. 1790.

Men enten Dyrtiden nu var stor eller lille, saa begyndte

Direktør Görbing Franck, som tidligere havde været her ved Friebachs Selskab, sine Forestillinger den 27de Oktober, og han holdt ikke blot ud med 3 Forestillinger hver Uge indtil den 30te Marts 1810, men han spillede her i Byen hver af de følgende fire Sæsoner, ja han tog fast Bolig i Theatrets Direktørhus, det vil sige Fløjen ud imod Theaterstræde, og købte endog ved Skøde af 13de April 1810 Theatret af Wedel Jarlsberg for 12000 Rdl. dansk Kurant imod en aarlig Afbetaling af 1000 Rdl. foruden Renter.

Den, der har Taalmodighed til at gennemgaa det Repertoire, Franck bød paa, vil ikke kunne andet end forbavses over dets Righoldighed. Et Par enkelte Stykker gaves to à tre Gange i Sæsonens Løb, ellers hver Aften noget nyt, oftest store Femaktsskuespil, en sjelden Gang nogle Smaastykker, en Operette eller en Ballet. Hovedkontingentet leverede, som rimeligt var, Kotzebue; naar en Mand har skrevet 219 Theaterstykker, saa er der jo ogsaa rigeligt at tage af. Efter ham kom Iffland og Fru v. Weiszenthurn, Zschokke og Vogel; af Schiller gaves „Kabale und Liebe", „Fiesco", „Don Carlos" og „Die Räuber", af vort eget nationale Repertoire „Gulddaasen" oversat paa Tysk og omarbejdet af Generalløjtnant Grev Ahlefeldt Laurvigen, „Dyveke", „Don Ranudo" og „Den politiske Kandestøber", den sidste i to Serveringer, nemlig baade som Komedie og som Opera i 3 Akter, det vil sige lavet om til en Farce, hvori var indlagt lystige Viser, og i hvilken der ikke var andet tilbage af Holbergs Mesterværk end blot Situationerne, medens Replikerne vare ganske forandrede og Vittighederne af allersimpleste Slags. Til Ære for vort Publikum maa det dog siges, at denne Vanhelligelse af vor store Lystspildigter ikke faldt i dets Smag, den gik da ialfald kun tre-fire Gange over Scenen i Løbet af de 5 Sæsoner.

Hvad der derimod gerne blev set, var Røver-, Ridder- og Soldaterskuespil. „Abællino, den store Bandit" i 5 Akter af Zschokke, „Røverhulen i Calabrien, Skuespil med Fægtning, Marsch og Chore i 3 Optog" af Schmieder, „Otto von Wittelsbach, Pfalzgreve af Bayern, Ridderskuespil i 5 Optog" af Gehejmeraad v. Babo, „Bestormelsen af Schmolensk, historisk Skuespil i 4 Optog" af Fru v. Weiszenthurn, „Albert von Thurneisen, militairisk Skuespil i 5 Akter" af Iffland, — det er Navnene paa nogle af dem. Hvert Aar gaves Festforestillinger i Anledning af Kongens

og Dronningens Fødselsdage, undertiden særlige i Dagens Anledning forfattede Skuespil, som f. Eks. 1810 til Kongens Fødselsdag „Det kongelige Stammehuus Oldenburg eller Christian den Førstes Udvælgelse, et historisk romantisk Skuespil med Sang, i tvende Optog", 1812 til Dronningens Fødselsdag „Undersaatternes Kierlighed", et landligt Skuespil i et Optog*), ellers blot en Prolog og saa et større Pragtstykke med nye Dekorationer, som f. Eks. i 1811 til Kongens Fødselsdag „Fridolin eller Gangen til Jernhammeren, Skuespil i 5 Optog, Manuskript af Franz von Holbein, frit bearbeidet efter Schillers ypperlige Digt af samme Navn", — en Forestilling, som fik forøget Interesse derved, at et nyt Fortæppe samme Aften toges i Brug, forestillende et Prospekt af Odense og forsynet med Mottoet Ei blot til Lyst, som, siger Iversens Avis, „fordum i saa mange Aar saaes over Kbhvns Skueplads, indtil den ved Bessermachen fortrængtes af en latinsk Inskription**), hvis Mening de 9 Tiendedele af Tilskuerne neppe forstaae". Endelig kan anføres, at Sæsonen 1811—12 sluttedes med et stort tragicomisk Quodlibet i 3 Afdelinger, hvilket vil sige et Potpourri „af 12 forskellige Stykkers interessanteste Scener".

Aarlig gaves en Forestilling til Indtægt for Byens fattige, den 31te Januar 1814 tillige en Forestilling „til Bedste for de af Krigsfangenskab hjemkommende Brødre, som dertil maatte

---

*) Bekendtgørelsen lød saaledes: „Til Høitideligholdelse af vor allernaadigste Dronnings og vor saa høit elskede Kronprindsesses Fødselsdage, gives Torsdagen den 29de Octbr. paa Theatret i Odense:

Undersaatternes Kierlighed
et landligt Skuespil i et Optog
forfærdiget til Prolog paa denne Høitidsdag;

derefter:
Det tilmurede Vindue, Lystspil i 1 Act af Kotzebue,

og til Slutning:
Løgnhaderen, Lystspil i 1 Act af samme Forfatter.

Naar fra Arildstid dansk Patriotisme har udmærket sig frem for alle andre Nationers, saa tør Directionen saa meget sikrere smigre sig, ved den simple men hiertelige Indhold af dette Prolog at have truffen Nationalaandens Tænkemaade, og skal den heller ikke mangle ved de til Stykkets Indhold passende allegoriske Decorationer, paa bedste Maade at anbefale sig et æret Publikum. Franck."

**) Castigat ridendo mores.

findes trængende“, og hvorved indkom det betydelige Nettobeløb 1915 Rdl.*)

Forøvrigt gik det med Driften af det hele til paa den Maade, at naar Sæsonen var forbi her, drog Selskabet rundt og gav Forestillinger i de mindre Byer, og naar saa endelig ogsaa disse hørte op, rejste Direktøren ned i Hertugdømmerne eller til Hamborg for at engagere nye Kræfter i Stedet for dem, hvis Engagement ikke blev fornyet; samtidig sørgede han for at skaffe sig nye Stykker til næste Sæson og var i saa Henseende af og til saa heldig, at han efter erhvervede Manuskripter kunde præsentere Kotzebues nyeste Stykker her. Disse hans Rejser trak af og til temmelig længe ud, hvorfor Selskabet begyndte den nye Sæson i en eller anden af de mindre Byer under Ledelse af Regissøren Giron, medens Theatret her udlejedes til fremmede Kunstnere, saaledes i 1811 til Linedanseren Legat, der sluttede med en stor allegorisk Ballet „Tidens Kald eller Afskeden fra Odense“, i 1813 til Familien Veltheim, som gav Koncerter, Deklamation, Pantomimer og Dans.

At Direktøren forøvrigt havde Held med sig med Hensyn til at engagere dygtige Kræfter, fremgaar af begge Avisernes Udtalelser; de erkende, at Selskabet stadig gik fremad, og de rose gentagne Gange Personalets Flid og Dygtighed. Navnlig bleve Hr. og Fru Alvensleben, Franck jun., Schwarz, Giron og Unzer, især de to sidste, omtalte med stor Anerkendelse. Men mest slog Selskabet dog igennem, da det den 30te Decbr. 1812 begyndte at opføre „Das Donauweibchen“ med Mad. Roepke i Hovedrollen. Med dette Stykke indledede dets Forfatter, Wieneren K. Fr. Hensler en helt ny Genre, en Forening af Ridderskuespillet og Farcen, og gjorde stor Lykke dermed. Das Donauweibchen er en Trylleopera, en Eventyr- og Spøgelsekomedie, der

---

*) De tyske Skuespillere forsømte aldrig nogen Lejlighed til at indynde sig hos Befolkningen. Den „Underdanighed“, hvormed de altid fremtraadte i deres Bekendtgørelser, fik ved Fremlæggelsen af Regnskabet for den omtalte Forestilling sit Udtryk i følgende Form: „Glædet over, at min underdanige Indbydelse havde det Held at finde et agtværdigt Publikums høje Bifald til et saa talrigt Besøg ved Benefice-Forestillingen paa mit Theater for vore nu fra Krigsfangenskabet hiemventende Brødre, giør mig det til en dobbelt Pligt herved at bevidne min underdanige og hierteligste Taksigelse! — — —

G. Franck,
Skuespil-Directeur.“

giver Hovedpersonen Hulda Lejlighed til at optræde i en Mængde forskellige Skikkelser, og Musiken er saa letfattelig, Melodierne saa tiltalende, at Stykket har kunnet finde sit Publikum lige til den nyeste Tid. Det har indbragt Theaterdirektørerne uhyre Summer, medens Komponisten Ferdinand Kauer (født 1751, død 13de April 1831) tilbragte sine sidste Leveaar i yderlig Trang. I alle sine mange Forklædninger lod Mad. Roepke Hovedrollen komme til fuld Ret; hendes gode Spil og fortrinlige Sang betog Publikum i den Grad, at Stykket — hvad der var aldeles uhørt i den Tid — opnaaede et Antal af henved et Dusin Forestillinger. At en saadan Succes maatte opfordre til Gentagelse i Sæsonen 1813—14 var jo rimeligt, og atter da gik Stykket flere Gange for fuldt Hus.

Efter Slutningen af Sæsonen 1813—14 tog Selskabet til Kjøbenhavn for paa Hoftheatret at fremvise en Række af sine mest yndede Præstationer; men her havde det saa lidt Held med sig, at det tværtimod fik en saare ublid Behandling i Kjøbenhavns Nyeste Skilderi, hvor en Anmelder mente, at Selskabet rettere burde være optraadt i Dyrehaven end paa et kongeligt Theater. Han anerkendte vel Alvensleben, Giron og Kone, Jfr. Hinze og navnlig Jfr. Walter, der havde afløst Mad. Roepke som Donauweibchen, og om hvem han erklærede, at hun var en Perle paa en Mødding, men forøvrigt havde han Udsættelser at gøre paa alt og alle. Saaledes udtalte han om Das Donauweibchen, at der „saae jeg lutter Don Ranudoer og Don Quixotter, ja Centaurer, som oventil vare Riddersmænd, og for neden Arbejdskarle, thi de fleste havde fittede Støvler og ikke aldeles rene Nanquins Patalons til Ridderhabitten. De borgerlige Cavalierer gives i én Frak og med Støvler; de brillante have lange Nanquins Benklæder og Skoe. Deres Maskering er især yderlig slet; deres Malerie bestaaer af Kul eller en brændt Prop og Kurlak, hvilke Ingredienser bruges til Overflødighed. Især var Mad. Giron saa besmuurt med Kridt og Kul og Kurlak lagviis, at hun, i det mindste fra Parkettet, saa ud som om hun var marmoreret i Ansigtet“.

Selvfølgelig tog Franck til Genmæle imod alt dette, erklærede, at Kritiken var dikteret af Dumhed og Nationalhad, henviste til den Velvillie, Selskabet nu „i henved 7 Aar har mødt fast i alle dette Lands Provindser“, kaldte Anmelderen en Hyæne, „der ved

sit Skrivebord udspyer sit bidende Gift“, og sluttede med følgende Udtalelse: „Hvad os angaaer, saa
takke vi Sieur Kritikus
for lidt Papir til Fidibus!!“;
men hverken dette eller at Franck blev taget i Forsvar endog fra to forskellige Sider, bragte den første Anmelder til Tavshed, tværtimod rykkede han paa ny frem og gav — næst at udtale Ønsket om, at han snart maatte se Selskabet under Sejl til dets rette Fædreland, som han mente, det meget upatriotisk havde forladt — en Anmeldelse af de siden hans første Artikel opførte Stykker, hvoraf blandt andet ses, at Holbergs forbedrede politiske Kandestøber blev fuldstændig udpeben, hvorefter Franck ydmyg og poeniterende kom frem for at bede „vielmal um Verzeihung“ og forsikre, at „das Stück sollte nie wieder gegeben werden“. Men ikke nok hermed, selve Das Donauweibchen blev ved dets tredje Opførelse saare ilde modtagen, Direktøren udhysset og lønnet med en almindelig Lattersalve, da han ved sin Afgang fra Scenen vendte sig om og kastede et høhnisch straffende Blik ned paa Tilskuerne.

Mad. Rind født Walter.
Efter Maleri af J. N. Schmidt.

For det kgl. Theater kom dog den Fordel ud af Francks Besøg, at det sikrede sig Jfr. Walter, en ung Dame med en smuk Sangstemme og et overmaade indtagende Ydre, som navnlig blev en ypperlig Fremstillerinde af den Slags Roller, i hvilke uskyldig Naturlighed er Hovedtrækket. Fra 1817 som Mad. Rind og fra 1823 som N. P. Nielsens første Hustru forblev hun ved Theatret til 1833.

I Foraaret 1813 havde Odense en ganske sjælden Kunstyndelse, idet Ægteparret Schütz da gav Forestillinger her. Fru Schütz eller Händel-Schütz, som hun ogsaa kaldte sig, havde allerede været tre Gange gift og var henad de fyrre, da Professor i Æsthetik Dr. Schütz i Halle opgav sit Embede for som hendes fjerde Ægtefælle at ledsage hende paa hendes Kunstrejser, udføre Hjælperoller ved hendes Forestillinger og holde kunstvidenskabelige Foredrag over dem. Som Skuespillerinde gjorde hun Lykke i stærkt tragiske Roller navnlig som Lady Macbeth, men det var dog paa et helt andet Omraade, hun fejrede sine største Triumfer, nemlig ved mimisk-plastiske Fremstillinger af Lidenskaberne og ved en aldeles fænomenal Evne til efter Lady Hamiltons Eksempel at drappere sig og tage Stilling som en eller anden berømt Statue. Attituden var med andre Ord hendes Specialitet, og hun berømmedes i den Henseende enstemmig og i de stærkeste Udtryk af alle. „Man kan intet Begreb giøre sig derom uden at have seet det“, hedder det i Iversens Avis; hendes pantomimiske Forestillinger, siger Stiftstidenden, „vare alt for fortryllende til at kunne beskrives.“ I Kjøbenhavn, hvorfra hun kom hertil, og hvor hun optraadte baade offentlig og privat — saaledes i det Brunske Hus — forærede Kongen hende en prægtig Daase i Form af en Lyre, medens hun af Dronningen fik en anselig Pengegave. —

Det er i det foregaaende omtalt, at begge Aviserne her i Byen gentagne Gange udtalte sig rosende om det Franck'ske Selskabs Præstationer, og at dette adskillige Gange formaaede at trække fuldt Hus. Hvis man deraf har taget Anledning til at tro, at Franck tjente Penge her, saa er dette en Fejltagelse; han satte tvært imod stadig til. Grundene hertil har han selv angivet i en Skrivelse til Iversens Avis for 16de November 1815, — en Skrivelse, som giver et meget fyldigt Indblik i Datidens Forhold ved Theatret, og som derfor her gengives in extenso.

„Forlangt Indrykkelse.

Siden jeg kiøbte Comediehuset her i Odense har jeg havt engageret forskiellige temmelig talrige Selskaber, blandt hvilke dog have været adskillige duelige Subjectere; men min Skiebne har altid været, at sætte til om Vinteren det jeg vandt om Sommeren i de andre Provinser. Man vil maaskee indvende derimod: at naar mit Personale havde været et bedre Ensemble, vilde Indtægten ogsaa have været bedre. — Dette tilstaaer jeg gierne; men at det er umuligt at underholde et talrigt

Selskab af udsøgte Medlemmer en heel Vinter i Odense, vil letteligen skiønnes af efterfølgende Detail over hvad et saadant Selskab, som kunde opfylde et æret Publicums billige Krav, vilde koste at underholde, samt hvad Indtægten kan bringe naar der NB. hver Aften fandtes fuldt Huus, som dog ikke er at vente.

Da Sangen nu engang er Publicums almindelige Ønske, følger deraf, at Skuespillerne tillige maae være Sangere; thi ellers udfordredes et dobbelt Personale, som da oversteg enhver Privatmands Kræfter at salarere.

Sangere og Skuespillere tillige, langtfra dog ikke af første Talents, betales i Tydskland med følgende Gager, og fordre, naar de skal forlade deres Fødeland, højere Gage. Et Selskab som vil give de nu gængse Stykker, kan i det allermindste ikke være færre end 16 Personer, som betales ugentlig saaledes:

En første Baszist, en første Tenorist og Buffon ere ikke at faae under 8 Rdlr. S. H. C. . . . . gjør 24 Rdlr.

Første Sangerinde, som ogsaa selv skal holde sin Garderobe	40	—
2den og 3die Sangerinde	14	—
En Moder	7	—
Soubrette	6	—
2den og 3die Elsker	12	—
Chevalier	7	—
2den og 3die Gamle	12	—
2 Nødhielpere	10	—
En Souffleur	6	—
En Musikdirectør	8	—

Forestaaende Gager maae i hvert Fald betales i S. H. C. siden nogle Aars Erfaring har kyset enhver tydsk Skuespiller fra at contrahere i danske Penge.

Dertil kommer nu de Udgivter, som kunne bestrides
i danske Penge, Ugentligen:

Direktøren for sin Familie, Brændsel til Garderoben, ved Prøver og Forestillinger, Porto og andre uberegnelige Udgivter	50	Rbdlr.
Theatermesteren	15	—
Placatbæreren	10	—
Friseuren	6	—
Skrædderen	6	—
Politiet	6	—
Brandvagten	6	—
Marqveurs 4 St. a 1 Rbdl.	12	—
Placaterne	30	—
Arbeidsfolk paa Theatret	6	—
3 Lpd. Lys	64	—
24 Pd. Talg til Lamperne	24	—
Musik	60	—
Lateris	295	Rbdlr.

Transport . . . 295 Rbdlr.

Dertil de 146 Rd. S. H. C. giør i Rbdlr. N. V. i det ringeste . . . . 730 —

30 nye Stykker, da hvert i det Høieste kun kan gives 2 Gange, a St. 4 Rdl. — Rollerne at udskrive a 10 Rdl. . . . . giør 420 Rbdlr.

4 Operaer a St. 100 Rbdlr. . . . . 400 —

Huusleie. . . . . 1000 —

Dette deelt for 20 Ugers Indtægt, giør ugentlig . . . . . 91 —

Ugentlig altsaa Summa 1116 Rbdlr.

NB. Endnu er intet beregnet for Skuespillernes Reiseomkostninger, Garderobe, Decorationer, samt Reparationer.

Ved at spille 3 Gange ugentlig, kan Indtægten være, naar alle Billetter afsættes, for hvergang,

16	Rangloger a 6 Rbdlr.	96 —
10	Parqvetloger a 6 Rbd.	60 —
40	Pladsloge Billets a 1 Rbd.	40 —
110	Parqvet dito a 1 Rbd.	110 —
60	Parterre dito a 3 Mk.	30 —
	Er	336 —

Dette giør for 3 Forestillinger i en Uge . . . . 1008 Rbdlr.

Fradraget ovenanførte Udgivter bliver . . . . 108 Rbdlr.

der som tabt maa tilskydes istedet for at vindes.

Rigtignok kunde herimod indvendes, at Entree-Prisernes Forhøielse kunde erstatte Tabet; men naar saadan Forhøielse formindskede Besøget, saa var Entrepreneuren jo endda lige nær*). — Det saaes jo i Sommer, kiendelig nok da de Kongelige Skuespillere vare her; hvormegen Utilfredshed sporedes ikke da over den høiere Priis, disse lode sig betale! og dog maatte enhver tilstaae sin høieste Tilfredshed med deres Forestillinger og beklage at kun saa faa kunde ventes at sees deraf.

Under saadanne Omstændigheder har jeg da endeligen lært af Skade at blive klogere, og tør ikke mere engagere noget Skuespillerselskab for Odense. Jeg har derfor besluttet for Fremtiden at udleie mit Theater her i Odense tilligemed min Garderobe og Decorationer. For denne Vinter har Hr. Steiner lejet det. Mueligen kan han soutenere sig her derved at hans Personale ikke er talrigt, og for det meeste

---

*) Ved Begyndelsen af Sæsonen i Januar 1812 bekendtgjorde Franck, at han agtede at forhøje Billetpriserne „formedelst alle Fornødenheders umaadelige Kostbarhed“; han frafaldt imidlertid denne Bestemmelse igen, formodentlig af Frygt for at faa mindre Besøg. — I hvilken Grad Priserne steg, illustreres ret træffende ved følgende Bekendtgørelse i Iversens Avis for 7de Oktober 1813:

Jeg ankom i Gaar Aftes over Beltet til Nyborg som commandert Officier til Landmilice-Sessionen i Jylland, og tilbragte Natten i Nyborg hos Giæst-

bestaaer af hans egen meget agtværdige Familie, der hidtil overalt har stræbt at naae Publici Bifald, ogsaa skal have været saa heldig, naar undtages hvad en Skumler (der i Aalborg for tilføiet Fornærmelse maatte giøre Hr. Steiner Æreserklæring) for at hævne sig, ondskabsfuld har ydet i Bladet Dagen. Forresten vil enhver indsee, at et fuldkomment godt Personale, under foranførte Omstændigheder, uden offentlig fast Fond stedse vil blive et pium desiderium for Odense.

Odense, 15 Novber. 1815. Görbing Franck."

Man ser heraf, at Franck, klog af Skade, som han siger, opgav at holde et paa Odenseforhold beregnet større Selskab. Han lod sig fra nu af nøje med et mindre, med hvilket han da gæstede de mindre Byer, medens hans Theater her blev lejet ud, i Sæsonen 1814—15 til Casorti & Kuhn, som fra medio December 1814 i Løbet af tre Maaneder hver Uge opførte to Forestillinger, bestaaende af Linedans, Gymnastik og Pantomimer. Med disse Forestillinger havde de et saa stort Held, „som før dem intet Selskab har havt paa Odense Theater, at lige til den sidste Aften, stedse var mere end fuldt Huus; men deres sieldne Kunstfærdighed fortiente det ogsaa." Navnlig gjorde Jfr. Casorti stor Lykke baade med sin Linedans, og naar hun dansede spanske Danse med Akkompagnement af Kastagnetter, hvilket man aldrig havde set her før. Der „findes vel neppe nogen, der i den Slags Dands overgaar" hende, hed det, „og den Maade hun, efter sin Benefice, pantomimisk udtrykkede sin Tak paa, var saa skiøn

---

giver Schalburg sammesteds. Ved min Bortreise i Dag maatte jeg betale ham 86 Rd. D. C. siger og skriver Sex og Firsindstive Rigsdaler Dansk Courant. Derfor haver jeg erholdt:

2 Portioner Theevand, ansat til	20 Rd.
2 Lys, hvoraf jeg haver brændt nogle Tommer	4 —
2 kogte Villinger om Aftenen	10 —
2 Flasker simpelt Øll	8 —
2 Snapser Rom	16 —
Smørrebrød til Frokost	4 —
Om Middagen spiist Suppe og Kiød	12 —
For Natteleje i et lille Kammer	12 —
Summa...	86 Rd.

Denne Regning haver jeg i Original, thi jeg agter at indsende samme til Cancelliet.

Odense 5te Octbr. 1813. Andræ,
Capitain i det 3die Jydske Infanterie-Reg.

Anføres kan det ogsaa, at Abonnementet paa Altonaer Merkur og Hamb. Correspondent aarlig kostede mellem 11 og 1200 Rd. d. C., Moniteuren 4725 Rd. og Courier de l'Europe 6894 Rd. At holde disse fire Aviser kostede altsaa over 12000 Rd. d. C.

som lærerig for hver Skuespillerinde, saa at enhver maatte føle den, om end ikke i det samme en transparent Inscription, der i sidste Øjeblik svævede ned over hendes Hoved, havde viist os de Ord: Mit Hiertes Tak formaaer jeg ei at tolke". —

I Januar og Februar 1816 var Steiner her med Selskab. Man ved allerede fra Francks oven anførte Artikel, at dette Selskab, som kun var lidet talrigt, overalt havde „stræbt at vinde Publici Bifald"; men her i Byen havde det dog ikke Held med sig i saa Henseende, thi Besøget var kun tarveligt, og det hjalp hverken, at der arrangeredes Beneficer, eller at Selskabet forøgedes med „nogle dramatiske Venner"; Folk vilde hellere se paa en dresseret Hest, som kom hertil, eller paa Goldkettes Styltedansere, Geisselbrechts Marionetter og den stærke Mad. Paulsen, som kunde løfte flere Personer i sit Haar og taale, at en Ambolt blev lagt over hendes Bryst og et Stykke koldt Jern hamret saa længe derpaa, til det blev varmt. Disse og andre lignende Kunstnere trak Folk til sig, navnlig Marionetterne, der senere droge til Kjøbenhavn og gjorde stormende Lykke.

Af hvad her er fremsat vil man se, at der — bortset fra de Sommerforestillinger, som en Del af det kgl. Theaters Personale gav her, og hvorom senere — fra Foraaret 1814 indtil Foraaret 1816 ikke var noget andet Skuespillerselskab her end det Steinerske, som ingen brød sig om. I to Aar havde Odense saaledes kun Lejlighed til at se en kort Række Vinterforestillinger, og der var, da Franck jo offentlig havde paavist, at et større Selskab ikke kunde bestaa her, al god Grund til at vente, at hvis et nyt Selskab skulde faa i Sinde at komme hertil, vilde det være for faatalligt til at kunne opføre den Slags større Stykker, man her satte Pris paa. Ret naturligt kom derfor den Tanke op at følge Eksemplet fra de andre fyenske Byer og danne et dramatisk Selskab her i Byen. Tanken vandt Tilslutning; der fandtes baade Damer og Herrer nok, som havde Lyst til at spille Komedie, og kort sagt i Marts 1816 dannedes et saadant Selskab under Bestyrelse af Vinhandler Andrup, Boghandler L. N. Faber, Købmand H. Friis og Oberstløjtnant Høegh-Guldberg.

Selskabet sikrede sig straks Theatret, hvilket Franck overlod det for en aarlig Leje af 1000 Rdl, dog saaledes at han havde Raadighed over det til 2 à 3 Forestillinger om Aaret. Lejemaalet, som afsluttedes den 1ste April 1816, gjaldt til Paaske 1818, men

allerede inden man vel havde faaet begyndt, var man saa ivrig, at man den 30te Juni 1816 enedes om at forlænge Kontrakten hele 5 Aar, „om for godt befindes“, ligesom man forstrakte Franck med 500 Rdl. til derfor at foretage nogle ønskelige Forandringer baade ved Scenen og Tilskuerpladsen og oppudse dem begge. Saa rykkede da det Odenseer dramatiske Selskab ind i Komediehuset, og fra Oktober 1816 til Nytaar 1820 blev der med Undtagelse af det kgl. Theaterpersonales Sommerforestillinger og nogle ganske enkelte dramatiske Aftenunderholdninger, der arrangeredes af en eller anden Skuespiller eller Skuespillerinde, som opholdt sig her paa Gennemrejse — ogsaa nogle kgl. svenske Dansere gav engang en Forestilling — ikke spillet anden Komedie her i Odense end den, det dramatiske Selskab opførte.

Det var nu ikke Smaating, dette Selskab bød paa, nej en hel Række af store 4 eller 5 Akts Stykker præsenterede det i Vinterens Løb for sine Medlemmer og „Selskabet uvedkommende Damer samt for fremmede Rejsende“. Ved Siden af den egentlige Bestyrelse, som varetog Selskabets almindelige Interesser — det afholdt ogsaa Baller — havde man en dramatisk Direktør, som foruden al med Stykkernes Valg og Indstudering o. s. v. forbunden Møje tillige havde det Hverv at fordele Rollerne, et Hverv, der var saa meget vanskeligere, som det ifølge Lovene var en Forpligtelse for Medlemmer af samme Husstand, at eet af dem skulde paatage sig at udføre en af de Roller, Direktøren fandt passende for dem. Man forstaar, at der nødvendigvis maatte komme et Tidspunkt, paa hvilket en saadan Forpligtelse maatte sætte Splid, thi rent afset fra det saare penible, at enhver selvfølgelig ikke kunde faa netop den Rolle, vedkommende helst vilde have, saa maatte jo dog det, at Direktøren, for ikke at støde nogen, blev nødt til efterhaanden at sende Roller om i alle Husene, absolut fremkalde Misfornøjelse hos dem, som ingen fik, uagtet de mente sig særlig kvalificerede til at agere, medens andre, som fik Roller tildelte, blot ønskede at være fri for at træde op. Formentlig har da nu dette Selskab lige saa lidt som noget andet dramatisk Selskab kunnet undgaa, at Misnøje af forskellig Art arbejdede sig frem, men først i Efteraaret 1819 slog dog, som Følge af de ovennævnte Forhold, Ilden ud i lys Lue. „Ulyst, Særhed, eller utidige Prætensioner hos nogle af dem, der kunde have udført de dem passende Roller“, gjorde det umuligt at faa Sæsonen

begyndt, og den dramatiske Direktør fandt sig derfor foranlediget til at nedlægge sit Mandat og aflevere alt til den forrige Direktør. Denne var imidlertid absolut uvillig til at befatte sig mere med „Bestyrelse af Skuespils Opførelse“, end han allerede havde gjort, hvorfor man blev nødt til at gaa tilbage til den næstforrige, der ikke var nogen anden end Iversen. Ham blev det da, der kom til at arbejde paa at faa Selskabet ud af den „Dødsslummer, som en Deel af samme har sat det i, ved at troe sig berettiget at vrage Roller, eller forlange at andre skulle blive ved at spille for dem“. Men alt Arbejde paa en Reorganisation var forgæves, Selskabet havde overlevet sig selv, og ved Nytaarstid 1820 faldt det da i Iversens Lod for anden Gang at begrave et dramatisk Selskab i Odense. —

Allerede i Efteraaret 1818 havde det dramatiske Selskab besluttet at opsige sit Lejemaal med Franck om Theatret fra Paaske 1819 at regne; Franck vidste saaledes, at han fra Foraaret 1819 vilde miste en fast aarlig Lejeindtægt af 1000 Rdl., hvilket vil sige det Beløb, han ifølge Panteobligation til Kammerherre Wedel Jarlsberg aarlig skulde afbetale denne paa den Købesum, for hvilken han i 1810 havde erhvervet Theatret, og paa hviken han endnu skyldte 4000 Rdl. Da hans Forhold nu bestandig vare trykkede — man havde for at hjælpe paa ham endog givet et Par Forestillinger til Indtægt for ham — saa enedes han med Wedel Jarlsberg om, at denne paa ny (7. Oktober 1818) overtog Ejendommen imod at kvittere for den ham endnu tilkommende Restgæld. Wedel Jarlsberg blev saaledes igen Ejer af Theatret, medens Franck udløstes af et Gældsforhold, han ikke kunde klare. Da Franck derfor indfandt sig her igen kort efter Nytaar 1820, var det som Lejer han nu gav Forestillinger, denne Gang med et Selskab, om hvilket det hedder, at det er, „naar det forøges med en god Skuespillerinde, som ventes, det bedste rejsende tydske Skuespillerselskab, vi endnu have set her“. Alligevel var Besøget, især i Begyndelsen, kun smaat, men det tiltog efterhaanden „anselig“, saaledes at Forestillingerne kunde holdes gaaende til midt i Marts. Repertoiret var det sædvanlige, Garderoben meget forbedret, og „ingen kan negte, at jo ved dette Selskab fandtes det bedste Ensemble i dets Forestillinger af alle de Selskaber, Franck har bragt hertil“; navnlig rostes Regissør Mieljot som en fortrinlig Skuespiller. Men trods alt dette rejste Franck herfra

igen uden at have tjent noget, og det, som det hedder, fordi det var saa uheldigt, at der netop paa Forestillingsaftenerne „vare flere talrige Spise- og Spille-Selskaber her i Byen, som da forringede Theaterindtægten“, hvortil føjes den bestandig tilbagevendende Klage: „I Odense vil aldrig noget offentlig Skuespil kunne soutenere sig nogen heel Vinter“.

I Vinteren 1820—21 var der intet Skuespil her, men fra December 1821 til hen i Marts 1822 spillede Franck igen og da med et Selskab, af hvis Medlemmer navnlig Familien Becker, Hr. Streng og Mad. Bluhme rostes meget. Den 11te Marts 1822 sluttedes med en mimisk-plastisk Afskedsscene Vor Afsked fra Odense, under hvilken Hr. Streng „med Følelse fremsagde en vakker Epilog til Taksigelse, medens tvende Skuespillerinder bekransede et Altar, hvorpaa læstes i Transparent de Ord Heil Odense“. Med dette Ønske tog Franck for bestandig Afsked fra Byen som Direktør.

I 1814 besluttede en Del af det kgl. Theaters dygtigste Kunstnere at gæste de større Provinsbyer for der at opføre nogle af de mest yndede Lyst- og Syngespil; de delte sig i to Partier, af hvilke det ene berejste Jylland, det andet Øerne. Her i Byen gave de tre Forestillinger i Juli Maaned, og det vel at mærke ikke Brudstykker eller Deklamationsnummere, saaledes som det nu til Dags i Regelen er Tilfældet, naar kgl. Skuespillere komme hertil, men hele Stykker med fuld Besætning og udstyrede med det kgl. Theaters Dragter. At disse Forestillinger gjorde stormende Lykke og hilsedes med Jubel af det propfulde Hus, var jo ikke andet, end hvad man kunde vente. Den Glæde, de kgl. Skuespillere saaledes spredte rundt omkring, og det anselige pekuniære Udbytte, de bragte hjem med sig, foranledigede dem til i alt i 8 Aar at gentage deres Udflugter, ved hvilke der saaledes efterhaanden præsenteredes Provinsboerne en betydelig Del af det kgl. Theaters Repertoire, baaret frem af Kunstnere som Eenholm, Frydendahl, Liebe, Lindgreen, Rind, Ryge, Zinck, Mad. Liebe og Mad. Zinck. Med 1821 ophørte disse regelmæssige Besøg, hvortil Overskou søger Grunden i „den skadende Oprettelse af nogle stadigt omvankende Provinstrupper, som bevirkede disse smagdannende Sommerforestillingers Fortrængelse af smagødelæggende

Godtkjøbsageren". Det turde dog vistnok være et Spørgsmaal, om Grunden alene var at finde heri; mon saaledes ikke den Omstændighed kunde have bidraget noget, at Forestillingerne efterhaanden skiftede Karakter derhen, at man fra at præsentere hele Stykker lidt efter lidt gik over til enten delvis eller endog alene at opføre Uddrag af større Stykker. Saaledes bestod Forestillingerne i 1821 for en væsentlig Del af Brudstykker, ja den sidste Forestilling den 29de Juli bestod endog kun af saadanne, nemlig „Hakon Jarls Offer", Uddrag af Hakon Jarl, „Barberstuen", Uddrag af Geert Westphaler og „Den Gjerriges Fortvivlen", Uddrag af Molières den Gjerrige. Vilde det kgl. Theaters Personale nu til Dags gøre Forsøget om igen og komme hertil med hele Stykker og original Besætning og Dragter, da tør det anses for hævet over enhver Tvivl, at de vilde faa en rigelig Fortjeneste derved, og de vilde tillige hjælpe væsentlig med til Smagens Uddannelse ved at bidrage til at indskrænke den Mængde Turneer, hvoraf vi nu hjemsøges, og af hvis Præstationer Publikum i det hele taget kun har et tarveligt aandeligt Udbytte.

I August 1824 kom et Selskab kgl. Skuespillere igen hertil; det havde spillet i Aarhus i de Dage, Frederik den sjette opholdt sig der paa sin store Jyllandsrejse. Her opførtes „Preciosa", „Tro ingen for vel" og „Chinafarerne" samt „Jægerbruden". Theatret var fuldt hver Aften, ja til Jægerbruden var der endog en saa stor (c. 700) „Forsamling, som ikke har existeret før i Odense"; mange maatte gaa deres Vej, da Huset hverken „kunde rumme eller bære flere".

I Efteraaret 1822 kom for første Gang et tysk Skuespillerselskab hertil, som senere ofte besøgte Byen, nemlig Beckers. Familien Becker havde spillet her i Sæsonen 1821—22 hos Franck; nu havde Carl Becker selv dannet et Selskab, der straks vandt Publikums Yndest og bestandig bevarede den. Dette laa først og fremmest i, at Direktøren forstod at vælge sit Repertoire med rigtigt Blik for, hvad hans Personale formaaede at præstere, dernæst i den øjensynlige Flid, hvormed Stykkerne indstuderedes, og den Omhu, der anvendtes paa Dragter og Dekorationer, endelig i den nette Optræden ogsaa udenfor Scenen, der bestandig udvistes af Personalets forskellige Medlemmer, hvilket erhvervede

dem Publikums Velvillie og Agtelse. Hvad Repertoiret angaar, var det i de to første Sæsoner (Oktober 1822 — Maj 1823 og April—Maj 1824) i det væsentlige det samme som Francks, men allerede da Selskabet kom igen i 1825 og spillede fra sidst i Januar til ind i Marts, havde det faaet det Præg, det senere bestandig beholdt, nemlig at det reciterende Skuespil hyppigt afløstes af Syngestykker, ja endog Operaer. Sagen var nemlig den, at alle Familien Beckers fem Medlemmer vare musikalske, Jfr. Adolphine Becker, en køn ung Pige, endog en ret betydelig Sangerinde, der foruden sin smukke Stemme var i Besiddelse af et saa betydeligt dramatisk Talent, at Aarhus Stiftstidende i en Anmeldelse i Efteraaret 1823 kalder hende „en fremtindrende Stjerne paa Kunstens Himmelbue“, og siger, at hendes Spil forener Liv og Følelse med Sandhed og Skønhed. Da hun nu baade i Skuespillet og paa Sangens Omraade havde dygtige Medspillende i Herrerne Magot, Salzwedel og Schütze, saa vandt Selskabet efterhaanden et betydeligt Renomme.

Det havde altid tidligere været Skik og Brug, og var det endnu i lang Tid senere, at Beneficianter henledede Publikums Opmærksomhed paa deres Beneficer og anmodede det om Besøg; det samme gjorde Medlemmerne af Beckers Selskab, men paa en helt ny Maade, idet Henvendelserne til Publikum nu affattedes i direkte Taleform, saaledes som man vil se det af følgende Prøver fra 1823.

„Paa Theatret i Odense gives, Torsdagen den 6te Februar: til Benefice for Undertegnede: Epigrammet, Lystspil af Kotzebue, i 4 Akter.

Høistærede!

At fremstille uædle, lave Tilbøjeligheder, der hindre Menneskene, at tilegne sig det Bedre, der holde dem fra at opsvinge sig til det Høiere — deres Svagheder og uvenlige Vaner — fra den latterlige Side, er den comiske Muses sandselige Bestræbelse; ifald jeg paa denne Vei, pna Skuepladsen, undertiden har været saa heldig, at opvække et Smiil hos de skiønne Kunsters Yndere, har jeg ført Musens Fest til sit Altar. Paa det idag kan frembydes en saadan Leilighed, valgte jeg omhyggelig denne characteristiske Familie-Skildring af vor udødelige Kotzebue, som allerede tilforn grundede hans Berømmelse. Ved den ivrige Medvirken af mine ærede Comartister at tilvejebringe en for denne Muse værdig Fest, kan jeg love et høiagtet Publicum en behagelig Nydelse for denne Aften, hvortil bedes om Æren af Deres godhedsfulde Besøg!

Friederich Salzwedel.“

„Paa Theatret i Odense gives
Fredagen den 21de Februar, (til Benefice for Undertegnede): Till Uglspil eller Kneeb og Løier i Bernburg, original Lystspil i 3 Acter af Stegmeyer; og førend samme: Forræderen i een Act af Holbein.

Høistærede!

Til Slutning af Beneficerne, saae De det maaskee gierne, at en lystig Fugl underholdt dem med sit Spøg. Denne reisende Lystigmager, som i mange Aar i og udenfor Tydskland har giort Lykke, er ogsaa indtruffen her, og vil forsøge sit Held paa Bræderne. Jeg ønsker ham meget, sandelig ret meget Held, og beder et agtværdigt Publicum at beære det reisende Genie med deres Nærværelse!

Heinrich Christel Becker.“

„Paa Theatret i Odense gives
Søndag Aften den 23de Februar, (til Benefice for Soufleur Hermann Becker): Grev Benjowsky eller Sammensværgelsen paa Camschatca.

Verehrungswürdige!

Was haucht mit eins der Schauspielkunst Geweihte
Aus der Verlegenheit Morast?
Wer macht im hui zum prächtigsten Gebäude
Die Hütte? Wer den Kerker zum Palast?
Im Unterhaus! — Ich, kleiner Mann.

Hermann Becker.“

Endelig kan anføres, at de Prologer, hvormed Beckers Selskab fejrede Kongens Fødselsdag den 28de Januar, gentagne Gange stode betydeligt over, hvad man var vant til, ja en af dem (1823) nød endog den uhørte Ære at blive gengivet i Stifstidenden.

I Vinteren 1823—24 var der ingen Skuespillere her i Byen, derimod — hedder det i Stiftstidenden for 23de Decbr. 1823 — aabnedes vort Theater „i Søndags med Liniedands og komiske Pantomimer af Kuhns Selskab, hvormed Vi i Vinter maa tage tiltakke istedetfor ordentlige Skuespil, og saaledes i Husets gamle Indskrift: „Ei blot til Lyst“ godt kunne udslukke det første Ord“. Selskabet vandt Bifald her, navnlig for Pantomimerne, blandt hvilke Harlekin mekanisk Statue, men „Besøget er ikke talrigt, vistnok fordi Priserne ikke ere nedsatte i Lighed med alle andre Ting“. Efterat Kuhn var rejst, var det, at Becker kom hertil anden Gang, som ovenfor anført, og da han saa efter sit tredje

Besøg forlod Byen i Marts 1825, kom endelig efter 19 Aars Forløb paa ny et dansk Skuespillerselskab hertil, det Steinerske. Man vil maaske erindre, at Steiner (Side 64) havde været her i 1816 med et tysk Selskab men uden at gøre Lykke; siden den Tid var han draget rundt navnlig i Jylland, men da han heller ikke havde formaaet at trække Hus der, havde han slaaet sig paa dansk Komedie, hvilket havde vist sig formaalstjenligt. Saaledes var der propfuldt, da Selskabet den 21de Marts 1824 spillede C. J. Boyes Sørgespil „Jutta", Dronning af Danmark, i det dramatiske Selskabs Lokale i Bispensgade i Aalborg, der kunde rumme 600 Tilskuere („Parterret lignede en Bagerovn"), og der ydedes Selskabet vel fortjent Ros, fordi det havde formaaet at bringe Stykker frem, som endnu ikke vare gaaede Abonnementet rundt i Kjøbenhavn. Nu kom Selskabet altsaa hertil, og det vandt straks Yndest, hvilket ikke udelukkende skyldtes den Omstændighed, at det spillede dansk Komedie, men i lige saa høj Grad at det spillede godt, saa at Tilskuerne, der, skønt Byen er „beliggende i Middelpunktet af de danske Provindser, dog saa sjældent have den Lykke at høre Modersmaalet paa Theatret", fik „en dobbelt kjær Aandsnydelse". Selskabet hed vel Steiners, men det bestyredes i Virkeligheden af Titchen (oprindelig Vandmøller i Svendborg) og Bigum, der begge vare talentfulde Skuespillere, den sidste tillige en poetisk begavet Mand, som skrev nydelige Prologer.

Det følger af sig selv, at det Repertoire, der nu bødes Publikum, maatte være af en helt anden Art end det, de tyske Selskaber havde opvartet med; vel var Kotzebue endnu uundgaaelig, men ved Siden af hans Stykker kom vore egne Dramatikeres (Holberg, Rahbek, Sander, Søltoft) Arbejder frem, ligesom man fra nu af kom til at gøre Bekentdskab med N. T. Bruuns mange Oversættelser og Bearbejdelser, ikke at tale om at den meget frugtbare Balthasar Bangs Stykker allerede i Selskabets første Sæson (Marts—Maj 1825) og senere i stedse stigende Mængde præsenteredes for Publikum. Men havde Selskabet saaledes straks fra dets første Besøg Held med sig, saa var dog dets anden Sæson ((Novbr. 1825—Marts 1826) endnu gunstigere, takket være den Heibergske Vaudeville, der da holdt sit Indtog her. Man veed, at „Kong Salomon og Jørgen Hattemager", som opførtes første Gang paa det kgl. Theater den 28de Novbr. 1825, vakte

en eksempelløs Opsigt; man forstaar derfor, med hvilke Forventninger dens Opførelse her blev imødeset, og at Huset maatte være overfyldt, da den endelig gik over Scenen den 20de Januar 1826 til Benefice for Müller og Kone. Men trods Publikums „Hunger“ efter at se den, og uagtet den gaves „med umiskjendelig Flid af Skuespillerne“, saa opnaaede den dog kun 5 Opførelser i Sæsonen, og kun den første Aften var „Huset saa fuldt, at nogle maatte gaa bort“. Man tiltaltes vel i høj Grad af det friske Lune, der var over det hele, man glædede sig ved at høre de mange bekendte Melodier, man jublede, da Koret istemte Sangen „Velkommen store Mand hertil“ til Melodien af Tappenstregen, men Stykket „har alligevel ikke gjort den furore her som i Hovedstaden. Hvor kunde det ogsaa ventes, at vi Provindsboere skulde være saa enthusiastiske som de kloge Kjøbenhavnere“. Men var saaledes det første Indtryk af den nye Digtart ikke just overvældende, saa fik den dog naturligvis her som i Hovedstaden en overordentlig Betydning baade for Tilskuerne og for Skuespillerne; den forandrede de førstes Smagsretning fra Ridder- og Røverskuespillenes hule Bombast til den sunde Naturlighed, den rykkede Skuespillerne ud af den Vildfarelse, at en skabelonmæssig Fremstilling af Karaktererne er Kunst, den nødte dem til ikke at nøjes med blot at lære men tillige at studere deres Roller og havde derved en frodig Udvikling af Talenterne til Følge, samtidig med at de mindre begavedes Mangel paa Evner traadte skarpere frem, — men den affødte rigtignok ogsaa en Misforstaaelse, hvis Følger der skulde adskillig Tid til at faa udryddet, den nemlig at det, der fra Forfatterens Side var anlagt med stærke Farver, skulde end yderligere forbedres af Fremstilleren, medens den rette Kunst jo netop bestaar i at give det chargerede paa en saa delikat Maade som muligt. Vaudevillen medførte med andre Ord, at Skuespillerne sloge sig utilbørlig løs, udstyrede deres Spil med Kaadheder og Grimasser, lavede Replikerne om for at faa Plads til egne Indfald og Vittigheder, kort sagt bidrog til, at den hele nye Kunstgenre kom i en Miskredit, som den først arbejdede sig ud af igen, efter at dens geniale Fader i sin Afhandling „Om Vaudevillen som dramatisk Kunstart“ havde givet baade Skuespillere og Publikum fornøden Vejledning til dens rette Forstaaelse og derved samtidig om ikke just sat en Stopper for saa dog bidraget til væsenligt at for-

mindske Frodigheden af en Produktion af Parodier og Efterligninger med Titler som „Vandgrød med Suurmelk og Suurmelk med Vandgrød, en lystig og fornøjelig Parodi i een Akt over Kong Salomon og Jørgen Hattemager“ eller „Hvaddevillerne eller Komedie-Sjovernes Jubilæum, Vaudeville i 2 Optog af Hendrich Christiansen, Kontoirist“, et Stykke, som udkom her i Byen og blev opført her et Par Gange i de følgende Sæsoner.

I den omtalte Beneficiant Müller*) havde Selskabet en Kraft, som paa flere Maader kom det til Nytte; ikke blot var han nemlig en flink Skuespiller, men han var tillige en Mand, der baade formaaede heldig at bearbejde og at oversætte fremmede Skuespil, ligesom han var en fortrinlig Deklamator, hvorfor han da ogsaa var selvskreven til ved given Lejlighed at fremsige Prologer og Epiloger. Endelig kan anføres, at Selskabet etablerede en Praksis, der senere fulgtes af andre, nemlig at det afvekslende spillede her i Byen og i Nyborg (undtagelsesvis i de øvrige fyenske Byer).

Titchen og Bigum vedbleve i Forening at styre Selskabet ogsaa i Sæsonen 1826—27**), i hvilken de spillede paa Sjælland

---

*) Jens Peter Müller 4de Juli 1797 — 9de Marts 1863	∾	Eline Erasmine Nielsen 5te April 1803 — 29de Septbr. 1869
1. Theodor Peter Valentin Müller 24de Juni 1827 — 22de Febr. 1890	∾	Viggoline Bornemine Andersen 12te Decbr. 1837
2. Rudolph Julius Emil Müller 6te Marts 1831 — 3dje Decbr. 1878	∾	Amalie Caroline Louise Hansen 17de Marts 1837 Datter af Chr. Ludvig Hansen
3. Axel Johan Gøthius Müller 15de April 1837 — Septbr. 1883	∾	Anna Marie Sax 21de April 1833 — 15de Septbr. 1884
Agnes Müller 6te Maj 1857	∾	Carl Magnus Jansen 29de Marts 1849
4. Ottilie Petrine Octavia Müller 3die Juni 1839	∾	Frederik Waldemar Dahlbom 22de Marts 1838
5. Frederik Carl Chr. Oscar Müller 7de Marts 1845 — 8de Oktbr. 1895	∾	Maria Petrine Petersen 10de Juli 1855
Betty Anna Maria Müller 19de Marts 1873.		

**) Der blev ikke spillet Komedie her i Byen i denne Sæson; derimod gave de to bekendte Kunstnere Roat og Rappo i Forening Forestillinger paa Theatret. Hollænderen Chr. Roat, født i Middelburg 1788, havde med et Ophold af nogle Aar, i hvilke han blandt andet var bosiddende her i

og i Jylland; ved Sæsonens Slutning traadte Bigum tilbage og rejste snart efter til Norge, medens P. J. Titchen ikke blot vedblev at være Leder men ogsaa traadte offentlig frem som saadan, saa at Selskabet nu ikke længere gik under Steiners Navn. Det Titchenske Selskab kom hertil igen i Oktober 1827 og spillede til midt i April 1828; det fik den Ros, at Publikum har „havt Aarsag til at være særdeles tilfreds, og det har ikke sjelden havt fuldt Hus". Forøvrigt var Sæsonen hverken i Henseende til Repertoire eller Selskabets Sammensætning væsentlig forskellig fra den foregaaende; der er derfor ingen Anledning til nærmere at omtale den. Kun det skulle vi dog erindre om, at den senere yndede Karakterskuespiller Wimmer*) debuterede

---

Byen som Gæstgiver, rejst en stor Del af Europa ruudt for at fremvise ekvilibristiske Øvelser og Linedans, i hvilken sidste Kunst han navnlig havde bragt det meget vidt. Den 30te Oktober 1826 udførte han, som det hedder paa Plakaten, ,,den store Ascension fra Flakhaugen op til Spidsen af Hr. Kirkeværger Paulsens Gaard'' (Bryggergaarden), i November gik han op til Horsens Kirke, i December til Domkirken i Aarhus, i Januar 1827 fra den murede Bro til de blaa Huller paa Budolphi Taarn i Aalborg; i Februar var han i Randers, i Maj i Nyborg, og endelig den 12te Juni gik han for anden Gang fra Gothersgades Eksercerplads op til Rosenborg Slots store Taarn. Han var lykkelig kommen op og med tilbundne Øjne atter halvvejs ned igen, da man hørte ham raabe noget, der opfattedes som en Ordre til at stramme Linen; i samme Nu sprang denne og slog et Par vældige Slangebugtninger, medens han styrtede hovedkulds ned; faa Timer efter var han død af en indvendig Forblødning. Det Rygte, der udspredtes, at misundelige Konkurrenter skulde have overhældt Linen med ætsende Stoffer, viste sig ved den af Politiet anstillede Undersøgelse at være ugrundet; Linen, som han selv havde ført med sig, var ved den gentagne Brug bleven slidt paa det Sted, hvor den gik over Taarnvinduets Stenkarm, og var nu sprungen som Følge af den stærke Stramning. — Carl Rappo, Tyrolerherkules, som han kaldte sig, var væsenligst Kraftkunstner (han kunde blandt andet, hængende i Benene, løfte en Hest fra Jorden), men ved Siden deraf var han Jonglør og Balancekunstner. Saaledes balancerede han med et Træ paa Næsen samtidig med, at han ved Hjælp af et Pusterør blæste nogle Smaafugle ned, der vare anbragte paa Grenene. Mest Lykke gjorde dog vistnok hans Stokkespil; det blev ialfald fra hans Tid af Mode at spille med Stokke. Sine Kunster lod han ledsage af Musiknummere, som man fortalte, at han selv havde komponeret; af disse er Rappos Stokkemarsch bekendt den Dag i Dag (benyttet i ,,Kalifen paa Eventyr'').

*) Mathias Wimmer 1800 — 62 ∾ Christiane Margrethe Bromand 1810 — 87

1.	Therese Christiane Wimmer 21de Septbr. 1832 — 1859	∾	Jacob Lund 28de Marts 1821
2.	Eleonora Albertine Wimmer 14de Septbr. 1834	∾	Christian Nestor Knutzen. 25de Decbr. 1840
3.	Caroline Mathilde Wimmer 25de Januar 1837	∾	William Otto Petersen 10de Januar 1832
4.	Johanne Margrethe Wimmer 17de Marts 1846	∾	Asmus Christian Hyltoft 20de April 1837

her den 9de Marts 1828 som Eduard i Epigrammet af Kotzebue, ligesom det jo vel ogsaa kan have sin Interesse at se, at det i Bekendtgørelsen om Opførelsen af Holbergs Maskerade angaaende Intermediet, hvori Maskeballet præsenteres, hedder saaledes: „Dersom nogle af de ærede Tilskuere ønskede ukjendte at deeltage i Maskeballet, da kunne Adgangsbilletter hertil faaes hos mig. Nogle Dragter kunne og erholdes hertil."

Det er foran (Side 66) omtalt, at Wedel Jarlsberg paa ny overtog Tkeatret som Ejendom i Efteraaret 1818. Da han ikke opholdt sig her i Byen, overdrog han Forvaltningen til sin Sagfører, Overretsprokurator Skeel, selvfølgelig ud fra den Grundsætning at faa saa stor en Indtægt ud af Bygningerne som muligt og samtidig reducere Udgifterne til det mindst mulige, hvilket i det hele taget vilde sige at nøjes med at betale Skatter og andre Afgifter af dem. Dette gik indtil Sommeren 1824, men da medførte det forløbne yderlig magre Theateraar, at der ikke fandtes tilstrækkelig Kassebeholdning, da Skatterne skulde betales, og da man af den Grund ganske simpelt undlod at betale dem, blev Resultatet naturligvis, at Fogden gjorde Udlæg i Bygningerne, og at disse — ved Bekendtgørelse af 25de September — stilledes til offentlig Auktion. I Stedet for nu at undgaa en saadan Yderlighed ved at lægge Beløbet for Skatten ud for Ejeren, nedlagde Skeel først Protest imod Auktionernes Afholdelse, og da det ikke hjalp, indgav han Begæring om Udsættelse paa Vilkaar af, at han inden en nærmere bestemt Tidsfrist fik forhandlet med Wedel Jarlsberg og enten fik Penge tilsendt fra ham til Dækning af Skatterne eller dog en Erklæring om, hvorledes han som Ejer i det hele taget vilde stille sig; men selvfølgelig blev denne Begæring heller ikke taget til Følge, hvilket atter foranledigede forskellige Indlæg fra Skeel, som mente, at der var begaaet visse Formfejl, og som paa Basis heraf vilde have en Afgørelse forhalet. Retten dekreterede imidlertid, at Sagen skulde nyde Fremme, og Auktionerne bleve derfor afholdte.

Iblandt dem af Publikum, der interesserede sig for Theatret, vakte alt dette, som rimeligt var, en hel Del Røre; man frygtede for, at Ejendommen skulde komme paa saadanne Hænder, at den kunde „vorde udsat for Ødelæggelse, hvorved da vilde tabes et

passende Lokale til at forskaffe uskyldige Fornøjelser", og man tog derfor under Overvejelse, hvad der kunde gøres, for at „Huset kunde sikkres til Brug efter den Bestemmelse, med Hensyn til hvilken det blev opført". Da herved „fleere yttrede Ønske, at denne Bygning kunde forbeholdes Byen", da dette Ønske endog gav sig Udslag i Tilbud fra forskellige Borgere om Bidrag til Udredelse af Købesummen, og da der endelig blandt Byens eligerede Mænd var adskillige — blandt dem Søren Hempel og Brygger Paulsen —, hvis Ønsker gik i samme Retning, saa enedes man om, at de eligerede Mænd ved Paulsen som Befuldmægtiget skulde købe Theatret, hvis samme „kunde faaes til en taalelig Pris, med den Beslutning foreløbigen ved Hjælp af Aktier at tilvejebringe Kjøbesummen, og hvad der krævedes til fornøden Reparation", ligesom det bestemtes, „at saasnart den saaledes gjorte Gjæld ved det Udbytte, som Komediehuset under en virksom, fornuftig og økonomisk Bestyrelse kunde give, var betalt, Komediehuset da gjældfrit skulde tilhøre og tilskjødes Byen". I Henhold hertil mødte Paulsen da ved Auktionen den 4de Decbr. 1824 og bød „pr. Commission" 720 Rdl. foruden Betaling af Skatterestancen, der androg 424 Rdl. 1 Mk. 4 Sk. S. og T.; dette Bud fik Hammerslag. Ved sidste Auktion den 7de Januar 1825 mødte han igen og blev paa ny højstbydende (1000 Rdl. og Skatterne), men det blev denne Gang ikke „observeret anmærket", at Budet skete pr. Kommission, hvorfor Ejendommen blev tilslaaet ham personlig, ligesom Auktionsskøde af 19de August 1825, læst 26de s. M., udfærdigedes til ham som Ejer. Det faldt imidlertid naturligvis ikke et Øjeblik hverken Paulsen eller nogen anden ind, at Theatret herved kunde være bleven Privateje; det opfattedes straks af alle som offentlig Ejendom, og det blev derfor som de øvrige offentlige Ejendomme sat under Bestyrelse af en særegen Komite, blandt hvis 5 Medlemmer vare Hempel og Paulsen.

Paa denne Komites Foranstaltning indbødes Byens Borgere nu til at tage Del i en Aktietegning til Indkøb af Komediehuset „for Byens Regning". Aktiebrevene kom til at lyde paa 10 Rdl., og skulde amortiseres ved en aarlig Lodtrækning. „Til ydermere Sikkerhed indestaa Vi" — ɔ: samtlige 14 eligerede Mænd, som have underskrevet Aktierne — „for, at ingen Pantsættelse eller anden Behæftelse skal ske paa Komediehuset, før samtlige disse udstædte Aktiebreve ere indfriede". Herved blev da skaffet Penge

til Veje, og for disse betaltes saa først Købesummen for Ejendommen, og derefter foretoges en Række Forandringer og Forbedringer ved den, hvilke den ogsaa højlig trængte til. Det er ikke lykkedes at faa nøjagtig Rede paa Beskaffenheden og Omfanget af disse Forandringer, men efter hvad man kan slutte af Bekendtgørelser i Aviserne og paa Theaterplakaterne i Forbindelse med mundtlige Meddelelser, tør følgende Angivelser antages at gengive Hovedtrækkene deraf. Tilskuerpladsen omkalfatredes ganske. Hele Gulvet med Undtagelse af de fire første Bænke, der kaldtes underste Parket, var Parterre, dels staaende langs Væggene, dels siddende, men med unummererede Pladser, saaledes at man, hvis man vilde sikre sig en af de forreste Siddepladser, maatte indfinde sig i god Tid og da under Puffen og Støden storme frem, saasnart Dørene aabnedes. Nu forandredes dette derhen, at de otte forreste Parterrebænke bleve nummererede og saaledes inddroges i det underste Parket, hvorved Parterret altsaa indskrænkedes meget betydeligt. Ovenpaa blev Forandringen endnu større; i Stedet for de tidligere Rangloger indrettedes nemlig langs hver Sidevæg noget, man kaldte Kaner, det vil sige, bag Perleraden, hvilket var Benævnelsen paa første Bænk langs Logernes Brystværn helt rundt, indrettedes paa Siderne en Del Siddepladser i Rækker parallele med Bænkene paa Gulvet. Man kom altsaa til at sidde med Front mod Scenen, men da man derved ikke vilde kunne have set over dem, man havde foran sig, hvis Gulvet havde været vandret, saa løftedes dette bagtil, saa at Kanerne, til hvilke man kom ind gennem Døre paa Sidevæggene, og til hvis bageste Pladser man maatte op ad en 4—5 Trin, dannede et Par svagt opstigende Trapper fra Prosceniet lige op til Bagvæggen, eller, om man vil: noget, der lignede et Par af de gamle Holstenskvogne eller mangesædede Kaner, der kørte nedad en svagt heldende Skraaning, anbragtes midt paa Sidevæggene. Endelig blev hver Kane ud imod Perleraden forsynet med et lavt Brystværn, foran hvilket der var en Del Staapladser, hvilke det selvfølgelig gjaldt for Byens unge Kavallerer at sikre sig, idet de unge Damer lige saa selvfølgelig vare anbragte paa Pladserne i Kanerne nærmest ud imod Brystværnet. Tilbage var kun Pladserne langs med og ud fra Bagvæggen; af dem kaldtes de bageste, svarende til nuværende første og anden Balkonrække, for øverste Parket. Foran dette kom saa

Loger ligesom nu; disses første Rækker dannede Perleradens Midtpladser. Den midterste Loge gjordes senere til Pladsloge. Ved en lav Bræddevæg paa hver Side skiltes Kanerne fra Midtlogerne og øverste Parket.

Hvad Scenen angaar, da sørgede Komiteen straks for, at Maskineriet fik „væsentlige Forbedringer", ligesom den efterhaanden lod nye Dekorationer anskaffe. Formentlig var det ogsaa ved dens Foranstaltning, at det af Franck anskaffede Fortæppe (Side 56) blev erstattet af et nyt, der forestillede en i hvidt Gevandt med blaat Skulderskærf draperet Yngling, som vandrede i Skyerne. Højt hævet i den ene Haand bar han en Lyre, medens han med den anden omfattede Midten af en Blomsterguirlande, hvis Ender bares af svævende Genier. Det hele skal have været temmelig tarveligt udført.

Brygger Paulsen.

Brudstykke af det store Silhouetbillede fra 1823 „24 Tallet" paa Odense Raadhus.

Da der (smlgn. Noten Side 73—74) ikke blev spillet Komedie her i Sæsonen 1826—27, greb Theaterkomiteen, for at skaffe Penge, til det Middel at lade afholde Maskerader i Komediehuset, hvilket ogsaa ganske vist gav en Del Indtægt, der anvendtes til Afbetaling af den Gæld, ialt 2790 Rdl., man straks ved Ejendommens Erhvervelse havde sat sig i; men trods dette og uagtet man stadig afbetalte paa Gælden ved Hjælp af de aarlige Driftsoverskud, gik dog Amortisationen saa langsomt, at der i Foraaret 1829, altsaa i Løbet af 4 Aar, kun var afbetalt 860 Rdl., saaledes at der endnu resterede 1930 Rdl., der skyldtes Aktionærerne. Med dette for Øje kunde man altsaa være belavet paa, at der endnu vilde hengaa en halv Snes Aar,

forinden Gælden var helt afbetalt, det vil sige det Tidspunkt indtruffet, paa hvilket man efter den ved Købet trufne Bestemmelse vilde lade Ejendommen overgaa til Byen. Da man nu dog gerne vilde have Forholdet ordnet snarest muligt, saa enedes man ved foreløbige Aftaler om, at der allerede nu skulde gøres et Forsøg paa at faa Byen til at overtage Ejendomsretten, og som Følge heraf tilstillede Brygger Paulsen den 9de April de eligerede Mænd en Skrivelse, hvori han tilbød „at ville afstaa denne Ejendom til Communen, imod at samme overtager den derpaa hvilende Gjæld af 1930 Rdl.“. Dagen efter blev herom afholdt Raadstuesamling, og „efter at Magistraten og de eligerede Mænd havde taget denne Sag under nøje Overvejelse, bleve de enige i paa Communens Vegne at overtage bemeldte Comoediehuus; thi da samme ifølge den herved fremlagte Attest er assureret i Kjøbstædernes Brandkasse for 6330 Rdl. Sølv, medens der paa samme ikkun hviler en Gjæld af 1930 Rdl. Sedler, der ifølge ligeledes fremlagte Panteattest ikke er thinglæst, saa skjønnes det ikke rettere, end at Revenuerne af denne Ejendom vil holde Communen skadesløs for Rentebeløbet af den herpaa heftende Gjæld“.

I Overensstemmelse hermed indstillede Magistraten Sagen til Stiftamtmanden i Skrivelse af 18de s. M., og han gav atter under 10de Maj Kancelliet en Fremstilling af det hele, hvilken han endte med at erklære, at „da det ikke skjønnes rettere, end at Indtægterne af Huset, hvori er Lejevaaninger, ikke alene kan dække Udgifterne, men muligt endog noget blive tilovers aarlig til at afbetale paa Gjælden, saa kan jeg ikke andet end tjenstærbødigst indstille, om det maa tillades Communen at overtage Comediehuset til Ejendom paa de af Brygger Paulsen fremsatte saare billige Betingelser“. Fra Kancelliet kom Svaret herpaa den 6te Juni; det lød paa, „at da Cancelliet ikke finder det stemmende med Grundsætningerne for Commune-Administrationen, at Magistraten og de eligerede Mænd paa Byens Vegne indlade sig paa en Entreprise, som den omhandlede, saa kan den paa den attraaede Overtagelse af bemeldte Ejendom begjærede Approbation ikke meddeles“.

Som Følge heraf overvejedes der mellem de eligerede Mænd, hvad der da nu skulde gøres, og man enedes endelig i Løbet af Sommeren om, at Paulsen skulde tilskøde samtlige eligerede Borgere

Ejendommen, hvilket derefter skete ved Skøde af 5te Septbr. 1829, først thinglæst 28de Juli 1834. Af dette Skøde meddeles følgende udførlige Uddrag:

„Da det nu af det Kongelige danske Cancellie i Skrivelse til Fyens Stiftamtmandskab af 6te Juni sidstleden er resolveret, at den foreslaaede Overdragelse af Comediehuset til Byen ikke kan approberes, saa ere nuværende eligerede Borgere og Medlemmer af Committeen for Comediehuset, saavel som de endnu levende eligerede Borgere, der i Aaret 1825 have udstædt foran berørte Actier, blevne forenede om at modtage Skjøde paa Comediehuset som deres foreløbige Eiendom, mod den indbyrdes Forpligtelse, at de ved en hensigtssvarende virksom Bestyrelse vil søge at arbeide Comediehuset fri for den Gjæld, som for Tiden hæfter paa samme og, saa snart dette er skeet, paa nye ved Ansøgning til det Kongelige danske Cancellie, overensstemmende med den oprindelige Plan forsøge det skjænket og tilskjødet Byen som sammes Eiendom. Til saadan Ende og da Kjøbesummen 1000 Rdl. Sedler, skriver Et Tusinde Rigsbankdaler Sedler, er betalt paa foranførte Maade, skjøder og overdrager jeg herved i Kraft af det mig meddelte Auctionsskjøde, Comediehuset No. 172 Litr. a, b og c paa Sortebrødretorv heri Byen, til fornævnte eligerede Borgere, forsaavidt disse med mig have underskreven vedhæftede Attest om, at ingen Kjøbecontract har været oprettet, og skal bemeldte Ejendom tilhøre dem med samme Rettigheder, Herligheder og Byrder, som ved fornævnte Auctionsskjøde er hjemlet mig, der saaledes ikke har nogen videre Lod, Deel, Ret eller Rettighed til eller udi Comediehuset, hvilket som Følge heraf foreløbigen skal tilhøre forbemeldte eligerede Borgere i Fællig med mig selv inclusive, dog paa følgende imellem os aftalte yderligere væsentlige Vilkaar:

1. Da Comediehuset oprindeligen er kjøbt i Faveur af Byen, saaledes at det uden Betaling skal tilhøre og tilskjødes Byen, saasnart det maatte blive arbejdet gjældfrit, saa skal ingen af de Borgere og eligerede Borgere, som dette Skjøde er udstædt til, enten kunne afhænde, pantsætte eller ved nogensomhelst anden Handling af hvad Navn nævnes kan, paadrage enten det Hele eller enkelte Dele deraf nogensomhelst anden Gjæld eller Forhæftelse, end hvad der efter fælles Overlæg maatte findes fornødent eller hensigtsmæssig til Husets Tarv og det Øjemed, i hvilket det er kjøbt, hvoraf følger:

a) at Comediehuset ikkun skal hæfte for saadan Gjæld eller Forpligtelse, som allerede er det paadraget af Committeen, eller fremdeles paadrages af hele Interessentskabet, sammes Pluralitet eller den Deel af Interessenterne, som dertil maatte blive bemyndiget, og

b) at hvad Gjældsforpligtelse af hvilketsomhelst Slags Interessenterne hver for sig forøvrigt maatte have eller komme til at indtræde i til 3die Mand, ikke under noget Paaskud skal kunne give Creditorerne Adgang til at søge nogen Sikkerhed eller Betaling i Comediehuset eller sammes Indtægter.

2. Enhver Interessents Ret i og Forpligtelse til Comediehuset ophører i Et og Alt ved hans Død*), saaledes at hans Boe hverken har noget at kræve af, eiheller noget at tilsvare til Comediehuset, i Egenskab af Interessent deraf, hvorimod hans Ret og Forpligtelse gaar over paa de øvrige Interessentere, og derfra igjen til den i hans Sted kommende eligerede Borger, forsaavidt denne maatte ønske eller være villig til at indtræde i saadant Forhold, hvorom hans Erklæring kan æskes, og maa da afgives til Protocollen.

3. For saavidt en eller anden i levende Live skulde ønske at udtræde af Interessentskabet uden Gevinst eller Tab, kan saadant tilstaaes, naar alle de øvrige Interessentere deri samtykker og ville overtage sig hans eventuelle Medansvar, hvilket for Protocollen maa afhandles, og skulde mod Vente saadanne Omstændigheder indtræffe, eller Conjuncturerne saaledes forandre eller forværre sig, førend Gjælden i det Hele er betalt, at Comediehusets Besiddelse ej skulde kunne svare Regning, men dets Gjæld voxe og true med at forøge sig over dets Værdi, saa skal dets daværende Interessentere være berettiget til, for saa vidt muligt at undgaae Tab, hvis Pluraliteten ei vil vedblive, og efterat Comediehuset paanye forgjæves er tilbudt Byen med den Gjæld, det da maatte have, at forene sig indbyrdes om at sælge Comediehuset ved offentlig Auction imod at tilsvare den Deel af Gjælden, som derved ei skulde kunne dækkes, og imod at det, som ved Auctionen skulde kunne opnaaes mere end Gjælden, tilfalder Byens Kæmnerkasse. — — —. —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Odense den 5te September 1829. Paulsen."

De 15 Mænd, hvilke Paulsen saaledes tilskødede Theatret, staa tilligemed ham selv endnu den Dag i Dag indtegnede i Panteprotokollen som dets Ejere**). Efter dem ere først deres Eftermænd som eligerede Borgere, derefter fra 1837 Borgerrepræsentationens og fra 1868 Byraadets vekslende Medlemmer indtraadte som Interessenter.

I Sæsonen 1828—29 spillede Beckers Selskab her igen og gjorde endnu mere Lykke end tidligere. Becker havde nemlig haft det Held at faa den usædvanlig begavede Komiker Gustav

*) Man erindre, at de eligerede Borgere valgtes paa Livstid.

**) De vare: Stadshauptmand, Agent Andrup, Købmand N. Møller, Kirkeværge S. Hempel, Købmand Chr. Møller, Skomager J. Rasmussen, Bager J. Hartvig, Skomager Breineberg, Skræder Warberg, Købmand A. Ørnstrup, Dyrlæge Michelsen, Bager P. Rasmussen, Bogbinder F. Milo, Maler Jacobsen, Brændevinsbrænder A. Thomsen og Gæstgiver Fr. Larsen.

Pöschel engageret, og da han i sin Datter Adolphine, der nu var gift med Sangeren Rosenbusch, som ogsaa var ved Selskabet, havde en ypperlig Soubrette, saa kunde han med disse to besætte en Række Hovedroller, sikker paa at de hos det øvrige Personale, blandt hvilke Schlawitz og hans smukke Datter*) samt Pöschels Søster og Mad. Hausen, vilde faa saa god en Assistance, at der kunde komme noget virkelig godt ud af det hele. Det var ikke frivilligt, at Pöschel og hans Søster vare komne her til Danmark. Vel begavede, som de begge vare, og i Besiddelse af gode Sangstemmer havde de tilligemed en anden Søster, der ikke var med her, været engagerede ved et større tysk Opera- og Skuespillerselsksb, som lededes af ingen ringere end den til sine Tider ligesaa brutale som altid yderst frivole og fornemme dramatiske Forfatter Kotzebue. Denne havde engang overfuset den ene af Pöschels Søstre, hvorover Broderen var bleven saa forbitret, at han havde givet Kotzebue et Ørefigen, hvilket ikke alene medførte de tre Sødskendes øjeblikkelige Afskedigelse fra Selskabet men endog umuliggjorde deres Engagement ved andre af de bedre Selskaber, eftersom den i Theaterverdenen meget formaaende Kotzebue sendte Breve rundt omkring med Advarsler til Direktørerne imod at have noget med de tre Sødskende at gøre. Som Følge heraf saa de sig nødte til at tage til Takke med Engagement ved Selskaber af lavere Rang, og efter en Del Omflakken vare da endelig Pöschel og den ene Søster komne hertil. Her i Landet virkede nu Pöschel i flere Aar, indtil han i 1834 giftede sig med en Enke, som havde en Handel med Billeder og Bøger paa St. Hans Plads her i Byen; med Undtagelse af, at han en enkelt Gang gav Gæsteroller her paa Theatret og i Nabobyerne, opgav han fra den Tid af sin Theatervirksomhed og henlevede Resten af sit Liv i meget smaa Kaar i den omtalte Boghandel.

Men var Selskabet saaledes i Stand til at spille god Komedie, saa var det ikke mindre vel udrustet til at give sig i Lag med Syngestykker og Operaer. At Mad. Rosenbusch sang særdeles smukt, er foran omtalt; hendes Mand var en dygtig Sanger, Pöschel og Søster havde gode Stemmer, og Mad. Wilhelmine Hausen endelig, en Broderdatter af Becker, var en endog

*) Senere gift med Skuespiller Weise, som forlod Øresunds Toldkammer for hendes Skyld.

usædvanlig dygtig Sangerinde. Med disse Kræfter kunde Becker da opføre ikke blot større Syngestykker men endog Operaer som Preciosa, Jægerbruden og selvfølgelig Das Donauweibchen, der altid gjorde Lykke, og da han tilmed i Hausen havde en særdeles flink Musikdirektør med sig, ikke at tale om, at naturligvis Dragter og Dekorationer som sædvanlig vare smagfulde, saa var det Bifald, Publikum ydede Selskabet, virkelig vel fortjent.

J. F. Hausen.
Efter Fotografi.

Johan Fritz Hausen, født den 26de Septbr. 1800 i Hamborg, henlevede sine Barndoms- og Ungdomsaar i sin Fødeby. Efter i nogle Aar at have været Musikdirigent ved Theatret i Lybeck, kom han hertil i Efteraaret 1828 og var fra den Tid af indtil sin Død bosiddende her i Byen. Hausen var en Mand med et livligt og forekommende Væsen, hvilket skaffede ham Adgang til mange ansete Huse; uden just at være i Besiddelse af dybtgaaende musikalske Kundskaber havde han megen musikalsk Begavelse og stor musikalsk Hukommelse og Sands. Han havde et sjældent godt Greb paa at samle og lede et Orkesterpersonale, og det musikalske Liv her i Odense skylder ham meget netop paa Grund af denne Egenskab, eftersom han fra det Øjeblik af, da han blev det musikalske Selskabs*)

*) Det musikalske Samfund eller, som det i Almindelighed kaldtes, det musikalske Selskab, blev stiftet i 1818 paa den Maade, at en Del musikalsk interesserede Mænd, blandt hvilke særlig bør nævnes Amtstuefuldmægtig Jastrau og Brænderiejer Poul Jørgensen, samledes hos Vinhandler, Major Andrup paa Fisketorvet Nr. 9. Man begyndte med at indøve Kvartetter og lignende Musiknummere, som ikke fordre noget stort Antal Stemmer, indtil Medlemsantallet efter derom udgaaet Indbydelse blev saa stort, at man med Musiklærer Falck som Leder kunde vove sig i Lag med Orkestersager. Fra den Tid af kom Selskabet i Forhold til Theatret, idet Skuespildirektørerne formaaede dets Medlemmer til sammen med enkelte betalte Musikere at spille i Theaterorkestret og derved raade Bod

Dirigent, fik sat Liv og Fart i dette Selskab og ved dets Præstationer spredte Interesse for Musik i vide Kredse. Han vedblev indtil faa Aar før sin Død at være Dirigent for Odense Theaters

---

paa de betydelige Mangler i musikalsk Henseende, som vi foran have set, indtil da herskede der. Det skyldtes saaledes det musikalske Selskabs Interesse og gode Villie, at Odense By efterhaanden fik større Syngestykker og Operaer at høre. Da nu Hausen kom hertil, opdagede man snart, at man i ham havde en Kapacitet som Dirigent, og man betænkte sig derfor ikke længe paa at sikre sig ham ved at tilbyde ham et aarligt Honorar af 300 Rdl., hvad der den Gang var en meget høj Løn, for at overtage Selskabets musikalske Ledelse; han slog til, og alle Parter vare vel tjente. Med Godheden af Præstationerne steg Interessen for dem i en saadan Grad, at Selskabet til en Tid talte omtrent 50 aktive Medlemmer og derfor med Lethed kunde besætte de allerfleste Orkesterpladser, ja det gik saa vidt, at enkelte Borgere lode sig lære at blæse saadanne vanskelige Instrumenter som Basun, Obo og Fagot, blot for at Orkestret ikke skulde undvære disse. At en saadan Iver paa den ene Side væsentlig maatte højne Kvaliteten af, hvad der præsteredes, og paa den anden Side vække det musikelskende Publikums levende Paaskønnelse er naturligt; talrige ere da ogsaa de Udtalelser, der vidne herom. Saaledes hedder det f. Eks. i Stiftstidenden for 18de Septbr. 1835: „Det musikalske Samfunds saa velvillige Assistance ved Udførelsen af Selskabets Operaer, forhøjer betydeligt denne æsthetiske Recreation. Naar man veed, at samtlige disse Musikens Dyrkere ere Forretningsmænd, der have sine Embeds og andre borgerlige Sysler at varetage, medens de tillige, foruden ved selve Forestillingen, ogsaa assistere ved Prøven, saa kan denne Samfundets Opofrelse, og hvorved man med en fuldstændig Orchester-Besætning nyder Nu-Tidens meest geniale Tone-Digtninger, ikke noksom paaskiønnes af Kunstens Yndere.“

Den følgende Liste indeholder Navnene paa de virksomste Medlemmer og viser, hvorledes — dog rigtignok til forskellig Tid — Stemmerne vare besatte:

1ste Violin: Musiklærer, senere Organist Falck, Amtstuefuldmægtig, Kammerassessor Jastrau, Musiklærer, senere Organist Mads Hansen, Hofjunker, senere Etatsraad Schlegel, Musiklærer, Bøssemager Wittrup.

2den Violin: Brænderiejer, Kancelliraad Poul Jørgensen, Købmand, Sparekassedirektør Eilschou, Toldkasserer, Justitsraad Lehmann, Købmand Heinrich Schmidt, Toldbetjent Scharff.

Bratsch: Organist Fr. Foersom, Købmand F. C. Hvalsøe, Redaktør Ove Thomsen.

Violoncel: Musiker Sivert, Købmand Adolph Nielsen, Organist Kugler.

Kontrabas: Stadsmusikant Sivert, undertiden Rektor, Professor Saxtorph.

Fløjte: Apotheker Kryger, Uhrmager Schmidt, Kantor Heimeran, Tegnelærer Moe, Lærer Holm, Hunderup.

Klarinet: Orgelbygger Demant, Købmand Holmsted.

Fagot: Købmand Søren Bang, Postmester Lausen.

Obo: Major Andrup, Købmand Pantmann.

Horn: Kurvemager Lange, Kontorist V. Andrup, Købmand Kaarup, Organist Jetel.

Pauke og Triangel: Organist P. Foersom, Rektor, Professor Saxtorph, Instrumentmager Hartvig.

Aar efter Aar virkede disse Mænd i Theaterorkestret.

Det musikalske Selskabs Blomstringstid faldt i Trediverne; fra Begyndelsen af Fyrrerne tog Medlemsantallet gradvis af dels paa Grund af

Orkester og rejste endog af og til i lignende Egenskab til andre Byer (en enkelt Gang til et af Sekondtheatrene i Kjøbenhavn) med Selskaber, som kom hertil. Sine sidste Leveaar tilbragte han som Restauratør; død 14de August 1873.

Becker kom hertil igen i Sæsonen 1830—31 og gav da sit Repertoire, paa hvilket Scribes Komedier nu havde fundet Plads, en forøget Tiltrækningskraft ved komiske Pantomimer med Dans og mimisk-plastiske Fremstillinger af forskellige Sujetter f. Eks. „Moskous Brand eller Kejser Napoleons Retirade", der fremvistes „i 10 Billeder med bengalsk Belysning og brillant Fyrværkeri", „Missolunghis Bestormelse" i 16 Billeder og „Befrielsen fra Korset, plastisk Fremstilling i 6 Forandringer, ledsaget af det tilhørende Digt Die Bürgschaft von Schiller, deklameret af Mad. Hausen". Blandt Operaerne fandtes „Don Juan", blandt Skuespillene „Hamlet". Personalet var bleven forøget med den overordentlig talentfulde Skuespiller Rudolph Koch fra Stadttheatret i Hamborg.

Endnu to Gange gæstede Becker Byen (Septbr.—Novbr. 1833 og Novbr. 1834—Juli 1835), og begge Gange gjorde hans Selskab Lykke, hvad ganske naturligt laa i, at han paa en heldig Maade forstod at tilfredsstille de meget uensartede Krav, som de forskellige Tilbøjeligheder i Publikums forskellige Lag stillede til ham. Han havde noget for alle, og det, han bød paa, var af bedste Slags. Saaledes jublede i 1833 det brede Lag over de

---

Mangel paa Tilgang dels, og fornemmelig, som Følge af indbyrdes Splid, hvortil Anledningen var — Wienervalsen. Sagen var den, at der efter de Koncerter, Selskabet afholdt, blev arrangeret et Par Timers Dans for Ungdommen, og den første af disse Danse spilledes af Selskabets Orkester, medens den øvrige Balmusik besørgedes af lejede Musikere. Nu var denne første Dans til at begynde med gerne en af de smukke Lannerske eller Strausziske Valse, som netop da vare nye, men lidt efter lidt fik Hausen, som selv gav sig af med at komponere Danse, en Del af sine egne Kompositioner stukket ind, og det Repertoire af Dansemusik, som Selskabet af Hensyn til Ballet var nødt til at indøve, antog saaledes stadig større Dimensioner, hvilket vel faldt i god Jord hos nogle, men hos andre vakte Misnøje, eftersom det at spille Dansemusik jo dog laa langt uden for Selskabets Opgave. Resultatet heraf blev først, at flere Medlemmer meldte sig ud, derefter Kævlerier mellem de tilbageblevne, indtil Selskabet endelig opløstes 1851. En Del af Medlemmerne sloge sig derefter sammen med den af Organist Tellefsen i 1855 oprettede Forening, som kaldtes Musikforening, men alene var en Sangforening, og saaledes dannedes Odense Musikforening, der imidlertid heller ikke kunde holdes gaaende. Endelig gik nogle af dens Medlemmer over i den nuværende Musikforening, der ellers intet har haft med den ældre Forening at gøre.

„akademisk-athletiske Kunstforestillinger“, der gaves af „Aluis Theodorowitch, første Herkules og Model ved Akademierne i Mailand, Venedig og Wien“, medens det mere kritiske Publikum beundrede Mad. Rosenbuschs Udførelse af „Rataplan, den lille Tambour“, som da gaves for første Gang, og hendes, Hansteins og Pöschels ypperlige Spil i de Skuespil af Holtey, Dramaer af Scribe og Vaudeviller af Angely og flere, hvori de optraadte. Og da saa Selskabet endelig kom hertil for sidste Gang, da var det en russisk Groteskdanser og Springer, der — ret betegnende — hed Springer, som i det romantisk-melodramatiske Skuespil „Domi, den amerikanske Abe eller Kampen med Slangen“, forbløffede sine Beundrere ved i Abens Rolle at foretage Spring fra den ene Side af Theatret op til det øverste af Kulisserne paa den modsatte Side, medens det skuespilyndende Publikum havde Lejlighed til foruden det øvrige bestandig yndede Personale at beundre Hr. og Mad. Kossel (Søster til Pöschel og hende, som Kotzebue havde fornærmet, se Side 82), Clausen fra Bremer-Stadttheater og Neupert*), og endelig fyldte den musikelskende Del af de besøgende Huset, naar „den unge, fra Talentets, Sangens og Figurens Side umiskendelig lovende Kunstnerinde“, den 17aarige Pauline Lichtenstein optraadte som „Das Donauweibchen“. Fra 1837 ansat ved det kgl. Theater og i 1842 gift med Syngemester Rung indtog hun som Mad. Rung en af de mest fremragende Pladser i den kgl. Scenes Operapersonale; død 10de April 1890.

Afvekslende med Beckers tyske Skuespillere var i 1829—31 Werligh og Müllers danske Selskab her. August Werligh, der oprindelig var Murer, debuterede paa det kgl. Theater i Februar 1823, men kunde ikke drive det til noget der; han gik derfor til Provinserne, hvor han i flere Aar dirigerede et talrigt Selskab, ved hvilket han selv spillede som en ret yndet Komiker, indtil han i Foraaret 1829 slog sig sammen med J. P. Müller, der var kendt her fra Sæsonerne 1826–28 (S. 72), da han spillede hos Titchen. Med det Selskab, de da nu ledede, gave de i Marts 1829

---

*) Blev senere gift med Mad. Rosenbusch; de toge til Norge og bosatte sig i Christiania. En Søn af dem var, saavidt vides, Pianisten Edmund Neupert.

nogle Forestillinger her, og med dem havde de saa meget Held, at Kritiken udtalte sig rosende baade om Skuespillernes Flid og gode Spil. Opmuntrede herved kom de igen i Oktober og gave nu til midt i Februar næste Aar, i det hele for ganske godt Hus, en Række Forestillinger, ved hvilke de foruden de mest yndede ældre Stykker præsenterede Overskouske Komedier og Heibergske Vaudeviller, blandt de sidste „Et Eventyr i Rosenborg Have", hvori Mad. Werligh spillede Mad. Sommer, hvad hun for saa vidt kunde møde med langt bedre Forudsætninger til end de fleste andre, som hun selv havde været Jordemoder.

I April 1831 kom „det vakre Kunstnersamfund", som Stiftstidenden kaldte Selskabet, igen, og gav da nogle ganske faa Forestillinger, hvorefter Theatret stod ubenyttet til Oktober 1832, da Werligh paa ny kom hertil, denne Gang dog med et betydelig mindre talrigt Selskab end sidst. eftersom han og Müller havde ophævet deres Kompagniskab og hver var draget sin Vej med Halvparten af det opløste ældre Selskab i Forbindelse med nogle nye Kræfter. Tre Gange gæstede dette nye Werlighske Selskab os, først i Oktober 1832—Marts 1833, dernæst i Januar—Marts 1834 og endelig i November 1836, og hver Gang fik det baade Ros i Aviserne og Klap i Theatret, men alligevel var Besøget gennemgaaende kun tarveligt, og det uagtet Repertoiret bød paa Nyheder af Andersen, Heiberg, Hertz, Overskou og Oehlenschlæger, og Selskabet blandt sine Medlemmer, der vel ikke vare store Kunstnere men dog ret respektable, talte en virkelig dramatisk Begavelse, nemlig Jfr. Falck, der var i Besiddelse baade af et nydeligt Theaterydre og en net Sangstemme. Adeline Louise Falck, Datter af en Musiker i Grev Ahlefeldts Orkester paa Langeland og født i Tranekær 23de Decbr. 1814, arbejdede sig efterhaanden op til at blive Publikums erklærede Yndling; hun forenede, skrev Vejle Avis om hende, „Kunst med Natur, Lune med Ynde", ja i Overskriften til et til hende dediceret Digt i Ribe Avis tituleredes hun endog Provindsernes Fru Heiberg. Efter at have spillet her i Landet i flere Aar hos Werligh drog hun med ham til Norge, hvor hun blev hans anden Kone og en Tid lang dirigerede Selskabet efter hans Død*). I 1842 blev hun gift med Malt-

*) Som Direktrice gav hun i Juni—Juli 1843 en kort Række Forestillinger her paa Theatret; til disse havde Carl Bagger skrevet baade Prolog og Epilog. „Dette Selskab har", siger Stiftstidenden (6te Juli 1843) „kun

kontrollør Hagerup i Bergen; efter at han havde købt den tæt ved Bergen liggende Ejendom Haugeland, hvor der holdtes en

Mad. Werligh født Falck

som Kejserinde Catharina i „Yndlingen“.

Efter Maleri.

---

givet faa Forestillinger i Odense, men det har ved disse etableret et saare hæderligt Renommee. Vi ville ikke udhæve nogen Enkelt af Personalet, men vi ville blot gjøre den Bemærkning, at det vistnok har forbauset Mange, at see, hvorledes en Directrice, en Qvinde, har mægtet at skaffe og mægter at sammenholde i den Tone et af saa gode Medlemmer bestaaende Selskab; mangen Directeur, mangen Mand har ikke kunnet gjøre hende det efter.“

Slags finere Restauration, var hun der i mange Aar en glimrende Værtinde, der trak en Mængde Mennesker til Huse*).

En Del af de Stykker, Werligh lod opføre her, fik en i det hele ordentlig Udførelse, men adskilligt vovede man sig ogsaa i Lag med, som laa langt over Selskabets Kræfter. Saaledes f. Eks. Elverhøj, hvilket man ikke engang kunde besætte anderledes end ved at overlade en Dame Albert Ebbesens Rolle. Hun saa godt ud, var høj og velvoksen; men Spil var der ikke Tale om. Aprilsnarrene gav man med en Hr. Rar i Stedet for Mad. Rar, og i Kiøge Huskors, hvori Werlighs første Kone til almindelig Moro spillede Bondekarlen Niels, lavede man alle de vanskeligere Sangnummere om, saa at de kom til at gaa efter lette og bekendte Melodier, — alt sammen noget, som Publikum godmodigt fandt sig i, formodentlig trøstende sig med, at det andre Steder gik endnu værre til, hvad blandt andet illustreres ved følgende Scene, der var passeret nogle Aar tidligere i Faaborg. Her spilledes Kong Salomon og Jørgen Hattemager paa Dansk af et Selskab, der tidligere havde spillet tysk Komedie, og hvis Medlemmer derfor ikke vare det danske Sprog ganske mægtige. Det lod man gaa; men at Salomon Goldkalb blev givet af en Dame, fandt man, var for galt, og gav sig derfor til at pibe. Hun lod sig imidlertid ikke forbløffe deraf men traadte ned til Lamperækken og meddelte, at hun havde spillet Rollen „for det asenske Publikum", hvorfor hun troede, at hun ogsaa nok turde give den for Faaborgenserne, hvem hun forøvrigt lod vide, at hun ikke spillede Komedie for sin Fornøjelse men for at ernære sine Børn, — en Udtalelse, der gjorde en saadan Virkning, at Mishagsytringerne straks forvandledes til Klapsalver.

Det var naturligvis især om Hverdagene, at det kneb med at trække Hus og dermed Indtægt, hvorfor Werligh lod Selskabet tage til Nyborg hver Søndag Aften efter Forestillingens Slutning for saa at spille der Mandag og Tirsdag og atter Tirsdag Nat at vende tilbage hertil for at give Forestillinger om Onsdagen. Disse Rejser, der Uge efter Uge strakte sig over flere Maaneder, bleve foretagne paa aabne Vogne i en Temperatur, der naturligvis

---

*) I sit Ægteskab med Hagerup er hun bleven Moder til tre Døtre, alle opkaldte efter hendes fordums bedste Roller: Antonia, ugift, Nina, gift med Komponisten Grieg, og Yelva (død 1886), gift med Stadslæge Nommels. Hun lever endnu i Bergen.

ofte gik adskillige Grader ned under Frysepunktet, og nødte derfor Personalet til at bøde paa dets alt andet end rundelige Forsyning med Rejsetøj ved at laane de varmeste af de medførte Garderobestykker, een Jeppes Vadmelskofte, en anden Henriks Lakajkjole o. s. v., hvorved Selskabet kom til at frembyde et overmaade broget Skue, naar det henad Morgenstunden rullede ind i Langeskov Kro.

Man vilde overhovedet faa en ganske fejlagtig Forestilling om Skuespillernes Liv og Færden paa den Tid, der her omhandles, hvis man tænkte sig, at det da gik til som nu; nej, den Gang var det anderledes. Det var kun i de store Byer, der var et fast Theater, i de mindre maatte man selv rejse sig et saadant paa laante Tønder belagte med uhøvlede Brædder og i et eller andet Lokale, som velvilligt stilledes til Raadighed, f. Eks. en Vognport, en Lade eller et Loft. Bedre var det naturligvis, hvor Raadhussalen kunde faas, især naar der bag denne laa et Par Thingstuer, der kunde benyttes som Paaklædningsværelser, men da disse Sale gerne laa i øverste Etage og som Regel kun havde een Indgang, saa voldte det igen den Ulempe, at naar Publikum var mødt i god Tid og havde fyldt Tilskuerpladsen, forinden Personalet var samlet, kunde dette ikke komme ind paa Scenen igennem de 150—200 Mennesker, som Billettøren havde solgt Adgangstegn til, uagtet de kun kunde rummes i Lokalet ved at være tæt sammenstuvede. Der var da intet andet at gøre end at lade sætte Brandstiger til Vinduerne og ad den Vej trænge ind i Kunstens Tempel, alt selvfølgelig til største Fornøjelse for Naboer og Genboer, ikke at tale om Gadens Ungdom. Af og til kunde det ogsaa hænde, at en eller anden af de juridiske Embedsmænd ikke vilde have Skuespillerne i sine Thingstuer, og var det Tilfældet — det skete f. Eks. i Horsens i 1836 ved et Forbud fra Justitsraad Bernth — ja saa maatte de spillende klæde sig paa hjemme og i Kostume vandre op til Raadhuset.

Dog alt saadant var Genvordigheder, som det gode Humør, der er Skuespillere egent, forholdsvis let bragte dem ud over. Værre var det med Lønningerne, som i Regelen ikke oversteg 4—5 Rdl. om Ugen, ja under særlig ugunstige Forhold endda kunde gaa betydeligt ned derunder, som f. Eks. da Ehlers Selskab i Efteraaret 1835 spillede i Rudkjøbing og der nødtes til at sætte Lønningen ned til 4 Mark om Ugen til Logis og saa forresten

Naturalforplejning. At nogen kunde komme endog blot nogenlunde anstændigt igennem med saa lidt, vil man vel nok have nogen Vanskelighed ved at forstaa nu, men man maa erindre, at det var meget billigt at leve i de Tider. Saaledes betalte Officererne i Aalborg ikke mere end 7 Rdl. 3 Mk. om Maaneden for 4 Retter Middagsmad med Kaffe paa Byens allerbedste Spisested hos Gæstgiver Petersen i Bispensgade, hvis Kone var vidt og bredt bekendt for den udmærkede Mad, hun lavede; at hun af og til brugte Kransekagerne til at hænge sine Kapper paa — nu ja, det saa man maaske ikke og havde saaledes ikke ondt deraf. Samme Sted havde Skuespiller Rau, fortæller han, „Værelse, Varme, Lys, samt udmærket Kost med 4 a 5 Retter Middagsmad og 3 Retter Aftensmad ved Table d'hôte for — 3 Rdl. ugentlig!! — Det lyder utroligt, men er vist og sandt.“ Dertil kom saa, at Betalingen for Logiset som Regel afgjordes ved Fribilletter, idet de Smaaborgere, der modtoge Skuespillerne i deres Huse, gerne selv krøb lidt tæt sammen for at kunne komme gratis paa Komedie hele Vinteren igennem.

Et af de fortrinligste Selskaber, der nogensinde har været her i Byen, det Huber-Delfendahlske*), kom hertil i Slutningen af August 1835. Det havde givet Forestillinger i Itzehoe, „hvor udeelt Bifald og talrigt Besøg havde lønnet dets Bestræbelser“, var derfra taget til Heide og kom nu her til Byen, hvor det indtil Midten af Februar 1836 opførte baade Skuespil og Operaer paa Tysk. Straks fra første Begyndelse var Publikum paa det rene med, at det nu vilde faa noget mere end almindelig godt at se og tildelte derfor med rund Haand Selskabst sit Bifald. Anderledes forholdt det sig derimod med Pressen, det vil sige Stiftstidenden, thi den anden Avis, der efter Iversens Død redigeredes af hans Svigersøn, Adjunkt Hanck, gav sig i det hele ikke af med Theaterkritik. Sagen var den, at der paa den Tid ikke var ret mange af de mindre Byer, i hvilke der fandtes Bogtrykkerier; til saadanne maatte derfor de omrejsende Selskaber enten medføre Plakater, trykte i de større Byer — her i Odense har Søren Hempel trykket en Mængde af den Slags — og med et aabent

*) Huber, født 1771, døde 22de Marts 1859 i Itzehoe.

Rum bag Ordene: „Skuepladsen er“, hvilket da udfyldtes med Blækskrift, eller man maatte selv skrive Plakaterne; da Personalernes Medlemmer nu meget ofte baade skrev slet og vare mangelfuldt instruerede, bleve saadanne Plakater i mange Tilfælde mere end elendigt skrevne og gyseligt bogstaverede. For at bøde paa den Slags Ulemper havde Huber og Delfendahl deres eget Bogtrykkeri med sig og trykkede deri de Plakater, de lode omdele i Husene. At dette ikke kunde smage en Bogtrykkeriejer rigtig godt, er jo ganske selvfølgeligt, og Stiftstidenden havde derfor ogsaa meget hurtig en lille Notits, hvori det meddelte sine Læsere det dem som Theatergængere ganske uvedkommende og i det hele vistnok yderst ligegyldige ovennævnte Faktum med den Bemærkning, at det var „Noget, der her er saa meget usædvanligere, som det daglige Arbeide ikke er meer, end at alle her i Adressekontoirets Officin forefaldende Arbeider med Avisen, Bøger og Accidentser kunne bestrides ved een Trykker“. Denne Notits gik rundt i Landets andre Blade, og Vejle Avis, der i de Dage synes at have været noget af en enfant terrible i Pressen, raabte straks Vagt i Gevær mod et saa horribelt Overgreb, idet den fandt det „paafaldende“, at Øvrigheden, som „saa ofte troer sig beføiet til at haandthæve den strænge Ret imod Bogtrykkerne“, nu tvært imod de bestaaende Forordninger „tillader, at Ikke-Priviligerede udøve Bogtrykkerkunsten. Hvilken Garantie har Staten i dette Tilfælde mod mulige Misbrug? Den priviligerede Bogtrykker er ved Lovbud tilholdt at forsyne hver Bagatel, han trykker, med sit Navn. Kan det ventes af omreisende Folk, der ulovligen og i Smug befatte sig med at trykke?“

Selvfølgelig kunde Stiftstidenden „i Alt underskrive disse Ord“, og fandt sig paa Basis af dem foranlediget til at aftrykke den vedkommende Paragraf i den paagældende Forordning, hvori en „Politiemester eller Befalingsmand“, der er „efterladen i det Tilsyn, som denne Vor Anordning gjør dem til Pligt“, vil blive draget til vedbørligt Ansvar, ja den var saa optagen af denne hele vigtige Sag, at den endog endte sin Artikel med følgende fulminante Ord: „Dersom Vi eller Efterkommere nogensinde opleve den Lykke, at faae en revideret og forkortet Lovbog, maatte Man nok foreslaae som Motto paa den:

Overhold Loven!“

Alt dette hjalp imidlertid ikke; Selskabet vedblev ganske roligt selv at trykke sine Plakater. Men der var endnu en anden Omstændighed, der heller ikke var tilpas, den nemlig at Selskabet saa godt som ganske afholdt sig fra at avertere. Det lod sine Forestillinger avertere fra Scenen, sine Plakater dele om i Byen, men foruden dette havde det i de omtrent 14 Dage fra dets Ankomst indtil 10de September kun en eneste Bekendtgørelse paa fem Linier i Stiftstidenden og aldeles ingen i Iversens Avis. Saa indeholdt begge Aviserne den 11te følgende Stykke:

„(Meddeelt.)

Den herværende Huber-Delfendalske Troupe udgiør et saa fuldstændigt Ensemble af dygtige Skuespillere, routinerede Sangere og Sangerinder, som maaskee Fyen nogensinde saae i sin Midte.

I de æsthetiske Entre-Retter, hvormed det begyndte sin aandige Opdækning, og hvoriblandt vi, foruden nogle vel udførte Dramaer, bør nævne de i enhver Henseende godt udførte Operaer: Johan fra Paris og Lyrikens sceniske Triumf: den hvide Dame, have vi den fuldeste Borgen, at de følgende Retter vil smage selv den fineste Gourmand.

For at Kunstens Venner uden for Odense betimelig kunne vide, hvilke Operaer der gives, og af hvilke den Stumme fra Portici, Zampa, Ørnens Rede, Don Juan med flere, deels ældre, deels nyere classiske Nummere ere i Vente, vil Directionen, efter derpaa at være gjort opmærksom af Anmelderen, stedse Ugen forud, giennem Avisen kundgiøre saadant.

S. H.“

Denne Omsorg for Kunstens udenbys Venner hjalp; Direktionen fulgte det givne Vink og averterede fra nu af i begge Aviserne.

Hvad Publikum angaar, da var det fra først til sidst højlig fornøjet over, hvad der bødes det. I foranstaaende Meddelelse er givet en Liste over nogle af de Operaer, der opførtes, men der var mange flere: „Murmesteren“, „Rochus Pumpernikkel“, „Askepot“, „Josef og hans Brødre“, „Jægerbruden“, „Fra Diavolo“, „Schweitzerfamilien“, „Slotsgartneren og Mølleren“, „Alpehyrdinden“, „Landsbybarberen“, „Fanchon“, „Bortførelsen fra Serailet“, „Tryllefløjten“, „Tancred“, „De to Dage“ — man ser, det var et betydeligt Repertoire, der præsenteredes. I alt dette var Tenoristen F. Hohl den første Mand. Han var paa en Gang en udmærket Sanger og Skuespiller, der saa fortrinlig ud paa Scenen, og som førte sig baade med Frejdighed og Anstand; naar nu hertil kom en yderst sympatetisk Stemme af en høj og lys Klangfarve, saa

vil man forstaa, baade at han i en sjælden Grad forenede de Egenskaber, der høre til for at være en god Heltetenor og — hvad der jo plejer at være en Følge deraf — at han var Damernes erklærede Yndling*).

Hohl og Kone kom senere hertil i 1843 og gave den 18de April en musikalsk-dramatisk Aftenunderholdning. „Den os uforglemmelige Yndest“, skrev de, „det højtærede Publicum i Odense tidligere har skjænket os, lader os smigre os med det Haab, at beæres med et talrigt Besøg“, — et Haab, der ikke blev skuffet. I Fyrrerne trak Hohl, der var en ret velhavende Mand, sig tilbage fra Scenen og nedsatte sig som Vært i en Østersrestauration i Flensborg.

Fra Sangens Side udmærkede sig ellers Direktørens Hustru og to Døtre Jenny og Sophie Huber, Bassisten Klinkwort og Barytonisten Linker, hvis Udførelse af Simeons Parti i Mehuls „Josef og hans Brødre“ omtales som „i Sandhed fortrinlig“. Foruden Operaer gav Selskabet Lystspil, Vaudeviller og Farcer, blandt disse sidste Nestroys „Lumpacivagabundus“, hvori Hohl var Naal, Linker Spaan og Direktørens Søn Wilhelm Huber Syl; deres Ensemble skal have været af en saa uimodstaaelig komisk Virkning, at Huset formelig rystede under Bifalds- og Latterudbruddene. Ved Siden af dem vare Conrady, Henning, Kørner og Magot hver for sig dygtige Skuespillere, Mad. Huber en fremragende Skuespillerinde, som vidste „formeligt at elektrisere det Odenseer Publikum“.

Med Undtagelse af et ganske kort Besøg af Werlighs Selskab i November 1836 havde vi ingen Skuespillere her fra medio Marts

---

*) Uagtet han var gift og aldeles ikke var nogen Skønhed uden for Scenen, og uagtet han i ingen som helst Henseende gav Anledning dertil, er det dog en Kendsgerning, at der under hans Ophold her spadserede flere Damer ned ad det Fortov i Overgade, der er nærmest Skjolden, end ellers, og at disse gjorde sig al mulig Umage for at faa et Glimt af den fejrede Tenor at se i hans Lejlighed paa første Sal i nuværende Nr. 22, Bogbinder Torps Ejendom, hvor han og hans Kone, der ogsaa var ved Selskabet, boede hos Kommunitetskasserer Koefoeds Enke. Hertil sigter da ogsaa følgende Vers af en Sang, som blev digtet til ham:

„Hohl, du skjønne, du himmelske Hohl!
Du ene nu er den lysende Sol,
Om hvilken de Damer sig dreje.
Dig løbe de efter, baade store og smaa,
Med Boa og Muffe og Pelsene paa,
For ret forbi Koefoeds at svaje.“

samme Aar indtil November 1837; derimod gave Pricerne — som sædvanlig med stort Bifald — en Række Forestillinger her i December 1834 og Januar 1835. Saa endelig kom Titchens Selskab hertil i November 1837 og tilbragte Sæsonen 1837—38 her. Det havde, siden det besøgte os i 1828, paa Gennemrejse givet nogle ganske faa Forestillinger her i Marts 1835, under Direktørens Sygdom ledet af Pødenphant og Christophersen, der begge vare baade agtede og yndede, den første navnlig en dygtig Komiker, som stadig fremkaldtes for hans fortrinlige Udførelse af „Rekruten". De kunde imidlertid ikke holde Entreprisen gaaende, hvorfor Lewini*) og Rau overtoge Direktionen i Sæsonen 1835—36. Dem gik det imidlertid heller ikke for, uagtet Mad. Lewini, Selskabets Primadonna, baade var smuk, spillede kønt og sang udmærket godt, og begge Direktørerne vare vel sete af Publikum; desuden havde de Pødenphant og Jfr. Bruun, senere Mad. Pødenphant, som sang smukt, og Jfr. Christophersen, som med Held virkede i det ældre komiske Fag. Men trods dette gik det som sagt ikke, væsentlig fordi den Afgift, der skulde svares Titchen, var større, end Foretagendet kunde bære. Saa kom imidlertid Titchen sig og overtog selv Selskabets Ledelse igen, og dermed kom der snart Fart i Tingene. Vel kneb det haardt med at komme fra Svendborg i November 1836, men den bekendte Theaterejer Søren Kjergaard fra Aalborg klarede den Gæld, Selskabet havde paadraget sig, lejede Heste og Vogne og lod saa Personale og Bagage køre den lange Vej fra Svendborg til Aalborg, en Rejse, der paa aabne Vogne baade var kold og anstrængende, saa meget mere, som man maatte køre til langt ud paa Natten for at tilendebringe Turen i 4 Dage. I Aalborg blev saa Selskabet til hen paa Foraaret 1837, drog derefter i Sommertiden ned igennem Jylland, indtil det endelig bøgyndte Sæsonen 1837—38 her den 1ste November med „Nej" og „Pariserdrengen". „Som sædvanligt, saasnart det er indenlandske Kunstdyrkere, var Huset, fornemmelig Logerne, første Gang

*) William Isidor Horton Lewini, født 21de Septbr. 1810 paa St. Thomas af jødiske Forældre (døbt i Aalborg), død i København 16de Marts 1887, var oprindelig Typograf; han var en flittig og dygtig Skuespiller. Hans Hustru Hansine Jacobsen, født 25de Januar 1816, døde 25de August 1890. De viedes 24de Marts 1835 og holdt saaledes Guldbryllup i 1885, en Begivenhed, der er temmelig enestaaende i Skuespillerverdenen.

tyndt besatte", men efterhaanden kom Besøget, tiltrukken navnlig af den 19aarige Jfr. Andersen. Anna Henriette Petrine Andersen, født 26de September 1818 i København, mistede i en ung Alder sin Fader, der var Skibsfører. For at forsørge sig og sine Børn gav Moderen sig da til at være Skuespillerinde i Provinserne og fik Engagement ved det af Bigum og Titchen ledede Steinerske Selskab, ved hvilket hendes da 7aarige Datter Henriette debuterede her i Odense den 1ste Januar 1826 i „Borgmesterfamilien" af Kotzebue. Hun rejste nu i flere Aar i Provinserne, tog 1830 med Moderen til Norge, hvor hun spillede hos Orlamundt, der giftede sig med hendes Moder; saa kom hun tilbage til Danmark igen i 1836 og optraadte nu altsaa i Sæsonen 1837—38 her hos Titchen. Her gjorde hun en saa eksempelløs Lykke som „Pariserdrengen", at dette Stykke kunde gives 7 Gange for fuldt Hus, hvad der var aldeles enestaaende. Som „Rataplan" og „Dronningen paa 16 Aar" henrev hun Publikum ved sin naturlige Ynde; hun var „i Besiddelse af et vakkert Exterieur og betydelig mere Dannelse, end man kunde vente af hendes Stilling". Men naturligvis fik vi ikke Lov ret længe at beholde en saadan Perle; det kgl. Theaters Direktion fik hende kaldt til København, og den 27de September 1838 debuterede hun paa den kgl. Scene som Fanchette i „De to Grenaderer", dog uden at gjøre synderlig Lykke, hvortil maaske dog nok det bidrog ikke uvæsenligt, at Thorvaldsen samme Aften var første

Henriette Andersen.
Efter Fotografi.

Gang i Theatret efter sin Hjemkomst, „hvilket vakte langt større Opmærksomhed end Debutantinden"; først da hun kom til at spille Pariserdrengen, rev hun Publikum med sig. „Rygtet har ikke pralet", skrev Dagen i den Anledning om hende. „Der er i hendes Spil en Reenhed og Soliditet, saa aldeles blottet for Flitter og Knaldeffekt." 1842 fik hun kgl. Ansættelse og var fra nu af en meget anvendt Skuespillerinde baade i alvorlige og komiske Roller; død 24de Marts 1881.

Foruden Jfr. Andersen talte Selskabet ikke saa helt faa dygtige Kræfter. Der var saaledes Peter Nielsen (død i August 1846), en talentfuld Skuespiller med en smuk Tenorstemme, forlovet med Charita Olsen, der ligeledes sang smukt og var i Besiddelse af et betydeligt dramatisk Talent; hun spillede senere paa Casino. — Bentzon, oprindelig Bogbinder, var en tænksom og flittig Mand, der spillede med stort Liv; han deklamerede overmaade smukt og anvendtes derfor hyppigt til at fremsige Prologer. Han var senere hos Lange i Casino, hvor han navnlig udmærkede sig som den tykke Brygger i „Talismanen". — Jørgensen var en dygtig Komiker, hvis Udførelse af Salomon Goldkalb og Mikkel i „De danske i Paris" roses meget. — Henrichsen var ligeledes Komiker; hans Kone, født Jfr. Kønig, spillede senere paa Casino, hvor hun gjorde stor Lykke som Gaasepigen i Talismanen; forøvrigt var Parthenia i „Ørkenens Søn" en af hendes Glansroller. Henrichsen døde som Direktør i Trondhjem; hans Enke blev senere gift med Daniel Hansen. — Johan Henrik Adami*) (9de Februar 1818 — 5te Marts 1886) var en noget outreret men altid ganske vel set Komiker; han var en nobel Personlighed, der agtedes højt af sine Kammerater for den store Kærlighed, han nærede for sin gamle Moder, hvem han underholdt. — Wilhelm Haurowitz, født i Odense den 30te Juli 1812 var et usædvanlig smukt ungt Menneske; han, som havde faaet sin første Uddannelse ved Dilettantforestillinger i Kjøbenhavn, spillede i sine yngre Aar unge Elskere, gled senere over i Karakterroller og var altid en vel set og almindelig yndet Skuespiller, takket være den Flid og Tænksomhed, hvormed han gav

*) Hans Søster Jfr. Ida Adami (født 22de Oktober 1824) var en meget smuk Pige, der under Broderens kærlige Varetægt i flere Aar var engageret ved Olsens Selskab. Hun spillede senere hos Lange, hvor hun gjorde Bekendtskab med Vilhelm Wiehe, med hvem hun blev gift.

sig i Lag med de Opgaver, der stilledes ham. Han døde i Kjøbenhavn 1879.

Det var naturligvis et stort Tab for Direktør Titchen, at Henriette Andersen forlod hans Selskab, og det var med en ikke ringe Ængstelse, at han uden at være i Besiddelse af en første Elskerinde imødesaa Sæsonen 1838—39, i hvilken han ogsaa havde lejet Theatret her. Tilfældet kom ham dog uventet godt til Hjælp, idet der i Henhold til en Bekendtgørelse, som blev indrykket i Adresseavisen, indfandt sig en ung Dame, der ganske vist ikke havde spillet Komedie før, men hvis overmaade smukke Figur, udmærkede Organ og gode Sangstemme samt — hvad der paa den Tid var temmelig usædvanligt — elegante Garderobe, straks gjorde et fordelagtigt Indtryk paa Skuespiller Rau, der havde faaet det Hverv at skaffe en brugbar Kraft; denne unge Dame var Jfr. Nicoline Margrethe Sichlau (1ste Maj 1814 — 19de Septbr. 1863). En foreløbig Prøve faldt godt ud, hvorfor Rau engagerede hende og tog hende med til Horsens, hvor Selskabet opholdt sig, og hvor hun en otte Dages Tid efter fik sin Debut som Clotilde i „Enten elskes eller dø“; hun gjorde straks Lykke. Her varede det heller ikke længe, førend man anerkendte hendes Talent, og inden Sæsonen var vel til Ende, havde den senere saa feterede Mad. Bloch vidst at sætte sig fast i Publikums Yndest. En anden ung Dame kom længere hen i Sæsonen til Selskabet, Jfr. Sophie Henriette Nielsen (25de Oktober 1818 — 11te Juni 1880), senere gift med Haurowitz; hun var et meget alsidigt Talent, brugbar i saa godt som alle Fag, men især heldig som Soubrette, en virkelig Akvisition for Selskabet, saa meget mere som hun med et meget tiltalende Ydre forbandt en nydelig Sangstemme.

Endvidere forøgedes Selskabet med en Del gode Herrekræfter, saaledes Bornemann, der debuterede 10de Decbr. som Klokker Link; han var i Besiddelse af en smuk Baryton og et ganske usædvanlig kønt Organ. Efter i flere Aar at have spillet i Provinserne kom han med Lange til Casino, hvor han blev til sin Død. — Miller, som havde været ansat ved Postvæsenet i Kjøbenhavn, maatte af personlige Grunde tage til Norge, hvor han opholdt sig i mange Aar, og hvor han nærmest levede af literær Beskæftigelse. Senere kom han tilbage til Danmark og blev da engageret hos Müller; efter en fleraarig Direktørvirksomhed slog

han sig til Ro i Aarhus, hvis ny indrettede Theater han i December 1851 købte af Klubben Polyhymnia for 7300 Rd., og hvor han senere levede af Theaterlejen. Efter ham gik Aarhus Theater i Arv til Skuespiller Parmo Petersen, der igen i 1870 solgte det til den nuværende Ejer Hr. Birck. — Carl Frederik Rau (17de Maj 1809 — 8de Januar 1891) var Guldsmedsvend, da han gik til Theatret; han debuterede den 3dje Oktober 1830 paa Trondhjems Theater som Alger i „Hagbart og Signe“ og spillede derefter i Norge indtil Efteraaret 1832, da han fik Engagement ved Werlighs Selskab, med hvilket han besøgte Odense i Sæsonerne 1832—33 og Foraaret 1834, hvorefter han gik til Titchens Selskab, af hvilket han var et yndet og flittigt Medlem, der navnlig i den her omhandlede Sæson slog godt igennem. Særlig Damerne interesserede sig for ham, hvad der fik et smukt Udtryk ved hans Benefice, idet Perleradens Damer rejste sig og tilklappede ham, da han traadte ind som Kean. Han var en livlig og vel begavet Mand, der havde stor Interesse for sin Gerning, hvad han paa flere Maader har lagt for Dagen, saaledes som Oversætter og Bearbejder blandt andet af „Pariserdrengen“ og som Forfatter af en lige saa fornøjelig som fordringsløs lille Bog „En omrejsende Skuespiller, Episoder af mit Theaterliv“ (3 Oplag 1891), af hvis mange Opgivelser der her gentagne Gange er gjort Brug. — Endelig kom Orlamundt og hans Kone til Selskabet i Foraaret 1839. Carl Vilhelm Orlamundt (født i Kjøbenhavn den 16de September 1807, død i Odense den 5te Marts 1871) optraadte her for første Gang den 3dje April, da han med stor Virkning deklamerede Carl Baggers stemningsfulde Digt Den engelske Kaptejn; senere gav han Hakon Jarl, i hvilken Rolle han „havde endog brillante Momenter“. Hans anden, meget smukke Kone, født Petrine Larsen, en Datter af Organist Larsen i Tønsberg og født i Tønsberg den 10de Marts 1818 (død i Kjøbenhavn den 25de Oktober 1891), var senere i mange Aar en meget fejret Skuespillerinde.

Alt ialt bestod Titchens Selskab paa den Tid af 15 Skuespillere, 9 Skuespillerinder og en Musikdirektør, og var vistnok det største danske Selskab, der indtil da havde besøgt Provinserne. Da det tilmed maatte siges gennemgaaende at tilfredsstille rimelige Fordringer baade hvad Spil og Udstyrelse angaar, saa kunde man „kun beklage, at Selskabet ikke nyder den Opmuntring ved

talrige Besøg, som det virkelig fortjener", hvilket ved en anden Lejlighed udtrykkes saaledes, at man kan „ikke sige, at Titchen har spundet Silke heri Byen"; dette vil i Virkeligheden sige, at han satte meget til. For da at gøre et lille Kup og samtidig „tilfredsstille Publikum" tilbød han Lucile Grahn 200 Rdl., en den Gang meget høj Betaling, for paa hendes Gennemrejse til Hamborg at danse to Aftener her; men Kunstnerinden saa sig til alles Beklagelse ikke i Stand til at efterkomme hans Ønske, fordi „en Dandserindes Permissioner ikke ere lange paa det kongelige Theater".

I April forlod Selskabet os og kom først igen næste Aar efter andetsteds at have haft en i pekuniær Henseende saare vanskelig Efteraarssæson 1839, saa meget værre at komme over, som Frederik den sjettes Død foranledigede en 6 Ugers Landesorg, under hvilken al Komedie hørte op. I Marts og April 1840 spillede det her igen i det hele for godt Hus og med Publikums Bifald. Under dette Besøg optraadte den senere fra Casino og Folketheatret saa bekendte Kammerraad Lange her for første Gang som Stig Hvide i „Svend Dyrings Hus"; baade i denne Rolle og som Hans Sachs gjorde han stor Lykke. Som Kean afløstes Rau af P. Petersen, der straks viste sig at være i Besiddelse af et smukt Talent. Peter Petersen debuterede i Svendborg i Sommeren 1835 ved Ehlers Selskab; Aaret efter tog han Engagement ved Beckers og senere ved Bornholts tyske Selskab, gik senere til Norge og var der i 6 Aar et anset Medlem af Christiania Theaters Personale. Da Lange begyndte sine Forestillinger paa Casino i 1848, var Petersen med der og er nu den sidst levende af det daværende Selskabs Medlemmer. Han har som yndet Skuespiller og Bærer af et stort Repertoire spillet ved de fleste omrejsende Selskaber og selv i en Aarrække været en vel anset Direktør*).

*)	Peter Petersen 26de April 1815	∾	Johanne Louise Hildebrandt 26de Novbr. 1816 — 9de Decbr. 1879
1.	Peter Louis Petersen 29de Decbr. 1842	∾	Zelma Treffenberg 26de Februar 1855
2.	Frederik Julius Petersen 26de Marts 1844	∾	1. Dido Larsen 14de Maj 1837 — 9de Januar 1881 2. Anna Nielsen
3.	Enoch Valdemar Petersen 12te April 1846		
4.	Carl Petersen 4de Decbr. 1859	∾	Alma Bjerregaard 23de Decbr. 1860

Endnu skal blot bemærkes, at Andersens Den Usynlige paa Sprogø for første Gang opførtes her den 29de Marts; for det propfulde Hus maatte Søeborg, senere Mægler i Aalborg, danse Ialeo de Xeres to Gange.

Naar det kun vanskelig kunde gaa her for Titchen i den allerbedste Theatertid i Foraaret 1839, saa var det et stort Vovestykke af Grev Hahns Selskab at tage hertil i Juni Maaned og tilbringe hele Sommeren her; det blev da ogsaa i pekuniær Henseende den rene Jammerlighed. Grev Hahns Selskab spillede i 1837 og 1838 i Altona; i Foraaret 1839 var en Afdeling af det under Ledelse af Skuespilleren Schmidt og Sangeren Knüpfer i Eutin*), hvorfra det havde „saavel med Hensyn til dets theatralske Præstationer som til dets moralske Forhold de fortrinligste Anbefalinger“ fra Regeringspræsidenten. Nu kom igen en Del af disse Skuespillere, ialt 20 Personer, hertil for at opføre Operaer, Vaudeviller, Lystspil og Skuespil, og kaldtes her Beckers Selskab, fordi det spillede paa den fra tidligere Tider her bekendte Direktør Beckers Bevilling, da denne paa Grund af Sygdom, og fordi hans bedste Kræfter efterhaanden havde forladt ham, var tvungen til at være uvirksom. Selskabet, som udmærkede sig ved et „saa livligt Sammenspil, som man vel ikke før har set hos noget tidligere Selskab“, steg bestandig i Publikums Yndest og havde ogsaa ofte meget godt Hus, i hvert Tilfælde naar det opførte sine vel indstuderede og iscenesatte Operaer, blandt hvilke „Griseldis“ hørtes her for første Gang. Jfr. Saal var især en fortrinlig Sangerinde, hvis „klokkerene Sang“ vandt almindelig Paaskønnelse, ligesom Tenoristen Harig og Direktøren Knüpfer med Rette sattes meget højt. Derimod var Besøget som oftest kun daarligt, naar Selskabet gav, hvad Kritiken kaldte „Fastelavnsstykker“, det vil sige Farcer som „Frøhlich“ og „Lumpaci-

---

*) Grev Karl Fridrich von Hahn, „den theatergale Greve“, som han kaldtes, født 1782 i Meklenborg, indrettede paa sit Gods Remplin et Privattheater, hvor blandt andre Iffland i længere Tid spillede Komedie. Senere engagerede han et Skuespillerselskab, som han for egen Regning lod rejse omkring og give Forestillinger; men da dette blev ham for dyrt, gav han sig selv til at rejse med rundt som Direktør; paa disse Rejser var det, at han kom til Holsten. Efter at have sat hele sin kolossale Formue overstyr paa Theatervæsen, døde han i Altona den 21de Maj 1857.

vagabundus“, uagtet de spilledes med Liv og Lune af Brauns, Spahn, Mad. Müller og Mad. Schultz. Ikke engang „Stuen og første Sal“, som i Kjøbenhavn opførtes 17 Gange af Bornholts Selskab, gjorde Lykke her, dels fordi Komikeren Brauns, der ellers var „en Person, man altid gerne ser, i hvad Rolle det end er“, i den Grad smurte tykt paa, at hans Spil var fuldt af „væmmelige Buffonader“, dels — og ikke mindst — fordi det ualmindelig varme Sommervejr selvfølgelig ikke indbød til Theaterbesøg. Direktionen kom derfor efterhaanden i en saa „betydelig Forlegenhed og Underbalance“, at dens Stilling endog kunde kaldes „ulykkelig“, og den fik ikke denne forbedret hverken ved at give Abonnementsforestillinger eller ved i Kongens Have at faa „indrettet en Art Tivoli Theater*) under aaben Himmel“, thi vel var den første Forestilling, det gav her, ret godt besøgt, men Theatret, som stod paa Plænen mellem Slottet og Søen, var saa „slet arrangeret, saa at ingen kunde komme til at se,“ hvorfor de fleste „forlod Stedet med Utilfredshed“, og forsatte Forsøg af samme Slags kunde saaledes paa Forhaaand siges at ville blive frugtesløse.

Formodentlig har Selskabet for at komme herfra igen maattet ty til „Publikums Velvillie“, om hvilken det offentlig udtaltes, at kun den vilde „kunne redde Direktøren og Selskabet“. Midt i September holdt det op og drog bort med Undtagelse af Jfr. Saal og Harig, som gav en „usædvanlig godt besøgt“ Koncert forinden deres Afrejse.

Ved en sparsommelig Ledelse af Thetrets Virksomhed var det i 1839 lykkedes Theaterkomiteen at arbejde Theatret frit for al Gæld**), og det Tidspunkt var saaledes indtraadt, paa hvilket man i Henhold til Bestemmelserne i Skødet af 5te September 1829 skulde „overensstemmende med den oprindelige Plan forsøge det skjænket og tilskjødet Byen som sammes Eiendom“. Det stod dog klart for alle, at Theatrets hele Indretning var saa forældet og mangelfuld, at det ikke gik an længere at opsætte

---

*) Man erindre, at Kjøbenhavns Tivoli først aabnedes i 1843.

**) I adskillige Aar havde Theatret en stadig tilbagevendende Indtægt, idet Forestillingen den 1ste Januar gaves „til Benefice for Komediehuset“.

at faa en radikal Forbedring af den, hvilket med andre Ord vilde sige, at hvis det nu gik over til Byen, maatte denne straks afholde en ikke ubetydelig Udgift, — noget, som ingen ønskede. Theaterinteressenterne besluttede derfor fremdeles at fortsætte Driften men samtidig at træffe Anstalter til at faa de til Stede værende Mangler fjernede, og da nu netop Arkitekt og Theatermaler Troels Lund, som havde „komponeret det nye skjønne Theater i Christiania“, kom her igennem i Oktober Maaned paa Hjemrejse fra Flensborg, hvis Theater han havde istandsat, foranledigede man ham til at se Theatret grundigt igennem fra Loft til Gulv, for derefter at fremkomme med Tegninger og Overslag til en saa komplet Forandring af det hele, at Theatret derved helt igennem kunde komme paa Højde med Tidens Fordringer. Hans Planer og Beregninger indkom i Løbet af Foraaret 1840, og da de vandt Bifald, bestemte man sig til straks at tage fat, saasnart Titchen havde sluttet sine Forestillinger i Maj.

Foruden det Prioritetslaan, som agtedes optaget, indsaa Komiteen*), at den til Bestridelse af Omkostningerne ved den hele Forandring vilde komme til at behøve c. 1000 Rdl.; for nu at faa disse til Raadighed, lod den et Cirkulære dele om i Byen, hvori det hedder:

„Den til Intelligents og Cultur knyttede æsthetiske Fornødenhed af et godt Theater og gode sceniske Forestillinger har her i Odense i en lang Aarrække været erkjendt. Imidlertid har vort Skuespilhuus saavel hvad Scenen som Amphitheatret angaaer stedse været mangelfuldt. Efter Plan og Tegninger af Kunstacademiets Medlem, den særdeles duelige Architect og Theatermaler, Troels Lund, og ifølge den med ham om en Grund-Forbedring trufne Accord er nu Theatret under Ombygning. — — — — — — — — — — — — — — — — — Skuespilhuset, hvis Bestaaen tidligere var tvivlsom, er nu som en offentlig Indretning sikkret sin Permanents under Bestyrelse af samtlige Communens Repræsentanter, som et Interessentskab, hvis Medlemmer aldrig kunne høste privat Fordeel af Entreprisen. Vel ejer Huset ikke Fonds til den paabegyndte Forbedring; men det har under sin forældede og mangelfulde Indretning ved egen Hjælp indfriet sin Kjøbesum og anden Gjeld, og er nu uden Behæftelse. — Denne Kjendsgjerning giver Vished for at Skuespilhuset om en Deel Aar vilde

---

*) Denne bestod af Snedkermester, Kaptajn Chr. Hansen, Prokurator Søren Hansen, Vinhandler N. Jensen, Købmand Kaarup, Købmand P. Rasmussen, Redaktør Ove Thomsen og Købmand Starup.

have en opsamlet Capital til Reperaturen; men derefter at opsætte en Kunstnydelse, Publicum allerede i næste Saison, ved anticiperede Betalingsmidler, kunde tilbydes, troede vi uforsvarligt. Man har derfor trøstig paabegyndt hiin radicale Forbedring, i den Overbeviisning, at den Sum af circa 1000 Rbd., som vi endnu behøve til Fuldførelsen, vil ved Actie-Laan à **10** Rbd. pr. Actie være at erholde hos Kunstens Venner, og hos Velyndere af vor Commune, og saa meget vissere, da vi i Actie-Brevene kunne stille den samme Sikkerhed for Laanet, som for Umyndiges Midler er anordnet, det vil sige, en Garanti fra os, at Eiendommen, med Indbegreb af hele det secundaire Actie-Laan, ikke skal blive behæftet over $\frac{2}{3}$ af sin sande Værdie.

Thi indbyde vi herved Dramaturgiens og Communens ærede Velyndere, at række Haand til vort Foretagende, ved, Enhver efter Evne og Velvillie, at tegne sig for een eller flere rentefrie eller rentebærende Actier à **10** Rbd., hvis Paalydende nærmere og senest i anstundende December Termin vil blive indkasseret imod formelige Actiebreves Udvexling. De ærede Velyndere, som ikke forlange Rente af deres Actier, ville efter Ret og Billighed blive de første, som efter Lodtrækning erholde Tilbagebetaling, medens de, som betinge sig Renter, ville erkjende det Billige i denne Forholdsregel. Den i hvert Halvaar stedfindende Lodtrækning af saamange Actier, Beholdningen tilsteder, og idetmindste 8 à 10 Actier halvaarligen, vil foregaae offentlig paa Odense Raadhuus, og Udbetalingen saaledes som tidligere fandt Sted strax blive effectueret af Interessentskabets Kasserer*).

Forsaavidt nu

maatte finde Dem foranlediget til at entrere paa et større eller mindre rentefrit eller rentebærende Laan til Sagens Fremme, bede vi Dem godhedsfuld derom at lade Underretning tilflyde undertegnede, af Interessentskabets Midte til Skuespilhusets Bestyrelse udvalgte, Comitee, eller et enkelt af dens Medlemmer.

Odense, i Comiteen for Skuespilhusets Bestyrelse, d. 28 Juni 1840."

Som det gerne gaar, naar Ombygninger af og Forandringer ved gamle Huse finde Sted, nemlig at man, efterhaanden som Arbejdet skrider frem, finder det hensigtsmæssigt at gaa videre, end oprindelig bestemt, saaledes ogsaa her. Det Ønske arbejdede sig lidt efter lidt frem hos Komiteen, „til Publicums Beqvemmelighed at foretage endnu flere Forandringer", men dette medførte igen, at man blev nødt til „at opfordre dem, der maatte føle Interesse for, endmere at fremme en Kunst-Indretning, som ikke er beregnet paa Fordeel for Nogensomhelst, men ene paa Publicums Glæde og Tilfredshed", til at melde sig for enten at deltage i den i Henhold

*) Kæmnerkasserer, Dbmd., senere Kancelliraad Haugsted.

til ovenstaaende Cirkulære begyndte Aktietegning eller ligefrem give Bidrag til Sagens Fremme, det vil sige medvirke til, at der i Stedet for 1000 Rdl. kunde skaffes c. 1800 Rdl. til Veje. Dette lykkedes; Komiteen fik, hvad den havde behov*).

Saa kom da de Arbejder, der udførtes, og som først bleve endelig færdige i Løbet af næste Foraar, til at bestaa i følgende:

Sidemurenes Styrke blev forøget, hele Fundamentet baade under Scenen og Tilskuerpladsen fuldstændig fornyet og samtidig sænket 1 Alen, hvorved Scenen blev gjort saa meget højere.

Maskineriet blev aldeles forandret, det vil sige, man byggede en Overdel paa Huset, hvorved dette blev højt nok til, at alle Tæpperne kunde hejses i Vejret i Stedet for som hidtil at rulles op som Rullegardiner. Tidligere var der nemlig et fast Loft over Scenen; nu borttoges dette, saa Rummet blev frit helt op til det løftede Tag, hvilket atter krævede en stadig Brug af Soffitter. Alle de ældre Dekorationer bleve kasserede og nye Kulisser og Tæpper malede, blandt disse et nyt Fortæppe**), af hvilket det nuværende er en Kopi.

Belysningsforholdene ændredes ganske. Hidtil havde det været saaledes, at der, hvor Lamperækken nu er, stod 10 Blikkasser, Tællekasser, der vare heldte fulde af smeltet Tælle, og i hvilke der fandtes 4 Væger i hver. Disse Kasser bleve sænkede ned igennem Huller i Gulvet, naar Scenen skulde formørkes.

---

*) Alt i alt beløb Omkostningerne sig til 7110 Rdl., der skaffedes saaledes:

1. Gave fra Deres Majestæter Kongen og Dronningen	500	Rdl.
2. — — Hs. kgl. Højhed Kronprinsguvernøren	550	—
3. Bankhæftelse	320	—
4. Laan af det Benzonske Familielegat	2800	—
5. Aktier, hvoraf de allerfleste rentefrie	1760	—
6. Kassebeholdning samt Indtægt af en Maskerade, Dilettantforestillinger, Husleje og Gaver	1180	—
	7110	Rdl.

I 1843 bidrog Kronprinsen yderligere 450 Rdl.

Paa Aktiebrev Nr. 28, tilhørende Biskop Faber, der havde tegnet sig for 3 rentefrie Aktier, har han skrevet: „Skulde jeg døe, før disse Actier udtrækkes, er det mit Ønske, at de kunde skjenkes til Skuespilhuset. Gud veed, hvor længe jeg endnu lever.

Od. Bispg. d. 28 Marts 1845. N. Faber.“

Biskop Faber døde den 15de Maj 1848; efter hans Død bleve de to Aktier, der endnu ikke vare udtrukne, tilstillede Theatret af Arvingerne.

**) Det hidtil benyttede Fortæppe (Side 78) blev tilligemed en Del af de kasserede Dekorationsstykker anvendt til den Æreport, som i Anledning af Kongeparrets Indtog den 15de Juli 1840 blev opstillet tværs over Overgade uden for Vinhandler Jensens Ejendom.

Bag hver Kulisse var der anbragt en Rende af to sammensømmede Brædder, der stode paa Højkant, og som saaledes ved Tapper vare indsatte i Gulvet og Loftet, at Renden kunde drejes rundt om en Akse parallel med dens Kant. Idet der nu i hver Rende fandtes fire Lysestager, kunde Lyset kastes ind paa Scenen, eller denne formørkes, alt eftersom Renderne ved Drejning om Tapperne vendtes ind imod eller bort fra Scenen. Alt i alt var Scenen saaledes oplyst af 80 Tællelys, hvoraf de halve sad i Prosceniet; Overlys havdes ikke. Man vil forstaa, at der ved et saadant Arrangement maatte blive næsten mørkt paa Scenen, naar Tæppet rulledes ned, eftersom Belysningen fra Tællekasserne da ikke kom Scenen tilgode. For nu at bøde herpaa havde man anbragt en Lem i Loftet*) noget bag Tæppet, og igennem denne sænkedes da en tændt Lygte, naar Tæppet gik ned, ligesom den atter hejsedes i Vejret, naar Tæppet gik op. Herved blev det muligt for Maskinfolkene og Rekvisitmanden at faa tilstrækkelig Belysning til at kunne udføre de nødvendige Forandringer i Mellemakterne. Som heraf fremgaar, maa Scenen have været saare mangelfuldt oplyst, og navnlig maa Rummet nærmest dens Gulv paa Grund af Skygge fra Tællekassernes Bagvæg have henligget i et jævnt Halvmørke. Med dette i Erindring vil man maaske faa et noget andet Syn paa Præstationerne af Francks Selskab i Henseende til Dragter og Maskering (se Side 58) end det Anmelderen i Kjøbenhavns Nyeste Skilderi fik ved at se Selskabet paa Hoftheatret, hvor den bedre Belysning selvfølgelig lode Mangler træde frem, som slet ikke bleve bemærkede her, ja som for Maskeringens Vedkommende vare ganske nødvendige, naar Virkningen af Sminken overhovedet skulde kunne blive synlig.

Nu forandredes alt dette saaledes, at der blev anbragt 20 Lamper i Prosceniet og 30 bag Kulisserne; samtidig blev Lysekronen paa Tilskuerpladsen, som var anskaffet i 1835, og som hejsedes op paa Loftsrummet over Scenen under Forestillingen, forsynet med 16 Lamper. „Disse Belysnings-Apparater“, hedder det i en Meddelelse, som Komiteen tilstillede Bladene, efter at Ombygningen var foretaget, „ere alle af en nye og forbedret

*) Der fandtes endnu en anden Lem længere tilbage, hvor igennem Engle og Aander kunde forsvinde eller komme til Syne.

Construction, hvilket ligeledes er Tilfældet med Glassene, der beskytte Flammen. De ere saaledes regulerede, at Sikkerheden imod Uheld er mangefold større end forhen, og Mechanismen derved er tillige saaledes, at alle Lysgrader fra Nat til klar Dag og nuanceret i fornødent Fald til Morgen- eller Aftenrøde, med Lethed kan gives. Derved er det tillige bleven muligt, stundom at fornye Erindringen om det Tusmørke, som med de forrige Belysningsmidler da var en staaende Artikel i Logehuset.“ *)

Hvad Tilskuerpladsen angaar, da undergik den følgende Forandringer. Bagvæggen paa Gulvet afrundedes, saaledes at den kom til at gaa noget ud i Vestibulen bag det nuværende Parterre, hvorved der vandtes Plads. Ovenpaa bleve Kanerne tagne ned og Rangloger paa ny indrettede, samtidig med at Logerækken — den samme, som findes der endnu — blev gjort smallere hen imod Prosceniet, hvorved de underste Pladser kom til at se og høre bedre end forhen. Bræddeskillerummene mellem Sidelogerne og Midtlogerne bibeholdtes (S. 78). Logen nærmest Scenen paa højre Side af Tilskuerpladsen, nuværende Nr. 1, indrettedes til Kongeloge, det vil sige til Brug for Kronprinsguvernøren, hvis Ekvipage kørte op for den Dør ud til Sortebrødrestræde, som er nærmest Overstræde. Fra den førte saa en lukket Gang gennem det nuværende Møbelkammer hen til den Trappe, som endnu forbinder Skuespillernes Foyer med Direktørværelset, der benyttedes som Aftrædelsesværelse for Herskaberne. Endvidere lod man Korridoren bag de tidligere Midtloger bortfalde og indrettede i dens Sted den nuværende Balkon, hvis Staapladser fik Navn af Galleriet. Endelig forsynedes Tilskuerpladsen, baade foroven og forneden, med flere Udgange.

Endnu er at meddele, at Tilskuerpladsens Loft blev „malet i antik Stiil, som et i oval Form bygget Bronze-Stativ, med paaspændte udfyldte Luftsejl, ziret med Arabesker og med en ved Udkanterne synlig Nathimmel“, og at paa Logebrystningen „som billigt Apollo og Muserne bleve erindrede ved passende Emblemer

*) Nu er alt dette igen forlængst forandret. Der finder ingen Belysning Sted fra Kulisserne; al Passage imellem dem er fuldkommen uhindret af Lamper, hvorved Sikkerheden imod Brandfare er i høj Grad forøget. Scenens Belysning foregaar ved Gasblus bag Soffitterne, i alt 85 Blus fordelte paa 5 Herder. Dertil kommer 12 Gaslamper med Rundbrændere i Lamperækken og 6 Auerske Lamper paa de første Prosceniumssøjler, saaledes i alt 103 Blus.

mellem Thyrsusstave og Epheu-Guirlander. I Midten af denne Række Allegorier ere Portraiter af Holberg og Ewald anbragte, malede som Basreliefs, og selvfølgelig den Første imellem Komediens og den Sidste imellem Tragoediens antike Masker. Da Logerækken endnu gav Plads for to Emblemer, saa har man forundt Mercur den ene og Pan den anden; Mercur sin deels fordi han fremmede al Kultur, følgelig ogsaa Scenens, og deels fordi han opfandt Apollos Lyra; Pan sin fordi man ikke vilde skille Fader fra Søn og tillige fordi han opfandt Rørfløjten.“ *) Som Afslutning paa den hele Dekoration af Tilskuerpladsen kom endelig det nye Fortæppe, forestillende et i svære Folder ophængt blaat Drapperi, der forneden endte i en bred med Guldfryndser forsynet à-la-grecque-Bordt.

Med disse Forandringer var man i November Maaned saa vidt færdig, at det „herligt fornyede og forskjønnede Theater“ kunde tages i Brug den 22de til en af Dilettanter til Indtægt for Komediehuset arrangeret Aftenunderholdning (gentaget 24de og 26de Novbr.), der indledes med følgende af Forfatteren fremsagte

„**Prolog**

(af Billetteur Petersen**))

fremsagt ved Aftenunderholdningen paa Odense Theater
den 22de November 1840.

Alt efter Modens Lov sig retter;
Det Ny man for det Gamle sætter,
Og i en uophørlig Vexelring
Gaaer Alleting paa Kloden her omkring.
Selv Smagen — dette Aands-Camæleon,
Der lever, som De veed, i hver Mands Hjerne,
Skjøndt maaskee hist og her, saa troer jeg gjerne,
Tidt ubevidst — har sin Variation,
Der ligesom paatrykker hver en Iid,
Hvori der ligger Sands og Kunst og Viid,
Et større eller mindre Skjønheds Stempel.
Hvi skulde ene da Thalias Tempel —
Hvor Aandens Fostre over Scenen gaae,
Afspeilende med Livet og dets Drømme
Snart Lastens fule Rænker og Attraae,
Snart Daarskabs latterlige Færd,
Snart Uskylds Kamp og Dydens Værd
— Ei bøie sig for Smagens Herredømme?

---

*) Ved Udførelsen af det hele Malerarbejde bistodes Troels Lund af Theatermaler Christensen.

**) Prokurator, Kancelliraad P. Petersen.

Nu bød den Farcer smaae, nu Operetter,
Nu Skuespil den øverst sætter,
Saa Drama, Lystspil, Opera,
Saa Vaudeville, Syngestykke,
Tragedie etcetera
Afvexlende har gjort sin Lykke,
Og snart den holder af at smile ved
En Holbergs Luner, Wessels Kjerlighed;
Snart i den høie Region sig svinger
Med Ewalds Aand paa Tankens Ørnevinger;
Snart dvæler den i Graad hos Oehlenschlæger
Naar alvorsfuld han hen paa Fortid peger,
Og snart i Heibergs Vaudeville-Speil
Den skuer Nutids Lyder, Nutids Feil.

Nu som en Phoenix af sin Aske hæver
Sig dette Huus i livligt Farvespil;
Dets hulde Genius, Thalia, svæver
Fra Guders Hjem, med Velbehag hertil.
Thi nu et hyggeligt, et venligt Lye,
— Naar udenfor barsk Vinterstormen tuder
Og Sneen pidsker paa de frosne Ruder –
Hun fundet har i Odins gamle Bye.
Hid vinker hun til stille, skyldfrie Glæde,
Naar Mørket sine Vinger spreder ud
Og Dagens Sysler tør tilside træde
For Aandens Samqvem med en hedensk Gud.
Da tænder hun den flammerige Kjerte,
Hvormed Man gavmild smykked' hendes Hal,
Og maler Elskov, Daarskab, Fryd og Qval
Udi det svage, gaadefulde Hjerte.
O! kommer da til disse Glæders Væld,
Hvor Alvor tidt med Narrekappen bræmmes,
Hvor Livets Sandhed males i Pastel,
Der slettes ud, hvis ei det vaersomt gjemmes.
Og naar maaskee det glædefyldte Bryst
Hensmelter her i Veemod og omvindes
Af alvorsfulde Følelser, da mindes:
Theatret er — ei blot til Lyst.

See nu forskjønnet disse Mure staae,
Og veltilfreds vi samles her saa gjerne,
Hver Gjenstand fik sin nye Kjole paa,
Hvis Tilsnit blev, som Damernes, moderne.
Dog med det Ny og Skjønne man forbandt
Og det Solide, Nyttige, Beqvemme;
Saavidt det med en Kasse kunde stemme,
Som vi — o Skræk! — snart udtømt fandt.
Men alle I, som aabned Eders Haand,
Da Nøden stod for Døren som Kasserer,
Og gav af Skattens Mynt med villig Aand
Og alle I, som endnu creditere,
Hav Tak, hav Tak og haaber — vær saa fri —
Med Tillid paa vor gamle Kassemester,
Og kan, og vil han ei, da fæster, fæster,
Jert Øie paa — vort Actie-Lotterie.

En lille Kreds af Kunstens Venner vover
Her fordringsløs at træde frem
Og Lidet, saare Lidet lover
Den ved sit Spil at more dem;
Men tillidsfuldt den tør en Vexel drage
Paa Deres Overbærenhed,
Og haaber, beder, De vil skaansomt tage
Mod Villien i Evnens Sted."

Huset var propfuldt og Stemningen ypperlig. „Skjøndt man gik derhen med store Forventninger, havde Kunstneren Troels Lund dog sørget for, at disse skulde blive overtrufne: især beundrede Man Fortæppet med den skuffende Guldbordt med Fryndser saavelsom Decorationerne i den pragtfulde romerske Sal“, og hvad mere var, man gav efter Slutningen af Forestillingen den 24de sit Bifald over de foregaaede Forandringer til Kende paa en saadan Maade, at det blev en smuk Hyldest for den Kunstner, der havde udført dem, hvilket han for sit Vedkommende takkede for ved en Bekendtgørelse i Avisen Dager efter. Forinden han forlod Byen, arrangerede man et Festmaaltid for ham i Postgaardens Sal den 21de December, hvorved saa mange vare til Stede, som Salen kunde rumme.

Hermed vare Festlighederne i Anledning af Theatrets Ombygning og Forskønnelse til Ende og alle fornøjede undtagen — Publikum, thi „en almindelig følt Mangel ved vort nye, saa forskønnede Theater er den ulidelige Trækvind, for ej at sige Blæst, som spores over hele Huset. Den er især, naar Dækket gaar op, saa gjennemtrængende, at Mange have der hentet sig Snue og Forkjølelse, om ikke endnu værre Tilfælde. De Spillende, Orchestret og de forreste Parquetbænke ere værst farne. Da selv den bedste Kunst-Nydelse er for dyrt betalt med Helbreds og Livs Forliis, tør Man haabe, at Bestyrelsen vil stræbe at raade Bod paa dette Onde“. Ved at anbringe nogle Mellemdøre og Portierer kom man ud over denne Vanskelighed.

Med Undtagelse af, at der i Sommeren 1841 blev givet en halv Snes Forestillinger af Medlemmer af det kongelige Theaters Personale — ved hvilken Lejlighed Phisters geniale Fremstilling af „Scapin“ selvfølgelig gjorde stormende Lykke — og at Hubers Selskab*) paa ny gæstede Byen i Februar—April 1842, var

*) Hubers Selskab, som spillede i Flensborg, kom hertil efter Opfordring, dog først efter at man havde forudbetalt et saa stort Beløb, at Selskabets Rejseomkostninger derved kunde dækkes. Det bestod som forrige Gang af dygtige og godt sammenspillede Kræfter, tildels de samme som sidst, men desuagtet havde det gennemgaaende kun daarligt Besøg. Primadonna var Mad. Ubrich, paa een Gang en udmærket Skuespillerinde og en Sangerinde med en ren, smuk og vel skolet Stemme, hvis Udførelse af Norma, Søvngængersken o. s. v. skal have været fortrinlig. Ved Siden

Müllers Selskab det eneste Skuespillerselskab, som kom hertil fra Maj 1841 til Udgangen af Sæsonen 1844—45. I Mellemrummene mellem dets Besøg var den her hjemmehørende Kraftkunstner og Kunstberider Carl Hoffmann*) — en Tid lang Ejer af Ringe Kro — en stadig Gæst paa Theatret, snart i Forening med Jongløren Jean d'Abis, snart med en eller anden stærk Mand el. lign.; hans Døtre Flora og Josephine samt Sønnerne Rudolph og François erhvervede sig efterhaanden en betydelig Yndest.

Müllers Selskab var ikke saa talrigt som Titchens, men i flere Henseender nok saa godt. Foruden nemlig at Titchens mest feterede Skuespillerinde Jfr. Sichlau var gaaet over til Müller, havde han det bedste Trækplaster, som den Gang fandtes i Provinserne, Printzlau. Frederik Ferdinand Jacob Carl Printzlau, født den 3dje Decbr. 1814, død 18de April 1859, Søn af Kassereren ved det kongelige Theater og et ualmindeligt smukt ungt Menneske, debuterede den 27de Januar 1833 paa den kongelige Scene som Dick Rapid i „Den hjemkomne Nabob", en Rolle, i hvilken han straks frapperede ved den usædvanlige Frejdighed og Sikkerhed, der trods hans unge Alder prægede hele hans Fremtræden. I flere betydelige Roller, i hvilke han senere viste sig, var det Spil, han præsterede, saaledes, at man snarere maatte tro at have en mangeaarig, rutineret Skuespiller for sig end en Begynder; der var en saadan Fart og et saadant Liv over det, og han raadede over en saa stor Tungefærdighed, at han rent ud forbløffede Publikum, samtidig med at han rev det med sig. Men lidt efter lidt mente man at kunne skønne, at al denne Bevægelighed var mere legemlig end aandelig, og snart fik man den Anskuelse, at det mere var hans kønne Ydre end en virkelig sjælfuld Opfattelse af de forskellige Roller, der bedaarede. Da Bifaldet fra Publikums Side af den Grund aftog, følte han sig efterhaanden utilfreds og tog derfor den Bestemmelse at gaa til Provinserne, hvor han, som i ethvert Tilfælde i de første Aar gik ikke saa lidt fremad, hurtig vandt sig et betydeligt Ry. Han

---

af hende glimrede navnlig Bassisten Lindemann. Trods al fra Selskabets Side udvist Flid gik det dog som sagt ikke; det var kun med Vanskelighed, at det kunde komme herfra igen sidst i April. Hubers Selskab er det sidste tyske Selskab, som har gæstet Byen.

*) Carl Vilhelm August Heinrich Hoffmann, 1808 — 15de August 1865.

blev navnlig Damernes erklærede Yndling; de ligefrem forgudede ham, og sandt er det, at der var dem af hans Tilbederinder, der gik saa vidt, at de klippede hans Navn ud af Plakaterne og spiste det paa deres Smørrebrød. Naar Printzlau om Formiddagen

Frederik Printzlau.

Efter Litografi.

gik til og fra Prøverne, var der neppe noget Hus i Nærheden af Theatret, i hvilket der ikke fandtes Ansigter paa Ruderne, blot for at man kunde faa et Glimt at se af den beundrede Kunstner, og han kunde derfor med en vis Ret udbryde: „Alles

Øjne vogte paa mig". Alle de taknemmeligste Roller var han selvskreven til at udføre, alle Elsker- og Bonvivantroller; „Don Cæsar de Bazan", „Richard Savage", „Hans Sachs", „Franz Moor", Molières „Don Juan", „Kean" og „Don Juan af Østerrig" vare især hans Glansroller*), derefter „Den rejsende Student", „Frøhlich" o. s. v. I dem alle gjorde han Lykke, bestandig blev han fremkaldt; og da han saa oven i Købet kom frem som spansk Danserinde i Andersens „Den Usynlige paa Sprogø" og dansede *Jaleo* og *Cachuca,* da kendte Jubelen ingen Grænser, men indrømmes maatte det da ogsaa, at den lille og spinkle Mand med de usædvanlig smaa Hænder og Fødder og de gratiøse Armbevægelser tog sig fortræffelig ud og forstod at bruge sine smukke mørke Øjne trods nogen Danserinde. Dog al denne Bevægelighed og Fyrighed blev ikke i Aarenes Løb vedligeholdt uden Stimulanser, og Printzlau, som tilmed led af Sorgen over Faderens meget betydelige Besvigelser af det kongelige Theaters Kasse, havde ikke Karakterfasthed nok til at holde Brugen af disse inden for rimelige Grænser. Følgen heraf blev, at de toge Magten fra ham, saa at den i sin Ungdom saa overordentlig smukke Mand allerede i en forholdsvis tidlig Alder sank ned til at blive et komplet Vrag. For Müller var han en Guldgrube, saa meget mere som hans Løn til at begynde med ikke var mere end 45 Rdl. om Maaneden og en halv Nettoindtægt hver anden Maaned; senere blev den større.

I Sæsonen 1842—43 fik Selskabet flere Forøgelser, som kom det højlig til gode. Der var saaledes Pødenphant og Kone, han bestandig yndet som Komiker, hun i enkelte Roller saa vel set, at hun i et Digt i Stiftstidenden betegnedes som „en Prydelse i Kunstens Hal". — Saa var der Lange, hvis Spil havde vundet betydelig i Fasthed og Afrundethed, siden han var her sidst (Side 100). Han gjorde særlig Lykke som Ministeren i „Badet i Dieppe", en Rolle, han udførte „med Kraft, Følelse og Overblik". — Endelig kom Christian Schmidt og Jfr. Sønderskou, hans senere Hustru, til Selskabet. Christian Schmidt, et kønt ungt Menneske, fik straks den Ros at være „i flere Roller overmaade heldig"; man anerkendte hans Flid og Lune, indtoges af hans store „Natur-

*) I de to sidste optraadte han som Gæst paa det kongelige Theater i 1841.

friskhed“ og fik for hver Gang, man saa ham, bestandig mere Øjnene op for hans „sjeldne Talent i det komiske Fag“. Da han saa tilmed paa sin ejendommelig elskværdige Maade oplæste Andersenske Eventyr, var hans Yndest rodfæstet hos Publikum. — Thora Sønderskou*) havde betraadt sin Theaterbane i Sæsonen 1840—41, da hun debuterede ved Müllers Selskab i Horsens som Mariane i „Capriciosa“. Hun var saaledes endnu kun Begynderinde, da hun kom hertil, og hun blev just ikke modtaget med store Forventninger, navnlig fordi hun skulde afløse den af alle yndede Mad. Bloch, tidligere Jfr. Sichlau, som ikke var ved Selskabet i denne Sæson. Da nu dertil kom, at Jfr. Sønderskou havde „tungt ved at nemme sine Roller“, da hendes svage Syn gjorde hende Læsning pinlig endog ved Dagens Lys, og da Publikum ikke kunde være blind for, at hun „savnede det lette og sikkre Overblik, hvormed Sichlau opfattede en Rolles Betydning“, saa vil man forstaa, at det ingenlunde var en let Sag for hende at kæmpe sig frem. Med redelig Villie gik hun imidlertid til sin Gerning, ved anstrængt Flid lykkedes først den ene, saa den anden Rolle for hende, og da Tilskuerne, som meget vel iagttog hendes Fremskridt, ikke undlod ved given Lejlighed at vise hende fortjent Opmuntring derfor, voksede, som rimeligt var, paa een Gang hendes Mod og Lyst til ved forøget Anspændelse af sine Evner at sætte sig end yderligere fast i deres Gunst. Dette lykkedes hende særlig, da hun paa en overraskende smuk Maade havde udført Maries Rolle i „Herren ser dine Veje“, en Præstation, som gav Kritiken Anledning til at udtale, at hun „maa betragte Gaarsaftenen som et betydningsfuldt Moment i Kunstens Verden; hun viste, hvilket stort Talent hun besidder, og Man tvivler ikke om, at hun ved stadig Flid vil hæve sig til det Standpunkt, hvortil Publikum tør forlange, at hun skal hæve sig. Publikum er taknemmeligt for, hvad det har seet af hende,

---

*) Christian Theodor Schmidt ∾ Thora Augusta Rebekka Sønderskou
20de Oktbr. 1821 — 22de Novbr. 1865 | 1ste Januar 1823

Johanne Elisabeth Schmidt ∾ 1. Jacob Daniel Krum
2den Februar 1853 — 2den Januar 1850 — 22de Marts 1887

2. Hans Riber Hunderup
25de Marts 1857

men det fordrer med Tiden endnu Mere, og det har Ret til at fordre Mere, thi hendes Naturgaver ere mange og sjeldne". Da hun dernæst senere som „Dina" havde gjort „et dybt Indtryk paa Tilskuerne", havde hun med det samme erobret sig en fast Plads i Publikums Yndest. Vel bebrejdede en anonym Indsender i Ove Thomsens, tidligere Iversens, Avis hende, at hun „ikke nok understøttede Digteren", og gav en i det hele nedsættende Kritik af Selskabets Udførelse af Stykket, men herimod optraadte Carl Bagger i Stiftstidenden under Navn og gjorde navnlig for hendes Vedkommende opmærksom paa det urimelige i at „forlange af Begynderinden Jfr. Thora Sønderskou, at hun skal understøtte den gamle Mester Adam Øhlenschlæger!!!." Carl Bagger nærede overhovedet stor Interesse for Theatret, til hvilket han skrev ofte meget stemningsfulde Prologer og Epiloger*). Da Ove

---

*) Som Prøve anføres følgende.

Afskedsepilog

fremsagt paa Odense Theater den 1ste Marts 1843
af Hr. Lange.

Det er nu en Vane, det er nu en Skik,
At Skuespilleren med et taknemmeligt Blik
Træder frem, takker Alle med ydmygt Buk.
Det gjør jeg for mig selv; jeg veed det grandt,
At her jeg et skaansomt Publikum fandt,
Som med venlig Pande, med Lyd fra Læben
Belønned min Iid og min Stræben,
Hvert kunstigt Smil og hvert kunstigt Suk:
Jeg haaber, at hvis jeg kommer igjen,
Vil Publikum vedkjendes gammel Ven! — —

Men i Aften træder jeg ikke op
For mig selv; jeg staaer for den hele Trop:
Jeg staaer som en mæglende Gesandt,
Der lægger den sidste Haand paa Freden
Og takker for Tiden, som glædelig randt,
Og takker Dem Alle for — Kjærligheden.
O, tro mit Ord! det er mangengang
Det falder tungt, at spille sin Rolle:
Naar man mærker, at Publikums Hjerter er kolde,
Da savner Stemmen sin malmfulde Klang,
Da hendøer Smilet om Munden,
Man føler sig mat, man tænker sig bunden,
Og friskt springer aldrig det frie Ord
Fra den Mands Mund, der sig lænket troer!

Det er ikke ved Kulde, ved Haan og Spot
At Talentet udfoldes og trives:
Fremelskes skal det og plejes godt,
Den kjælne Blomst maa ved Varme drives!
Ja! friskt kun springer det levende Ord
Fra den, som sig rigtig forstaaet troer!

See! derfor spilled vi her med Lyst,
Fordi vi saae paa det store Bryst,
At et Hjerte banked derinde!
Et Hjerte, der slog for Kunstens Hal,
For hver, som sig vied hiint store Kald,
Hvis Maal de færreste finde!
See! derfor vil i hver fjernet Egn
Vi mindes Byen med Lilliens Tegn,
Og elske det venlige Minde,
Og ønske: naar Vintren igjen
Gaaer med Snee over Jordfladen hen,
Gid den maatte os her gjenfinde!"

Carl Bagger.

Thomsen, hvem Bagger idelig laa i Strid med, gav sin Theateranmelder Lov til at bedømme Forestillingerne efter en Maalestok, som Bagger fandt altfor stræng lige over for et omrejsende Selskab, blev han paa sin Side maaske ofte noget for mild i sin Bedømmelse, og da endelig „nogle unge Videnskabsmænd, der staa under den saa humane Universitetsdirektions Ressort“ — det vil sige et Par Adjunkter ved Latinskolen — fandt sig foranledigede til i et Følgeblad til Stiftstidenden for 9de Decbr. 1843 at give en meget skarp Kritik af Opførelsen af Samsøes „Dyveke“, saa var det kun „med megen Uvillie“, at han lod dette ske, eftersom deres Anmeldelse efter hans Mening „ligesaameget udmærker sig ved en sjelden Hjerteløshed, som ved et utidigt Krav paa det, der ikke her med Billighed kan fordres“; vi „leve ikke i Kjøbenhavn, vi leve i Odense, vi gjøre ikke de dristige Fordringer til et rejsende Provindsselskab, som vi gjøre det til det kongelige Theaters Personale“.

I Sæsonen 1843 kom Mad. Bloch, født Sichlau, igen til Selskabet og hævdede som forhen sin Plads som en særdeles dygtig Skuespillerinde. Særlig roses hendes Fremstilling af Chonchon i „Herren ser dine Veje“, dette gyselige, af Heiberg som „sentimentalt liderligt“ betegnede Drama, der trods en absolut Mangel paa kunstnerisk Værd dog i en Række af Aar vedblev at høre til de helst sete Stykker. Forøvrigt fandt Müller i denne Sæson paa et nyt Tiltrækningsmiddel, idet han dels arrangerede Marmortableauer, saasom Sokrates med Giftbægeret, Sokrates forsvarer Alciliades, dels Tableaux vivants, f. Eks. Adskillelsesscenen i 3dje Akt af Axel og Valborg, udført af hele Selskabet; alt dette rostes meget.

I Sæsonen 1844—45 endelig traadte Orlamundt i Kompagni med Müller om Ledelsen af Selskabet, som derved fik en ypperlig Tilvækst i Mad. Orlamundt, der nu erstattede Jfr. Sønderskou, som ikke var med, og navnlig gjorde Lykke som Dina og Yelva. Men mest af alle var dog i denne Sæson den geniale Pallesen den, der tiltrak sig Opmærksomheden. Carl Pallesen blev født i Kjøbenhavn 1810 i den store Gaard paa Nørregade Nr. 7, der ejedes af Brygger Møller, en Mand, som fra simpel Arbejdskarl havde svunget sig op til at eje en meget betydelig Formue. Da han og hans Kone levede i Uvenskab med deres Familie, og da deres Ægteskab var barnløst, havde de bestemt, at deres Formue

skulde tilfalde de Børn, der inden for et vist Tidsrum fødtes i deres Ejendom; blandt dem var netop Pallesen. Efter at han som Dreng havde nydt Undervisning i en af Kjøbenhavns bedre Skoler, blev der sørget for, at hans medfødte musikalske Anlæg kunde finde Uddannelse, men noget stort som Musiker drev han det dog aldrig til, thi Stadighed var der ikke ved ham; han var tvært imod af de Naturer, der idelig skulle have Forandring. Blandt andet lod han sig engang hverve til Landsener; men det varede naturligvis ikke længe; saa drog han til Hamborg, hvor han fik Ansættelse i Stadttheatrets Orkester som anden Violinist, og her var det, at hans Lyst til Scenen vaagnede og i den Grad betog ham, at det fra nu af blev hans eneste Higen at komme til at gøre Springet fra Orkestret ind over Rampen. Det vil nu være bekendt, at Gæstespil af fremmede, og deriblandt selvfølgelig mange fremragende Kunstnere, ere meget almindelige paa Tysklands Scener, ja der gives jo endog betydelige Kunstnere dernede, der saa godt som udelukkende leve af at drage omkring og give Gæsteroller. Af saadanne kom flere til Hamborgs Stadttheater, medens Pallesen fungerede i dets Orkester, og han, som nøje iagttog dem, fik saaledes et stort Galleri af Figurer til sin Raadighed, hvilket senere kom ham til megen Nytte; samtidig dermed tog han Undervisning hos en bekendt Dramaturg. Sine Ønskers Maal at komme til at debutere naaede han dog ikke i Hamborg, men da Tyskland jo er rigeligt forsynet med omrejsende Skuespillerselskaber, og da en ung, smuk og velvoksen Mand med et klangfuldt Organ, en god Sangstemme, en Del musikalsk Uddannelse og — hvad der ikke er det mindst vigtige — hvis pekuniære Forhold ere saadanne, at det ikke kommer ham saa nøje an paa Lønningen, — da en saadan Ungersvend just ikke er at finde hver Dag, saa behøvede han ikke at søge længe, forinden han fik Engagement. Pallesen blev da altsaa omrejsende Skuespiller, var snart ved et Selskab, snart ved et andet, fik efterhaanden Tilbud fra de større Scener og havnede endelig efter en 5—6 Aars Rejseliv paa det kongelige Skuespilhus i Berlin paa meget favorable Vilkaar. Hans overordentlige Letsindighed drev ham imidlertid snart derfra igen, hvortil Anledningen var følgende. Paa den Tid dominerede Lystspil, Vaudeviller og Farcer ganske anderledes end nu; selv de store Scener i Tyskland spillede Stykker som „Den rejsende Student“ og „Frøhlich“, og Roller af

den Slags vare netop Pallesens Glansroller. Nu spillede han da netop Frøhlich, og gjorde, hvad han ogsaa fuldkommen fortjente, overordentlig Lykke, thi alle de Egenskaber, denne Rolle fordrer af sin Fremstiller, at være en dygtig Skuespiller, god Sanger, ja endog en præsentabel Danser, alle dem forenede han paa en saare heldig Maade. Saa hændte det en Dag, at der blev tilsendt ham en Vise, som hentydede til de Rivninger, der netop fandt Sted mellem Studenterne og Officererne, og med Visen fulgte en Anmodning til ham om at synge den fra Scenen, hvilket saa meget bedre lod sig gøre, som der i Forvejen var indlagt adskillige Sange af aktuelt Indhold i Stykket. Øjeblikkelig besluttede han sig til at efterkomme Anmodningen, navnlig fordi der i Visen fandtes et Vers, som særlig ironiserede over Officererne, og som han derfor kunde sige sig selv, vilde vække betydelig Sensation. Det gik ogsaa ganske rigtig som formodet; saasnart Verset var sunget, udbrød der en voldsom Larm i Huset. Theaterchefen forbød ham derfor at synge det omtalte Vers, men Udsigten til nye Tumulter var altfor tillokkende for Pallesen til, at han i mindste Maade skulde tage sig Forbudet ad notam, tværtimod, han gjorde Sagen endnu værre ved næste Aften, da han kom til det farlige Sted, at træde helt ned til Lamperne og meddele Publikum, at vel var det ham forbudt at synge det næste Vers i Sangen, men da han var overbevist om, at han kunde gøre det talrigt til Stede værende Publikum en Fornøjelse ved alligevel at foredrage det, saa havde han ikke noget imod at paatage sig den dermed forbundne Risiko. Følgen blev naturligvis et aldeles uhyre Spektakel og en alvorlig Tilrettevisning fra Theaterchefen, der tillige betydede ham, at hvis han blot en eneste Gang endnu understod sig til at synge det odiøse Vers, saa vilde han ikke alene øjeblikkelig faa sin Afsked men tilmed blive arresteret. Næste Aften kom, Huset var propfuldt, og Spændingen i Anledning af, hvad der vilde passere, i bestandig Stigen, alt eftersom man nærmede sig det kritiske Punkt; kun Pallesen var rolig. Han sang de første Vers, gjorde derefter et lille Ophold, traadte saa ned til Lamperne, afgav samme Meddelelse som Aftenen forud — og sang Verset. Studenternes stormende Jubel og Officerernes lige saa højrøstede Mishagsyttringer bragte herved, som man kunde vente, Spektaklet til at kulminere. Politiet havde imidlertid posteret et Par Gendarmer ved Opgangen til Scenen for at nappe Urostifteren, naar

han forlod Theatret; men Pallesen, som jo vidste, hvad der forestod, havde for gode Ord og Betaling formaaet Maskinmesteren til at lukke sig ud igennem en ellers ikke benyttet Udgang i Brandmuren, og da der opførtes endnu et Stykke efter Frøhlich, var han, som paa Forhaand havde truffet alle Forberedelser til Flugt, allerede langt borte, da Forestillingen var forbi.

Herefter optraadte han som Gæst ved forskellige Scener, indtil han omsider blev engageret ved et tysk Selskab, som skulde give Forestillinger paa Vesterbros Theater i Kjøbenhavn. Han gjorde straks overordentlig Lykke; hans udmærkede Spil i „Den rejsende Student", „Frøhlich" og „Efter Solens Nedgang" fyldte Huset Aften efter Aften, og jævnlig kunde man i første Parket se Medlemmer af det kongelige Theaters Personale tiljuble ham deres Bifald. Han blev nu daglig Gæst i Professor Nielsens Hus, og Nielsens Interesse for ham blev medvirkende til, at han for et Aar engageredes til at optræde paa det kongelige Theater med 600 Rdl. Lønning; han optraadte første Gang 4de Februar 1840 som Zacharias Stolpe i Overskous „Østergade og Vestergade". Hans burschikose Maade at spille sine flotte Fyre paa passede imidlertid ikke til det Repertoire, han nu kom til at virke i; hans Spil faldt derfor ikke i Publikums Smag, og da saa dertil kom, at han ikke kunde finde sig i Disciplinen ved Theatret og endelig følte sig tilsidesat ved at faa tildelt en underordnet Rolle i Scribes „De Uafhængige", saa tog han sin Afsked for atter at drage paa Rejse, først med Titchen og senere med Müller, der efterhaanden fik hans vilde Sind saaledes tæmmet, at han baade blev en afholdt Kammerat og gjorde, hvad han formaaede, for at spille de Roller, der betroedes ham, paa bedste Maade. Her gjorde han overmaade stor Lykke, navnlig selvfølgelig som „Den rejsende Student", hvilken han en Aften spillede paa Tysk, og som Chevalieren i „Efter Solens Nedgang", samt som Aldobrandini i „Statsmand og Borger".

Hvad endelig Direktør Müller selv angik, da var hans Spil korrekt og vel gennemtænkt men efter ældre Tids Skik noget vel deklamerende, især i Sørgespillet; han var en jovial dannet Mand og en flink Direktør, der gjorde, hvad han formaaede, for at hæve Standen.

Hans Wilhelm Lange, der var optraadt her i 1840 (S. 100) og i Sæsonen 1842—43 (S. 113), dannede sig i 1845 selv et Selskab, med hvilket han gav Forestillinger her i de tre Sæsoner 1845—48. Lange, som var født den 18de Januar 1815 og Søn af en fattig Skomager, blev efter sin Konfirmation sat i Lære hos en Konditor; hans Lyst til at spille Komedie var imidlertid saa udpræget, at han inden ret længe løb af Læren og meldte sig hos Direktør Titchen, ved hvis Selskab han da debuterede i Vordingborg den 5te Maj 1832 som Baron Dubois i „Den skinsyge Ægtemand". I næste Sæson spillede han i Bergen; Aaret efter fik han Engagement ved Müllers Selskab, med hvilket han derefter drog rundt i flere Aar og blandt andet ogsaa kom til Sverig, hvor Professor C. Molbech i 1838 saa ham spille i Lund og fandt saa stort Behag i hans Udførelse af Albert Ebbesens Rolle i „Elverhøi", at han skaffede ham en Debut paa det kgl. Theater. Her optraadte Lange da den 9de Januar 1839 som Luceval i „Frierens Besøg". Da der imidlertid ingen Udsigt var til, at han snarlig kunde skabe sig en anset Stilling paa den kgl. Scene, besluttede han, som allerede da var gift med den overordentlig smukke Skuespillerinde Juliane Marie Michelsen, sig til paa ny at søge til Provinserne og tog da Engagement hos Müller, hos hvem han forblev, indtil han efter Anbefaling af sine herværende Velyndere Kronprins Frederik, senere Frederik VII, Biskop Faber og Pastor Steenbuch selv fik Bevilling som Direktør i Juli 1844

H. W. Lange.
Efter Daguerreotypi.

eller rettere sagt, indtil han, som ved Kontrakt var bunden til Müllers Selskab for Sæsonen 1844—45, i Sommeren 1845 selv fik sig dannet et Selskab, om hvilket det vistnok uden Overdrivelse kan siges, at aldrig noget omrejsende Selskab hverken før eller senere i den Grad har formaaet at sætte sig fast i Publikums Gunst. Han, som gik under Navnet smukke Lange, spillede selv med — „Don Cæsar de Bazan“, Donald i „Eiaghs Sønner“ og navnlig Ingomar i „Ørkenens Søn“ hørte til hans Glansroller — og vedblev at spille med, ogsaa efterat han fra 2den Juledag 1848 havde forlagt Selskabets Virksomhed til Casino, hvis Direktør han derefter vedblev at være indtil 1855, da en Uenighed med Bestyrelsen bragte ham til at opsige sin Kontrakt. Frederik VII, som satte megen Pris paa ham, indrømmede ham da Hoftheatret, og her dirigerede Lange da nu under den saa berømte Hoftheatersæson 1855—56 et Selskab, der talte Medlemmer som Michael Wiehe, Høedt og Adolph Rosenkilde og Hustru. Aaret efter grundlagde han Folketheatret, aabnet 18de September 1857, hvilket han vedblev at styre lige til sin Død den 29de Januar 1873. Lange blev i 1867 anden Gang gift med Julie Johanne Christiane Lumbye (11te Juni 1835 — 7de Oktbr. 1895).

Hovedbegivenheden i Sæsonen 1845—46 var ubetinget Mantzius's glimrende Udførelse af Lieutenant v. Buddinges Rolle i „Gjenboerne“. Som bekendt havde Hostrup skrevet Stykket for derved at fejre Academicums og den gamle Studenterforenings Sammensmeltning, og det blev første Gang spillet paa Hoftheatret den 20de Februar 1844 af Studenter, blandt hvilke Mantzius. Kristian Andreas Leopold Mantzius, Søn af Stabskaptajn C. I. P. Mantzius, blev født i Viborg den 4de November 1819 (død i Kjøbenhavn den 5te Juni 1879), men kom allerede som ganske lille til Kjøbenhavn, hvor han som elleve Aars Dreng blev sat i Metropolitanskolen og kom til at gaa i Klasse med Hostrup. Efterat han i 1837 havde taget Artium, blev han snart en livlig Deltager i Studenterlivet og særlig en af dem, der gjorde Lykke ved Studenterkomedierne, hvilket atter bragte ham i Omgang med de rigtige Skuespillere, saaledes Michael Wiehe, med hvem han sluttede Venskab. Ved denne Omgang droges han efterhaanden saa stærkt fra det theologiske Studium, han havde begyndt, og hen imod Scenen, at han i 1842 definitivt bestemte sig til at blive Skuespiller og den 27de September s. A.

debuterede paa det kgl. Theater som Erasmus Montanus. Uagtet det nu var en i saare mange Henseender ypperlig Præstation, han her ydede, gjorde han dog ikke Lykke, fordi han — der ligesom Erasmus var saa stolt af sin akademiske Dannelse og saa tilbøjelig til at lade andre føle den Overvægt, den gav ham, ganske uden Hensyn til om han derved stødte dem fra sig — havde forset sig saaledes paa den ilde Medfart, Erasmus's hensynsløse Sandhedsforkyndelser paadrog ham, at han lod den fremtræde som et Martyrium i Stedet for at lade Synderen hjemfalde til den Latter, han saa højlig fortjente, — med andre Ord, i hans Fremstilling gjorde det pathetiske Moment sig gældende paa det komiskes Bekostning, og Tilskuerne kom derved til at savne det rige Lune, hvormed Rosenkilde havde udstyret Rollen. I de næste to Roller Arv i „Jean de France" og Giulio Romano i „Correggio" var han endnu mindre heldig, men da Direktionen dog ikke kunde undlade at erkende, at han var i Besiddelse af særdeles lovende dramatiske Evner, ansatte den ham som Prøveskuespiller med 400 Rdl. Lønning. Hermed følte han sig imidlertid saa utilfreds, at han allerede ved næste Sæsons Udløb forlod Theatret og tog Engagement i Christiania. Forinden han saaledes forlod sin Stilling ved det kgl. Theater, var det nu, at han havde medvirket ved den oven omtalte Studenterforestilling, hvor han fik Lejlighed til paa den mest glimrende Maade at lade det paa een Gang martialsk skvadronerende og dog saa ynkeligt fejge hos den moralsk anløbne Lieutenant v. Buddinge komme til den fuldkomneste Ret.

Saa rejste han da til Christiania men holdt kun ud der den næste Sæson, tog derefter Engagement hos Lange og kom saa med ham hertil i Efteraaret 1845. Her gjorde han straks Lykke, først som Peer Quit i „Pak", derefter som Robert i „Amors Genistreger" — i hvilken Rolle han navnlig glimrede ved sit sonore Organ og sin dannede Versfremsigelse —, endvidere som Carl Stuart i „Cromwells Søn" og Mollberg i „Ulla skal paa Bal" — hvilken sidste Rolle gav ham Anledning til flere Gange at optræde som Bellmansanger —, og da saa endelig den 19de December „Gjenboerne" gik over Scenen for første Gang, stod det for det forøvrigt kun tyndt besatte Hus klart, at Mantzius var et af Selskabets mest fremragende Medlemmer. „Gjenboerne" gik endnu fem Gange i Sæsonen, hver Gang hilset med Jubel af det

altid vel besatte, et Par Gange endog propfulde Hus; tredje Gang opførtes det efter Forlangende af Kronprinsen, til hvis Yndlingsstykker det senere hørte.

Det var imidlertid ikke blot ved sin Virksomhed paa Theatret, at Mantzius satte sig fast i Publikums Yndest; hans usædvanlige Evner som Oplæser bidrog ikke mindre dertil. Saaledes glædede han Læseforeningens Medlemmer ved at oplæse „Ulysses von Ithacia" og „Henrik den fjerde", ligesom han i det hele „ikke uvæsentlig" bidrog til „at sætte Fyrighed, Liv og Aand iblandt denne fortjenstfulde Indretnings Medlemmer", som paa deres Side til Tak derfor hædrede ham ved at tage 130 Billetter til forhøjet Pris til hans Benefice og efter Forestillingen at foranstalte en Banket paa Komediehussalen for ham. „For Øjeblikket synes i det Hele taget den omtalte begavede Skuespiller at være Odenses „Løve"", siger Stiftstidenden i den Anledning. Senere holdt han offentlige Oplæsninger i Klubsalen. Men trods saa megen Paaskønnelse længtes han dog bestandig tilbage til Kjøbenhavn og opnaaede da ogsaa ved Collins Hjælp at faa Tilladelse til at optræde tre Gange som Gæst paa det kgl. Theater. Første Gang (13de Maj 1846) gav han Colombet i „Ude og hjemme", men kunde i denne Rolle aldeles ikke maale sig med M. Wiehe, der ellers spillede den. „Hvad der hos Mantzius savnedes", sagde Aftenbladet, „var Lune og Nuanceren, men fremfor Alt det indre Liv, som en ikke nok saa stor ydre Bevægelighed kan erstatte". Anden Gang optraadte han (den 27de Juni) som v. Buddinge, og nu rev han alle med sig; tredje Gang endelig (18de Oktober) spillede han Præsten i „Intrigerne". Alt dette førte dog ikke til hans Ansættelse; først da han i August 1848 var optraadt ved et Par Beneficeforestillinger i „En Spurv i

Mantzius
som Lieutenant v. Buddinge.
Tegnet af Carl Thomsen.

Tranedands", og dette Stykke derefter blev optaget i det kgl. Theaters Repertoire, fulgte Mantzius med, men rigtignok kun som Følge af en udtrykkelig Befaling fra Frederik VII.

Næst Mantzius var Cetti (Giovanni Battista Cetti, født i Amsterdam den 14de August 1794, død i Kjøbenhavn den 20de Marts 1858) vel nok den, der vakte mest Opmærksomhed. Han, som havde været en af det kgl. Theaters mest feterede Sangere, men hvis Energi efterhaanden var bleven saaledes svækket, at man havde fundet sig foranlediget til at afskedige ham, havde endnu saa meget tilbage af sin fordums bedaarende Stemme, at hans „Farinelli" maatte kaldes en betydelig Præstation; forøvrigt skilte han sig smukt ved Palle Blok i „Pak" og endnu et Par Roller. Saa var der Bentzon (S. 97) og P. Petersen (S. 100), der navnlig slog igennem som Brienne i „Amors Genistreger" og forøvrigt i flere Roller godtgjorde, at han var en Mand med Talent, endvidere Mad. Bloch, der særlig vandt Bifald som Ellen i „Pak", Frøkenen i „Intrigerne", der opførtes første Gang for fuldt Hus den 27de Februar 1846, og Pernille i „Den Stundesløse", derhos Mad. Henrichsen (S. 97), der en Gang gjorde det Kunststykke at gaa fra Soubrettefaget over i Jolantes Rolle i „Kong Renés Datter", og vel at mærke gjorde det godt, og endelig Chr. Schmidt og Jfr. Sønderskou, som begge stadig gik frem i deres Kunst — han var navnlig ypperlig som Skolelærer Sørensen i „Intrigerne", hun som Pouline i „Pigen i Lyon" og Jolante — og hvis Beslutning om at forlade Selskabet for at spille i Bergen derfor beklagedes af deres mange Venner.

Nærmest til Erstatning for Chr. Schmidt fik Selskabet i Sæsonen 1846—47 Printzlau (S. 111), der trods det, at han absolut ikke stod saa højt som tidligere, dog blev en af Selskabets mest benyttede Skuespillere og i flere Roller f. Eks. „Hans Sachs" og Axel i „Axel og Valborg" ydede noget virkelig godt. I Stedet for Jfr. Sønderskou kom Mad. Orlamundt, hvem det rigelige Bifald, som baade villigt og med god Føje ydedes hende af hendes mange Beundrere — hun var saaledes „i Sandhed henrivende" som Guldsmedens Datter i „Hans Sachs" — efterhaanden æggede op til at paatage sig en opskruet Diskantstemme, der gav den ellers saa yndefulde og naturlige Kunstnerinde noget opstyltet og affekteret, som hun senere havde adskillig Vanskelighed ved at lægge af, efter at det gentagne Gange var bleven hende sagt,

at hun i saa Hensende var paa Afveje. Forøvrigt var Mantzius selvfølgelig ogsaa i denne Sæson den, der tog Løvens Part af Bifaldet, takket være saadanne Præstationer som Salomon Goldkalb, Knud Sortebroder i „Axel og Valborg" og fornemmelig den af sprudlende Lune overstrømmende Peter Ravn i „En Spurv i Tranedands", som opførtes første Gang den 9de Decbr. 1846 og ialt gik syv Gange i Sæsonen. Han understøttedes her fortrinligt af Orlamundt som Konsulen, Bornemann som Baron Ebersdorf, Lange som Kammerjunker Pilse, Printzlau som Klint, Pødenphant som Tokkerup og Mad. Bloch som Mine Tokkerup.

Mad. Orlamundt, f. Larsen.
Efter Litografi.

I Selskabets sidste Sæson, der kun varede de første 14 Dage af Januar 1848, havde Personalet foruden Chr. Schmidt og Hustru, forhen Jfr. Sønderskou, faaet et Par Forøgelser, som vel ikke under de faa Forestillinger kom til at gøre sig synderlig gældende, men hvis Navne siden hen bleve saa vel kendte andetsteds, nemlig Vilhelm Wiehe og hans senere Hustru Jfr. Ida Adami (S. 97).

At Lumbye gav Koncerter her i Oktober 1846 og 1847, at Hoffmann og Goldkette opførte Pantomimer i 1846, at nogle Kunstnere fra det kgl. Theater (Hoppe, Albrecht, Sahlertz, Jfr. Funch og Jfr. Bergnehr) gave nogle Aftenunderholdninger i Sommeren 1847, at Liphard og Mancini foreviste gymnastiske Kunster og opførte Pantomimer i 1847, og at endelig Jean d'Abis i Forbindelse med Volkersens Pantomime- og Akrobatselskab gave Forestillinger i Januar 1848, ved hvilke navnlig Olsens

Bjælkespil blev stærkt applauderet, skal her kun for Fulstændigheds Skyld bemærkes.

At Mantzius gik til det kgl. Theater, og at Lange tog sit Selskabs bedste Kræfter med sig til Casino, blev et stort Tab for Provinsscenen og først og fornemmelig for Odense Theater, paa hvilket de havde tilbragt Hovedsæsonen; til Gengæld blev saa dog ogsaa Odense Theater det, der fik den bedste Erstatning, som under de daværende Forhold kunde ydes, idet Müllers Selskab, der absolut var det dygtigste efter Langes, nu forlagde sin Hovedvirksomhed hertil for de næste tre Sæsoners Vedkommende.

Selskabet havde allerede den første Aften, det begyndte (5te Novbr. 1848), en Nyhed at præsentere, som straks gjorde megen Lykke og siden har oplevet en lang Række af Opførelser, nemlig „En Søndag paa Amager". Den hjemlige Tone, der er over det, de kønne og i Øre faldende Melodier, og ikke mindst Mad. Orlamundts nydelige Udførelse af Lisbeths Rolle sikkrede det en saadan Yndest, at det gik ialt 7 Gange i Sæsonen. En anden Nyhed, som gik lige saa mange Gange og hver Gang for fuldt Hus, var „Eventyr paa Fodrejsen", der opførtes første Gang den 8de December, og i hvilket Mad. Orlamundt ligeledes tog stærkt Bifald som Johanne. Af Damerne var det imidlertid denne Gang ikke Mad. Orlamundt, man lagde mest Mærke til, men derimod den vort Publikum hidtil ganske ubekendte Mad. E. Sørensen, født Emma Meyer. Hun, som var født den 9de Juni 1829, debuterede paa det kgl. Theater den 11te Decbr. 1845 som Julie i Shakspeares „Romeo og Julie" og vandt et overordentligt Bifald, uagtet Rollen i Virkeligheden aldeles ikke passede hverken til hendes Naturel eller noget lavstammede Figur; Direktionen fandt imidlertid ikke Anledning til at ansætte hende. Her var en af de første større Roller, hun fik, Gudrun i „Kiartan og Gudrun", og i denne Rolle viste hun straks, at hun havde „et fortrinligt Talent til at gjengive en stærk Sjæls heftige Bevægelser; flere Steder hævede hun sig til ægte tragisk Begejstring", og hendes Deklamation, der udmærkede sig ved „herlig Klarhed i Stemmen", var helt igennem korrekt, „og Skansionen godt nuanceret". Som Corinna i „Puf, eller Verden vil bedrages" „glædede hun sine Venner og ærgrede sine Uvenner"; Dronning

Christine i „Dronningen paa 16 Aar“ gav hun saaledes, „at denne vanskelige Rolle fra Kunstens Side neppe nogensinde har faaet en bedre Udførelse i Provindserne og maaske neppe nok paa det kongelige Theater“. Alle de andre, tildels meget betydelige Roller, der tildeltes hende — Jolante i „Kong Renés Datter“, Parthenia i „Ørkenens Søn“, Johanna i „Søstrene paa Kinnakullen“, Madelina i „Eugen Aram“, Joseph i „Pariserdrengen“ og Titelrollerne i „Skuespillerinden“ og „En Kvinde af Folket“ — udførte hun paa en saadan Maade, at Kritiken bestandig fandt sig foranlediget til at fremhæve hendes livlige Spil, ypperlige Diktion og kunstneriske Opfattelse og Gengivelse af Rollens forskellige Momenter. Hendes Mand, Skuespiller og Danselærer Fr. Sørensen, var en af dem, en Direktør gerne engagerer, fordi de ere alsidig brugbare uden at fordærve noget men paa den anden Side heller ikke komme i første Række, hvormed dog selvfølgelig ikke skal være sagt, at en eller anden Rolle ikke kan lykkes dem saa godt, at der kan være Grund til at mindes det; dette var for Sørensens Vedkommende f. Eks. Tilfældet med Rasmus i „En Søndag paa Amager“ og Skriverhans. I det hele taget lykkedes Skurkeroller ham bedst.

Højt op over det øvrige Herrepersonale ragede Pallesen (S. 116), hvis Interesse for og Gaaen op i sin Kunst var i bestandig Stigen, og som da ogsaa, takket være de ypperlige Evner og det udmærkede Theaterydre, hvormed han var udrustet, naaede fortrinlige Resultater. Saaledes var hans Udførelse af Overførster Warberger i Kotzebues „Jægerne“, der toges op paa Repertoiret alene for hans Skyld, en aldeles udmærket Præstation; som Olaf Trygvesen i „Kiartan og Gudrun“ var han rent ud imponerende; hans Lysestøber Møller i Hostrups „Æsthetisk Sands“ „var i enhver Lyd og Gestus efter Kunstens Regler“, og Salomon Goldkalb havde end ikke Mantzius givet saa godt. Han var udmærket som Hippeldantz i „Epigrammet“, Ministeren i „Badet i Dieppe“, Bolingbroke i „Et Glas Vand“, Axel Oxenstjerne i „Dronningen paa 16 Aar“, Assessor Svale i „Eventyr paa Fodrejsen“, Nandrup i „Fra store eller lille Strandstræde“, og som Hr. Sørensen endelig i Erik Bøghs „Nytaarsnat 1850“, hvilken var den sidste Rolle han — som Beneficiant — udførte her den 22de Marts 1850, var han „uovertræffelig“, uagtet han allerede da led af en Svulst i Siden, der tvang ham til i April at tage ind til Kjøbenhavn for

at underkaste sig en Operation. Denne forløb heldigt, og den udmærkede Kunstner var allerede saa vidt, at han skulde op igen, da Saaret pludselig sprang op, hvilket havde en Forblødning til Følge, som gjorde Ende paa hans Liv den 3dje August 1850.

Af ældre og her vel kendte og vel sete Medlemmer talte Selskabet i alle tre Sæsoner Pødenphant og Kone — af hvilke den sidste havde Lejlighed til en enkelt Gang at gøre sig særlig bemærket som den nervesvage Mad. Nøddeskov i „Fra store eller lille Strandstræde“ —, og endvidere i Sæsonen 1849—50 P. Petersen, der ubetinget maatte regnes til Selskabets bedste Kræfter, og hvis utvivlsomme Talent lagde sig for Dagen i Udførelsen blandt andet af Palème i „Mulatten“ og Skræder Borum i „Fra store eller lille Strandstræde“. Ved Siden af disse kom saa en Del yngre Kræfter, der hver for sig fik ikke ringe Betydning for Scenen. Der var saaledes Fritz Ferdinand Knobelauch, født den 22de Februar 1820, som fra at være Kontorist hos en Skibsrheder lod sig engagere hos Müller, da denne gav Forestillinger paa Vesterbros Theater i Foraaret 1848. Knobelauch, som altsaa var en ren Begynder, da han kom hertil, spillede sig efterhaanden betydelig op og gjorde navnlig Lykke som Niels Colling i „Fra store eller lille Strandstræde“, Lambert i „Et Giftermaal ved Trommen“ og Eduard Frank i „Ægtemandens Repræsentant“. Hos Müller havde han Engagement, indtil han i 1857 gik over til Lange, da denne begyndte at spille paa Folketheatret; at han her, ligesom senere paa Casino, kom til at indtage en mere fremtrædende Plads, er vel bekendt. Han døde pludselig den 18de Januar 1884.

Endvidere var der Christian Nielsen (Carl Christian Conradin Nielsen, født 5te September 1825, død 17de Juli 1865), som kom hertil i Sæsonen 1849—50 og allerede under de første Forestillinger som Møller i „Embedsiver“ og Albert i „Puf“ viste, „at den Ros, de kjøbenhavnske Blade havde tildelt ham, ikke var overdreven“. I „Den letsindige Løgner“ var han „i Sandhed fortrinlig“ som Felix Sanddru, i „Fra store eller lille Strandstræde“ havde han som Niels Colling „vid Mark til at lade det humoristiske Lune spille“, og endelig som Ingomar i „Ørkenens Søn“, Edmond Dantes i „Greven af Monte Christo“ og Eugen Aram i Stykket af samme Navn høstede han almindeligt Bifald. Men hverken Knobelauch eller Nielsen fik dog saa megen Be-

tydning for Provinsscenen som Thomas Cortes, født den 1ste September 1825. Cortes, der havde haft sin Debut i Frederikshavn ved Titchens Selskab den 30te April 1842 som Schønemann i „De Danske i Paris“, var allerede i Besiddelse af betydelig Rutine, da kan kom hertil i Sæsonen 1850—51; det blev straks bemærket om ham, at han var „en begavet Skuespiller, og at han forstod at lægge Karakter i sine Roller“. Naturligvis fik kan i Løbet af den ene Sæson, han var her med Müller, kun i begrænset Grad Lejlighed til at lægge sit Talent for Dagen, men i saa forskellige Roller som Regimentstamburen i „Et Giftermaal ved Trommen“, General Morin i „Pariserdrengen“, Thorell i „Ægtemandens Repræsentant og Titelrollen i „Den rejsende Student“ præsterede han dog meget virkelig godt.

Endelig fik Selskabet i sin sidste Sæson en værdifuld Forøgelse i Familien Wimmer (S. 74). At Wimmer var en dygtig Skuespiller havde han tidligere aflagt Prøver paa; denne Gang havde han navnlig Lejlighed til at vise det ved den helt igennem fortrinlige Udførelse af Lærer Borrings tørkomiske Rolle i „En højere Dannelsesanstalt“. Nu havde han foruden sin Hustru tre Døtre med sig, af hvilke Eleonore (S. 74) glimrede ved Udførelsen af Hovedrollen i „List og Pflegma“, Ulla i „Ulla skal paa Bal“ og Louise d’Obernay i „Et Giftermaal ved Trommen“, medens Therese (S. 74), der til at begynde med karakteriseredes som „ret heldig“, efterhaanden spillede sig saaledes op i Roller som Gervaise i „Et Giftermaal ved Trommen“, Elise i „Pariserdrengen“ og „Preciosa“, at det kunde konstateres, at hun havde gjort „iøjnefaldende Fremskridt“, og om Caroline (S. 74) endelig, der den 25de Februar 1851 debuterede som Trine Rar, kunde det erklæres, at hun vakte de bedste Forhaabninger; „Rollens Ynde forhøjedes ved den Blyhed, der er en Følge af hendes Alvor“. Hans Mortensen blev samtidig spillet af den unge Axel Müller (S. 73) med „overraskende Naturlighed og Lethed“.

Af hvad ovenfor er fremsat, vil man kunne danne sig en Forestilling om det Repertoire, Müller bød paa. En Side af dette er dog hidtil ganske uomtalt, den militær-patriotiske, som var en Følge af Krigen, og som var saa meget mere aktuel, som der gentagne Gange laa større Troppeafdelinger her. En Begyndelse i denne Retning gjordes allerede først i Sæsonen 1848—49, idet hvert af Den tappre Landsoldats Vers fremstilledes i et Tableau vivant;

senere dansede Hr. og Mad. Sørensen Militærpolka i Kostume. Dernæst optoges i Repertoiret saadanne Stykker som „Tonne gaar i Krigen“ af Carit Etlar, „En Tour til Armeen“ af H. P. Holst, „Peer kommer hjem“ af Adolph Recke, og Selskabets egne Medlemmer gave deres Bidrag i samme Retning, idet Fr. Sørensen leverede Vaudevillemonologen „En Landsoldats Bedrifter i Krigen“ 1848, og Pallesen endog skrev et nationalt Skuespil „Scener af Kampen i Hertugdømmerne“. Alt dette var selvfølgelig nærmest beregnet paa at skaffe Kassen Indtægt, hvad det da ogsaa gjorde; til Gengæld gav saa Müller et rundeligt Bidrag til det Velgørenhedsværk, som Krigen foranledigede. Saaledes bestemte han Indtægten af Forestillingen den 18de December 1848 „til Fordel for vore betrængte slesvigske Brødre“, og formaaede, for at skaffe saa talrigt Besøg som muligt, den her boende Boghandler Dorscheus, som var i Besiddelse af en temmelig usædvanlig Evne som Improvisator, til at optræde ved samme og improvisere efter opgivne Æmner*). Endvidere stillede han under hele Sæsonen 1850--51 Billetter til Raadighed for det herværende Lazareth, og endelig gav han i Februar 1851 to Forestillinger, ved hvilke han gratis uddelte henholdsvis 300 og 200

J. P. Müller.
Efter Daguerreotypi.

*) Disse vare: 1) Juleaften, 2) Den fra Krigen hjemvendte Landsoldat og 3) Moderkærlighed; navnlig det første og det sidste Thema behandlede Improvisatoren godt. Indtægten ved Forestillingen var 135 Rdl. 4 Mk.

Billetter til de hjemkomne Krigere. Selvfølgelig bidrog alt dette ikke lidet til at forøge den Popularitet, hvori Direktøren allerede stod hos Befolkningen, og som blandt andet gav sig et Udslag ved den Deltagelse, der vistes ham, da han fejrede sit Sølvbryllup her den 12te Marts 1849.

Troppernes Nærværelse her i Byen under Krigen gav Anledning til, at der i et Par Aar ogsaa holdtes et Sommertheater i Gang, nemlig paa det af Konditor Carl Bang i 1847 oprettede Forlystelsessted Fiona ved Hunderup. Fiona var oprindelig kun et Traktørsted, i hvis Pavillon der musiceredes til Gæsternes Underholdning, men efterhaanden udviklede dette sig til, at der blev givet Koncerter mod Entré, og da saa senere forskellige omrejsende Linedanser-, Akrobat- og Pantomineselskaber, som Terzys og Volkersens, trak godt Hus, besluttede Ejeren sig til at opføre et aabent Bræddehus til Theaterbrug. Her spillede saa Millers Selskab i Sommeren 1849 fra Juli til September, og her opførtes af et Personale, blandt hvis Medlemmer vare Hjernø, Hougaard, Rau, Familien Schäffer og Jfr. Glincke, nogle og tyve Forestillinger, hvoriblandt for første Gang „Abekatten", der gik ialt 7 Gange. I 1851 optoges saadanne Sommerforestillinger igen af Ehlers Selskab, men fik en brat Afslutning den 10de August, idet der umiddelbart efter Forestillingens Slutning gik Ild i Theatret som Følge af, at der fra de bengalske Blus, der vare anvendte til Belysning af nogle Krigstableauer, hvormed der sluttedes, faldt Gnister ned igennem Sprækkerne i Bræddegulvet og antændte en Del under Gulvet henlagte Theaterrekvisiter. Uagtet Ilden straks opdagedes, nedbrændte dog ikke alene Theatret men endog det straatækkede Vaaningshus, der laa i dets Nærhed.

I det Skøde, hvormed Ejendomsretten til Theatret overdroges de eligerede Borger af Brygger Paulsen, fandtes, som man vil erindre (S. 81) den Passus: „Enhver Interessents Ret i og Forpligtelse til Comediehuset ophører i Et og Alt ved hans Død o.s.v.", en Bestemmelse, som var en ganske naturlig Følge af, at de eligerede Borgere valgtes paa Livstid, og at det var en ren Undtagelse, at nogen i levende Live udtraadte af deres Tal. Efterat Forordningen af 24de Oktober 1837, som indførte Borgerrepræsentationen, imidlertid havde ændret Forholdet derhen, at

ethvert af Repræsentationens Medlemmer kunde komme til at gaa af efter 6 Aars Funktionstid, var der skabt en Situation, som før eller senere maatte gøres til Genstand for Overvejelse, for at den Ubestemhed, som derved var kommen ind i Ejendomsforholdet, kunde blive klaret. En Anledning hertil fremkom i 1845, idet Kancelliet i en til Administrationen for det Benzonske Familielegat (smlgn. Noten S. 105) fremsendt Antegnelse til Legatets Regnskab for 1844 ønskede sig til „bedre Forstaaelse af dette særegne Forhold, ogsaa med Hensyn til Maaden, hvorpaa de Fratrædende udløses fra og de Tiltrædende indgaaer til de Rettigheder og Forpligtelser, der hæfte ved Ejendommen", meddelt nærmere Oplysning, „hvilken ogsaa er nødvendig for at kunne bedømme, naar ny Obligation skal udstædes ifølge Frd. 3 Decbr. 1828". Legatets Administration tilskrev i Henhold hertil Borgerrepræsentationen den 16de Marts 1845 og senere den 22de November, men fik først Svar den 6te Marts 1846, og det endda et Svar, som i Virkeligheden ikke oplyste noget, eftersom det kun meddelte, hvad alle — ogsaa Kancelliet — meget godt vidste, at „Huset staaer under en Interessentskabs - Bestyrelse, der vel i sine Individer, ved Af- og Tilgang i Borger-Repræsentationen, undergaaer Forandringer, men dog i sin Heelhed stedse er tilstæde i den hele Repræsentation, hvilken efter Skjødets 2den Post stedse bliver den moralske Person, der styrer og værger for Ejendommen, efter det i Skjødet grundlagte Retsforhold". Forøvrigt meddelte man, „at Repræsentationen har paatænkt en Revision af Interessentskabsforholdet i Medfør af den Forandring i Organisationen af Borger-Repræsententskabet, som er skeet ved Forordningen af 24de October 1837, ... og hvorved vi forudsætte, at enhver Tvivl om eller mod Repræsentationens Legitimitet til det gjorte Laan og Pantsætning ville hæves . . . . . .". Naar Borgerrepræsentationen saaledes udtalte, at en Revision af Interessentskabsforholdet var paatænkt, saa forholder dette sig naturligvis rigtigt, men vist er det ogsaa, at der hengik fulde fire Aar, inden den blev iværksat, og Forvirringen i Forholdet fik derved Lejlighed til at stige i en Grad, som formentlig bedst oplyses ved det Faktum, at den S. 103 omtalte Komite — i hvilken Klædefabrikant, senere Raadmand P. L. Brandt i 1843 indtraadte i Stedet for Kaarup — vedblev at styre Theatrets Anliggender med Starup (25de Februar 1788 — 29de Maj 1877) som Formand indtil For-

aaret 1848, selv efterat 5 af dens 7 Medlemmer, nemlig Brandt, Chr. Hansen, N. Jensen, P. Rasmussen og Thomsen vare udtraadte af Repræsentationen og — efter at Chr. Hansen ifølge Ønske og Ove Thomsen paa Grund af stadig Fraværelse vare udgaaede af Komiteen — fremdeles vedblev at fungere indtil Slutningen af 1849. Da døde Raadmand Brandt, og kort efter udmeldte Vinhandler N. Jensen og Købmand P. Rasmussen sig skriftlig baade af Komiteen og Interessentskabet, saaledes at Komiteen med andre Ord nu kun bestod af de to Medlemmer Raadmand Starup og Prokurator S. Hansen. Dette gav Starup som Formand Anledning til under 7de Februar 1850 at tilskrive Borgerrepræsentationens Formand, at der nu nødvendigvis maatte gøres noget; enten maatte Komiteen kompletteres, eller en helt ny vælges, „ligesom det ogsaa var ønskeligt, at en Bestemmelse blev taget, om hvorvidt de afgaaede Repræsentantere som hidtil, kan vedblive at være i Interessentskabet, eller om dette ikke allene bør bestaae af de fungerende Repræsentantere“. Denne Henvendelse hjalp; Interessenterne besluttede, at Spørgsmaalet nu skulde tages op til Forhandling, og „til at tage den samlede Theater-Sag under Overvejelse og fremkomme med Betænkning i denne“ nedsatte de et Udvalg bestaaende af Starup, Boghandler Helm-Petersen og Købmand W. Petersen.

F. C. Starup.
Efter Fotografi.

Dette Udvalg erklærede da i Skrivelse af 17de April 1850, at det ansaa det for rigtigst, „før man foretog noget videre i Sagen, da først at faa afgjort, hvem Theateret egentlig tilhører, eller

rettere hvem der endnu ere Medlemmer af Interessentskabet deri, og naar dette Spørgsmaal er afgjort, da at overlade til de eventuelle Interessenter at tage videre Forholdsregler med Theatret selv". I den Hensigt gav de en Rekapitulation af Skødets Bestemmelser (se S. 80) og yttrede derefter, at da det „vil sees, at Interessenternes Forpligtelser og Rettigheder ophørte ved deres Død, som den Tid i Regelen var den eneste Maade, hvorpaa nogen udtraadte af Borger-Repræsentationens Tal, saa skjønnes det ikke rettere end at det ved Skjødets Udstedelse maae have været den rette Mening at Theateret, saa længe det ikke er gjældfrit, og saaledes kan tilskjødes Kommunen, maae tilhøre Borger-Repræsentationen, saaledes som denne til enhver Tid bestaaer, saafremt ingen af dens Medlemmer vægrer sig ved at have Andeel deri, hvilket naturlig staaer enhver frit.

For imidlertid at undgaae enhver Anstødssteen foreslaae vi:

a) at man formaaer enhver af de af Repræsentationen udtraadte Medlemmer, som endnu ikke have udmeldt sig af Theater-Interessentskabet, til, ved en fælleds Skrivelse at foretage dette;

b) at Repræsentationens nuværende Medlemmer til Protocollen erklærer, at de kun ansee sig som Interesentere i Theatret, saa længe de fungere som Borger-Repræsentanter.

Naar da enhver nye indtrædende Repræsentant kun bliver adspurgt paa samme Betingelser, saa er Interessenternes Ejendomsret og Andeel eengang for alle afgjordt."

Dette blev vedtaget, og i Henhold hertil tilsendte W. Petersen som Borgerrepræsentationens Formand alle vedkommende følgende Erklæring til Underskrift:

„Idet vi herved udmelde os af Interessentskabet i Odense Theater, ansee vi os som Følge heraf løste fra enhver os som saadan paahvilende Forpligtelse.

Odense den 6 Mai 1850".

Denne Eklæring blev underskrevet af 18 tidligere Interessenter. Fra den Tid af er der efter ethvert Valg til Borgerrepræsentationen — og fra 1868 til Byraadet — af Theaterudvalget blevet forelagt de nyvalgte Medlemmer Spørgsmaal om, hvorvidt de ønske at indtræde i Interessentskabet; til Dato er dette besvaret bekræftende af alle. Derefter er der tilføjet Protokollen

en Erklæring, der i de senere Aar har været formuleret saaledes: „Undertegnede indtræde, saa længe vi ere Medlemmer af Byraadet, i Interessentskabet i Odense Theater“. —

Saasnart Theatrets Anliggender kom til Forhandling i den ved Valgene i 1850 delvis forandrede Borgerrepræsentation, besluttede man at reducere Antallet af Theaterkomiteens Medlemmer til 2; valgte bleve W. Petersen og Købmand, senere Gæstgiver C. Fr. Larsen, Repræsentationens Formand og Viceformand, der begge vare meget ivrige Theatervenner; Haugsted vedblev (S. 104) at fungere som Kasserer, medens Regnskabet førtes af hans Søn Borgermesterfuldmægtig, nuværende Brygger H. Haugsted. Denne nye Komite greb straks Sagen an paa en helt anden Maade end før, idet den for „Bestyrelsen for Skuespilhuset“ søgte og under 11te September 1850 fik Bevilling til for et Tidsrum af 5 Aar at lade opføre sceniske Forestillinger i Theatret. Nu vil man maaske erindre, at Ole Bull var paa Turne her i Landet i Slutningen af 1850; i Juleugen var han her i Byen og optraadte paa Theatret sammen med Müllers Selskab. Selvfølgelig gav dette hans Ophold Anledning til, at flere Familier arrangerede deres Juleselskaber saaledes, at de kunde faa den berømte Virtuos med, og sammen med ham inviterede de hans Sekretær, den senere fra Theaterverdenen saa bekendte M. W. Brun.

M. W. Brun.
Efter Litografi.

Michael Wallem Brun*), en Søn af Stiftsprovst i Bergen Christen Brun og Sønnesøn af den som dramatisk Forfatter bekendte Biskop i Bergen Johan Nordal Brun, gik som 13 Aars Dreng til Søs, tog Styrmandseksamen 1835, for derefter som Jungmand og Styrmand fra Bergen og Bremen baade paa Middelhavet og Sydhavet indtil 1843, tog da til Kjøbenhavn for at blive Skuespiller, men opgav igen dette for at hellige sig journalistisk og literær Virksomhed. Han udgav nu et Par Noveller, fik i 1844 Femaktsskuespillet „De skandinaviske Brødre“ opført — men udpebet — paa det kgl. Theater, udgav derefter først „Folkebladet“, senere „Thalia“, der dog begge snart ophørte, skrev saa i 1846 Dramaet „Gustav den III“, der med Bifald opførtes paa det kgl. Theater, sluttede sig fra den Tid af bestandig nærmere til Theatret og Theaterfolk og kom endelig, som sagt, hertil i Slutningen af 1850. Her traf han i de omtalte Juleselskaber sammen med begge Theaterkomiteens Medlemmer; disse, som baade kendte hans Stykker, og hvad han havde skrevet om det kgl. Theaters Omorganisation, fik hurtig Interesse for ham, og da de nu begge ønskede en Forandring i Theaterforholdene her i Retning af at forskaffe Theatret et fast Personale ligesom ved de kjøbenhavnske Theatre, saa indledede de straks Forhandlinger med ham, der senere fortsattes, efter at Ole Bulls Turne var endt, og som førte til en foreløbig Overenskomst, hvorefter Brun som lønnet Direktør skulde overtage Ledelsen af Theatret fra næste Sæsons Begyndelse. Denne Overenskomst bekræftedes senere ved Kontrakt i Slutningen af Maj 1851.

Ligesaa vel som Brun da nu paa sin Side fik travlt med at samle Personale, skaffe Garderobe, Repertoire og Musikalier, saaledes begyndte der her paa Theatret, umiddelbart efter at Müller havde sluttet sin Sæson, en travl Virksomhed, idet der — alt med en Bekostning af omtrent 5000 Rdl. —

*) M. W. Brun ∾ Adelaide Rosaline Rantzau
29de Marts 1819 — 13de Maj 1891 | 14de Decbr. 1825

1) Frederik Carl Christian Brun
21de April 1852

2) Johan Nordal Brun
11te Januar 1857

3) Frederikke Antoinette Goise Brun
20de September 1863

1) til Direktørhuset, som tidligere endte ved den nuværende Gadedør ud imod Theaterstræde, blev tilbygget en Forlængelse hen imod Sortebrødretorv, hvorved Bygningen fik det Omfang, den endnu har. I nederste Etage indrettedes Bolig til den nye Direktør, omfattende den nuværende Restauration og Maskinmesterens Lejlighed tilsammen, medens der ovenpaa vandtes Plads til Udvidelse baade af den tidligere Restauration og den store Sal;

2) tilbyggedes 4 Fag til Møbelhuset ud imod Sortebrødrestræde, hvorved der i Stueetagen blev Plads til en Lejlighed for Maskinmesteren, medens Paaklædningsrummene fik en haardt savnet Udvidelse ovenpaa;

3) forandredes Galleriet, som man altid havde været utilfreds med, til den nuværende bagerste Balkon, ligesom Stole og Bænke hele Huset over anbragtes paa en heldigere Maade. Da nu dertil kom, at man havde sikret sig Kongens Tilladelse til at maatte disponere over Kongelogen, hvis Draperier derfor fjernedes — Aftrædelsesværelset skulde dog holdes aflaaset og ubenyttet — saa indvandtes der ved alt dette omtrent 100 Pladser, saa at Huset fra nu af kunde rumme omtrent 650 Tilskuere. Med Scenen foregik der ingen Forandring, uden for saa vidt et og andet pyntedes op.

Endelig vedtoges et detailleret Reglement, blandt hvis Bestemmelser særlig bør nævnes, at 3 pCt. baade af Direktørens og Skuespillernes faste aarlige Lønninger skulde henlægges til et Pensionsfond, til Fordel for hvilket der desuden aarlig skulde opføres 4 Forestillinger. Ret til Pension kunde ordinært først opnaaes efter 10 Aars, i Sygdoms- eller Svaghedstilfælde dog efter 5 Aars Forløb.

Saa fik da Brun sit Personale samlet, Kontrakter udfærdigedes ved ham som Mellemmand imellem Theaterinteressenterne og alle Skuespillerne, Repertoire indøvedes og den 1ste Oktober 1851 begyndte den nye Sæson med en af Direktøren forfattet Prolog, en Arie af Elskovsdrikken, foredragen af hans Hustru, derefter Scribes Drama „Familien Riquebourg" og til Slutning „Fruentimmerhaderen". Ved Valget af Personalet var der taget særligt Hensyn til, om vedkommende havde Sangstemme, idet det var Hensigten efterhaanden at bringe en Række Syngestykker og Operaer frem med Mad. Brun (S. 136) som Primadonna. Mad. Brun havde forinden sit Giftermaal i Sommeren 1851 været ansat

ved det kgl. Theater, hvor hun i 1842 debuterede som Alice i „Robert af Normandiet". Hun var senere optraadt i saadanne Roller som Zerline i „Don Juan", Zetulba i „Kalifen af Bagdad", Susanne i „Figaros Bryllup", Mathilde i Jødinden" og flere, og hendes kønne og høje om end — ialfald til at begynde med — ikke meget stærke Sopran havde gentagne Gange vundet betydeligt Bifald. Her gjorde hun straks den første Aften Lykke som Baronesse Ronsberg i „Fruentimmerhaderen" og det baade paa Grund af sit Spil og sin Sang. Senere viste hun sig som en fortræffelig Lisette i Syngestykket „Skatten", og da hun endelig efter gentagne Gange at have foredraget store Arier af „Zampa", „Fra Diavolo" og „Barberen" optraadte som Marie i „Regimentets Datter" — en Forestilling, der baade fra de spillendes og fra Udstyrelsens Side helt igennem var saa vellykket, „at Forventningerne snarere bleve overtrufne end skuffede" — saa var det slaaet fast, at hun var i Besiddelse af meget betydelige Evner, og hun havde fra nu af erhvervet sig Puklikums udelte Yndest, hvilken hun havde saa meget lettere ved ogsaa fremdeles at bevare, som hendes Stemme bestandig vandt i Fylde og Blødhed, og hendes Spil var i stadig Fremgang. Hun kunde derfor ikke alene „tilfredsstille i et og alt" som Anna i „Den hvide Dame", men saadanne Roller, der fra Spillets Side først komme til deres Ret, naar Fremstillerinden raader over et betydeligt Fond af Liv og Skælmeri, fik efterhaaaden en i alle Maader tilfredsstillende Udførelse fra hendes Side.

Theodorus Robertus Findanus Rasmussen, født den 17de Februar 1814 paa Bramstrup ved Odense, død her i Byen den 21de April 1893, debuterede paa det kgl. Theater den 13de Februar 1840 som Raoul i „Anno et Tusinde", men gjorde lige saa lidt Lykke den Gang, som da han i 1842 forsøgte sig som Raimbaud i „Robert af Normandiet". Han lod sig da engagere til Christania Theater, og her fik han sin ganske vist behagelige men noget spæde Tenor saaledes uddannet, at det, da han kom hertil i 1851 og allerede ved den anden Forestilling optraadte i „Luftens Datter", kunde siges om ham, at Stemmen var baade smuk og malmfuld. I de tre Sæsoner, han virkede her hos Brun, vare Tonio i „Regimentets Datter" og „Fra Diavolo" hans Hovedpartier, hvilke han udførte til almindelig Tilfredshed, men ved Siden deraf havde han en stor Mængde Roller, i hvilke han baade

som Sanger og Skuespiller gjorde god Fyldest, saaledes f. Eks. Gustav i „Kjærligheds Drømme“, som han gav med Elskværdighed og Liv, Crispin i „Skatten“, i hvilken Rolle det skalkagtige kom godt frem, Nonpareil i „Recensenten og Dyret“, Grignon i „Kvindens Vaaben“, Brienne i „Amors Genistreger“, Flemming i „Elverhøi“ o. s. v. Hans Hustru Vilhelmine Elisabeth Rasmussen, født Luplau (21de Maj 1813 — 21de Maj 1868), havde ligeledes haft sin Debut paa det kgl. Theater, nemlig den 18de Febr. 1836 som Lady Milford i „Kabale og Kjærlighed“, og hun havde med sin smukke Figur, ranke Holdning, velklingende Stemme og dygtige Deklamation vakt betydelig Opmærksomhed og vundet meget Bifald. Theatret havde imidlertid netop i det Rollefag, der nærmest laa for hende, en saa ypperlig Fremstillerinde i Jfr. Jørgensen, at der ikke var Udsigt til at komme hende paa Siden i en rimelig Fremtid; Jfr. Luplau gik derfor til Christiania, hvor hun nu i mange Aar som Mad. Rasmussen blev en yndet Karakterskuespillerinde. I de Roller, hvori hun her kom frem — Fru Martin i „Den eneste Feil“, Karen i „Elverhøi“, Naomi i „Ruth“, Mad. Rust i „Sparekassen“ o. s. v. — var hun gennemgaaende særdeles heldig. Hendes Fru Vielville i „Forrige Tider og nuomstunder“ og Fru Guldborg i „Svend Dyrings Hus“ vare endog Præstationer, som af Kritiken betegnedes som fortrinlige. Rasmussen og Hustru forlode Odense Theater efter Udløbet af Sæsonen 1853—54 for at gaa til Casino.

Jean Berg kom ligeledes hertil fra Christiania. Han havde en ypperlig Sangstemme og var tillige en dygtig Skuespiller, hvorfor han efterhaanden kom til at staa højt i Publikums Gunst. Navnlig hans Sulpice i „Regimentets Datter“, Frants den 1ste i „Dronning Marguerites Noveller“ og Frederik i „Kærligheds Drømme“ vare Præstationer af betydelig Værdi. Om hans Samvirken i sidstnævnte Stykke med Mad. Brun som Ernestine erklæredes det, at noget saa smukt havde man sjelden Lejlighed til at se her. Berg gjorde sig tillige bekendt her i Byen som heldig Portræt- og Genremaler; han malede et meget smukt Prospekt af Odense. — Jensen, som en Tid lang havde været ansat i det kgl. Theaters Kor, havde en ganske fortrinlig Basstemme. Som Lodsen i „En Søndag paa Amager“, Boreas i „Luftens Datter“, Giacomo i „Fra Diavolo“ og i Særdeleshed som Grøndal i „Ungdom og Galskab“ vandt han sig saa godt et Navn, at Lange

senere engagerede ham til Folketheatret, hvor hans smukke Stemme navnlig vakte Opsigt i „En lille Hex“. —

Ved Siden af de saaledes nævnte, der især gjorde sig gældende i Syngestykkerne, havde Selskabet særdeles gode Kræfter i det reciterende Skuespil, først og fornemmelig Betty Smidth. Betty Christiane Smidth (5te Marts 1818 — 31te Januar 1892), Datter af Underofficer i Artilleriet Christensen, debuterede den 5te April 1836 paa det kgl. Theater som Catharina i Aubers Syngestykke „Lestocq“. Uagtet hun gjorde sig fordelagtig bemærket ved sin behagelige Personlighed, sin tækkelige Optræden og sin bløde, omend ikke meget stærke Sangstemme, indsaa hun dog snart det vanskelige i at komme frem paa den kongelige Scene, hvorfor hun forlod samme for at tage til Christiania. I de 12 Sæsoner, hun optraadte der i de mest forskellige Roller, som tragisk Heltinde, Vaudevilleelskerinder, Soubrette og Operasangerinde, gjorde hun overordentlig Lykke. I Sæsonen 1849—50 vendte hun atter tilbage til det kgl. Theater, men da hun ikke kunde finde et Repertoire, der passede for hendes Talent, gik hun efter Sæsonens Udløb til Casino, hvor hun hurtig blev en af Publikums erklærede Yndlinge; derfra engagerede Brun hende hertil, og her virkede hun da til Udgangen af Sæsonen 1854—55. Mad. Betty Smidth havde i de mange Aar, hun saaledes havde været ved Scenen, inden hun kom hertil, erhvervet sig en betydelig Rutine og, hvad mere var, den fuldeste Overbevisning om, at kun en overordentlig Omhyggelighed med selv de mindste Detailler i Spillet formaar at hæve Udførelsen af

Betty Smidth.
Efter Fotografi.

Rollen op til det Førsterangstrin, hun samvittighedsfuldt stræbte efter og virkelig mange Gange naaede. Hun var med andre Ord en Kunstnerinde, der ivrig arbejdede fremad, og hvem det da ogsaa lykkedes efterhaanden at vinde et saa fuldkomment Herredømme over sin Person, at hun i hvert givet Øjeblik ved Bevægelse og Miner kunde give netop den Stemning Udtryk, som Rollen krævede. Hun var en overordentlig sympatetisk Skuespillerinde, naturlig, tækkelig og hyggelig. Af de mange Roller, hun her udførte, har Kritiken særlig fremhævet følgende: Amalie i „En Bryllupsdags Fataliteter", hvorom det hedder, at „intet kunde ønskes anderledes"; hendes Jenny i „Et Giftermaal under Kejsertiden" betegnes som naturlig og yndig. Som Emmeline i „Han er af god Familie" spillede hun med en „yndig Naivitet, som vanskelig kunde overgaaes". Fru Helvig i „Svend Dyrings Hus" havde aldrig forhen været set givet saa godt; hun forstod at lægge en paa een Gang rørende og gribende Højtidelighed ind deri. Fortræffeligt udførte hun Elisabeth Munk i „Elverhøi", Rose i „Recensenten og Dyret",' Lotte i „Amors Geniestreger", Louise i „Medbejlerne", Forpagterkonen i „Djævelens Memoirer", Mad. Skaarup i „Sparekassen" o. s. v. o. s. v. Med ganske overordentligt Bifald holdt hun i April 1855 Erik Bøghs Forelæsning over Kvindens Emancipation. Mad. Betty Smidth forlod Odense Theater for at tage til Casino; der og paa Folketheatret virkede hun — et kort Ophold her i Byen og i Norge fraregnet — senere. I 1886 trak hun sig tilbage fra Scenen, da Sæsonen sluttedes; hun havde da opnaaet at kunne fejre sit 50 Aars Jubilæum som Skuespillerinde, i hvilken Anledning hun havde den Glæde at modtage mangfoldige Vidnesbyrd om den Anerkendelse, der vistes hende som Kunstnerinde, og den Kærlighed og Agtelse, man fra alle Sider nærede for hende som Menneske. Saa vidt vides, har før hende kun een Skuespillerinde kunnet spille i 50 Aar, Virginie Dejazet; senere har Fru Phister fejret en lignende Festlighed.

Regina Optata Dalhoff, født den 2den Oktober 1827, havde været Elev ved det kgl. Theater, hvor hun debuterede den 2den Oktober 1849 som Celestine i „Statsmand og Borger". Hun var den af Personalet, der først viste sig for Publikum, idet hun fremsagde Prologen ved Aabningsforestillingen; samme Aften spillede hun Hortensia i „Familien Riquebourg" og forstod i denne

Rolle saaledes „at forene det franske Salonlivs slebne Finhed med Natur og Hjerte“, at man straks spaaede hende en glimrende Fremtid for Scenen. Denne Spaadom gik paa en smuk Maade i Opfyldelse, idet hun i de allerfleste af de Roller, hvori hun optraadte i de tre Sæsoner, hun — fra Sæsonen 1852—53 som Mad. Nielsen, gift med foran (S. 128) nævnte Skuespiller Chr. Nielsen — forblev ved Selskabet, fik Ros baade for sit gode Spil og sin tiltalende Apparition. Saaledes forenede hun som Signe i „Hagbarth og Signe“ „Ynde og Hjerte med den omhyggeligste Indstudering“; som Agnete i „Elverhøi“ overgik hun alle tidligere Fremstillerinder, som Eleonore i „Mulatten“ var hun i flere Scener „endog aldeles uovertræffelig“; hendes Fremstilling af Pauline i „Pigen fra Lyon“ var „korrekt og fuld af Ynde“, som Pomponne i „Han er af god Familie“ var hun „næsten for nydelig“. Ved Udgangen af Sæsonen 1853—54 forlod hun Brun for at tage til Casino, forblev der næste Vinter, var saa i 1855—56 medvirkende ved den bekendte Hoftheatersæson under Lange, blev efter denne engageret til det kgl. Theater, men kom aldrig til at optræde, idet hun efter et kort Sygeleje afgik ved Døden den 13de September 1856.

Christian Nielsen, som var kendt her fra tidligere Tider (S. 128), satte sig nu yderligere fast i den Yndest, han da havde vundet sig. Som Anker i „Soldaterløjer“ var han overordentlig morsom, som Robin i „Djævelens Memoirer“ afpassede han sit smukke og livlige Spil efter alle Rollens Nuancer, som Nicolai Reiersen i „Sparekassen“, der helt igennem udførtes godt, var han ubetinget den bedste, og som Albert Stang i „I en Fart“ holdt han „uafbrudt Publikum i Aande“.

Af Ægteparret Sørensen (S. 126) var som forhen Mad. Emma Sørensen den, der i kunstnerrisk Henseende vejede mest. At Ragnhilds Rolle i „Svend Dyrings Hus“ maatte ligge fortrinligt for hendes Evner, vil man let kunne forstaa, af hvad tidligere er meddelt om hende; den fik da ogsaa en udmærket god Udførelse af „denne for det tragiske Fag saa rigt begavede Skuespillerinde“. Grevinde Cerny i „Djævelens Memoirer“ udførte hun „som Mesterinde“. Hun forlod Selskabet ved Udgangen af Sæsonen 1852—53.

Cortes (S. 129) gav som Kammerraad de Nathon i „Spionen“ og Trop paa Grund af sit meget outrerede Spil, der forøvrigt navnlig i den sidste Rolle indeholdt en Mængde morsomme Enkelt-

heder, Anledning til en igennem adskillige Artikler ført Bladpolemik, i hvilken Brun med sædvanlig stilistisk Mesterskab værgede for ham som i det hele for sit Selskabs Renomme og sagde de anonyme Smagsdommere adskillige meget drøje Sandheder. Polemiken førtes i begge Aviserne, i hvis faa og smaa Spalter den optog saa megen Plads, at en Indsender fra Landet fandt sig foranlediget til at spørge: „Mon det ikke var rigtigt, at de gode Odenseere etablerede sig selv et Theaterblad, der kunde frembære al den Theaterkritik, hvormed Aviserne nu opvarte? Vi Smaafolk fra Landet bleve da fri for at betale, hvad dog ikke kan have den Interesse for os, som for Smagsdommerne derinde.“ Hans Kone Mad. Petrine G. Cortes, født Andersen, der i mange Aar var en meget søgt Danselærerinde her i Byen, forlod sammen med ham Selskabet efter den første Sæsons Forløb, men kom hertil igen senere og var da en i mange ældre Roller meget anvendelig Skuespillerinde, der især som Gamle Fadette i „En lille Hex“ og Fru Holm i „For Alvor“ havde to Roller, hun endog udførte særdeles godt, væsenligt fordi hun i dem gjorde sig mindst Umage for at spille.

Hermed have vi omtalt de vigtigste Medlemmer af det Personale, hvormed Brun begyndte sin mangeaarige Virksomhed her i Byen, — et Personale, som ikke alene helt igennem var saare respektabelt, men som endog raadede over et Par usædvanlig dygtige Kræfter. Førte af en Mand med Bruns Energi maatte et saadant Selskab nødvendigvis vinde Bifald, og det blev da virkelig ogsaa Tilfældet; Publikum skønnede paa, hvad der bødes det, og fyldte Huset mange Gange. Alligevel førtes Sæsonen ikke igennem uden betydelige Tab, og det af flere Grunde, først og fremmest dog den, at de mange store Helaftensstykker, som opførtes, fik en hidtil aldeles ukendt elegant Udstyrelse. I Henseende til Anvendelsen af korrekte og kostbare Dragter, stilfulde Rekvisiter og et efter Stykkets Krav afpasset, aldrig knebent tilmaalt og altid vel paaklædt Statistpersonale var Brun overhovedet den første Direktør, der viste vort Publikum, hvorledes et Stykke skal sættes i Scene for rigtig at tage sig ud; men ganske vist, det kostede betydeligt, ja saa meget, at Regnskabet viste et Underskud paa godt 3000 Rdl., da Sæsonen var forbi.*) At sørge for, at

*) I sin Bog Fra min Ungdom og Manddom udtaler Brun i Anledning heraf, at man allerede i det første Aar gjorde „den sørgelige Erfaring, at

noget saadant ikke blot ikke gentoges, men at Underskuddet tværtimod efterhaanden kunde blive dækket, ansaa Theaterkomiteen (S. 135), der ialfald nominelt havde ledet det hele, som en Forpligtelse for sig, og dette mente den bedst at kunne gøre ved at paatage sig Theatrets Drift for egen Regning. Efter Udløbet af af Sæsonen 1851—52 enedes derfor W. Petersen, C. F. Larsen og i Forening med dem H. Haugsted med Interessenterne om for egen Regning og Risiko at overtage hele Bestyrelsen af Theatret saaledes, at de paatage sig

1) at forrente den paa Bygningerne hvilende faste Prioritetsgæld,

2) betale den Gæld, der endnu hvilede paa Ejendommen efter de i 1851 (S. 137) udførte Byggeforetagender,

3) indfri de Aktier, der efter Planen bleve udtrukne hver Termin,

4) vedligeholde Bygningerne og Inventaret, og endelig

5) dække det oven omtalte Underskud men foreløbig ikke svare nogen som helst Afgift af Theatret til Interessentskabet.

Saa tog man da fat igen, efterat Selsbabet var bleven forøget med Hougaard og Petersen i Stedet for Cortes og Berg, der havde forladt det. Jens Andreas Siegfried Hougaard, født den 24de Oktober 1821 i Kjøbenhavn, blev som ungt Menneske sat i Glarmesterlære; efter udstaaet Læretid blev han Svend og arbejdede nu i nogle Aar i sin Fødeby, købte sig saa en Kasse Glas, og med den vandrede han da rundt til Bønderne i Omegnen for at indsætte Ruder for dem. Hans venlige Væsen og store Beredvillighed til at fornøje sine Kunder med at foredrage dem en af de komiske Viser, af hvilke han kunde en Mængde, gjorde ham efterhaanden saa afholdt af Bønderne, at de ikke vilde vide af nogen anden Glarmester end ham; selvfølgelig skaffede dette ham til sine Tider en ret respektabel Fortjeneste, men mest af alt gavnede dog hans Færden iblandt Almuen ham derved, at han efterhaanden til Fuldkommenhed lærte den sjællandske Dialekt, noget han i sin senere Virksomhed ofte havde Anledning til at være glad ved, og som han altid var stolt af. Hvorledes han blev Skuespiller, har ikke kunnet oplyses; saa

Odense ikke kunde soutenere et fast Theater i ni Maaneder", en Udtalelse, der, som man vil se, staar i fuld Overensstemmelse med, hvad tidligere flere Gange var fremsat.

meget er dog vist, at han i 1844 debuterede ved Millers Selskab i Helsingør som Peer i „Rekruten“. Med Millers Selskab kom han første Gang hertil i 1849, da det gav Forestillinger paa Theatret i Fiona (S. 131), og hos Miller forblev han, indtil han fik Engagement hos Brun, ved hvis Selskab han virkede til 1857, da baade han — der i 1854 var bleven gift med Frida Emilie Birch, født 11te Februar 1828 — og hans unge Kone forlode Odense for at tage til Folketheatret, paa hvis Scene de vare de første ved Aabningsforestillingen. Her forblev han til 1863, kom da til Alhambra, senere til Casino, derefter tilbage til Provinserne afvekslende hos Fred. Müller, Aug. Rasmussen og Cetti og endelig til sidst igen til Casino, under hvilket Engagement han døde den 9de Marts 1885. Hougaard, som var en vel begavet Mand med en smuk Sangstemme og et overmaade bevægeligt og til forskellig Maskering ypperlig egnet Ansigt, var i Besiddelse af betydelige Evner som Komiker; talrige ere de Roller, han har udført, i mangfoldige af dem naaede han en endog meget betydelig Virkning. Han kom først frem her som Henrik i „Den Vægelsindede“, dernæst som „Grylle“, Mikkel Madsen i „Ungdom og Galskab“, Skaarup i „Sparekassen“, Kakadue i „Capriciosa“ og Tanne i „Hun skal debutere“; i dem alle gjorde han sig bemærket ved sit godt gennemførte, yderst morsomme og — hvad der navnlig lagde sig for Dagen i den sidste Rolle — sit bestandig meget sympathetiske Spil. At Bataille i „Syv militære Piger“ maatte give

Hougaard.
Efter Fotografi.

ham rig Anledning til at slaa Gækken løs, at han som Peer Degn i „Erasmus Montanus“ fik Lejlighed til at give den bondevigtige Peers overordentlige Selvtilfredshed et prægnant Udtryk, samtidig med at han lod hans hemmelige Frygt for den hjemkomne Akademiker skinne igennem, at han endvidere som Vinter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“ lod den gamle Synders baade fysiske og moralske Mangler komme fuldkommen frem uden i mindste Maade at overskride den Linie, inden for hvilken Fremstillingen af denne Rolle maa holdes for ikke at blive væmmelig, — alt dette var kun Forløbere for hans største Triumfer Peer i „Rekruten,“ Arv i „Henrik og Pernille“ og „Jeppe“, tre Roller, han spillede med saa rigt et Lune og saa fortræffelig gennemførte i alle Enkeltheder, at enhver Skueplads vilde haft Ære deraf. Hans Jeppe, der var anlagt efter Lindgreens Mønster, var rentud et Mesterværk, og anerkendtes da ogsaa villig som saadant af en anden ypperlig Jeppefremstiller, Johannes Brun fra Christiania. — Julius Petersen, en ung Mand med en udmærket smuk Sangstemme, henrev alle som Ritmester Rose i „Ungdom og Galskab“ og var tillige meget heldig som Tonio i „Regimentets Datter“ og George Brown i „Den hvide Dame“.

I Sæonen 1853—54 fik Selskabets Herrepersonale en usædvanlig heldig Forøgelse i Anton Julius Smidth, Søn af Professor og Sognepræst til Aastrup Jens Hansen Smidth. Skuespiller Smidth, Mad. Betty Smidths Mand, kom hertil fra Christiania, ved hvis Theater han havde været en af Notabiliteterne. Han optraadte her de første Gange som Frants I i „Dronning Marguerites Noveller“ og Magister Glob i „Soldaterløjer“; begge Gange viste han, hvilke sjældne Evner han besad til indtil de mindste Detailler at gennemføre sin Opfattelse af Rollerne. Senere gav han Bernardet i Scribes „Kammeraterne“ med „en naturlig Lethed og Smidighed, som vanskelig kunde overgaaes“, var ypperlig som Abel i „Erik og Abel“ og aldeles fortrinlig som Oberst Deshayes i „Han er af god Familie“. I „En italiensk Straahat“ gav han den døve Vezinet med en sjælden Naturlighed, som Raymond i „Badet i Dieppe“ vandt han sig et stærkt og almindeligt Bifald, som Lochiel i „Eiaghs Sønner“ gengav han ganske udmærket det snedige i Karakteren, og endelig var hans Præstation som Chevalier de St. Georges en saadan, at Kritiken kunde sige om ham, at han var „en virkelig dramatisk Kunstner af høj Rang“;

et saa meget desto større Tab for Selskabet var det, at han allerede forlod det efter den ene Sæsons Forløb. Smidth gjorde sig senere bekendt ved sin mangeaarige Virksomhed som Regeringens Konsulent i Fiskerisager, for hvilken han belønnedes med Fortjenstmedaillen i Guld, og som desuden forskaffede ham Æreslegionens Ridderkors.

Uagtet Besøget gennemgaaende var overmaade godt i de to Sæsoner 1852—53 og 1853—54, og uagtet der blev holdt nøje Regnskab og sparet, hvor der med Rimelighed kunde spares, var det dog ikke muligt for de tre Bestyrere af Theatret at komme over dem uden betydelige Underskud. Det hjalp naturligvis ikke saa helt lidt, at der ved en Maskerade, som afholdtes paa Theatret anden Paaskedag 1853, indkom en Nettoindtægt af 438 Rdl. 46 Sk., der kom ogsaa omtrent 100 Rdl. Overskud ud af en Del Forestillinger, som i April—Maj 1853 gaves i Assens, Fredericia, Horsens og Vejle, og endelig var det en overmaade væsentlig Hjælp, at der ved en Række Forestillinger, som efter Opfordring*) fra Overpræsident Lassen, Amtmand Wolfhagen, Oberst Steinmann og flere andre ansete Mænd i Flensborg gaves dels i Haderslev, dels i Flensborg i Efteraaret 1853 — og med hvilke Publikum var saa overordentlig tilfreds, at endog de tysksindede Beboere droges til Theatret — indkom ikke mindre end 1100 Rdl. ren Indtægt; alligevel udviste Regnskabet efter Sæsonen 1852—53 et Underskud paa over 1000 Rdl., og dette steg i Løbet af den næste Sæson endog til omtrent 2500 Rdl. Dette beklagelige Resultat laa dels i, at Personalet var for stort, dels i at der gik uforholdsmæssig meget med til Anskaffelse af Partiturer, Afskrivning af Stemmer o. s. v. til de Operaer og Syngestykker, der gaves, og endelig i,

*) I Anledning af denne Opfordring meddeler Brun i sin Bog Fra min Ungdom og Manddom, at „der blev ikke aabnet os nogen som helst Udsigt til, at dette Foretagende vilde blive understøttet af det slesvigske Ministerium". Senere anfører han dog, at han under sit Ophold i Haderslev fik et Brev fra Overpræsidenten i Flensborg, „hvori han underrettede mig om, at Ministeriet — efter hans og flere indflydelsesrige Mænds Indstilling — havde bevilget mig et personligt Gratiale af 500 Rdl. som „en Erkjendelse af den Iver og Dygtighed, hvormed jeg i Slesvig havde søgt at støtte den danske Sag", og „han haabede nu, at jeg til næste Aar vilde fortsætte, hvad jeg saa godt havde begyndt". Han føjede til, at det Gratiale, jeg havde faaet, rimeligvis vilde føre til, at jeg i Fremtiden fik en fast aarlig Understøttelse — og denne fik jeg ogsaa de følgende Aar, jeg gav Forestillinger i Flensborg". Gratialets Størrelse var 1000 Rdl.

at man i Sommeren 1853, da Byen blev forsynet med Gas, ogsaa lagde Gas ind i Theatret med en Bekostning af 820 Rdl.

Det var saaledes ret bedrøvelige Erfaringer, Theaterbestyrelsen havde høstet i den Tid, den havde drevet Entreprisen, — Erfaringer, som vare vel egnede til at nedstemme dens Lyst til at fortsætte. Den lod sig dog ikke derfor skræmme, tværtimod, ved Kontrakt af 20de Januar 1854 overtog den for 10 Aar fra 1ste Juni 1854 at regne Lejen af Theatret, saaledes at forstaa, at den vel ikke betalte nogen direkte Lejeafgift til Interessenterne, men i Stedet for en saadan paatog sig ligesom hidtil at vedligeholde Bygningerne forsvarligt og saa endda i Løbet af de 10 Aar at nedbringe den hele paa Theatret hvilende Gæld 11805 Rdl. til 6320 Rdl. — nemlig 1) til det Benzon-Gersdorffske Fideikommis 6000 Rdl., 2) Bankhæftelsen 320 Rdl. — hvilket med andre Ord vil sige, at den hidtidige Ordning i det væsentlige opretholdtes, dog saaledes, at Lejerne ikke længere selv dreve Theatret som Skuespilentreprenører, men mod en fast Afgift for hver Forestilling igen udlejede det til Brun, der saaledes nu blev den, som engagerede Skuespillerne og i det hele drev Entreprisen for egen Regning. Forøvrigt indsendte de tre Lejere et Andragende til Ministeriet om en aarlig Understøttelse af Statskassen paa 500 Rdl.; Finansudvalgets Flertal fandt imidlertid ikke Anledning til at anbefale dette, hvorimod Kultusminister Hall, da Sagen kom til Forhandling, talte for, at Andragendet skulde bevilges som en Anerkendelse af Theatrets Virksomhed. Et Par andre Talere kunde ogsaa gaa med til at give Understøttelsen, men Tscherning erklærede, at et saadant Forlangende var et Foster, som burde kvæles i Fødselen. „Kan Odense og hele Fyen med Odense", sagde han, „ikke holde et Theater til sin Fornøjelse og Lyst, saa lad Odense andrage paa, at den Sum, som bliver givet til Theatret her i Byen, som jo skal være et Nationaltheater, deles ud til samtlige Byer i hele Landet, og lad saa hver By i hele Landet holde sit eget Theater". Naturligvis fulgte Bondevennerne deres Fører, og Andragendet forkastedes med 73 Stemmer imod 8.

Ad denne Vej fik Lejerne saaledes ingen Understøttelse; det viste sig da ogsaa, at de forstode at klare sig uden den, thi da Kontrakten — som ved en senere Tillægsbestemmelse forlængedes til at gælde indtil 1ste Juni 1865 — var udløben, vare ikke alene alle stipulerede Renter og Afdrag fuldt ud betalte og Gælden

saaledes — med Undtagelse af en enkelt ubetydelig Post, hvorom senere — nedbragt til det vedtagne Beløb, men der var endda et Overskud af omtrent 200 Rdl.

En ligefrem Følge af de saaledes forandrede Forhold blev det, at de Tilskud til Pensionsfondet (S. 137), der i de tre Sæsoner vare ydede af Selskabets vekslende Medlemmer, tilbagebetaltes disse med Renter o. s. v.; det hele Fond var da vokset op til 1618 Rdl. 5 Mk. 10 Sk. Dernæst medførte Entreprisens Overgang fra — man kan vel gerne sige at være en halvvejs offentlig til at blive en fuldstændig privat Institution, at Selskabet hyppigt skiftede Medlemmer, noget som ganske vist bragte en vis Friskhed ind i det hele, men som paa den anden Side ikke kunde være til Gavn for Ensemblet. Hvad Repertoiret angaar, vil man formentlig have faaet et tilstrækkelig tydeligt Billede deraf ved at se de vigtigste Roller anførte, hvori de foran nævnte Medlemmer af Personalet optraadte. I de følgende Aar blev dets hele Karakter i det væsentlige den samme som forhen; nogle enkelte ældre Operaer og Stykker, saasom „Preciosa“, „Califen af Bagdad“, „Maskeraden“, „Kong Salomon og Jørgen Hattemager“, „Dina“, „Eventyr paa Fodrejsen“ o. fl. toges frem paa ny, og selvfølgelig kom de nyeste Nyheder som „Kalifen paa Eventyr“, „Drøm og Daad“, „Den svage Side“, de forskellige Vaudeviller, Pepitaraseriet affødte, „En Oldgesell“ o. fl. til; der var saaledes rig Afveksling.

En fast Turnus kom ind i det hele, idet Selskabet hvert Aar begyndte her sidst i August eller først i September og saa gav omtrent en halv Snes Forestillinger; derefter tog det til de slesvigske Byer, hvor det stadig gjorde Lykke, og endelig vendte det tilbage hertil i December Maaned og gav den første Forestilling her den 26de. Fra den Tid af stammer den Sædvane, som endnu bestandig følges, nemlig at Odense Theaters Hovedsæson regnes at begynde med hvert Aars 2den Juledag.

Det nye Personales vigtigste Akkvisitioner vare Christian Schmidt og Kone, der havde været knyttede til Casino, siden de sidst spillede her. Deres Tilbagevenden hertil hilsedes med Glæde, saa meget mere som der navnlig for ham blev rig Lejlighed til at vise sit Talent frem i dets fulde Glans; hun førte en mere tilbagetrukken Tilværelse. Schmidt var saaledes en ypperlig Skriverhans og en overordentlig morsom Fredsdommer i „Den hvide Dame“; med stort Lune og megen Moderation gav han Gil

Vargas Rolle i „Halvdelen hver", som Jablot i „Babiole og Jablot" var han paa een Gang godmodig enfoldig og fuld af Liv og Lystighed, hans kække og kvikke Udførelse endelig af den lystige George Gossamers Rolle i „Munterheds Triumf" indbragte ham et jublende Bifald. Ved Sæsonens Udløb forlode Schmidt og Kone Selskabet; hun trak sig med det samme tilbage fra Scenen, medens han gik til Casino, hvor dog langvarig Sygdom snart forhindrede hans Optræden. I Foraaret 1865 var han dog saa vidt restitueret, at han haabede paa ny at kunne optræde om Efteraaret; da døde han pludselig den 22de Novbr. Omfanget af Chr. Schmidts Talent var ikke stort, men inden for dets Ramme var hans Lethed, Ynde og Elskværdighed saa temmelig enestaaende; hvor og naar han viste sig, bragte han saa megen naturlig Munterhed og Livsglæde med sig, at man gerne tilgav ham det lidt vulgære i Stemmens Klang. Hans Hovedfag var overgivne unge Mænd, men ogsaa i flere ældre Roller var han fortrinlig; saaledes var hans Tanne i „Hun skal debutere" en aldeles udmærket Præstation, der fik Folk til at le og græde paa een Gang. Det saa noget mærkeligt ud, at Casino ikke var lukket den Dag, da han, som endte med at være dets Direktør, døde.

Christian Schmidt og Kone.
Efter Fotografier.

Hans Laurids Frederik Stigaard, født i Aarhus den 21de August 1829, blev 16 Aar gammel sat paa et Handelskontor i Kjøbenhavn; her vaagnede Theaterlysten hos ham. Han lod sig engagere til Casino af Lange, debuterede der den 26de Decbr. 1848, men da han ikke blev videre brugt, drog han i 1850 til Trondhjem, spillede der i to Aar, vendte saa hjem igen og rejste i Provinserne, indtil Brun engagerede ham hertil i Sæsonen 1855—56. Til at begynde med var det saa langt fra, at han gjorde Lykke her, at man tværtimod bestandig havde Indvendinger at gøre imod hans

støjende Spil, altfor hurtige Udtale og haarde Organ; først henimod Sæsonens Slutning, da han havde spillet Grev Boudelot de Derval i „Den sidste Nat", omtalte man hans Fremtræden og Spil som paaskønnelsesværdige, og i den Oversigt, Stifstidendens Redaktør Jul. Chr. Gerson gav over Selskabets Præstationer, efterat Sæsonen var forbi, erklæredes det, at han havde været heldig som Elsker, men at man dog kunde ønske, at han raadede over „noget mere Romantik". I den næste Sæson gav han Kvækeren i „Qvækeren og Dandserinden" med Anstand, og Rollens Ro medførte, at hans Stemme ikke blev saa skrattende som ellers; derimod gjorde han i „Skræderen og Naboben" en Allarm, som var fuldkommen bedøvende, ligesom hans endnu stadig altfor hurtige Udtale medførte en beklagelig Mængde Fortalelser. Ved overordentlig Flid og stor Agtpaagivenhed paa sig selv overvandt han imidlertid efterhaanden disse Fejl saa vidt, at da han ved Udløbet af Sæsonen 1856—57 forlod Brun for at tage til Folketheatret hos Lange, maatte man indrømme ham, at han var en talentfuld Skuespiller, der kunde glæde sig ved at besidde mange heldige Betingelser for Elskerfaget. Paa Folketheatret debuterede han den 18de Septbr. 1857 som den romantiske Bondeknøs Landry i „En lille Hex" og kom derefter snart i første Række. Hans noble Personlighed og varme og beherskede Spil gjorde ham selvskreven til de ædle Elskerroller og de franske Lystspils Markis'er. I 1866 gik han til Casino, hvor han navnlig virkede i de store Folke- og Eventyrkomedier „Esmeralda" og „Alt for Fædrelandet", „Ole Lukøje" o. s. v.; 1878 tog han tilbage til Folketheatret igen, spillede derefter i Sæsonen 1885—86 paa Dagmartheatret, og vendte saa atter tilbage til Casino, hvor han forblev til sin Død den 29de Juli 1889. I een Retning var Stigaard fænomenal, i den at bevare sin Ungdommelighed; man ser ikke sjælden ældre Mænd med en lige saa rank Holdning og elastisk Gang som hans, men at en 60aarig Mand kan spille den 20aarige Aage i „Mester og Lærling" og vel at mærke spille saaledes, at han endnu kan virke betagende paa sit Publikum, det har Stigaard dog vistnok været saa temmelig ene om.

Frederik Christian Madsen, født i Kjøbenhavn den 6te Oktober 1834, blev som ganske ungt Menneske sat i Urmagerlære og drev det til at blive Svend; som saadan rejste han til Schweiz og gjorde tillige en Afstikker til Paris. Da han var

vendt tilbage igen for at arbejde videre, kom Theatergrillerne over ham og det efterhaanden saa stærkt, at han, der en Tid lang søgte at tilfredsstille dem ved at spille Komedie i Kannikestræde sammen med andre unge Mennesker, Professionister og Handelskommiser, omsider ganske opgav sit Haandværk for at gaa til Theatret. Han blev da fra Sæsonen 1856—57 engageret af Brun, men ingen lagde videre Mærke til ham, førend han henimod Sæsonens Slutning kom frem først som Hans Mortensen i „Aprilsnarrene“ og senere som Peter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“,

Frederik Madsen
som Hans Mortensen i „Aprilsnarrene“ og Peter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“.
Efter Fotografier

to Roller, han selv i et Brev til sin Søster kalder „mine Triumfer, ... ja jeg vover at kalde det Triumfer, thi der er ikke mange Skuespillere, som i deres første Sæson er bleven saaledes mod-

tagen og fremkaldt, som det Gudskelov er hændet mig, navnlig i de ovennævnte Partier", — to Roller endelig, der gave Stiftstidenden, som forøvrigt straks havde gjort den Bemærkning om ham, at hans Organ var mindre godt, Anledning til at udtale, at deres Fremstiller „engang vil hævde sig en betydelig Plads blandt sceniske Kunstnere". Af andre Roller, hvis Udførelse særlig rostes, maa nævnes Aage i „Mester og Lærling"; han var i den, hedder det, „fortrinlig, uden opskruet Lidenskab, naturlig og inderlig og overalt med det Naivitetens og Godmodighedens Præg, der i dette Tilfælde strømmer lige saa meget fra Forfatterens Karakterskildring, som det tilhører den spillendes Personlighed". Forøvrigt udførte Madsen saadanne Roller som Silvestro i „Drøm og Daad", Fabio i „Ricardo", Abel i „Et Uhyre" — „en ypperlig Rolle", kaldte han den, hvilket ikke var saa underligt, da den gav ham rig Lejlighed til at lade sit Lune spille, — Raphael i „Kalifen paa Eventyr", Julius Schmidt i „Et Rejseeventyr", Meyer i „De to Cometer", i hvilken han uforlignelig morsomt varierede Udbrudet „Mit Navn er Meyer", Felix i „Fader og Søn" o. s. v. Angaaende sin Benefice i Marts 1859, ved hvilken han gav Aage i „Mester og Lærling", skrev han: „min Benefice-Aften glemmer jeg aldrig; alt, hvad der hedder Noblesse, var mødt i Logerne, og ved mine Entree i første Akt hilsedes jeg med stærk Applaus, og da jeg efter Forestillingen fremkaldtes, blev jeg modtagen med en Blomsterregn, saa jeg neppe har Plads til den i mine tre Fag Vinduer", — Udtalelser. hvoraf man vil se, at han var sig bevidst at være, hvad ogsaa Kritiken aabent erklærede: „Publikums Yndling". I Sommeren 1858 spillede Bruns Selskab i Alhambra, og Madsen havde saaledes her Lejlighed til at vise sig for Hovedstadens Publikum; Resultatet blev, at man ikke rigtig gouterede ham. Dette hidrørte ret naturlig fra, at hans Repertoire i det væsentlige faldt sammen med Chr. Schmidts, og en Sammenligning mellem den fuldt udviklede Kunstner og den i flere Henseender noget uvorne Begynder kunde kun skade den sidste. Blandt Tilskuerne fandtes dog een Mand, hvis skarpe Blik snart opdagede Frodigheden af Madsens Talent og holdt sig forvisset om dets Perfektibilitet, — Folketheatrets Direktør Kammerraad Lange. Han besluttede sig da til at engagere den unge talentfulde Mand og berøvede saaledes fra Udgangen af Sæsonen 1858—59 Brun en af dennes mest lovende Kræfter.

Endnu en Del nye Medlemmer, som senere ville blive omtalte, knyttedes til Selskabet i dets sidste Sæsoner; paa dette Sted skal kun mindes Albrecht, Bentzon og Schmidt. Heinrich Albrecht gjorde sig særlig bemærket ved sin overmaade smukke og vel skolede Tenor; han havde et betydeligt Repertoire i Syngestykker og Operaer. Bentzon (S. 124) blev under den kendelige Tilbagegang, der var en Følge af, at Selskabets bedste Kræfter droges dels til Casino dels til det nyoprettede Folketheater, en af dets Støtter, ikke mindst fordi han altid var fuldkommen sikker i sin Memorering. Frederik Wilhelm Schmidt endelig, født 17de Decbr. 1835, død 28de Marts 1883, havde begyndt sin Theaterbane i 1856 paa Casino og havde derefter været engageret hos Müller, men var endnu meget lidt scenevant, da han kom hertil i Sæsonen 1857—58. Han spillede sig dog snart op, navnlig efterat han med tørt Lune havde givet Thevandsfilosofen Hammer i „For Alvor"; senere var han overmaade heldig som den til enhver Koncession beredte Bjernø i „Mester og Lærling", og endelig havde han i Tanne i „Hun skal debutere" og Abel i „Cousine Lotte" to Roller, som han saa omhyggelig havde indstuderet og saa konsekvent gennemførte, at de med Rette kunde kaldes for virkelig kunstneriske Præstationer. En i visse Henseender meget lønnende men paa den anden Side overmaade farlig Evne var Schmidt i Besiddelse af, nemlig et meget betydeligt Imitationstalent. Dette gjorde han paa en saare uheldig Maade Brug af i Slutningen af Sæsonen 1859—60, idet han de to første Aftener, da Wengels „En Tale" blev opført, som Agent Qvist i høj Grad naturtro kopierede en paa Grund af sin noget aparte Fremtræden, sin til det utrolige gaaende Distraktion og sin Lyst til at holde politiske Taler af hele Byen vel kendt Overlærer ved Kathedralskolen; det forsamlede Publikum, som øjeblikkelig genkendte Orginalen, kunde vel ikke andet end erkende, hvor fortrinlig Kopien var gennemført, men maatte dog naturligvis samtidig højlig misbillige den hele Fremstilling. Selvfølgelig henledte Theateranmelderne Schmidts Opmærksomhed paa det upassende i hans Handlemaade, og da han tillige fra Brun fik baade mundtlig og skriftlig Tilhold om, at han „baade i Maske og Spil søger at undgaa alt, hvad der blot i mindste Maade kunde vække Forargelse", saa rettede han sig ogsaa ved Stykkets tredje Opførelse straks derefter. Det kom derfor vistnok lige saa vel ham som flere tilstedeværende ret

overraskende, at der alligevel blev Uroligheder i Huset; aldrig saa snart viste han sig nemlig, forinden han fra en Del af Tilskuerne modtoges med en kraftig Bifaldsstorm, der øjeblikkelig fra anden Side besvaredes med en vedholdende Piben, hvorfor Spillet maatte standses og ikke kunde optages igen, forinden der paa det fra Scenen til Tilskuerne rettede Spørgsmaal, om der skulde fortsættes, var af Adjunkt Faber, der var en af Piberne, blevet svaret: „Ja, naar De vil spille ordentlig". At den hele Tummel gav Anledning til en vidtløftig Avisfejde, er en Selvfølge. W. Schmidt var gift med Josephine Dorothea Pless (1ste Novbr. 1834 — 9de Oktober 1893), som i 1856 debuterede her og gjorde sig bemærket ved sin smukke Sangstemme og klangfulde Organ; hun var en nydelig og meget anvendt Soubrette.

Som man vil erindre, begyndte den spanske Danserinde Pepita de Oliva den 13de September 1858 de Forestillinger paa Casino, ved hvilke hun i den Grad forrykkede Hovederne paa de let fængelige Kjøbenhavnere, at de som besatte stormede til for at faa Billetter. Pepita kom hverken den Gang eller senere hertil, men derfor gik den hele Bevægelse, Pepitamanien affødte, os dog ikke helt forbi, vi maatte selvfølgelig ogsaa have de Vaudeviller at se, som i Anledning af den fejrede Danserindes Nærværelse kom frem i Kjøbenhavn, og kunde vi ikke faa Pepita selv, ja saa maattte vi nøjes med Surrogater. Forinden vi imidlertid nærmere omtale, hvad dermed menes, vil det være nødvendigt at erindre om, at Odense Theater i Februar 1859 fik en Konkurrent i det af Kjøbmand Ludvig Limkilde i 1857—58 oprettede Forlystelsesetablissement Pantheon; den 24de Februar 1859 indviedes nemlig Pantheons Theater ved en Maskerade og derefter rykkede Müllers Selskab, eller rettere J. Müller og Søns, derind og begyndte sine Forestillinger den 27de s. M. Derved opstod en Konkurrence imellem de to Selskaber, som endog gik saa vidt, at de begge paa samme Aften opførte „Den svage Side", og som naturligvis foranledigede, at de, da Byen ikke paa nogen Maade kunde afgive tilstrækkeligt Publikum til, at begge kunde spille med Fordel, maatte finde paa bestandig kraftigere Midler til at trække Folk til Huse. Et ganske ypperligt saadant Trækplaster skaffede Müller sig i de 7 skotske Klokkespillere, hvis Præstationer paa een Gang vare aldeles udmærkede og hidtil fuldstændig ukendte her, og som derfor ogsaa formaaede at samle en

7—800 Mennesker. Paa sin Side havde Brun de to unge og smukke Danserinder Bianca Bils og Catharina St. Louin, der skilte sig nydeligt ved første Afdeling af Bournonvilles „La Ventana“ og forøvrigt dansede „Jaleo“ o. a. m.; dette besvarede Müller med først at rykke frem med „Lumpacivagabundus“ med den rigtige, ægte Syl Chr. Ludvig Hansen, og derefter at præsentere Dværgen Admiral Tom Pouce; men saa kom Brun frem med Erik Bøghs „O Pepita“, hvori Sennora Louin dansede den berømte „El Ole“, hvilket atter gav Müller Anledning til at møde op med de engelske Danserinder Søstrene Christine og Agnes Healey, to 17—18 aarige nydelige unge Piger, til hvem Bournonville havde komponeret „Polketta“, „Fiskerpigerne“ og en Polonæse, som de naturligvis udførte med Bravur. Selvfølgelig faldt det haardt for Brun at konkurrere hermed, men han fandt dog paa et Middel, det nemlig at engagere endnu en Danserinde, Mad. Clara Hartkopff, til at træde op i Forening med de to andre. Fem Danserinder fandtes saaledes her i Byen paa een Gang; man ser, der var noget at gaa efter. Resultatet af Kampen blev, at Müller maatte trække sig tilbage og overlade Valpladsen til Brun, som højtideligholdt Sejren ved at optage „En Caprice“ af Erik Bøgh, hvori Bianca Bils gav Pepitas Rolle, og „De to Cometer“ af H. P. Holst, hvori hun dansede „La Madrilena“.

Brun gik saaledes sejrende ud af den eneste Konkurrence, han havde at bestaa her under sit mangeaarige Ophold. Vel stod hans Selskab til at ende med ikke saa højt, som da han begyndte, men det erkendtes dog af alle, at det ikke blev naaet af noget andet uden for Hovedstaden. Sæsonen 1859—60 var den sidste, Brun tilbragte her; efter dens Slutning overtog han for 3 Aar Ledelsen af Casino, var saa i flere Aar Sceneinstruktør ved Folketheatret, fra 1869—72 artistisk Direktør for Christiania Theater, derefter atter ved Folketheatret først som Intendant og senere, til 1876, som Direktør. I 1880 fik han Bevilling til at anlægge Dagmartheatret, der aabnedes i Februar 1883; fra Udgangen af Sæsonen 1883—84 trak han sig tilbage fra Theaterlivet. Brun udfoldede ved Siden af alt dette en ikke ringe Virksomhed som dramatisk Forfatter; han har saaledes skrevet „Gjøngehøvdingen“, „Svantevits Datter“, „Caroline Mathilde“, „Marie Antoinette“ og „Ridderen af Randers Bro“. Han døde den 13de Maj 1891. Om Bruns Virksomhed som Direktør her i Odense kan der neppe siges noget

sandere, end hvad Gerson efter hans Afrejse udtalte i Stiftstidenden: „I 9 Aar har Herr Brun staaet i Spidsen for de vexlende Selskaber, der have opført Skuespil her i Byen, og kan det end ikke siges, at disse stadig ere holdte paa samme Høide, hvad der er en Følge af de i det nævnte Tidsrum opstaaede kjøbenhavnske Secondtheatre, hvortil flere af de bedste Kræfter selvfølgelig søgte hen, saa maa det dog indrømmes, at der ved dem er fyldestgjort, hvad der under de stedfindende Forhold kunde forlanges. Hensynet til de pecuniære Interesser har ikke hos ham været saa overvejende, at det har fortrængt de kunstneriske Hensyn, og ligesom han til sin Bestyrelse her medbragte ikke ringe Kjendskab til den dansk-dramatiske Literatur, hvortil han selv har givet sit Bidrag, saaledes medbragte han ogsaa et aabent Blik for Scenens Fordringer, betydelig Smag for at arrangere, og Lyst og Energie til at hæve Theatret op over det Standpunct, hvorpaa Provindstheatrene hertillands have staaet. Der er derfor kun een Mening om, at Odense Theater i ham har havt en Bestyrer, det vanskelig vil faae erstattet."

Blandt Bruns Personale fandtes en ung Mand, som saa sig i Stand til at skaffe de fornødne Midler til Veje til at kunne afkøbe Brun de ham tilhørende Theatereffekter: Garderobe, Dekorationer, Bøger, Musikalier o. s. v., og som de tre Lejere af Theatret (S. 144) fandt egnet til at gaa ind i Bruns Entreprise, og med hvem de derfor afsluttede Kontrakt i saa Henseende; denne Mand var William Otto Petersen, født 10de Januar 1832. William Petersen havde i 1849 begyndt sin Theaterbane paa Vesterbros Theater og havde derefter rejst i Provinserne og i Norge indtil 1857, da han blev engageret af Brun, hos hvem han, der havde et godt Organ og en smuk Sangstemme, efterhaanden fik et ikke ubetydeligt Repertoire; særlig slog han igennem som Jørgen i „Søstrene paa Kinnekullen", Raphael i „Marmorkvinderne" og Smedesvenden i „En Oldgesell". Nu overtog han da som sagt Direktionen af Theatret og dermed tillige Bruns Forpligtelse til at spille i Forsæsonen i Slesvig imod derfor at erholde den Understøttelse af 1000 Rdl. aarlig, der hidtil var ydet Brun af det slesvigske Ministerium; denne Understøttelse vedblev han at oppebære, indtil vi mistede Slesvig. Ogsaa efter at være bleven Direktør, optraadte Petersen og udførte en stor Mængde Roller,

blandt hvilke kan nævnes Jokum i „En Søndag paa Amager“, Bagersvenden i „Store Bededagsaften“, Henrik Grønberg i „For Alvor“ og navnlig Birger Jarl i „Bryllupet paa Ulfsbjerg“, hvilken Rolle han spillede med usædvanlig Kraft og Værdighed, ligesom han som Curtis i „Cora“ lod det paa een Gang indolente og dog energiske hos den amerikanske Plantageejer komme godt frem; endvidere rostes hans Pluto i „Orpheus i Underverdenen“, Powitz i „Hr. Lauge med den tunge Haand“ og Lægen Tholosan i „Vore Venner“ som særdeles dygtige Præstationer.

Den nye Direktør var i 1854 bleven gift med Caroline Mathilde Wimmer, født 25de Januar 1837, om hvem det allerede S. 129 er meddelt, at hun debuterede her i 1851 som Trine Rar; efterat hun derefter havde spillet en kort Tid paa Casino og senere med sin Mand rejst i Provinserne og Norge, kom Ægteparret til Bruns Selskab i 1857, og hun gjorde sig der fordelagtig bemærket i flere Roller, men navnlig som Marguerite i „En fattig ung Mands Eventyr“ og Marco i „Marmorkvinderne“. Som Direktørens Hustru fik hun nu, som rimeligt var, en betydelig mere fremskudt Plads, paa hvilken hun efterhaanden spillede sig op til at blive en endog i en ualmindelig Grad yndet Skuespillerinde, hvilket ikke var saa forunderligt, eftersom hun baade var smuk, havde et Par kloge og meget talende Øjne, en ypperlig Forstand, en sympathetisk Fremtræden — kort sagt i sin Person forenede saa godt som alle Betingelser for at gøre Lykke. Som hendes bedste Roller maa nævnes Rhitra i „Svantevits Datter“, til hvilken hun i Henseende til det Ydre var som skabt, og hvis vekslende Stemninger hun gengav med saa meget Liv og Kraft, at det var en virkelig kunstnerisk Præstation, hun ydede, og endvidere Cora i Stykket af samme Navn, en Rolle, hvori hun helt igennem men navnlig i Mødet paa Skibet med Bussières opnaaede den fuldkomneste Virkning, saa meget mere som alt blev givet ved ganske smaa Midler uden nogen som helst Overdrivelse eller Jagen efter Effekt. Det var overhovedet Fru Petersens lykkelige Gave at kunne lade sin smukke Personlighed smelte sammen med den, hun forestillede; derfor opnaaede hun saa betydelige Resultater i de mest forskelligartede Roller, af hvilke her endnu kun skal nævnes Esmeralda, Fanchon i „En lille Hex“, Regisse i „Svend Dyrings Hus“, Agnete i „Elverhøi“,

Abigael i „Han drikker“, Caroline i „De Uadskillelige“, Othilde i „For Alvor“ og Thora i „Et enfoldigt Pigebarn“.

Fra Bruns Selskab gik Sahlertz, Winsløw og P. Petersen over i det nye Personale. Rudolph Sahlertz, en Søn af det kgl. Theaters fejrede Sanger, var bleven ansat hos Brun i Sæsonen 1859—60 og havde gjort sig fordelagtig bemærket ved sin smukke Sangstemme; han forblev kun hos Petersen i dennes første Sæson. — Lars Winsløw debuterede i 1845 paa det kgl. Theater som Cold i „Tordenskjold“ og havde straks slaaet Publikum ved den overordentlige Lighed, han havde med sin geniale Fader, hvem han endog overgik i den Henseende, at hans Organ var kraftigere. Vel anerkendte man, at han formaaede at lægge baade Varme og Følelse ind i Rollernes effektfuldeste Steder, men udenfor disse sloge hans Evner ikke til til at holde et Helhedsindtryk vedlige, tværtimod, han sank hen i en ejendommelig Tværheds- og Træghedstilstand, i hvilken han skød sine Repliker fra sig paa en aparte gnaven Maade. Han afgik fra det kgl. Theater ved Udgangen af Sæsonen 1855—56 og kom derefter til Brun, hos hvem han forblev i de næste to Sæsoner. Den Overvægt, han her havde over de fleste af sine Kolleger i Retning af Dannelse og god Skole, kom ham naturligvis for saa vidt til gode, som Publikum ikke kunde undlade baade at bemærke og anerkende den, ligesom det villigt indrømmede, at han var flittig og forstod at gribe den Karakter, han fremstillede, an paa rette Maade; men det lykkedes ham dog aldrig at rive det med sig, dertil var han for slentrende i sine Bevægelser, for tør og treven og i komiske Roller saa mærkværdig ved Siden af sin Rolle, at det var, som stod han helt uden for den og søgte at gøre den komisk ved at gøre den latterlig. Hos Petersen var han i Sæsonen 1862—63 og opnaaede da som Danglars i „Greven af Monte-Christo“ maaske den største Virkning, han overhovedet har opnaaet, i hvert Fald udtalte Kritiken om ham, at han i denne Rolle var paa sin rette Plads og neppe nogensinde havde givet et mindre grelt farvet men netop derfor desto sandere Billede af en Skurk. — P. Petersen endelig, der var kommen til Bruns Selskab i Sæsonen 1857—58, forblev der, saa længe Brun var Direktør og virkede derefter hos W. Petersen i dennes første Sæson. Var det ikke gaaet op for Publikum før, saa maatte det absolut nu erkende, at P. Petersen var en af de dygtigste Kræfter, Provinsscenen raadede over, en

Mand, der virkelig stræbte efter et Maal. Naar der bydes en Skuespiller et saa stort Galleri af mer eller mindre komiske eller dog i den ene eller anden Retning aparte Figurer at fremstille, som dem P. Petersen kom til at bære frem, saa vidner det højt om Fremstillerens kunstneriske Stræben, at han omhyggelig af holder sig fra at markere det stærkt farvede endnu stærkere, med andre Ord at han giver Afkald paa at indhøste et Bifald, som er saa saare let at aflokke det store Publikum, for at nøjes med og sætte sin Stolthed i den mindre i Øjne og Øre faldende men rigtignok til Gengæld saa meget vægtfyldigere Hyldest, den kunstforstandige Del af Tilskuerne yder hans Talent; det gjorde P. Petersen. Han var en talentfuld og ivrig fremadstræbende Kunstner, en Pryd for den Scene, han betraadte. Det vilde være en let Sag at opregne en stor Mængde Roller, i hvilke hans Spil skildres som fortræffeligt; vi skulle dog nøjes med Grønholt i „Mester og Lærling“, Kammerherre Falkenskjold i „De to Cometer“, denne inkarnerede Aristokrat, der nødig vil lade sig begejstre af en Danserinde, Richelieu i „Et Ægteskab under Richelieu“, i hvilken Rolle hans Mesterskab i Maskering tillige lagde sig for Dagen paa en udmærket Maade, Kansler Friis i „Christian den 4des Dom“, som han udførte den 25de April 1860 i Anledning af sit 25 Aars Jubilæum som Skuespiller, endvidere Bjerkebek i „O Pepita!“, Kammerherre Ritter i „Talismanen“ og navnlig de følgende tre, i hvilke han naaede Toppunktet af sin Kunst: Narcis Rameau i Stykket af samme Navn, Byfoged Gram i „En nagende Orm“ og Perichon i „Hr. Perichons Rejse“. Den Glæde, han som Byfoged Gram udviste, da han erfarede, at han nu endelig var bleven udnævnt til Kancelliraad, og derved hans nagende Orm var bleven bortryddet, var saa kostelig, at Publikum sad i en ustandselig Latter, og hans Perichon var saa fortrinlig anlagt og saa ypperlig gennemført, at neppe nogen senere Fremstiller, end ikke paa det kgl. Theater, har naaet op i Højde med ham end sige overgaaet ham. Ved Udløbet af Sæsonen 1860—61 forlod P. Petersen Selskabet for selv at blive Direktør; som saadan gæstede han Odense flere Gange senere, saaledes i Somrene 1866 og 1868, da han gav nogle faa Forestillinger i Pantheon, blandt disse den sidste Gang „Gjenboerne“, hvori han selv var en fortrinlig Løjtnant v. Buddinge.

Af ældre Kræfter, som i tidligere Tider havde virket her,

var Fru Bloch med i første Sæson; hun var nu gaaet over i det ældre Rollefag og var, hvad man kunde kalde, en rigtig hyggelig dansk Moder. Endvidere var Direktørens Broder Julius Petersen ved Selskabet i flere Sæsoner. Som man vil erindre (S. 146), gjorde han i Bruns Tid Lykke som Sanger; nu kom han over i Skuespillet og havde flere heldige Roller, saaledes Ib i „Gjøngehøvdingen“, Amtmanden i „De Nygifte“, Salomon i „Tordenskjold i Dynekilen“, Kræmmersvenden i „Han gaar paa Kommers“, Orpheus i „Orpheus i Underverdenen“, Mikkel i „De Danske i Paris“ o. s. v. Han fik gentagne Gange Ros for sit tænksomme Spil og „især den Rutine, hvormed han forstaar at sætte sig ind i Roller af den mest forskellige Beskaffenhed.“

P. L. Koop.
Efter Fotografi fra 1864.

Ved Siden af de saaledes nævnte vare ellers de, der senere fik nogen Betydning for Scenen, paa en enkelt Undtagelse nær ganske nye Folk paa vort Theater. Højt op over dem ragede Peter Larsen Koop (4de Decbr. 1823 — 19de November 1877), en Mand med et stadseligt Ydre, et bedaarende Smil og et klangfuldt Organ, der almindelig sagdes at have stor Lighed med Prof. Nielsens. Koop havde i Sommeren 1857 været med her ved en halv Snes Forestillinger, som J. Müller & Søn da gave her paa Theatret, og havde da vundet Anerkendelse for sin heldige Udførelse af unge flotte Fyre og sin frie Optræden paa Scenen. Nu kom han under Selskabets fire første Sæsoner til at udføre en stor Mængde Karakterroller, i hvilke han bestandig gjorde god Fyldest, og som foranledigede Kritiken til

gentagne Gange at erklære ham for en af Selskabets bedste Støtter. Blandt disse Roller skulle her nævnes Lord Flittermore i „Gertrude“, Abbé de Beaufleure i „En ung Piges Roman“, Hr. Lauge i „Hr. Lauge med den tunge Haand,“ en Rolle, han gav med stor Kraft og Værdighed, Bolingbroke i „Et Glas Vand,“ Toby i „Cora“, Skriverhans, Ole i „Abekatten“ o. s. v. Hans Glansrolle var dog Ferdinand Jansen i „Plader“; det anerkendtes almindeligt, at han udførte den bedre end Mantzius. Koop havde som menig Soldat deltaget i den første slesvigske Krig og var derfor bleven dekoreret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Poul August Rasmussen, født den 22de Oktober 1838, havde assisteret ved en Del Dilettantforestillinger i Kjøbenhavn, forinden han den 10de August 1860 optraadte første Gang her i Byen som Lindahl i „Abekatten“ paa Pantheons Theater, hvor Müllers Selskab den Gang spillede. Fra Pantheon gik han over til Petersens Selskab og kom frem i adskillige Roller, men uden at Kritiken fandt Anledning til at bemærke andet om ham, end at han havde „et ret godt Organ, en behagelig Sangstemme og fremfor alt Forstand paa at sige en Replik“. Først hen imod Sæsonens Slutning slog han igennem som Ingo i „Hr. Lauge med den tunge Haand“, en Præstation, om hvilken det erklæredes, at han kunde takke den for, „at selv de faa, der tidligere ikke tilstrækkelig have indset, hvad han evnede, nu ville være komne til Erkendelse deraf“. I de følgende Sæsoner fik han et betydeligt Repertoire og arbejdede sig efterhaanden op i Publikums Yndest. Saaledes gav han Bessières i „Cora“ med Kraft og Varme saavel i de erotiske som i de politisk-sociale Udtalelser“; i Omtalen af ham som Lambert i „Et Giftermaal ved Trommen“ hed det: „vi have aldrig overset Grænsen for hans Evner, men vi have ogsaa altid fremhævet, at han mere end de fleste unge Mennesker, som forsøge sig paa Scenen i Elskerfaget, giver Udsigt til at blive en god Skuespiller, der kan ses med Fornøjelse“, og „han har Eet forud for ikke Faa, en større Dannelse, der jo netop hos Elskeren allermindst kan undværes“; om selve Rollens Udførelse sagdes der, at „der var over det hele udbredt en smuk og ædel Varme, som gjorde et godt Indtryk“. Som Georges Bernard i „En Brud ved Erobring“ spillede han paa sine Steder med „mere end sædvanlig Kraft og Ild“. Af andre Roller, han udførte, kan nævnes Eibæk i „Eventyr paa Fodrejsen,“ Poul Flemming i „Elverhøj“, Tjeneren

François i „Herskab og Tjenerskab“, Halling i „En Spurv i Tranedans“, Stig Hvide i „Svend Dyrings Hus“, Nicolai Reiersen i „Sparekassen“, Landry i „En lille Hex“, Hermansen i „En Søndag paa Amager“ o. s. v. „Det er nærmest de muntre og lette Roller, der ligge for ham, men ogsaa der, hvor Partiet ligger mindre godt for ham, har man haft Anledning til at glæde sig over den Smag og Følelse, han har lagt for Dagen, og han kan aldrig beskyldes for at have behandlet en Rolle skødesløst og ladet det mangle paa Flid ved dens Indstudering.“

Niels Henrik Herskind (3die Oktober 1837 — 21de Januar 1895) gjorde sig fordelagtig bemærket ved sin særdeles sympathetiske Sangstemme. Forøvrigt var han i Besiddelse af en Del Evner som Komiker; saaledes var hans Peter Ravn en navnlig i de tre første Akter overmaade tilfredsstillende Præstation.

I Selskabets anden Sæson fik det en meget værdifuld Forøgelse i Ægteparret Schmidt*). Ferdinand Schmidt, en Broder til Christian Schmidt (Sønner af Malermester Ludvig Schmidt), debuterede den 10de Juli 1853 ved Julius Olsens Selskab i Aarhus som Rasmus i „En Søndag paa Amager“; da han kom hertil i 1861, var han saaledes allerede en rutineret Skuespiller, hvilket da ogsaa straks kendtes paa hans Spil, der navnlig behagede ved den Elskværdighed, hvormed han gav sine af det frodigste Lune baarne komiske Figurer. En af de første Roller, han spillede her, var Silke- og Klædekræmmer Dinesen i „Jomfrnen“, hvilken han gav overordentlig morsomt; det samme gjaldt The- og Porcellænshandler Mørk i „Den Tredie“. Saa kom Hans Styx i „Orpheus“, Bjørn Olufsen i „Elverhøj“, Skolelærer Sørensen i „Intrigerne“, Bjørnejægeren Bill i „Cora“, Klokkeren i „En Landsbyhistorie“, allesammen Roller, som indbragte ham et betydeligt Bifald og tillige det Omdømme, at han var en begavet Kunstner, der for-

*) Ferdinand Vilhelm Scmidt ∾ Ida Sophie Nordaas
25de Marts 1833 — 25de Novbr. 1893 | 11te April 1834

1.	Betzy Elisabeth Bianca 13de Oktober 1855	∾ 1.	Carl Emil Petersen 3die Maj 1848
		2.	Jens Koefoed 17de Januar 1852
2.	Antonia Sophie Gunilde Borum 10de Januar 1857		
3.	Georg Vilhelm 22de Marts 1870		

maaede at trænge ind i Rollernes Karakter og paa een Gang give dem med fornøden Moderation og dog saaledes, at den komiske Virkning kom fuldt til sin Ret. At Tokkerup i „En Spurv i Tranedands“, Rosmarin i „Et Giftermaal ved Trommen“, Iversen i „Abekatten“ og Vinter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“ maatte ligge fortrinlig for hans Talent, var jo ikke andet, end hvad man herefter kunde vente. — Ferdinand Schmidts Hustru Fru Ida Schmidt debuterede paa Moss Theater ved Cortes Selskab den 1ste September 1854 som Hortence i „Enten elskes eller døe“. Hendes smukke Ydre og den Ynde, der var udbredt over hendes hele Person, skaffede hende snart Venner, der med Interesse fulgte hendes Udvikling. En af de første Roller, hun optraadte i her, var Fru Venus i „Orpheus“, en Rolle, hvori hun paa en saare heldig Maade forenede Frejdighed og Fordringsløshed, og derfor „maatte indtage enhver“; forøvrigt omfattede hendes Repertoire saadanne Roller som Mathea i „Et enfoldigt Pigebarn“, Emmy i „Den Tredie“, Elisabeth Munk i „Elverhøi“, Louise d'Obernay i „Et Giftermaal ved Trommen“, Margrethe i „Abekatten“ og lignende. Schmidt og Hustru forbleve ved Selskabet i Sæsonerne 1861—62 og 1862—63. Samtidig med dem kom Hyltoft (S. 74) til Selskabet; han blev i Aarenes Løb en meget anvendt Skuespiller, der navnlig vandt Bifald i ældre Roller.

Naar Selskabets Damepersonale, som til at begynde med stod betydeligt tilbage for Herrerne, saaledes fik en heldig Forøgelse i Fru Schmidt, saa blev dets Mangel paa en dygtig Soubrette ikke mindre heldig afhjulpet ved Engagementet af Frk. Larsen. Dido Larsen, født 14de Maj 1837, var en begavet Skuespillerinde med et fordelagtigt Ydre, en smuk Sangstemme, et udmærket Organ, kort sagt en Mændge Betingelser for at gøre Lykke; hun var Theatermenneske med Liv og Sjæl. Hun, der som ganske ung Pige var optraadt paa Folketheatret under Lange, fik efterhaanden et betydeligt Repertoire her, i hvilket hun — særlig naar hun kunde tage lidt massivt paa Rollerne — vandt stærkt Bifald. Hun var saaledes ypperlig paa sin Plads som Kokkepigen Julie i „Herskab og Tjenerskab“, Mine Tokkerup i „En Spurv i Tranedands“, Marketendersken i „Et Giftermaal ved Trommen“, Konen for Sot og Syge i „Ole Lukøje“ og Sypigen Marie Hansen i „Plader“. Navnlig i den sidste Rolle var hun fortrinlig; „hendes hele Personligeh, Bedvægelser, Mimik, Alt var

gaaet fuldstændig op i Rollen, og hvert af hendes Ord var præget af dristigt Lune". Dido Larsen blev senere gift med Direktør Julius Petersen (S. 100), hvem hun var en udmærket Støtte; hun døde den 9de Januar 1881 paa Theatret i Randers under Opførelsen af „Kaptajn Grants Børn", hvori hun spillede den unge Sømandskone Ketty. Hun havde forladt Scenen i 4de Akt munter og livsglad; neppe 10 Minuter efter udaandede hun i Garderoben, ramt af et Hjerteslag.

I Sommeren 1862 spillede Selskabet paa Alhambra; da det kom tilbage hertil derfra, var det bleven forøget med tre yngre Mænd, som ikke vare optraadte her før, Pengel, Sommer og Schjørping. Af disse gjorde Eduard Frederik Pengel (17de Juni 1836 — 5te Marts 1890) sig bemærket som heldig Fremstiller af yngre komiske Roller, saaledes Peter i „Et Eventyr i Rosenborg Have" og navnlig Støvlepudseren Frederik i „Plader", en Rolle, hvori han var overordentlig morsom. Fritz Stefanus Emil (Bering) Sommer (født den 25de Oktober 1836), der ligeledes havde gode Anlæg for komiske Roller, var tillige en vel set Vaudevilleelsker, et Rollefag, hvortil han medbragte ypperlige Betingelser i sit usædvanlig smukke Ydre, sin kønne Sangstemme og hele sympathetiske Fremtræden. Baade Pengel og Sommer forlode Selskabet igen efter den ene Sæsons Forløb. Schjørping kom aldrig ud over at være en præsentabel Karakterskuespiller.

Den 15de November 1863 døde Frederik VII; saa kom Krigen og dermed de yngre Skuespilleres Indkaldelse til Fanerne, hvilket gjorde det umuligt for William Petersen at spille her i Sæsonen 1863—64. I hans Sted kom da Orlamundt, der fra 2den Juledag gav en kort Række Forestillinger med et Personale, imellem hvis Medlemmer der af tidligere kendte Kræfter fandtes Koop, som blandt andet var en fortrinlig Onkel i „Rosa og Rosita", og Eleonore Wimmer, der var ypperlig som Frk. Trumfmeier i „Aprilsnarrene". Hidtil ukendte her var Frederik Parmo Petersen (født 10de Oktober 1828), der især vandt Bifald som Grignon i „Kvindens Vaaben", idet han havde Lune nok til at gøre Rollen morsom og samtidig Maadehold nok til at undgaa Karikatur, og Frk. Victoria Nathalia Agnes Olivia Thorberg, født den 6te Oktober 1842, der blandt andet var en meget heldig Trine Rar. —

Men maatte Odense Theater saaledes paa Grund af Krigen nøjes med en kort Foraarssæson i 1864, saa medførte Troppesamlingerne, at dets Konkurrent Pantheon fik en Theatersæson som aldrig hverken før eller senere. Som man vil erindre, var Pantheons Theater i Februar 1859 bleven indviet af et Selskab, der ledede af J. Müller og Søn eller rettere af Theodor Müller (S. 73), der efter at Faderen med Aarene var bleven svagelig, i Virkeligheden var den, der var den styrende. Dette Selskab, som havde maattet trække sig tilbage i Kampen imod Brun om Foraaret (S. 156), vendte tilbage igen i Efteraarsmaanederne og trak nu en Del Hus, der navnlig glædede sig over Fru Haurowitz, som var en overmaade vindende Henriette i „Adolph og Henriette", og en kvik og nydelig Rataplan. Næste Foraar kom Selskabet igen og spillede til hen paa Efteraaret; denne Gang havde man formaaet den ved Christiania Theater ansatte Jacob Lund til paa en Gennemrejse at medvirke ved nogle faa Forestillinger. Jacob Lund, født 28de Marts 1821, havde allerede i Januar—Februar 1856 givet Gæsteroller her hos Brun og havde da særlig vundet Bifald som Theodor Granner i „Den Usynlige paa Sprogøe"; nu gav han samme Rolle igen og tog paa ny Publikum med Storm, naar han dansede Jaleo i Danserindekostume, uagtet han, som er en meget høj Mand, vel nok saa noget lovlig velvoksen ud som Dame. Men Sagen var den, at Lund var i Besiddelse af et ganske usædvanlig smukt Ydre, og i den Henseende er han et Fænomen, at han har bevaret sin ungdommelige Skønhed i en forbavsende lang Tid. Saa gammel han er, har han endnu spillet med lige til den seneste Tid. Med Selskabet var samtidig Frederik Schmidt, en Broder til Christian og Ferdinand Schmidt. Frederik Schmidt*), der havde haft sin Debut paa Casino i 1849 som Lars i „Gjenboerne", optraadte første Gang her som Eduard Frank i „Ægtemandens Repræsentant"; for Udførelsen heraf fik han det Omdømme, at han var „en mere end almindelig god Acquisition" for Selskabet.

Efter et Par Afbrydelser, i hvilke Direktørerne Pødenphant,

---

*) Carl Frederik Schmidt ∾ Anette Povline Johanne, f. Schmidt
8de August 1830 — 17de Januar 1885 | født 8de November 1829

Tycho Schmidt
født 20de Marts 1857

Knudsen, Friis*) og Dahlbom spillede paa Pantheons Scene, kom Müllers Selskab igen dertil. Gamle Direktør Müller var da død her i Byen den 9de Marts 1863, hvorefter Theodor Müller havde overtaget Ledelsen. Selskabet begyndte i Februar 1864 og holdt, paa en ganske kort Tid om Sommeren nær, ud til November Maaneds Slutning, bestandig under godt Besøg, ofte med fuldt Hus. Her opførtes da for de mange Soldater baade smaa og store Stykker (blandt de sidste Jeppe paa Bjerget, Ørkenens Søn, Meer end Perler og Guld, Capriciosa, Don Cæsar de Bazan o. s. v.), og der imellem forevistes ligesom i 1848 Krigstableauer; endvidere forlystede først Fru Halvorsen og senere Miss Staunder Publikum med deres Danse, en Tid lang forbavsede ogsaa Magnetisør Hansen de forsamlede ved sine Kunstner, og endelig var Publikum for saa vidt medvirkende ved selve Forestillingerne, som det af fuld Hals stemte i med, naar der fra Scenen blev afsunget Krigssange, kort sagt, Direktøren sørgede for saa rigelig Afveksling som mulig og høstede da ogsaa et godt Udbytte af sine Anstrængelser. —

Fra Sæsonen 1864—65 at regne begyndte William Petersen sin Virksomhed paa Odense Theater igen og holdt det, med en Afbrydelse af en Maanedstid i November—December, gaaende fra Oktober 1864 til April 1865. Det blev dog baade for Repertoirets og Spillets og, som rimeligt er, dermed ogsaa for Indtægtens Vedkommende kun en mager Sæson; vel optoges „Gjøngehøvdingen“ og trak en Del Hus, men det var først en halv Snes Dage, førend Sæsonen sluttedes; ellers kom intet nyt af Betydenhed frem. For at bøde paa denne Magerhed opvartede Direktøren da først i Sæsonen med Danserinden Frk. Louise Hesse, fik derefter den fra Tivolis Koncertsal bekendte lille Trommevirtuos Otto Allin forskrevet herover og engagerede endelig fra Nytaar til Udgangen af Marts Maaned Balletdanserinden Frk. Hilda Nielson fra det kgl. Theater til at optræde i forskellige Karakter- og Folkedanse som La coquette, Polka guerrière, La Tarantella, El Ole o. s. v., i hvilke hun viste sig ikke mindre end 51 Gange,

---

*) Først hos Knudsen og senere hos Friis virkede den som Operasanger senere bekendte Harald Edvard Christophersen, født 11te Februar 1838. Man anerkendte hans gode Sangstemme, men fandt, at han som Regel var for støjende; i det hele trængte han til kyndig Vejledning. Bedst var han som Julius Schmidt i „Et Rejseeventyr“.

og som hun udførte paa en beskeden og fordringsløs Maade, der ikke kunde andet end behage. Alene i den Omstændighed, at det var nødvendigt i saa lang Tid at ty til den Slags Tiltrækningsmidler, vil man have et Bevis for, hvor lidt Selskabet selv formaaede at trække Folk til Huse, og dette var ikke saa underligt, eftersom det hverken blandt Herrerne eller Damerne raadede over en eneste Førsterangskraft, der kunde løfte det hele op over et blot og bart Respektabilitetsstandpunkt. Koop, P. Petersen og Ferd. Schmidt vare borte, og de Medlemmer, som skulde erstatte dem, vare endnu først i Færd med at arbejde sig op; ved Siden af dem var der saa en fire-fem rene Begyndere og endelig den som Syl saa vel kendte Chr. Ludvig Hansen, der ganske vist afleverede sin Sylsvise med fornøden Virtuositet, men forøvrigt saa godt som aldrig lærte sine Roller, ja var saa slet funderet, da han spillede Don Fernando de Alzevedo i „Preciosa“, at Publikum end ikke anede, at Rollen var paa Vers. Paa Kvindesiden var det dog noget bedre. Vel savnede man Direktørens Hustru, som var forhindret i at optræde, men saa havde man til Gengæld en talentfuld ung Dame i Frk. Hulda Møller, født 27de Febr. 1843, senere gift med den foran omtalte Skuespiller Pengel. Hulda Møller debuterede den 24de Marts 1856 paa det kgl. Theater som Trine Rar, men da der ikke gaves hende Lejlighed til at vise sig i andre Roller, forlod hun Theatret ved Sæsonens Udløb, optraadte derefter paa Folketheatret men forlod dette igen for at tage til Provinserne. Da hun var i Besiddelse af et meget udtryksfuldt Ansigt, et bevægeligt og godt Organ og en smuk Sangstemme, kunde hun med god Virkning udføre Roller som Ernestine i „Kjærligheds Drømme“, Agnete i „Elverhøi“, Caroline i „For Alvor“, Grethe i „Pak“, Lisbeth i „En Søndag paa Amager“, Ellen i „Slægtningene“, o. s. v., ja selv saadanne større Roller som Preciosa og Fanchon i „En lille Hex“ lykkedes særdeles smukt for hende. Ved Siden af hende stod i yngre Roller af anden Rang Frk. Rosalie Larsen, der spillede forstandigt og tækkeligt, og Fru Petrine G. Cortes (se S. 143), hvis mangeaarige Rutine hjalp hende over de Vanskeligheder, der mødte hende.

Som man vil kunne forstaa, kunde der ikke være nogen synderlig stor Risiko forbunden med at optage en Konkurrence med et Selskab som det omtalte; det varede da heller ikke længere end til først i Februar 1865, førend Direktør Lewini (S. 95)

rykkede ind i Pantheons Theater og i Løbet af Sæsonens allerbedste Theatermaaned opførte en Række Forestillinger, som vandt et ret betydeligt Bifald og saaledes, om end Huset sjelden var fuldt, dog altid trak Folk fra Odense Theater. Lewinis Selskab var ypperlig sammenspillet, dets Repertoire valgt saaledes, at det laa godt for Personalet, og dette havde ved Siden af Direktøren selv, som var en dygtig Skuespiller, og hans Hustru, der baade spillede godt og sang overordentlig smukt — hun foredrog med stor Bravur flere svenske Romancer og Folkesange — i Direktørens tyveaarige Datter en usædvanlig nydelig ung Dame, som havde alle Betingelser for at gøre Lykke. Emélie Marie Annette Sophie Lewini (25de Juli 1844 — 9de Juli 1893) debuterede allerede i 1856 paa Vesterbros Theater, hvor Faderen den Gang var Direktør. Efter at være forberedt af Høedt aflagde hun nogle Aar senere Prøve for det kgl. Theaters Bestyrelse, der dog ikke mente forløbig at kunne ansætte hende med Lønning; utilfreds hermed tog hun da med Faderen til Provinserne, hvor hun hurtig spillede sig ind i Publikums Yndest, ikke alene fordi hun var en meget smuk ung Pige, men fuldt saa meget paa Grund af den naturlige og ukunstlede og derfor i saa høj Grad tiltalende Maade, hvorpaa hun spillede de mange Roller, som Faderen med skarp Blik baade for hendes Evners Begrænsning og Fortrin valgte til hende. Blandt disse stode under Selskabets Ophold her navnlig Fruen i „Seer

Frk. Lewini
som „Cora“.
Efter Fotografi.

Jer i Speil", Pariserdrengen og fremfor alle Emilie i „Emilies Hjertebanken" i første Linie. Hvor vidt det Rygte talte sandt, at hun var opkaldt efter den sidst nævnte Rolle, skulle vi lade usagt; vist er det derimod, at hun udførte den paa en Maade, som neppe lod ret meget tilbage at ønske. Det hosstaaende Billede af Frk. Lewini er fra en noget senere Periode.

Den 1ste Juni 1865 udløb den Kontrakt, ifølge hvilken Theaterinteressenterne havde udlejet Theatret til W. Petersen, C. F. Larsen og H. Haugsted (S. 148), og Theatret gik saaledes fra nu af paa ny over til en af Interessentskabet valgt Komites Bestyrelse; denne bestod af Adjunkt Faber, Brandmajor R. Petersen og Jernstøber J. F. Rasmussen. Allerede nogle Maaneder forinden vare Theaterejerne i en af „Flere Borgere" undertegnet Avisartikel blevne gjorte opmærksomme paa, at det ikke kunde blive ved at gaa paa Theatret, som det gjorde, „da det i saa Fald ikke vil kunne udholde Concurrencen med en Medbeiler, der foruden andre Lokkemidler har et nyt og smukt udstyret Lokale til sin Raadiged; thi det er ikke at vente, at Folk ville nøies med de hverken bekvemme eller anstændige Pladser, som det gamle Theater byder dem, naar de i „Pantheon" kunne være bedre betjente i begge Henseender, og det endda til en billigere Priis". Interessenterne, som vare sig Faren ved Konkurrencen med Pantheon fuldt vel bevidste, delte ganske disse Anskuelser og overdroge derfor Theaterkomiteen ikke blot at lade udarbejde Overslag over, hvad en grundig Istandsættelse af det gamle Theater vilde koste, men endog at fremkomme med Planer og Overslag til et helt nyt Theater. Komiteen henvendte sig i den Anledning til Arkitekt Lendorff og fremlagde derefter i Juni Maaned de af ham udarbejdede Tegninger og Overslag, af hvilke det fremgik, at en Istandsættelse af det gamle Theater vilde koste c. 3500 Rdl., og et helt nyt med Façade ud imod Overstræde og Scene ud imod Sortebrødetorv c. 24000 Rdl. Disse Tegninger vare ledsagede af en Skrivelse, hvoraf vi gengive følgende:

„Theaterlocalet befinder sig for Tiden i en i høieste Grad utilfredsstillende Tilstand: Tilskuerpladsen er forslidt, afjadsket og smudsig, alle Bænke ovenpaa og de fleste paa Gulvet ere uden Rygstød, alle Siddepladser ere for smalle, og Afstanden mellem Bænkene for snever, paa

Gulvet er man udsat for megen Træk, Garderoberne ere for smaa og ubekvemme, Adgangen til Pladserne er ligeledes ubekvem, de, som kjøre til og fra Theatret, finde ingen Beskyttelse mod Regn og Sne ved Ind- og Udstigningen, Scenen er for snever, og Pladsen bag Coulisserne for knap, der mangler ganske en Foyer, og Paaklædningsværelserne ere for smaa og ubekvemme. Paa Grund af disse mange og store Mangler vil det, for at hiddrage Publicum og udholde Concurrencen med det andet herværende Theater, være nødvendigt, at der snarest muligt foretages Forbedringer i saa Henseende. . . . . ."

Efter en lang Forhandling, i hvilken navnlig Adjunkt Faber af den Grund talte varmt for Tilvejebringelsen af et nyt Theater, at det gamle, hvad man saa end gjorde ved det, dog altid vilde vedblive at være baade ubekvemt og for lille, medens et nyt Theater, hvis Længderetning kom til at ligge vinkelret paa det nuværendes, vilde kunne komme til at opfylde alle rimelige Fordringer, uden at Bekostningerne derved kunde siges at ville blive uoverkommelige, — vedtoges det at lade det bero ved en Istandsættelse som den foreslaaede. Denne Afgørelse havde til Følge, at Adjunkt Faber straks nedlagde sit Mandat som Medlem af Komiteen; i hans Sted valgtes saa W. Petersen (6te Marts 1817 — 6te Maj 1895), som derefter blev Komiteens Formand og vedblev at fungere som saadan, indtil han i Januar 1882 udtraadte af Byraadet.

W. Petersen.
Efter Fotografi.

Saa tog man da altsaa fat paa Forandringerne, der paa det nær, at der senere lagdes et Par af Parterrets Bænke ind til Par-

kettet, gav Tilskuerpladsen den Skikkelse, den endnu har; de kom i det væsentlige til at bestaa i følgende:

1) Skillerummene mellem Side- og Midtlogerne fjernedes, hvorved Logerækkerne paa en ensartet Maade førtes helt rundt, Balkonen fik sin nuværende Indretning. I Stedet for Bænke anbragtes udstoppede og med rødt Klæde betrukne Stole, hvis Sæder bleve til at klappe op. Afstanden mellem Rækkerne forøgedes, og hver Siddeplads gjordes noget bredere.

2) Pladserne paa Gulvet udvidedes og forbedredes paa samme Maade som Logepladserne; samtidig blev Parterrets halvrunde Bagvæg gjort lige.

3) Tilskuerpladsen maledes op. Det Lærred, hvorpaa Troels Lunds Loftdekoration (S. 107) var malet, blev taget ned, Loftet gibset og en ny Dekoration, der var en temmelig nøjagtig Kopi af den tidligere, malet paa Gibsdækket. Alle Væggene bleve beklædte med Lærred og malede.

4) Logebrystningens Dekoration forandredes til den nuværende Guirlande.

5) Det nuværende Fortæppe, der er en Kopi af Troels Lunds (S. 108), blev malet.

Hele Dekorationsarbejdet udførtes af Malermester N. M. Aagaard, som ved Udførelsen af den smukke og stilfulde Blomsterguirlande bistodes af sin Broder Landskabsmaler, senere Professor Carl Frederik Aagaard.*)

---

*) Som det vil erindres, havde de tidligere Lejere af Theatret paataget sig at nedbringe dettes Gæld til det Side 148 angivne Beløb 6320 Rdl.; dette havde de ogsaa gjort, dog med den Undtagelse, at der ved Afleveringen endnu henstod 500 Rdl. af Aktiegælden fra 1840 (S. 104) uafgjort, idet Lejerne havde overladt Theatret Dekorationsgenstande, som de selv havde anskaffet for et saa stort Beløb, da de fratraadte; denne Rest af Aktiegælden udbetaltes Aaret efter. Til Bestridelse af Udgifterne ved de oven omtalte Forandringer, der løbe op til c. 500 Rdl. mere end paaregnet, optog man et Laan i Sparekassen paa 4000 Rdl, imod anden Prioritets Panteret i Theatret med alt til samme hørende Inventar næstefter de 6000 Rdl., der skyldtes paa første Prioritet til det Benzon-Gersdorffske Familielegat, og imod at samtlige Interessenter i Theatret derfor udstedte en Obligation, for hvilken de een for alle og alle for een afgave Selvskyldnerkaution, der skulde være bindende, indtil hele Laanet var afbetalt, uanset om nogen af dem inden den Tid udtraadte af Borgerrepræsentationen og dermed af Interessentskabet; denne Gæld, der amortiseredes ved Afdrag paa 200 Rdl. i hver Termin foruden Renter, blev afviklet i December Termin 1875. Endelig blev den paa flere Steder omtalte Bankhæftelse, stor 320 Rdl., indfriet i Juni 1882. Senere er der ikke optaget noget Laan paa Theatret, saaledes at den hele Prioritetsgæld, der for Øjeblikket hviler paa det, alene er de 12000 Kroner, der skyldes det Benzon-Gersdorffske Familielegat.

Medens Haandværkerne saaledes huserede i det gamle Theater, levede Pantheon højt. Lewini kom tilbage dertil igen midt i Juni og forblev der til midt i September, derefter kom Volkersens Pantomimeselskab, der ikke alene opførte alle de fra Tivoli bekendte og almenyndede Pantomimer, men tillige lod Frk. Hesse og Fru Olsen danse baade Soloer og Pas de deux'er og, hvad der ikke var det mindst tiltrækkende, i Form af levende Billeder foreviste et helt „Galleri af moderne og antike Mesterværker". Da saa endelig ogsaa det var forbi, ja saa kom i Oktober det allerinteressanteste af det hele, Thaurins af Balletmester Espinoza og 18 Danserinder bestaaende Balletselskab fra Port St. Martin Theatret i Paris, et Selskab, som under stærk Tilstrømning fra Publikums Side havde givet en Række Forestillinger paa Alhambras Theater i Kjøbenhavn, der iblandt Trylleballetten „Bukkefoden", hvori Espinoza havde Lejlighed til at vise sig som en vel skolet og i høj Grad udholdende Danser. Hvad der nu her bødes paa, var vel ikke slet saa storartet men dog altid nok til i fuldeste Maal at vise den overordentlige Smidighed og Behændighed, som flere af Selskabets Medlemmer vare i Besiddelse af. At det hele var overmaade „fransk", og at navnlig de Friheder, de herreklædte Damer i den store Cancan international toge sig overfor deres dameklædte Kolleger, som Stiftstidenden udtrykker sig, gik „næsten vel vidt". det var naturligvis snarest en Grund mere til, at der Aften efter Aften samledes et meget interesseret Publikum, hvis jublende Bifald kulminerede, naar den som Debardeuse kostumerede smukke Miss Sophy pludselig slyngede sit højre Ben omtrent lodret i Vejret og holdende i Støvlehælen hvirvlede rundt en Snes Gange, hoppende paa det venstre Ben.

Oven paa saa mange Sommerforlystelser var det svært for William Petersen, der begyndte sin Sæson her i November, at trække Folk til Odense Theater og faa nogen rigtig Stemning frem der, ja end ikke den første Forestilling, som til Ære for Theatrets efter alles Mening saa smukt og smagfuldt gennemførte Istandsættelse indlededes med en af Fru Caroline Petersen fremsagt Prolog, fik i nogen som helst Maade Præg af en Festforestilling. Vel hed det sig ved Sæsonens Slutning, at „Odense By maa være Direktøren og hans Selskab megen Tak skyldig for denne Vinter", og det kan jo heller ikke nægtes, at Direktøren med en god Villie gjorde alt, hvad han formaaede, for med de

Kræfter og de Midler, der stode til hans Raadighed, at faa et saa godt og vel indstuderet og udstyret Repertoire frem som muligt (det omfattede foruden de bedste af de ældre Stykker saadanne Nyheder som „Penge regjerer Verden", „Trælleæt", „Svantevits Datter" og „Brylluppet paa Ulfsbjerg"), men Faktum var dog, at Publikum kun indfandt sig sparsomt, og det uagtet Fru Petersen nu igen optraadte, ja endog viste sig i flere af sine allerbedste Roller, først og fremmest som Rhitra i „Svantevits Datter". Forøvrigt var Selskabet det samme som tidligere; at Adami (S. 97) var kommen til, kunde ikke forandre dets Karakter, omend det gav ham Lejlighed til at optræde i en af hans Glansroller Per Quit i „Pak", som han gav med tørt Lune.

Det gik ikke bedre i Sæsonen 1866—67, uagtet Selskabet, som vi skulle se, da havde faaet et Par heldige Forøgelser; Grundene hertil vare af dobbelt Art. For det første bragte nemlig Dahlbom sidst i April Nyheden „Den skjønne Helene" med Fru Sahlertz som Orestes, hvad hun gjorde fortrinligt, dernæst fik en Del af Casinos Personale, som allerede havde givet en kort Række vel besøgte Forestillinger her i Sommeren 1861, Lyst til paa ny at gæste os, og endelig gav i Sommermaanederne Theodor Müller en Række Forestillinger i Pantheon, ved hvilke Frederik Madsen fra Folketheatret optraadte som Gæst i en Del af hans bedste Roller, saaledes Bagersvenden i „Store Bededagsaften", Steendal i „Redaktionssekretæren" (heri hans uforlignelige Søren Pipperup), Ludvig Simonsen i „Stegekjælderen" og flere, — hvilket baade vænnede Folk til at søge til Pantheon og tillige fremkaldte Sammenligninger, der ikke faldt ud til Fordel for Petersens Selskab. Men endnu en Omstændighed kom til, som fra første Færd har været, endnu bestandig er og vil blive til betydelig Skade for Odense Theater, nemlig den ved Aabningen af Banelinien Nyborg—Middelfart i 1866 etablerede Forbindelse med Kjøbenhavn. Stiftstidenden udtalte sig fuldkommen rigtigt herom i den Artikel, hvori den anmeldte Hovedsæsonens Begyndelse, og hvori den tillige henpegede paa andre Vanskeligheder for Provinsdirektørerne. Vi meddele følgende Uddrag af denne Artikel: „Det er ikke nogen let Sag at tilfredsstille Publikum i Odense; den stadige og lette Forbindelse med Hovedstaden giver den større og intelligente Del af det theaterbesøgende Publikum en jævnlig Adgang til de kjøbenhavnske Theatre og den højere Nydelse, som disse

frembyde, og man ser meget ofte, at Selskaber, der med deres Repertoire have gjort stormende Lykke i Aalborg, Aarhus og andre større jydske Stæder, slet ikke finde Modtagelse her i Odense; ogsaa den her mellem to Theatre stedfindende Concurrence, der ikke hidrører fra nogen naturlig Trang, virker trykkende paa Vinterforestillingerne, da Publikum ikke er stort nok til at kunne dele sig mellem begge Theatre. Selv om en Direktør vilde gjøre de allerstørste Anstrængelser og bringe store pekuniære Offre for at samle de bedste Skuespillere i sit Selskab, er det ikke længere muligt at opnaa dette, fordi de bedste Provindsskuespillere knyttes ved faste Baand til Hovedstadens mange Sekundtheatre, hvor de baade faa bedre Engagement, et taknemmeligt Publikum og et fast Hjem.“ Ja, det sidste er Hovedsagen; det faste Hjem i Kjøbenhavn, det er det, der er det bestemmende for dem; selv om de ved at forblive i Hovedstaden ikke naa fuldt saa højt op i Løn som ved at gaa til Provinserne, saa foretrække de dog saadant fremfor at flakke om fra By til By.

Saa kom da altsaa William Petersens Selskab igen i Sæsonen 1866—67, denne Gang forøget med Jacob Lund og Louis Petersen, medens Aug. Rasmussen var gaaet til Casino. Sæsonen begyndte med „Farinelli“, hvori Titelrollen udførtes af Jacob Lund, som derved viste sig at være en habil Sanger; nogle faa Dage efter gav han Don Cæsar de Bazan, saa Peter Knap i „Han gaar paa Kommers“, senere Hans Mortensen, altsammen Roller, der indbragte ham den Ros, at han var Selskabets dygtigste Skuespiller; at han naturligvis ogsaa denne Gang maatte frem som Theodor Granner i „Den Usynlige paa Sprogø“ og danse Jaleo, er en Selvfølge. Louis Petersen (S. 100) debuterede i Viborg 1863 ved sin Faders Selskab, var derefter tre Aar i Norge og kom saa hertil, hvor han hele Vinteren igjennem spillede de fleste større Elskerroller med Følelse og Talent; særlig rostes hans Axel i „Axel og Valborg“.

Af alle de forskellige Former, hvor under Konkurrence kan møde en Theaterdirektør, var der, forinden Varieteerne kom op, ingen mere frygtet end den fra et vel udstyret Beriderselskab; saa meget større Ære var det derfor for det Hagenske Selskab, som tilbragte de to næste Hovedsæsoner her, at det gentagne

Gange i Løbet af den første Sæson kunde trække ikke blot fuldt men næsten overfyldt Hus og forøvrigt spille for særdeles vel besatte Bænke, uagtet det hele Sæsonen igennem havde at kæmpe med Direktør Jean Gautier, hvis Selskab optraadte i Pantheons Cirkus og af yderste Evne anstrængte sig for at trække Publikum fra Odense Theater. Direktør Carl Harald Hagen, født i Kjøbenhavn den 25de Februar 1816, kom som ungt Menneske ind paa det kgl. Theaters Konservatorium for at forberedes til senere at optræde som Sanger. Et fordelagtigt Tilbud, der rettedes til ham fra Norge, kunde han imidlertid ikke modstaa, tog derfor afsted og virkede saa i et Par Aar i de norske Provinsbyer, hvorefter han fik fast Engagement ved Christiania Theater. Her skaffede hans usædvanlige dramatiske Begavelse ham snart en fremtrædende Plads som Karakterskuespiller navnlig i det komiske Fag, ja saa stor var den Yndest, han erhvervede sig, at den norske Regering i 1847 tilstod ham et Stipendium for at tage til Wien og uddanne sig videre der. Efterhaanden som det saakaldte norsk-norske Parti imidlertid arbejdede sig op og bestandig stærkere rettede sine Bestræbelser paa at faa de danske Skuespillere fortrængte, blev Opholdet ham, som man vil kunne forstaa, bestandig mindre behageligt, hvorfor han, da Erik Bøgh i Egenskab af artistisk Direktør for Casino i 1856 tilbød ham et fordelagtigt Engagement paa 10 Aar, med Glæde greb Lejligheden til at bryde op*). Paa Casino vandt hans ypperlige Spil ham nu hurtig Publikums Yndest, men først og fornemmelig slog han dog igennem, da han i 1857 erhvervede sig Tilladelse til 10 Gange at optræde som Jeppe og i denne Rolle leverede en saa helstøbt og indtil de mindste Enkeltheder omhyggelig gennemført Præstation, at den fuldstændig rev Publikum med sig; man sad i ustandselig Latter over Jeppes Naragtigheder samtidig med, at man følte den inderligste Medlidenhed med Stakkelen, som i sin Fornedrelse maatte tjene til Legetøj for sin høje Herre og hans Tjenere. Udførelsen

---

*) Som Eksempel paa de Ubehageligheder, han var udsat for, kan anføres, at han gentagne Gange offentlig fik Paamindelser som følgende: „Hr. Carl Hagen! Glem ikke, at Dampskibet afgaar paa Torsdag“ og lignende. — En Del Aar senere medførte den samme Bevægelse, at Bergensposten i Anledning af Aug. Rasmussens Forestillinger paa Byens Theater omtalte hans Selskab, der talte Medlemmer som Fr. Madsen, Fru Recke-Madsen, Betty Smidth, Dall og Hustru o. fl., som „en Buket af kasserede Statister fra de værste af Kjøbenhavns Forstadstheatre“.

af den Rolle skaffede ham et Tilbud fra Kultusminister Hall om Ansættelse ved det kgl. Theater, men et Engagement kom dog af den Grund ikke i Stand, at Casino ikke vilde slippe ham, noget, han tog sig meget nær. I Løbet af de Aar, han da nu virkede paa Casinos Scene, foretog han gentagne Gange Kunstrejser til Provinserne og kom saaledes ogsaa hertil (S. 174). Her traf han sammen med Aug. Rasmussen, for hvem han fattede saa stor Interesse, at han fra Begyndelsen af Sæsonen 1866—67 skaffede ham Ansættelse ved Casino, og medens de da nu arbejdede sammen i den nævnte Sæson, opstod hos Hagen, som var misfornøjet med den Maade, hvorpaa Casino blev ledet, den Tanke selv at danne et Selskab og dermed at søge ud til Provinserne, navnlig naturligvis til Aarhus og Odense. Med Forholdene her var Aug. Rasmussen, der skulde være det nye Selskabs Overregissør, fuldkommen bekendt; han vidste, hvor ypperligt det oprindelig af Odense Theaters Interessenter (S. 136) og Lejere (S. 144) anskaffede og senere af Brun forøgede Materiel var, som William Petersen nu raadede over og stadig forbedrede; han vidste tillige, at Petersen havde svært ved at klare sig, og han henledte derfor Hagens Opmærksomhed paa Muligheden af et Arrangement med Petersen, saaledes at denne overdrog sin Bevilling og alle sine Theatereffekter til Hagen og selv tilligemed sin Hustru tog Engagement hos ham. De Forhand-

Carl Hagen.
Efter Fotografi.

linger, der pas Basis heraf kom i Gang, førte virkelig til det ønskede Maal.

Saa samlede Hagen da sit Selskab, holdt i Løbet af Sommeren Prøver paa Hoftheatret, som Kongen stillede til hans Raadighed, og begyndte endelig efter at have tilbragt Forsæsonen i Jylland, navnlig i Aarhus, sine Forestillinger her den 20de December 1867*). Straks den første Aften havde Publikum Lejlighed til at glæde sig over hans fortrinlige Spil, ja han ligefrem elektriserede det, da han som Theaterdirektøren Kinkel i „Alle mulige Roller“ meddelte det, hvor mange og forskelligartede de Genvordigheder ere, en Provinsdirektør har at kæmpe imod og derfor forsikrede, at naar „bare denne Vinter faar en Ende, saa skal Fanden være Direktør“; samme Aften spillede han Pastor Jensen i „Declarationen“, og det saaledes, at man i lang Tid ikke havde set en saa ypperlig gennemført Fremstilling af en Rolle paa vort Theater. En Uges Tid senere optraadte han som den myndige sjællandske Gaardmand Anders Jørgensen i „Fastelavnsgildet“, — en af hans Glansroller fra Casino —, Nytaarsdag som Jeppe, derefter som den under al sin legemlige Svaghed aandsstærke gamle Chevalier de Rocheferrier i „Et Parti Piquet“ — vel nok den finest opfattede og mest diskret udførte af alle hans Præstationer —, saa som Bjerkebek i „O Pepita“! — hvori hans aldeles ypperlige Norske gjorde glimrende Virkning —, og saa endelig foruden alle disse hans Førsterangsroller i en Mængde andre, som vel vare mindre betydende men derfor ikke bleve mindre smagfuldt og omhyggeligt udførte.

Som Adjunkt Stang i „Declarationen“ spillede William Petersen saa udsædvanlig livligt, saa sikkert og med saa megen komisk Virkning, at han derved gav et smukt Bidrag til Aabningsforestillingens Succes, der for Damernes Vedkommende sikkredes ved Fru Haurowitz's naturlige og hyggelige Fru Sørensen i „Declarationen“ og navnlig Fru Hagens ypperlige Spil som Eline Holm i „Alle mulige Roller“. Hanna Amalia Nicoline Hagen, født Price, en Datter af Artisten James Price og Rosa Price f. Lewin (Luin), kom til Verden den 24de Oktober 1831 paa et Dampskib, som gik fra St. Petersborg til Kjøbenhavn.

---

*) Fra denne Sæsons Begyndelse forandredes Plakaternes Betegnelser „Mad.“ og „Jfr.“ til „Fru“ og „Frk.“.

Allerede som ganske ung kom hun ind paa det kgl. Theaters Balletskole, hvor hun under Bournonvilles Vejledning snart blev en yndet Fremstillerinde af muntre Balletpartier og uden Tvivl efterhaanden vilde være bleven en af Ballettens første Kræfter,

Amalia Price, senere Fru Hagen.

Efter Litografi.

hvis ikke det reciterende Skuespil havde tiltrukket hende stærkere end Dansen. Den 5te September 1852 debuterede hun som Marie i „Alferne“ og udførte Rollen særdeles smukt, ligesom hun senere behagede i flere andre, navnlig Vaudevilleroller; noget stort Repertoire fik hun dog trods sine betydelige dramatiske Evner

og hele indtagende Personlighed ikke i de 5 Sæsoner, hun forblev ved den kgl. Scene, fordi hendes Diktion led under en fra Hjemmet arvet fremmed Accent, som hun aldrig formaaede helt at aflægge. Saa tilbød Casino hende i 1857 et fordelagtigt Engagement, hvilket hun modtog, og fra nu af kom hun ind i et meget betydeligt og meget afvekslende Repertoire, i hvilket hun gjorde stor Lykke. Ved Casino forblev hun, indtil hun tog med Hagens Selskab hertil. Her virkede hun kun i Sæsonen 1867—68, hvorefter hun, som i 1862 havde ægtet Korpslæge Chr. Aug. Hagen, trak sig tilbage til Privatlivet*). I en lang Række af Aar boede hun nu her i Odense, kendt af alle og meget paaskønnet af de saare mange Familier, hun som yndet Danselærerinde kom i Forbindelse med. Hun døde i Kjøbenhavn den 3dje Juni 1892. Her gjorde hun særlig Lykke som Azurine i „Luftens Datter", idet hendes nydelige Spil, smukke Sang og betydelige koreografiske Færdighed i denne Rolle forenede sig til et ualmindeligt tiltalende Hele, endvidere som Fanchon i „En lille Hex", en Rolle, hun helt igennem spillede med Følelse og Ynde og i de lidenskabelige Scener med stor Styrke. Forøvrigt udførte hun saadanne Roller som Caroline i „For Alvor", Lady Winter i „De tre Musketerer", Paola i „Den forbudne Frugt", Fru Bjerkebek i „O Pepita!", Anna i „En Pokkers Tøs", Titelrollerne i „Preciosa" og „Marie Antoinette" o. s. v.; alle indbragte de hende Publikums enstemmige Bifald for den Sikkerhed og Elegance, hvormed hun udførte dem.

Til de ganske unge Pigeroller havde Selskabet den 17aarige Betty Guldbrandsen (18de August 1850 — 7de September 1890), en ung Dame, der i sit usædvanlig nydelige Ydre og sin beskedne og kvindelige Optræden havde de fortræffeligste Betingelser for Ingenuroller. Hun gjorde da ogsaa stormende Lykke i flere saadanne, navnlig som Julie i „En fix Ide"; en anden Rolle, hvori hun behagede meget, var Nissen i „Meer end Perler og Guld". Frk. Guldbrandsen, som senere blev gift med Redaktør Borchsenius, gik, efter at Hagens Selskab var bleven opløst ved

---

*) Amalia Price havde tidligere været forlovet med Poul Chievitz, hvem hun havde været en kærlig Plejerske under den Sygdom, der endte med hans Død i 1854.

Udgangen af Sæsonen 1868—69, til Folketheatret, hvor hun virkede i de følgende 11 Aar.

Foruden Direktøren var det af Herrerne navnlig Price, en Broder til Fru Hagen, som gjorde Lykke. Carl Price (født den 6te Juni 1839), som fra sine Drengeaar havde været ved Balletten, havde med Held udført nogle Smaaroller paa det kgl. Theater, forinden han den 10de April 1859 fik sin egentlige Debut som Hans Mortensen i „Aprilsnarrene“. Vel udførte han Rollen med Liv og Lune og dog saa behersket, at han derved tydelig lagde sin dramatiske Begavelse for Dagen, men alligevel blev han i de følgende to Sæsoner kun lidet benyttet, hvorfor han tog Engagement ved Casino. Her forblev han dog kun i Sæsonen 1863—64, vendte saa tilbage til det kgl. Theater, hvor han af større Roller spillede Jean de France, dog uden at kunne faa andet eller mere ud af denne lidet taknemmelige Figur end de fleste andre, blev forøvrigt kun sparsomt brugt i Skuespillet — derimod en Del i Balletten, blandt andet som den melankolske Englænder i „Toreadoren“, hvorved han gjorde sig bemærket ved et betydeligt mimisk Talent — hvorfor han paa ny tog Afsked, denne Gang for at slutte sig til Hagens Selskab. Her fik han et betydeligt Repertoire, af hvilket navnlig maa fremhæves d'Artagnan i „De tre Musketerer“, en Rolle, han spillede med en ungdommelig Frejdighed, som klædte ham ypperligt, Don Alonzo i „Preciosa“, hvori han gav den sværmeriske Stemning et smukt Udtryk, og i Særdeleshed Grev Boudelot de Derval i „Den sidste

Betty Guldbrandsen.
Efter Fotografi.

Nat“, i hvilken hans følelsesfulde Foredrag af de smukke Sange vandt ham Publikums levende Paaskønnelse. Fra Hagens Selskab gik Price tilbage til det kgl. Theater, hvor han senere er forbleven.

Af de mange Smaastykker, Selskabet opførte, var der et, som paa Grund af den ypperlige Udførelse, det fik, blev til en lille Perle, nemlig den muntre Farce „Store Bededagsaften“, hvori Fru Hagen var Sypigen, Price Bagersvenden og Fru Haurowitz den entreprenante Værtinde Mad. Krøyer. Man har altid og med fuld Føje fremhævet Frk. Lumbyes fortrinlige Udførelse af denne Rolle; sikkert er det dog, at mange af dem, som ogsaa have set Fru Haurowitz spille den, have syntes nok saa godt om hende. Idet hun nemlig gav den paa en noget mindre grovkornet Maade end Frk. Lumbye, fik hun Mad. Krøyer løftet socialt et Trin højere op, hvorved den hele Skikkelse blev nok saa sympathetisk som i Frk. Lumbyes Fremstilling.

Fru Haurowitz
som Mad. Schoppen i „En Kone, der springer ud af Vinduet“.
Efter Fotografi.

Et ypperligt Tiltrækningsmiddel skaffede Hagen sig i Januar Maaned i den Lannerske Ballet, der optraadte 11 Gange. Under stort Bifald havde dette af 20 Personer bestaaende Balletselskab givet Forestillinger om Sommeren i Alhambra, var derefter i November og December optraadt paa Folketheatret og kom nu som sagt hertil. Den Yndest, det overalt havde vundet sig, var saare vel fortjent, thi lige fra Direktricen, der kaldte sig ved sit Pigenavn Frøken Kathi Lanner, medens hun i Virkeligheden var gift med Balletmester Alberti, og ned til den halv Snes 9—10 Aars Smaapiger, der vare med i Corps de ballet, gjorde alle deres Sager fortræffeligt. Kathi Lanner, en Datter af den

berømte Valsekomponist, var en høj, mager Dame, der var langt fra at kunne kaldes smuk, men til Gengæld en Danserinde af første Rang; de allervanskeligste Pas kom hun over, som var det en Leg, hendes tekniske Færdighed var ganske usædvanlig; set fra den Side kunde det derfor med Sandhed siges, at

Imod Kathi Lanner,
Alt det andet Vand er.

Men stod hun saaledes højt over alle de andre i Retning af Færdighed, saa blegnede igen baade hun og de øvrige fuldstændig ved Siden af Bertha Lindas straalende Skønhed. Fra det Øjeblik Bertha Linda kom paa Scenen, var hun den, hvem alles Blikke fulgte; ikke alene dansede hun nemlig godt, men hendes aldeles usædvanlige Skønhed, navnlig hendes uimodstaaelige Smil, var forenet med saa megen Ynde, at det ved hendes blotte Fremtræden var, som om selve Dansens Muse aabenbarede sig. Bertha Linda blev efter at have fejret de største Triumfer i alle Europas Hovedstæder gift med Maleren Hans Makart, blandt hvis mange Dianaer og Nymfer man uden Vanskelighed vil kunne genfinde hende. Af Selskabets mandlige Medlemmer bør Francesco mindes for hans overordentlige Smidighed og Udholdenhed. Foruden en Række Solodanse opførtes det store Divertissement Hirka i to Tableauer og selvfølgelig saa godt som hver Aften en hvirvlende Cancan parisien.

Bertha Linda.
Efter Fotografi.

Det rigelige Bifald, som ydedes Hagens Selskab under dets første Sæson, var naturligvis bestemmende for dets Direktør til at leje Theatret ogsaa for Sæsonen 1868—69; det medførte tillige, at Aug. Rasmussen, der, som man vil erindre, var Selskabets Overregissør og i denne Stilling havde rig Lejlighed til at prøve sine Evner som Administrator, følte Lyst til selv at danne et Selskab og derfor hævede sit Engagement hos Hagen. Med Rasmussen fulgte William Petersen, og da han var Ihændehaveren af Bevillingen og tillige den, som ejede det hele Theatermateriel, Selskabet raadede over, saa stod altsaa Hagen uden baade Bevilling og Garderobe o. s. v. og maatte derfor skaffe sig saadanne ad anden Vej; dette skete derved, at han associerede sig med Orlamundt. Orlamundts Selskab havde givet en kort Række Forestillinger her, umiddelbart efter at Hagen havde sluttet sin første Sæson; blandt dets Medlemmer havde særlig Orlamundt jun. (Hans Christian Andreas Orlamundt, født 6te April 1838) og hans smukke unge Hustru, den Side 165 omtalte Frk. Victoria Thorberg (senere gift med Skuespiller Sommer, S. 165), gjort Lykke, han fornemmelig som Pluto i „Orpheus i Underverdenen“, hun som en aldeles bedaarende smuk Cupido i samme Stykke og som Rosita i „Rosa og Rosita“ o. fl. Under Hagens anden Sæson havde han, der helt igennem spillede med stort Liv, Lejlighed til at udmærke sig i adskillige Roller, saaledes som Hans Mortensen i „Aprilsnarrene“, Vernon i „En Børneforlovelse“, en Rolle, han udførte ligefrem fortræffeligt, Dick Rapid i „Skræderen og Naboben“, Poul Flemming i „Elverhøi“ o. s. v., ligesom hun med sjælden kvindelig Ynde og Finhed udførte de Roller, der betroedes hende, deriblandt Elisabeth Munk i „Elverhøi“ og den unge Pige i „Tre Dage i Padua“.

Selvfølgelig var ogsaa denne Gang Hagen den af Herrerne, der tog det største Bifald; navnlig var han overodentlig morsom som Bjørn Olufsen i „Elverhøi“ og den gamle Skræder i „Skræderen og Naboben“ — den Rolle, hvori han i 1856 debuterede paa Casino — ligesom hans Udførelse af Peer Quit i „Pak“ stillede hele denne mærkelige Figur frem i al dens originale Elskværdighed. I sidstnævnte Stykke var samtidig Hyltoft en ypperlig Palle Blok, og Betty Smidth gav et saa naturligt og levende Billede af Ellen, at hun fuldstændig rev Tilskuerne med sig. I det hele taget var Betty Smidth naturligvis den af Damerne, der

gjorde sig mest bemærket ikke alene ved sit ypperlige Spil — man havde saaledes aldrig før set Husholdersken i „Et enfoldigt Pigebarn“ saa fortræffeligt udført; alene for hendes Skyld var det værd at gaa hen og se Stykket — men ved den Originalitet, hvormed hun opfattede og gengav Roller, som man havde vænnet sig til at se udførte paa en vis typisk Maade, saaledes f. Eks. Frk. Trumfmeyer i „Aprilsnarrene“, som hun gav paa en langt mere douce Maade, end man hidtil havde set det, alt selvfølgelig uden Skade for Ensemblet, der navnlig var ypperligt i Kaffescenen, „hvor Sladderen gik saa naturligt for hende, at man uvilkaarlig glemte, at man var paa Komedie“. I „Den forbudne Frugt“ udstyrede hun den gamle Tante med en asthmatisk Konstitution af egen Opfindelse, som var uforlignelig morsom. Endnu skal erindres om, at Adami var ualmindelig vellykket som den sjællandske Bondekarl i „Feriegjæsterne“.

Det var Hagens Mening at fortsætte sin Virksomhed her i Byen ogsaa i den næste Sæson, og der var endog udfærdiget Kontrakt i saa Henseende; saa fremsatte han i Maj Begæring om at maatte blive løst fra sin indgaaede Forpligtelse, hvilket indrømmedes ham, og tog derefter Engagement ved Folketheatret, hvor han fra næste Sæsons Begyndelse virkede til sin Død den 5te Juni 1871. Ogsaa der vandt han Publikum for sig, uagtet han stod kendeligt lavere end tidligere.

Med det Selskab, Aug. Rasmussen (S. 162) havde dannet sig, og som skulde holde Hovedstation i Aarhus, kom han hertil i Efteraaret 1868 og gav 34 Forestillinger, forinden Hagen begyndte sin Hovedsæson. Det var et i alle Maader vel sammensat og godt sammenspillet Selskab, han mødte med, og Publikum var derfor saare vel tilfreds, saa meget mere som det i sig selv baade afvekslende og livlige Repertoire fik en forøget Tiltrækningskraft ved Horatio Syrs Skøjtedans under de første Forestillinger og de fra Tivoli meget yndede Danserinder, Søstrene Careys Optræden under de sidste. En ung Dame, som senere har fejret en lang Række Triumfer paa Provinsscenerne, viste sig under dette Selskabets Ophold her for første Gang for vort Publikum, nemlig Frøken Fanny Adolfine Adelaide Kruse, født den 23de Oktober 1847. Frk. Kruse debuterede paa Casino den 19de No-

vember 1865 som Fangevogtersken i „Dronning Crinoline den Store“ og vandt derved saa meget Bifald for den overmaade tiltalende Maade, hvorpaa hun sang sin Romance, at hun, da det af Achille Lorini dirigerede italienske Operaselskab fra 3dje Januar 1866 begyndte sine Forestillinger, blev medvirkende ved disse under det italieniserede Navn Signora Kruselli. Aaret efter optraadte hun, den 4de Marts 1867, paa det kgl. Theater som Colombine i „God rolig Nat, Hr. Pantalon“, forblev der indtil Udgangen af Sæsonen 1867—68 og fik saa Engagement hos Aug. Rasmussen. Hendes ypperlige Theaterydre, hendes overordentlig frodige Lune og hendes tiltalende Sangstemme, der vel ikke var meget stor, men til Gengæld frisk og af en sjælden smuk Klangfarve, gjorde hende nu hurtig til en af Publikums Yndlinge, hvortil det naturligvis i ikke ringe Grad bidrog, at den første større Rolle, hvori hun kom frem, Toto i „Baron Ødeland“, laa ualmindelig heldigt for hende, idet den baade gav hende Lejlighed til at vise den usædvanlige Lethed og Naturlighed, hvormed hun bevægede sig i Herreklæder, og tillige, hvad Sangpartiet angik, passede ypperligt til hendes Stemmemidler.

Wilhelm Schmidt.
Efter Fotografi.

Af tidligere her kendte Kræfter var Wilhelm Schmidt (S. 154) den, der tog Broderparten af Bifaldet. Hans Udførelse af Urtekræmmersvenden i „Plader“, den tyske Barber i „Kjærlighed paa Flasker“ og den affældige Jupiter i „Ballet i Olympen“, var overordentlig morsom, hans Crecy-Crecy i „Baron Ødeland“ var helt igennem ypperlig, og hans Vinter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“ var baaret af et saa frisk Lune, at ikke blot Tilskuerne sad i en vedvarende Latter, men at denne endog forplantede sig til hans medspillende, af hvilke Fru Haurowitz var særdeles heldig som Mad. Sommer og Pengel (S. 165) en ungdommelig og livlig Peter. Pengel var overhovedet en af Selskabets mest anvendte Kræfter, en Mand, der formaaede at lægge en virkelig Karakter ind i sine Roller; saaledes gav han Klister i „De Uadskillelige“ paa en ganske ejendommelig Maade, ved hvilken han lagde Hovedvægten paa det kedsommelige hos Figuren i Stedet for, som man ellers plejer at se det, paa det gnavne; han opnaaede herved en betydelig Virkning.

Rasmussens Selskab kom igen hertil i Foraaret 1870 og gav da paa Gennemrejse 6 godt besøgte Forestillinger, under hvilke Fanny Kruse gjorde stor Lykke som Piberen Carlino i „Hexefløjten“ og Carlo Broschi i „Halvdelen hver“, en Rolle, der erklæredes at ligge saa godt for hendes indtagende Personlighed, som om den var skreven for hende. Forøvrigt vare under dette Besøg Orlamundt jun. og hans Hustru meget feterede, han for sit morsomme Spil særlig i Farcerne „En Pandekage“ og „Ungdommen maa rase ud“, hun navnlig for den ualmindelig yndefulde Maade, hvorpaa hun udførte Dronningens Rolle i „Halvdelen hver“.

Det Arrangement, der for Sæsonen 1868—69 var truffet imellem Aug. Rasmussen og William Petersen (S. 184), varede kun denne ene Sæson; efter dens Udløb skiltes de, og William Petersen lejede nu Odense Theater for Sæsonen 1869—70. Han begyndte sine Forestillinger i November, og han anstrængte sig i den Grad, at han i de 8 første Forestillinger opførte ikke mindre end 9 Nyheder og derefter lod Pasqualis Balletpersonale optræde 3 Gange. Det gik alligevel ikke for ham, Huset var kun tyndt besat, og det uagtet han i sit Personale havde Wilhelm

Schmidt, som med stor Bravur udførte Hofchefens Rolle i „Valentinsfesten", Postmester Brandt i „Hr. Volmer i Sorø" og navnlig paa en aldeles udmærket Maade Trop i „Recensenten og Dyret", et Stykke, hvori særlig Scenerne mellem Schmidt som Trop, Haurowitz som Lederman og Schjørping som Klatterup vare overordentlig morsomme. Da nu dertil kom, at William Petersen i Fru Signe Boline Wilhelmi, født Møller (gift med den fra en tysk Musikerfamilie udgaaede Musikdirektør Emilius Carl Wilhelmi) havde skaffet sig en ung Dame med baade Talent og Rutine, og som var i Besiddelse af en nydelig Sangstemme — hun tog Publikum med Storm den første Aften, hun optraadte som Eline Holm i „Alle mulige Roller" — og da Personalets øvrige Medlemmer gjorde alt, hvad der stod i deres Magt for at tilfredsstille Publikum, saa havde han fortjent at faa og vilde ogsaa sikkerlig have haft adskilligt mere ud af det, end han fik, hvis ikke Brødrene Leonard Houkes Beriderselskab samtidig havde givet Forestillinger i Pantheons Cirkus, og der blandt andet vare mødte op med en stor Cirkuspantomine, et Tiltrækningsmiddel, som netop den Gang begyndte at komme i Mode. Det var imidlertid Tilfældet, og Konkurrencen var saa meget værre, som der i Pantomimen var indlagt nogle spanske Nationaldanse, der faldt bedre i Publikums Smag end det Potpourri „Fortid og Nutid", som Pasqualis Ballet samtidig opførte paa Theatret, og om hvis Prøve paa Danse fra Nutiden Kritiken erklærede, at de kun vare „frastødende Raahed uden Livlighed og Glæde".

Den 5te December indstillede Petersen sine Forestillinger og optog dem først igen anden Juledag, hvorefter han vedblev til 18de April. Nu gik det en Del bedre, især i Begyndelsen; der var af og til fuldt Hus, og Folk morede sig godt, men saa kom der paa ny Beridere i Pantheon, og vare de end langt fra at spinde Silke her, saa trak de dog altid en Del af det Publikum til sig, som ellers havde søgt til Theatret, og bidrog saaledes deres til, at Udbyttet af Sæsonen kun blev tarveligt, uagtet Selskabet fremdeles mødte med en Række Nyheder, deriblandt „Alt for Fædrelandet" og „Afgrunden", hvilken sidste navnlig var sat i Scene med en efter vore Forhold usædvanlig Pragt. Af Personalet var det fremdeles Wilhelm Schmidt, som tog Broderparten af Bifaldet; han var da ogsaa aldeles fortrinlig i flere

Roller, saaledes f. Eks. som Ib i „Gjøngehøvdingen“, en Præstation, om hvilken det hedder, at den var „af mer end almindelig Værdi“, hvortil yderligere føjes den Bemærkning, at Stykket vilde være værdt at se alene for Schmidts Skyld. Hans Udførelse af Daniel Heire i „De unges Forbund“ var i enhver Henseende vellykket, og som den lumske Smedesvend Peter Krøyer i „En Oldgesell“ havde han Lejlighed til ikke alene at brillere ved Spillet men tillige paa en udmærket Maade at lægge sit Mesterskab i Maskeringen for Dagen. Ved Siden af Schmidt var det navnlig Pengel og Louis Petersen, der gjorde sig gældende. Pengel forøgede sit Galleri af vel udførte yngre komiske Roller med Henrik i „Maskeraden“, der lykkedes ham saa godt, at han flere Gange og navnlig i Tamperretsscenen hilstes med stærk Bifald; Louis Petersen endelig var den, i hvis Lod det faldt at føre Helteskikkelserne Tordenskjold og Svend Gjønge frem for Publikum, og det paa en overmaade heldig Maade, hvilket ikke alene skyldtes den samvittighedsfulde Flid, hvormed han udarbejdede saavel disse som alle sine andre Roller, men tillige den klædelige Frejdighed, hvormed han optraadte, og den Inderlighed, han formaaede at lægge i Rollernes følelsesfulde Partier. Den sidst nævnte Evne hos ham blev ogsaa medvirkende til, at Karlo van der Noot i „Alt for Fædrelandet“ blev en af hans bedste Roller. Endnu bør erindres Haurowitz som Abbeden i „Bryllupet paa Ulfsbjerg“ og Schjørping som Hertugen af Alba i „Alt for Fædrelandet“, vistnok den Rolle, hvori han naaede videst. Som man heraf vil se, kunde Stiftstidenden med Grund erklære, at „Selskabet er vel forsynet med Skuespillere“; derimod raadede det kun „over et indskrænket Antal Skuespillerinder til yngre Roller“, hvilket vil sige, at Hulda Møller var den, der i saa Henseende maatte trække Læsset; hun overraskede særlig ved sin nydelige Udførelse af Lisbeth i „En Søndag paa Amager“ og Sigrid i „Bryllupet paa Ulfsbjerg“, en af hendes allersmukkeste Roller, i hvilken hun navnlig i sidste Akt, hvor hun modtager Jarlen, spillede saa smukt, som man kun sjælden har Lejlighed til et se det paa en Provinsscene. I samme Stykke gav Fru Haurowitz Knut Algotsens Hustru med den tiltalende Naturlighed og Sandhed, hun forstod at lægge i saadanne Roller, for hvilke Hustruens Kærlighed og Moderens Ømhed ere Grundlagene; en Rolle af ganske anden Art, hvori man gerne saa hende, var

Kulsoen i „Gjøngehøvdingen“. Naar saa endelig endnu noteres, at Fru Cortes i „En dygtig Moder“ gav et overmaade naturtro Billede af den arrige Moder, er dermed meddelt, hvad der kan være at berette om den paagældende Sæson.

Næste Vinter, 1870—71, kom William Petersen igen, denne Gang associeret med Orlamundt sen. Selskabet, der ledsagedes af Balletdanserinden Fru Jeppesen fra det kgl. Theater, som baade var ung, tog sig godt ud og dansede med Præcision og Ynde, hvorfor hun da ogsaa blev vel set af Publikum, havde nu faaet et Par vort Publikum hidtil ukendte Medlemmer, nemlig Anthon Carl Jensen, født 17de November 1843, om hvem senere, og Cand. phil. Alfred Viggo Verner, født 2den Oktober 1841. Verner debuterede i September 1862 i Kallundborg ved Daniel Hansens Selskab som Fellmark i „Et Eventyr i Rosenborg Have“, var derefter i et Par Aar ansat hos Schiøtt, senere ved Alhambras og Vesterbros Theatre og var saaledes en scenevant Skuespiller, da han kom hertil. Her optraadte han med Bifald som Svend Gjønge, Landstrygeren i „Fabrikpigen“, den blaserede Journalist Brun i „En sand Demokrat“ og flere andre Roller, men navnlig gjorde han Lykke som Horatio i „Mulatten“, i hvilken Rolle han gentagne Gange rev Publikum med sig. I samme Stykke spilledes Palème af Julius Petersen (S. 161), der gav en meget heldig Fremstilling af det paa een Gang dæmoniske i den bortrømte Mulats Karakter, der er fremkaldt ved Hadet mod hans Undertrykkere, og den opofrende Hengivenhed imod dem, han skyldte Erkendtlighed. En anden Rolle, Jul. Petersen udførte særdeles godt, var Lejetjeneren Jappe i Studenterkomedien „De Forlovede“.

Ogsaa i denne Sæson havde Selskabet en Række af Vanskeligheder at kæmpe imod. Saaledes rykkede Direktør N. F. Svendsen sidst i Januar ind i Pantheons Theater og opførte der Bruns „Caroline Mathilde“, som netop samtidig var under Indstudering paa Odense Theater, og som man derfor der blev nødt til at lægge hen til sidst i Sæsonen; endvidere havde Svendsen paa sit Repertoire „Gulddaasen“, der altid ses med Fornøjelse, og desuden saadanne almindeligt yndede Stykker som „En Spurv i Tranedands“, „Rejsen til China“ o. s. v. og saa endelig foruden alt dette det lokale Enaktsstykke „En Søndag i Fruens Bøge“, som der rigtignok ikke var noget ved, men som dog naturligvis skulde ses af

adskillige. Ved Siden heraf kom saa Publikums trykkede Stemning over Franskmændenes uafbrudte Nederlag i deres Kamp mod Tyskerne, derhos Indsamlingerne til de franske Krigsfanger og endelig endnu en Konkurrent, der som tidligere Zouavsergent paa Forhaand kunde gøre Regning paa Velvillie, nemlig den som Komiker og navnlig virtuosmæssig Kastagnetslager fra Kjøbenhavn bekjendte L'heretier, der sammen med en fransk Dame i Løbet af en otte Dages Tid optraadte paa Billes Hotel. Alt dette tilsammen bidrog selvfølgelig til at formindske Besøget i Theatret og dermed til at forringe Udbyttet for Petersen, der efter Orlamundts Død i Marts Maaned stod ene om det hele.

Det var trods alt dette dog Petersens Agt at prøve Lykken ogsaa i den næste Sæson, men saa rykkede der en fjorten Dages Tid efter, at han havde sluttet sine Forestillinger, et nyt Selskab ind i Theatret, der blev en medvirkende Aarsag til, at han for bestandig opgav sin Virksomhed som Direktør. Dette Selskab ledes af Ferdinand Schmidt, der efter at have været ansat ved forskellige Selskaber, selv var bleven Direktør i 1869. Som alt forhen (S. 163) omtalt, var Schmidt en ualmindelig dygtig Skuespiller, der med Interesse for sit Kald bestandig arbejdede paa at faa sine sjældne Evner som Komiker udviklede; naar han altsaa kom hertil og spillede en Del af sine bedste Roller, kunde han være forvisset om, at Folk nok skulde give Møde. I en endnu højere Grad maatte dette da blive Tilfældet, naar han tillige kunde præsentere Publikum den fra Kjøbenhavn nu ligefrem berømte Frederik Madsen, der, som man vil erindre (S. 151), i 1859 gik fra vor Scene til Folketheatret, hvor han debuterede den 9de September i „Marmorkvinderne". „Alcibiades — Hr. Madsen", stod der paa Plakaten, en Sammenstilling, hvis noget groteske Klang svarede ret godt til det alt andet end kommensurable imellem Figuren og Fremstilleren, det vil sige: Madsens Optræden i den nævnte Rolle var saare langt fra at være heldig, og bedre gik det ikke, da han senere viste sig i „En Kjærlighedshistorie fra Versailles", „En fornem Svigersøn" og „Altfor smuk"; han passede absolut ikke ind i det højere franske Lystspil, dertil manglede han fornøden Elegance, og dertil fyldte i rent ydre Henseende hans spinkle Figur og alt andet end markerede Ansigt for lidt. Saa kom imidlertid længere hen i Sæsonen „En Oldgesell" frem, og nu slog Madsen sig op; hans aldeles fortrin-

lige Maske og udmærkede Spil i den lille Svenderolle, han udførte, skaffede ham Tilskuernes udelte Bifald. Det blev dog først i næste Sæson, at han for Alvor fik Tag i Publikum ved sin mage-

Frederik Madsen.
Ungdomsportræt.
Efter Fotografi.

løse Hans Styx i „Orpheus“; det sprudlende Lune, hvormed han Aften efter Aften gav denne „Stakkels Prins blandt de Arkadier“,

var i en væsentlig Grad medvirkende til Stykkets kolossale Succes. Fra nu af rykkede Madsen frem i første Række og hævdede sig snart den mest fremragende Plads ved Theatret, navnlig efter at Frk. Agnes Lange i 1864 var gaaet over til det kgl. Theater og hendes Fader, Folketheatrets Direktør, som Følge deraf resolut havde forandret Genre fra det tildels af hende baarne Melodramas stærke Følelser til de kaade Pariserfarcer, som nu blev Theatrets Specialitet. Første Mand i dem var Madsen; hans uopslidelige Humør, den Fart, der var i ham, og den Elskværdighed, hvormed han kunde sætte over selv de kaadeste Scener, sikkrede ham efterhaanden en Betydning for Folketheatret, der bedst karakteriseres ved, at det stod tomt, naar hans Navn en enkelt Gang ikke fandtes paa Plakaten. Neppe har nogen anden dansk Skuespiller i den Grad formaaet at koncentrere Publikums Interesse paa sig som Madsen i Aarene 1864—70. Naturligvis kunde den hele forcerede Virksomhed, han i disse Aaringer udfoldede, ikke gaa af, uden at det efterhaanden kunde mærkes, navnlig paa hans Stemme, at han blev misbrugt; det var dog mindre dette end rent personlige Grunde, der til alles Overraskelse foranledigede, at han ved Udgangen af Sæsonen 1869—70 forlod den Scene, ved hvilken han havde høstet saa mange og saa store Triumfer, for aldrig mere at vende tilbage til den igen. Nu kom han da altsaa i Foraaret 1871 hertil med Ferdinand Schmidt, og havde han end da allerede forlængst passeret sit Kulminationspunkt, saa var han dog endnu bestandig en saa dygtig og af alle saa vel set Skuespiller, at Publikum under Selskabets 12 Forestillinger gentagne Gange ikke blot fyldte men næsten overfyldte Huset for at se ham i hans Glansroller Peter Ravn, Sir Françis Gulliver i „Concerter for Rejsende“ — en Rolle, hvori hans Gang, Latter, Bevægelser, kort sagt alt, hvad han foretog sig, var uhyre komisk — den stammende Alidor i „Rejsen til China“, Ludvig Simonsen i „Stegekjælderen“, den „gale“ Felix i „Han er gruelig gal“ o. s. v. Naar nu til disse uforlignelig morsomme Præstationer fra Madsens Side kom dette, at Direktøren selv havde Lejlighed til at vise sig som Notaren Bonneteau i „Rejsen til China“, Iversen i „Abekatten“, Trop i „Recensenten og Dyret“, Toldkontrollør Kragelund i „Dalby Præstegaard“ — en Række af hans bedste Roller —, at Fru Recke-Madsen foruden at deltage i selve Spillet foredrog nogle af de Sange, f. Eks.

13

„Mit eget Compani“ og „Den gamle Vals“, med hvilke hun havde gjort saa stor Lykke paa Folketheatret*), og at endelig det øvrige Personale, blandt hvilke Hyltoft, Sommer og, for første Gang her, Frk. Elvina Wernicke (født 27de Decb. 1846), paa en i alle Henseender tilfredsstillende Maade udfyldte deres Pladser, saa vil man kunne forstaa, baade at den korte Sæson maatte blive i høj Grad vellykket, og at den maatte give Anledning til Sammenligninger mellem, hvad der nu bødes Publikum, og hvad der var bleven budt det i Hovedsæsonen, som maatte falde alt andet end gunstige ud for den sidste. Stærkest kom dette frem i en af en „Kjøbstadmand“ og en „Landboer“ underskreven Artikel i Stiftstidenden, hvori der rettedes den „Opfordring til Theatrets Bestyrelse, at den paa en saa imødekommende og hensynsfuld Maade som muligt søger at afvikle sit Forhold til Hr. Petersen og om muligt samtidig aabner en Underhandling med Hr. Schmidt om Overtagelse af Theatret“, en Henstilling, som Bestyrelsen dog alene af den Grund ikke kunde tage til Følge, at den da allerede forlængst havde udlejet Theatret til Petersen for næste Sæson, en Henstilling endelig, som senere viste sig at være ganske overflødig, eftersom Petersen selv i Sommerens Løb erkendte, at det ikke vilde være ham muligt at samle et Selskab, der kunde antages at ville tilfredsstille vort Publikum efter de Prøver paa Skuespilkunst, det nu havde set. Petersen besluttede sig da til at opgive sin Direktørvirksomhed og solgte i Overensstemmelse dermed hele sit Theatermateriel til Brødrene Theodor og Frederik Møller.

Som man af det foregaaende vil have set, havde det indtil Udgangen af Sæsonen 1870—71 saa godt som altid været Regelen,

---

*) Caroline Margarethe Georgine Lumbye, født den 17de Marts 1833, en Datter af Komponisten H. C. Lumbye, kom som ganske ung Pige til det kgl. Theaters Ballet og hørte til dens Personale, da hun den 10de Februar 1851 debuterede som Celestine i „Statsmand og Borger“. Det Held, hun her havde med sig, fulgte hende ikke, da hun senere i samme Sæson optraadte som Preciosa, hvorfor hun, der i December 1851 var bleven gift med Forfatteren Adolph Frederik von der Recke (17de Maj 1820 — 6te Decbr. 1867) først i 1856 paa ny forsøgte sig i det reciterende Skuespil. Kort efter afgik hun fra det kgl. Theater og var nu borte fra scenisk Virksomhed til den 14de April 1859, da hun optraadte paa Folketheatret, ved hvis Scene hun forblev, indtil hun som Fru Recke-Madsen i Foraaret 1870 fulgte sin anden Mand, da han afgik derfra. Madsen havde tidligere været gift med Kammerraad Langes Datter Louise, død 10de Februar 1866.

at naar der overhovedet kom mere end eet Selskab hertil i Sæsonen, var det, der spillede i Hovedsæsonen, det første, der tog Theatret i Brug, hvorefter saa det andet Selskab gav en kort Række Forestillinger om Foraaret. Fra Sæsonen 1871—72 blev ikke alene dette Forhold helt forandret, men Antallet af de Selskaber, der kom hertil i Løbet af en og samme Sæson, steg efterhaanden til tre à fire, — nu i Almindelighed tre — og samtidig vekslede baade selve Selskaberne ret hyppigt, ligesom ogsaa den bestandig tiltagende Lyst hos Ungdommen til at gaa til Theatret medførte idelige Forandringer inden for hvert enkelt Selskab. Alt dette vilde medføre, at en Redegørelse af, hvad der siden den Tid er passeret paa Theatret, langt vilde komme til at overskride de for Omfanget af disse Meddelelser afstukne Grænser, hvis Fremstillingen skulde holdes endog blot nogenlunde svarende til det foregaaende, noget, hvortil der da ogsaa er saa meget mindre Grund, som det meste endnu vil være i frisk Minde hos mange. Det følgende vil derfor kun indeholde en Oversigt over de sidste 25 Aars Begivenheder.

Vi skulle da om Hovedsæsonen 1871—72, i hvilken N. F. Svendsen gav Forestillinger her, indskrænke os til at meddele dette, at efter at han i Sæsonens første 14 Dage havde maattet udholde en Konkurrence fra Direktør Molau, der samtidig spillede i Pantheon, trak det op til en endnu langt alvorligere Kamp for ham, idet P. Petersen havde lejet Pantheons Theater fra først i Februar og paa sit Repertoire blandt andet havde „Gringoire“, hvori Louis Petersen var fortrinlig i Titelrollen. Ved at engagere Rosalinde Thomsen lykkedes det imidlertid Svendsen ikke alene saa fuldstændig at gøre sig til Herre over Situationen, at Petersen fortrak efter nogle ganske faa Dages Forløb, men han formaaede tillige ved hendes Hjælp i Løbet af hele Februar Maaned at spille for helt igennem vel besat, ja gentagne Gange udsolgt Hus.

Rosalinde Thomsen, eller som hendes rette Navn var Caroline Christine Magdalene Dolcke, født den 28de Februar 1848 i Aabenraa, kom som ganske lille Pige til Hemmingstedt i Ditmarsken, hvor hun henlevede sin Barndom blandt plattysktalende Bønder, og hvor hun som ivrig dansksindet daglig maatte gennemgaa en Række Kampe med den tyske Skoleungdom, under hvilke Skældsord som Pottdän, Hannemann o. s. v. fløj hende

om Ørene, ledsagede af Knubs, Spark og Stenkast. Alt dette afskar den unge Pige fra Leg med jævnaldrende og nødte hende til at tilbringe sin Fritid paa Marken mellem Geder, Kaniner og Hunde, eller med Læsning og Drømmerier, under hvilke sidste hun fra at være en lille Martyr higede efter som en Jeanne d'Arc at blive sit Fædrelands Befrierinde og vinde Udødelighed og historisk Berømmelse. For at opnaa dette eventyrlige Maal maatte hun naturligvis til Kjøbenhavn, og det lykkedes hende da virkelig ogsaa at overvinde alle de Hindringer, der i saa Henseende stillede sig i Vejen, saaledes at hun en skønne Dag befandt sig i Hovedstaden, hvor det nu maatte gælde om at faa Audiens hos Kongen. I den Tro, at Grevinde Danner planmæssigt søgte at hindre kvindelige Væseners Foretræde for sin høje Gemal, besluttede hun sig da til at træde frem for ham i Drengeklæder, afklippede resolut sit lange gule Haar, aflagde sin landlige Pigedragt og kom virkelig som Dreng ind til Kong Frederik, der følte sig tiltalt af hendes Begejstring, og hvis Interesse hun vandt. At blive en Jomfru af Orleans paa Livets store Scene maatte hun imidlertid naturligvis snart renoncere paa; at opnaa et Heltindeliv paa den mindre Scene, der belyses af Rampens Lamper, og med hvilken hun nu for første Gang gjorde Bekendtskab, var derimod vel ikke uopnaaeligt — og saa blev det da hendes nye Maal. Nu havde Kong Frederik anbefalet hende til Kultusminister Hall, der igen omtalte hende i sit Hjem, hvilket førte til, at hans Hustru tog sig af hende og skaffede hende Krossing til Lærer i Dansk. Snart efter blev hun antaget som Elev ved det kgl. Theater, og her debuterede hun endelig den 20de November 1859 som Johanne i „Eventyr paa Fodrejsen“, dog ikke under sit virkelige Navn men som Rosalinde Thomsen, en Navneforandring, hun efter Halls Tilskyndelse havde foretaget, for at hendes tyske Navn og Maal ikke skulde give Anledning til Misforstaaelse angaaende hendes Nationalitet. Baade i den anførte Rolle og senere som Rosalinde i „Livet i Skoven“, „Dronningen paa 16 Aar“ og flere gjorde hun Lykke, men da hun ikke fandt sig fuldt tilfredsstillet ved de Opgaver, der efterhaanden stilledes hende, afgik hun fra Theatret ved Udgangen af Sæsonen 1862—63. Hun tog nu til Berlin for at uddanne sig videre, kom senere til St. Petersborg og derfra tilbage til Kjøbenhavn igen, hvor hun i 1868—69 optraadte paa Folketheatret og navnlig vakte

Opsigt som Jane Eyre i „Et Vaisenhusbarn". Herfra gjorde hun en Turné i Provinserne og gik saa til Tyskland, hvor hun i München blandt andet spillede Maria Stuart og Clärchen i Goethes „Egmont", paa andre Scener Margrethe i „Faust", Louise i „Kabale und Liebe" og Kätchen von Heilbronn, — kom atter hjem og spillede Esmeralda og Froufrou paa Casino, og saa endelig var det, at hun kom hertil, hvor hendes udmærkede Plastik, ualmindelig smukke Figur, ypperlige Spil og frie og utvungne Optræden paa Scenen som Jane Eyre, Fanchon i „En lille Hex", „Froufrou" o. s. v. men navnlig som Julie Parsbjerg i „Gjøngehøvdingen" gjorde en saa stor Lykke, at Direktør Svendsen fandt sig foranlediget til gentagne Gange at forlænge hendes oprindelig kun for nogle faa Forestillinger afsluttede Engagement. Herfra tog Selskabet til Nyborg, og der gik Begejstringen for hende saa vidt, at en Færge blev opkaldt efter hende og endnu den Dag idag bærer hendes Navn. En Maanedstid efter kom hun paa ny hertil med Brødrene Müllers Selskab og gav da blandt andet Marguerite i „En fattig ung Mands Eventyr", Lisbeth i „En Søndag paa Amager" og Laura i „De Nygifte" — Roller, hun skilte sig særdeles smukt ved. Herfra tog hun til Christiania, hvor hun af Kong Oskar II modtog Tilbud om at optræde paa det kgl. Theater i Stockholm, selvfølgelig paa Betingelse af at lære Svensk. Aaret efter optraadte hun da som „Jomfruen af Orleans" og forblev nu i 6 Aar i Sverig, dels ved det kgl. Theater, dels paa Turné, blandt andet til Helsingfors, i to Aar ogsaa som Direktrice for et eget Selskab. Trods sin kosmopolitiske Virksomhed betragtede hun imidlertid bestandig Danmark som sit Hjem og længtes derefter. Hendes Mening var derfor paa ny at søge Engagement i Kjøbenhavn; men forinden dette kunde ske, maatte hun først skaffe sig det ved et saa langt Ophold i Udlandet tabte Herredømme over det danske Sprog tilbage, hvorfor hun besluttede sig til igen at gaa paa Turné i Provinserne, og saaledes kom hun da for 3dje Gang hertil i April 1879 med Direktør Cortes. Atter optraadte hun ved denne Lejlighed i nogle af de Roller, hvori hun tidligere havde vundet saa stort Bifald, og gav tillige paa Svensk en Del udvalgte Scener af „Preciosa" og „Jomfruen af Orleans" i Kostume. Hermed var hendes sceniske Virksomhed i det væsentlige afsluttet, thi efter et kort Gæstespil i Gøteborg

indgik hun Ægteskab med Fabrikant Bosse i Kjøbenhavn, hvorefter hun trak sig tilbage til Privatlivet.

Det Selskab, der i de nærmest følgende Aar var det dominerende paa Theatret, var det af Brødrene Theodor og Frederik Müller ledede. Det havde allerede givet nogle faa Forestillinger her i Ugen 24de Septbr.—2den Oktober 1871 og havde da samlet fuldt Hus paa Mantzius, der optraadte som Gæst i nogle af sine bedste Roller: v. Buddinge i „Gjenboerne", Birkedommer Krans i „Eventyr paa Fodrejsen", Anker i „Soldaterløjer", Pastor Jensen i „Deklarationen" o. fl. Efter Hovedsæsonens Udløb kom Selskabet igen og kunde da atter byde paa Mantzius, som i Mellemtiden havde givet Gæsteroller paa Christiania Theater; at han ogsaa denne Gang virkede stærkt tiltrækkende, er en Selvfølge.

Frederik Müller (S. 73), der havde haft sin Debut ved Broderen Theodor Müllers Selskab i Faaborg i September 1862 som Peter Knap i „Han gaar paa Kommers" og som i Sæsonen 1870—71 havde været ansat ved Folketheatret, slog sig derefter sammen med Broderen, hvis Selskab, der i Aarenes Løb var gaaet betydeligt tilbage, han snart fik hævet op til at være et af de bedste Provinsselskaber. Da han nærede stor Interesse for sin Kunst og spillede med Liv og Lyst, og da han, der var en meget smuk og velvoksen Mand, som førte sig med Anstand, havde et godt Organ og et talende Blik, saa var han med andre Ord i Besiddelse af mange heldige Betingelser for at kunne blive en endog ualmindelig dygtig Skuespiller; naar han dog ikke desto mindre kun i et temmelig begrænset Antal Roller naaede op til en virkelig kunstnerisk Højde, skyldtes dette dels Mangel paa kyndig Vejledning, dels dette, at han var nødt til at spille altfor ofte og i altfor uensartede Roller. Videst naaede han som Grosserer Tjælde i „En Fallit", en Rolle, til hvilken han havde forberedt sig med stor Omhu, og for hvis vekslende Stemninger han fandt et baade sandt og smukt Udtryk. Dernæst lykkedes saadanne Roller ham bedst, i hvilke det djærve og mandige er det fremtrædende, især naar der tillige hvilede et romantisk Skær over det hele; derfor var han særdeles godt paa sin Plads som Niels Ebbesen i „Ridderen af Randers Bro", Tordenskjold, Svend

Gjønge o. l., og hans Bertran de Born, der fra Spillets Side var endog ualmindelig vellykket, vilde have været ligefrem fortrinlig, hvis han havde haft Stemme nok til at kunne synge Trubadurens Sange; nu maatte han nøjes med at deklamere dem. Frederik Müller var forøvrigt i Besiddelse af et ikke ringe Lune; derfor kunde han med god Virkning give Roller som Bagersvenden i „Store Bededagsaften“, Edvard Frank i „Ægtemandens Repræsentant“, Julius Smith i „Et Rejseeventyr“ og navnlig aldeles ypperligt Kræmmersvenden Rasmussen i „Han gaar paa Kommers“. Han spillede denne Rolle sammen med Ferdinand Schmidt som Peter Knap, og det Liv, der var over deres Ensemble, var noget ganske usædvanligt.

Frederik Müller
som
Niels Ebbesen i „Ridderen af Randers Bro“.
Efter Fotografi.

I de fire Aar 1872—76, Brødrene Müllers Selskab havde Hovedsæsonen her, var det af det øvrige Herrepersonale ellers Dall, Hougaard og Ferdinand Schmidt, der gjorde mest Lykke. Jens Wilhelm Nicolai Dall (20de April 1842 — 7de Januar 1885), en høj, kraftig bygget Mand, var som skabt til en Rolle som Oberstens i „Fruentimmerhaderen“. Han havde selv været Militær, var endog bleven Løjtnant i Krigen 1864, og havde saaledes en god Forskole for Anstandsroller; da han nu tilmed var i Besiddelse af et sonort Organ, havde opfattet Rollen godt og udførte den smukt, saa kunde det jo ikke være andet, end at

han maatte gøre Lykke i den. Som Marcel spillede og sang Hougaard fortrinligt i samme Stykke, og Baronesse Ronsberg havde i Fru Fanny Dall, født Fanny Kruse (S. 185), en Fremstillerinde, som kunde tage det op med enhver; intet Under derfor, at det lille nydelige Stykke behagede meget og senere i Aarenes Løb gentagne Gange blev taget frem igen med samme Rollebesætning. Forøvrigt havde Dall i Søofficeren i „Rejsen til China", Phoebus i „Esmeralda", Titelrollen i „Don Cæsar de Bazan" og Kongen i „Bertran de Born" Roller, der laa godt for ham, og som han udførte smukt, navnlig i den sidste hævede han sig i flere Scener til en betydelig Højde. Hougaard forøgede sit Galleri af uimodstaaelig komiske Figurer med to smaa Mesterværker: den døve Damoiseau i „De to døve" og Lejetjeneren Jappe i „De Forlovede"; forøvrigt havde han foruden Peer i „Rekruten" og Mikkel i „Mikkels Kjærlighedshistorier" — to Roller, der naturligvis indbragte ham et jublende Bifald — saadanne Roller paa sit Repertoire som Støvlepudseren i „Plader", den procesførende Anders Jørgen i „Fastelavnsgildet", den herlige Kirkeværge Nepomuk Blasius i „Fandens Overmand", Baadsmanden Martial i „Rejsen til China", Kislar Aga i „Kalifen paa Eventyr" o. fl., Roller, som allesammen fik en fortrinlig Udførelse af ham, og som han hver for sig udstyrede med en Fylde af karakteristiske og altid nøje inden for Rollens Aand holdte Træk, der tilsammen supplerede det fra Forfatterens Haand givne til ualmindelig helstøbte Figurer. Ferdinand Schmidt endelig, der kun var med i den sidste Sæson, havde som Advokat Berendt i „En Fallit", Ole Kaninstok i „Capriciosa", Jakob Skomager i „Jeppe paa Bjerget", Kammerraad Krahl i „Et Rejseeventyr", Hammer i „For Alvor", Jupiter i „Orfeus", Theaterdirektøren Beaujolais i „Theaterbanditterne" o. fl. en Række Roller, som han udførte til almindelig Tilfredshed, men navnlig glimrede han som Syl i „Lumpacivagabundus" og Blikkenslageren Jeremias Hylenberg i Farcebagatellen „23 Minutter i Tjæreby Kro". I den første viste han sit Mestersksb i at spille fuld Mand uden at være simpel, og i den sidste var han i Maskering, Miner, Fagter og Stemmeføring saa aldeles fortrinlig, at han fuldstændig rev Publikum med sig.

Blandt Damerne var Frk. Lewini (S. 169) den, der mest tiltrak sig Opmærksomheden. Efter i flere Aar at have spillet ved

Faderens Selskab tog hun i Sæsonen 1870—71 til Casino, men da hun, som var meget forvænt med Hensyn til Repertoire, ikke kunde finde sig i her at faa en mindre Virksomhed, forlod hun atter Amaliegades Scene og lod sig nu engagere af Brødrene Müller, hos hvem hun forblev i 3 Sæsoner, og ved hvis Selskab hun blev en meget skattet Karakterskuespillerinde. Saaledes var hendes Rhitra i „Svantevits Datter“ en udmærket Præstation; som Pariserdrengen gjorde hun stor Lykke baade ved det Skælmeri, der var over hende i de lystige Partier, og den Sandhed og Inderlighed, hvormed hun i andre Scener gengav de alvorlige Følelser. I Esmeralda bragte hendes Alsidighed hende paa en fuldt ud tilfredsstillende Maade over Rollens betydelige Vanskeligheder i Henseende til de mange vekslende Sindsstemninger, Dans o. s. v.; som Grevinden af Gray endelig i „Bertran de Born“ var hendes Spil helt igennem fuldt af Følelse, hendes Deklamation smuk og naturlig. Ved Siden heraf viste hun sig som Fru Thorell i „Ægtemandens Repræsentant“, Mathea i „Et enfoldigt Pigebarn“, Gertrud i „Talismanen“, Pipi i „Prins Pipi og Frk. Titi“, L'Ange i „Mad. Angots Datter“ og mangfoldige andre Roller, bestandig vel set og paaskønnet af Publikum. Fra Müllers Selskab tog Frk. Lewini til Christiania, hvor hun spillede et betydeligt Repertoire, særlig i Operetter; herfra engageredes hun til Cortes Selskab, da dette havde Station i Bergen, kom saa tilbage til Danmark igen og var nu paa ny i nogle Aar knyttet til Provinsscenen, indtil hun i 1883 forlod Scenen for at indgaa Giftermaal med Overtelegrafist Rasmussen, som hvis Hustru hun døde i Fredericia den 9de Juli 1893. — Fru Fanny Dall, der kom til Selskabet i dets anden Sæson, fik straks Beviser paa, at Publikum ikke havde glemt sin tidligere Yndling; under stærkt Bifald optraadte hun som Titi i „Prins Pipi og Frk. Titi“, var senere ypperlig som „Perle“ og navnlig, hvad allerede ovenfor er omtalt, som Baronesse Ronsberg i „Fruentimmerhaderen“. — Endelig bør Hyltoft erindres som Jutitsraad Dahl i „De Forlovede“ og Kalifen i „Kalifen paa Eventyr“ og Fru Wilhelmi for sin aldeles fortræffelige Eline Holm i „Alle mulige Roller“, den romantisk-forskruede Agnes i „Landliv“ samt Sophie i „Nei“. —

Da Spørgsmaalet om Udlejen af Theatret for Sæsonen 1876—77 kom paa Omtale i Theaterbestyrelsen, vare Meningerne

delte om, hvor vidt man skulde forny Lejemaalet med Brødrene Müller eller foretrække Edward Jensen, hvis Selskab havde givet Forestillinger her i Forsæsonen 1875—76, og da blandt andet haft Held med sig med den burleske Operette „Røverne“, i hvilken navnlig Wilhelm Schmidt havde gjort overordentlig Lykke i to ganske smaa Roller: Anføreren for Karabiniererne og Kassereren Antonio. Den aldeles glimrende Maade, hvorpaa han forstod at give sig Mine af at have en hel stor — i Virkeligheden kun af 2 Mand bestaaende — Rytterpatrouille med sig, og den uforlignelig komiske Maade, hvorpaa han introducerede dette sit gevaltige Følge som

„ . . — det ridende Natpoliti,
Hvis Styrke netop ligger i,
At det kommer, naar alting er forbi“,

var af en saa overordentlig Virkning, at man kun beklagede, at de brave Karabinierer havde saa lidt at gøre i Stykket, og den Forhandling, hvori han som Kassereren havde Lejlighed til at udvikle Forskellen mellem det at være en klog Mand og en ærlig Mand, var helt igennem baaret af et saa frisk Lune og indtil de mindste Detailler saa fortrinlig gennemført, at det blev en Præstation af meget høj Rang og antagelig medvirkende til, at Interessenterne i et Plenarmøde vedtoge at udleje Theatret til Jensens i Stedet for til Müllers Selskab, i hvis Ledelse der efterhaanden var blevet nogen Slaphed at spore. I Sæsonen 1876—77 rykkede da Jensen ind i Odense Theater, medens Brødrene Müller lejede i Pantheon, og nu opstod der en ny Kamp imellem de to Theatre, der var endnu hidsigere end den, Brun tidligere havde haft at bestaa imod J. Müller og Søn.

De Forventninger, der fra Ejerens Side oprindelig vare knyttede til Etablissementet Pantheon, vare efterhaanden blevne sørgelig skuffede. De mange Butikker i den lange overbyggede Gang — Pantheons Passage —, som fra Vestergade (nuværende Nr. 83) førte ind til Haven, havde saa godt som fra første Færd af alle staaet tomme, den meget store Cirkus husede kun af og til et Beriderselskab, Haven, som var altfor lille, naar der en enkelt Gang var virkelig Tilstrømning af Folk, der vilde se en Luftballon gaa til Vejrs eller et eller andet Gymnastikerselskab give Friluftsforestillinger, laa ellers saa godt som altid ubenyttet hen — kun paa St. Knuds Markedsdag, eller naar der en Gang

imellem kunde findes en passende Anledning til at holde Fest, samledes en Del yngre Landboere af begge Køn med Haandværkslærlinge, Soldater og Piger her fra Byen til Dands derinde, — og hvad endelig Theatret angik, da var det vel saa godt som hvert Aar i Brug, i Regelen paa Tider, hvor der ikke spilledes paa Odense Theater, men efterhaanden var Kvaliteten af, hvad der bødes paa derinde, sunket saaledes ned, at det nærmest kun var et Publikum af samme Slags som det, der indfandt sig til Dansen paa Markedsdagene, som søgte derhen i Sæsonerne 1872—74 for at se paa Schäffers Selskab, som da holdt til der, og som, afset fra Direktørens Datter Emilie Schäffer, der baade var smuk og spillede godt, ikke raadede over et eneste Medlem, der hævede sig over det rent middelmaadige. At Ferdinand Schmidt gav Forestillinger der i Februar og Marts 1875 var under saadanne Forhold en absolut Anomali og i hvert Tilfælde ikke i Stand til at forandre den almindelige Anskuelse, at Pantheon i den hele ramponerede Skikkelse, hvori det fra Ende til anden præsenterede sig, nu var blevet et Sted, hvor et anstændigt Publikum ikke kunde søge hen. Saa indsaa Ejeren, at der nødvendigvis maatte gøres noget, for at ialfald Theatret ikke skulde gaa fuldstændig til Grunde, og derfor blev da i Vinteren 1876—77 ikke blot Tilskuerpladsen underkastet en gennemgaaende Restauration men ogsaa Scenen pudsedes ret grundigt op, forinden Theodor og Frederik Müller den 28de Januar begyndte en Række Forestillinger derinde, som først sluttedes den 10de Maj. Samtidig fandt man det formaalstjenligt at forandre Theatrets Navn fra „Theatret i Pantheon“ til Odense Folketheater.

Brødrene Müller havde skaffet sig et godt Kort paa Haanden ved at erhverve sig Eneret til Opførelse af Heibergs og Hostrups dramatiske Arbejder; dertil kom, at de allerede straks i Sæsonens Begyndelse kunde møde op med en Debut, som interesserede mange, idet nemlig Frederik Müllers Hustru, den unge og smukke Fru Maria Müller (S. 73), der senere gjorde saa stor Lykke i Kjøbenhavn, og som forinden sit Giftermaal havde opholdt sig her i Byen i længere Tid, den 31te Januar 1877 debuterede her som Laura i „De Nygifte“ og navnlig i anden Akt, hvor Lauras Skinsyge kommer til Gennembrud, spillede saa sandt og smukt, at det „varslede godt om hendes Evner til at opfatte og lære at

gjengive", og endelig begyndte de i Slutningen af Februar at give „folkelige Forestillinger", det vil sige paa enkelte Aftener at nedsætte deres Billetpriser, noget, som naturligvis i en ikke uvæsentlig Grad bidrog til at tiltrække Publikum. Imod alt dette søgte Edw. Jensen at værge sig ved at opføre en Række store Stykker: „Hverdagsfolk", „Theaternissen", „Luftens Datter", „En lille Hex", „En Kvinde af Folket", „Slottet i Bretagne" o. fl., deriblandt navnlig „Jorden rundt i 80 Dage", som gik over 30 Gange i Sæsonen, og som virkelig ogsaa fortjente at ses, da det med Bloch-Suhr som Phileas Fogg, Bugge som Passepartout, Direktør Jensen som Corsican og Pengel som Opdagelsesbetjenten Fix fik en i alle Maader saare respektabel, ja for flere Sceners Vedkommende endog ualmindelig god Udførelse. Da Brødrene Müller imidlertid nu ogsaa begyndte at give Landboforestillinger til nedsat, ja endog halv Pris, maatte Jensen fortrække til Nyborg, medens Theatret toges i Brug af et „amerikansk Compagnie", det vil sige et Selskab af Gymnastikere, Jonglører, Balletdansere og Velocipederyttere, som optraadte med ikke ringe Elegance og i det hele gjorde deres Sager godt, hvorfor de naturligvis trak Folk fra Pantheon. Det er en Selvfølge, at Lederen af dette „verdensberømte" Selskab, en Hr. Merkel, fremfor nogen af dets øvrige Medlemmer var en berømt og „med mange Sølv- og Guldmedailler" dekoreret Herre, men een Mangel var der dog ved ham: han var ikke „Professor"; Brødrene Müller fik derfor — ialfald paa Plakaten — et Forspring for Odense Theater, idet de, endnu medens Merkel gav Forestillinger der, saa sig i Stand til at præsentere et „verdensberømt Dame-Velocipedeselskab", der anførtes af „Professor" Brown, og sammen med hvilket der tillige optraadte „det store amerikanske Kompagni-Selskab bestaaende af danske, franske, engelske og amerikanske Kunstnere af første Rang" — hver Nation dog kun meget faatallig repræsenteret, eftersom Selskabet ikke talte mere end ialt 5 Personer — og saa bøjede Strømmen paa ny ind i Folketheatret. Saa kom Jensen hjem igen fra Nyborg, beredt paa atter at tage Kampen op og derfor forsynet med flere Nyheder, saaledes den store 5 Akts Folkekomedie „De Forældreløse", H. P. Holsts Lystspil „A-ing-fo-hi" og Farcen „Naar man har Fanden til Morbroder", hvilket i Forbindelse med et Par Forestillinger til nedsat Pris vare Forløbere for hans sidste Trumf, Magikeren „Professor

Max Alexander fra Royal Polytechnich Institut i London", en behændig og ganske morsom Taskenspiller, der foruden sine andre værdifulde Egenskaber formentlig ogsaa maa have været i Besiddelse af et ikke ubetydeligt Sprogtalent, saasom han, der jo efter Plakaten maatte antages at være Englænder, underholdt sine Tilskuere i et fuldkommen ægte kjøbenhavnsk Maal. I fire Aftener optraadte denne Troldmand sammen med Jensens Selskab, hvis Kræfter dermed vare udtømte; den 9de April sluttede det sine Forestillinger, hvorimod Brødrene Müller endnu fortsatte i en hel Maaned og nu som ene paa Pladsen ikke havde svært ved at klare sig.

Forskellige Gange senere kom Frederik Müller hertil, knyttet til andre Selskaber. Kun een Gang senere var han her som Direktør, nemlig i April—Maj 1882, da han som Leder for Aarhus Theaterpersonale gav en kort Række Forestillinger, blandt hvilke „Andrea", hvori Fru Müller var ypperlig som Andrea, og Aubers „Fra Diavolo", hvori Titelrolllen gaves smukt af Nordal Brun, Lord Kokborough af Wilhelm Schmidt og Zerline af Fru Wilhelmi. I 1882—83 var Fr. Müller ansat ved Casino, i 1886—89 ved Folketheatret, endelig fra September 1890 ved Dagmartheatret som Overregissør og Skuespiller. Han døde i Kjøbenhavn den 8de Oktober 1895.

Efter 6 Aars Fraværelse kom Aug. Rasmussen, som i Mellemtiden havde haft Hovedstation i Bergen, hertil igen i Foraaret 1876 og gav da med Bergens Theaterpersonale en kort Række Forestillinger, der oven paa den øjensynlige Tilbagegang, hvori Brødrene Müllers Selskab befandt sig, virkede i høj Grad oplivende og tiltrækkende paa Publikum. Personalet bestod af et Udvalg af de bedste Kræfter, der paa den Tid overhovedet kunde samles i Provinserne, Repertoiret var valgt saaledes, at det laa ypperligt for de spillende, Indstuderingen var omhyggelig, Iscenesættelsen smagfuld, og endelig var der — hvad Direktør Rasmussen altid har lagt Vægt paa — sørget godt for, at den musikalske Del af Præstationerne kunde komme til sin Ret, idet flere af Personalets Medlemmer havde endog særdeles gode Sangstemmer. Intet Under derfor, at den muntre Operette „Prinsessen af Trapezunt" maatte vinde stærkt Bifald med Fanny Dall som

Raphael, Hougaard som Cabriolo og Sommer som Tremolini, saa meget mere som hertil endnu kom dette, at Frederik Madsen var aldeles ypperlig som Sparadrap, Dall en i alle Maader vellykket Fyrst Casimir, Frk. Wernicke udmærket paa sin Plads som den stærke Dame Paola, og at der endelig kunde præsenteres to saa overmaade tiltalende unge Damer som Frøknerne Marie Andersen (5te Februar 1857 — 3dje September 1895) og Marie Birgitte Raun, født 23de April 1856, henholdsvis som Regina og Zanetta. At endvidere „Rejsen til China" med Madsen som den stammende og søsyge Alidor, Hougaard som Pamperin, Fruerne Recke-Madsen og Fanny Dall som hans to Døtre og Frederik Albert Helsengreen, født den 3dje Januar 1856, som Notaren Bonneteau, ikke at tale om „Fruentimmerhaderen" med den Side 200 cmtalte Rollebesætning, og „Den svage Side", spillet af Madsen, Helsengreen, Fru Recke-Madsen og Fru Dall, maatte gøre Lykke, er jo en ren Selvfølge. Men ved Siden af alt dette blev der paa Skuespillets og Lystspillets Omraade præsenteret en Række Forestillinger, som tiltalte højligt, saaledes „En Fallit", hvori Fru Recke-Madsen var en fortrinlig Valborg, „Mercy Merrick", „En Prøve", „En Spurv i Tranedands" med Madsen som Peter Ravn, „Koncerter for Rejsende", „En Ødeland" og „Eventyr paa Fodrejsen" med Dall som Vermund, Helsengreen som Assessor Svale, Hougaard som Kammerraad Krans, Sommer og Benjamin Petersen som Herløv og Eibæk og endelig Madsen som Skriverhans. Med et saadant Personale til at opføre saadanne Stykker og bag det hele en Direktør, der paa een Gang er en ypperlig Instruktør, en Mand, der forstaar at holde sine Folk til Ilden, og som ikke tager i Betænkning at ofre endog ret klækkeligt for at faa alt udstyret paa bedste Maade, maatte denne kortvarige Sæson nødvendigvis blive, og blev da ogsaa en Succes som neppe nogen anden følgende og i høj Grad medvirkende til at forøge det Ry for at være en dygtig Direktør, som Hr. Aug. Rasmussen allerede tidligere havde erhvervet sig, og indtil denne Dag bevaret.

Aug. Rasmussen kom hertil igen i de to næste Forsæsoner og fik derefter Theatret til Leje i de 6 følgende Hovedsæsoner 1878—84. I denne lange Tid præsenterede han et baade righoldigt og i flere Henseender meget interessant Repertoire. En ret usædvanlig Begivenhed var det saaledes, at „Regimentets

Datter" (Oktober 1877) kunde komme til Opførelse paa vort Theater, og det paa en Maade, som gjorde de medvirkende al mulig Ære. Fru Fanny Dall var en nydelig og skælmsk Marie, der sang og spillede, saa det var en ren Fornøjelse, Hougaard var en ypperlig Sulpice, og som Tonio endelig havde Anthon Jensen (S. 190) Lejlighed til for første Gang at lade sin smukke Tenor høre i et større Parti. At det 21de Regiment, i kønne Uniformer, var tilstrækkelig fyldig repræsenteret, til at der over det hele kunde hvile det fornødne militære Præg, bidrog selvfølgelig ikke uvæsenligt til at give navnlig Maries Afskedsscene den rette Stemning. I samme Sæson opførtes „Samfundets Støtter" med Fru Dall som en frisk og frejdig Frøken Hessel og Orlamundt som en udmærket Hilmar Tønnesen. Orlamundt var overhovedet efterhaanden bleven en af Publikums Yndlinge, takket være hans vel forberedte og godt gennemførte Spil i de mange og ret forskelligartede Roller, der tildeltes ham. Hans Maskering var altid fortrinlig, hans Fremtræden — især i Bonvivantroller, hans egentlige Felt — fri og utvungen, og han raadede over en saa stor legemlig Vivacitet og et saa frodigt Lune, at han selv i rene Farceroller som Felix i „Han er gruelig gal" og Cæsar i „Verdens Herkules" opnaaede en betydelig Virkning.

I 1878—79 knyttede Hovedinteressen sig til Opførelsen af Molbechs „Ambrosius". Som man erindrer, var Stykket kommet frem paa det kgl. Theater i Maj 1878, og Rygtet om den Lykke, det havde gjort, og den fænomenale Hyldest, der var bleven Emil Poulsen som Ambrosius til Del, gjorde naturligvis vort Publikum meget spændt paa at faa det at se og at erfare, hvem der skulde spille Titelrollen, og hvorledes han vilde kunne løse Opgaven. Saa kom det da straks i Sæsonens Begyndelse med Carl Henrik Oluf Schmidt, født 16de September 1843, som Ambrosius. Hans smukke og anselige Skikkelse, kønne Sangstemme og noble Spil virkede i høj Grad tiltalende paa Publikum og indbragte ham et kraftigt og vel fortjent Bifald. Abigael spilledes af Fru Theodora Marie Petersen, født Petersen (f. 11te August 1853), der gav et sandt og smukt Billede af den unge Adelsfrøken, hvis Hjertes hidtil slumrende Følelser vækkes af den poetiske Skriverkarl, men hvem hendes Stands Fordomme dog ere stærke nok til at føre i Armene paa den højst intetsigende og ubetydelige Junker Claus, der gaves aldeles ud-

mærket af Orlamundt. Samtidig var Helsengreen et Pragteksemplar af en Kammertjener — navnlig var hans fyenske Dialekt godt truffen — og Hougaard havde som Degnen Peder Rasmussen en af de Roller, hvori han var ubetalelig morsom. Som Helhed betragtet var Forestillingen en Succes og blev, fortaltes der, da ogsaa højligen rost af Stykkets Forfatter, der sagdes at være taget herover for at se det. Aaret efter gik det igen med Anthon Jensen som Ambrosius og Fru Eleonora la Cour, født Møller (f. 1856), som Abigael; begge spillede maaske nok saa livligt som deres Forgængere, men paa den anden Side fyldte de ikke saa godt i rent ydre Henseende.

Sæsonen 1879—80 bragte Ibsens „Et Dukkehjem“ med Frøken Helvig Marie Christine Johansen (født den 19de Juli 1856, senere gift med Skuespiller Jul. Jacobsen) som Nora. At en Provinsskuespillerinde skulde kunne komme over en saa vanskelig Rolle som Noras, uden at der endda paa flere Steder kunde være Mangler at paavise derved, er vel ganske utænkeligt. Det lykkedes da heller ikke Frk. Johansen, hvem det navnlig i 2den Akt skortede en Del paa Minespillet; men alt i alt var det en Præstation, der gjorde Fremstillerinden stor Ære. Hun formaaede at gøre Noras yderst komplicerede Karakter fuldt forstaaelig, og i enkelte Scener, særlig i sidste Akt, naaede hun op til fuldlødig Kunst, hvorfor hun da ogsaa modtog et levende Bifald. Anthon Jensen overraskede ved sit gode, om end i Begyndelsen lidt sødladne Spil som Helmer, Orlamundt spillede med stort Maadehold Doktor Ranks Rolle og var navnlig særdeles heldig i Afskedsscenen. Fru la Cour havde som Fru Linde overraskende gode Momenter i Scenen med Krogstad, og denne endelig, der spilledes af Dall, fik en Udførelse saa god, at det turde være tvivlsomt, om den noget andet Sted er bleven spillet bedre. Publikum, der her i Byen i det hele er alt andet end ødselt med Bifald lige over for alvorlige Stykker, skænkede da ogsaa Dall, hvis ubetinget bedste Rolle Krogstad var, et stormende Applaus. Dall var i det hele taget en Mand, der i Aarenes Løb udførte en stor Mængde Karakterroller, og gjorde ypperlig Fyldest i de fleste, noget, hvortil hans stadselige Person selvfølgelig bidrog ret væsentlig. Saaledes var han overmaade heldig som Prokonsulen Aquilinus i „Fulvia“ og som Kalifen i „Kalifen paa Eventyr“; hans Spil sammen med Theodora Petersen i „Surrogater“ var ligesom

hendes baade fint og sympathetisk, og i en Rolle som den stærke Biskop Jacob Split i „Ridderen af Randers Bro“ var han rent ud imponerende. I sidstnævnte Stykke, som gik i Sæsonen 1880—81, var Anthon Jensen, for hvem det brave ligger særlig godt, overmaade heldig som Niels Ebbesen, hans Hustru Fru Sophie Frederikke Jensen, født Møller (f. 29de Oktober 1847), en baade djærv og sympathetisk Jutta, en rigtig Dannekvinde. Endelig var Hagbarth Julius Jacobsen, født 14de Maj 1851, en saare tiltalende Svend Trøst, smuk, frejdig og djærv. Den samme fra Naturens Haand saa usædvanlig vel udstyrede Skuespiller var under et senere Besøg en ungdommelig kæk og køn Griolet i „Tambourmajorens Datter“, en af Liv og Lune sprudlende Balthazar i „Andrea“, en udmærket Bandit Beppo i „Fra Diavolo“, og, endnu noget senere, i Peter Møllers „En Villie“ en aldeles mageløs morsom, godt opfattet og indtil de mindste Enkeltheder i Stemme, Holdning og Miner gennemført Gaardmand Lars Greve.

Frederik Madsen.

Efter Fotografi.

Frederik Madsen og Hustru, der havde været borte fra Selskabet i Sæsonerne 1877—80, kom tilbage til det igen i Efteraaret 1881 og forblev ved det i denne og den næste Sæson. Legemlig Svaghed i Forbindelse med Rejselivets Uro havde efterhaanden taget stærkt paa Madsen, men endnu udførte han med Lune flere af sine gamle Glansroller, saaledes Sir Francis Gulliver i „Koncerter for Rejsende“, Alidor i „Rejsen til China“

og Peter Ravn i „En Spurv i Tranedands". En afgjort Succes naaede han endnu i sin sidste Sæson i en ny Rolle, Løjtnant Haas i „Krig i Fredstid". Rollen er bleven spillet adskillige Gange senere af yngre, dygtige Skuespillere, men ingen har naaet Madsen, ingen har i den Grad morsomt som han kunnet staa foran Spejlet i Entréen i Baggrunden og med Ryggen mod Publikum strigle sit nakkeskilte Haar med en Børste i hver Haand, ingen har som han kunnet faa Publikum til at tro paa, at alle Haases mærkværdige Foranstaltninger kunde finde deres Undskyldning ved dette ene at være udførte „blandt Kammerater", og fremfor alt ingen har raadet over saa megen Elskværdighed som han. Sæsonen 1881—82 blev hans sidste her i Byen; den sidste Rolle, han — allerede meget medtaget — udførte, var Skyttelars i „Fastelavnsgildet". Godt tre Uger efter døde han i Aarhus den 23de April 1882*).

Sammen med Madsen spillede i „Krig i Fredstid" en ung Dame, der ogsaa i andre Stykker gjorde en Del Lykke, Frk. Louise Brock, senere gift med Forfatteren Peter Nansen; hun var en rask Ilka Etvös, i det hele en Dame med Temperament. Endvidere spilledes i samme Stykke Byfoged Knudsen aldeles ypperligt af Lauritz Marius Berggreen (født 13de Oktober 1853), der tidligere havde gjort sig fordelagtig bemærket ved sin sympathetiske Fremstilling af Grøn i „Grøns Fødselsdag", og sin udmærket morsomme og lige ud af Livet grebne Gaardmand Lars Hjort i Hostrups „Eva"; nu vandt han endvidere almindeligt Bifald som Valgagenten Jyp i „Onkel Sam", hvilken han havde udstyret med en uforlignelig hivende eller maaske rettere hvinende Hoste og en Mængde morsomme Smaatræk.

Ved Udløbet af Sæsonen 1883—84 tog Aug. Rasmussen for flere Aar Afsked med Odense for at virke som Direktør ved Casino.

I de tre Forsæsoner 1878—81 havde Ferdinand Schmidt været her som Direktør for forskellige Selskaber, havde derefter

*) Madsen var i Besiddelse af en Del Talent som Landskabsmaler; denne Omstændighed skyldes det, at Theatret ejer en ret ejendommelig Madsen-relikvie, idet han nemlig paa Bræddevæggen i det Paaklædningsrum, han benyttede, har med forskellig farvet Sminke malet 7 smaa Landskabsbilleder. For at holde disse fredede, har man lagt Glas over dem.

Ferdinand Schmidt.

Etatsraad Didriksen i „I den anden Verden“.

Jeremias Hylenberg i „23 Minuter i Tjæreby Kro“.

Ritmester Schokenborg i „Paa Pension“.

Ole Ras i „Strandby Folk“.

i 1881—84 spillet her, dels knyttet til Cortes's dels til Verners Selskaber, og fik nu endelig selv Theatret til Leje i Hovedsæsonen 1884—85. I alle de Selskaber, han saaledes enten selv ledede, eller var medvirkende ved, var han ubetinget Hovedmanden, en Kunstner, der var i stadig Udvikling, en Mand, som fyldte paa Scenen, og som ikke senere er bleven erstattet. Talrige ere de Roller, han i disse Aaringer udførte, ud af dem alle fik han karakteristiske og helstøbte Figurer. Til disse hørte navnlig Etatsraad Didriksen i Goldschmidts „I den anden Verden“. Denne skørhovede og forfjamskede Etatsraad, der lader sig indbilde, at han er salig hensovet og nu vaagnet op igen hinsides, fik af Ferd. Schmidt en Udførelse, som var enhver Scene værdig, og hvis Elskværdighed forsonede Publikum med det vel i Henseende til Karaktertegning interessante men ellers temmelig trættende Stykke. En anden ypperlig Fremstilling var Ole Ras i „Strandby Folk“; her var det en virkelig Sømand, der kom frem, djærv og gemytlig, som de nu engang kan være det, og ikke en af de noksom bekendte Theatersøfolk, der ere lige saa langt fra at være i Familie med Søen som deres sejge Tag med Benene og deres overdrevne Gumlen paa Skraaen ere Kendemærker paa de rigtige Ulke. Endelig bør nævnes hans aldeles glimrende afskedigede Ritmester Schokenborg i Frits Holsts „Paa Pension“, og — fra Efteraaret 1891, da han under de store Manøvrer spillede her i Forening med Vilh. Petersen — hans Politibetjent Lorenzen i Farcen „Knaldbergs Frokost“. Den Forening af Maadehold og

Ferdinand Schmidt.
Efter Fotografi.

Lune, hvormed han gav denne Drukkenboldt af en Betjent, og den aldeles uforlignelig komiske Maade, hvorpaa han afleverede sin Kuplet, hilsedes hver Gang af Publikums — blandt dette hans kgl. Højhed Kronprinsens — livligste Bifald.

Ferdinand Schmidt var ved sin Død den 25de November 1893 Medbestyrer af Nørrebros Theater.

I de to næste Hovedsæsoner 1885—87 var det Vilh. Petersens Selskab, som spillede her. Andreas Vilhelm Petersen, født den 2den Marts 1852, debuterede ved Ferd. Schmidts Selskab i Helsingør den 7de Oktober 1870 som Herløv i „Eventyr paa Fodrejsen", kom i 1871 til Folketheatret og begyndte selv som Direktør i Maj 1875. Allerede i November 1884 havde han været her med sit Selskab, og han og Cortes havde da delt tre Forestillingsaftener saaledes imellem sig, at Cortes Personale først spillede et Stykke, hvorefter Petersens Selskab gav „Det Kjøbenhavn, der kommer, eller Sommerrevuen 1884", et Produkt, til hvis Forstaaelse vort Publikum savnede de nødvendige Betingelser, og som det derfor fik saa overmaade lidt ud af, at der ikke vilde have været Anledning til her at omtale det, hvis vi ikke derved havde faaet Lejlighed til for første Gang i en Revurolle at gøre Bekendtskab med den nu saa yndede Revuskuespiller Frederik Jensen. Frederik Marius Jensen, født i Nyborg den 25de Juni 1863, og ved sit Giftermaal med Anna Christine Elisabeth Bjerregaard, født den 6te Maj 1859, beslægtet med den store Skuespillerfamilie Petersen (S. 100), debuterede i Randers den 22de Juni 1881 som Amedu i „Uhrmagerens Hat". Allerede i Efteraaret 1881 havde han været her med Cortes, men ingen havde da lagt videre Mærke til ham; nu kom han som sagt igen, og nu gjorde han sig bemærket netop ved de Egenskaber, der senere har skaffet ham saa stort et Ry, det nemlig paa en ganske særegen dygtig Maade at kunne pointere sine Repliker og aflevere sine Kupletter. Frederik Jensen var med ved Petersens Selskab i begge dets Hovedsæsoner og udførte i disse et betydeligt Antal Roller, hvoraf her særlig skal nævnes Apothekeren i „De lystige Fættere fra Nykjøbing", Mads i „Kjærlighed uden Strømper", Prokurator Barding i „Soldaterløjer", Kakadue i „Capriciosa" og først og fremmest Kommissionæren Lütjohan i

„Fra Otteogfyrre“, en Præstation, der helt igennem var saa karakteristisk og saa godt holdt, at den meget væsentlig bidrog til den Lykke, Stykket forøvrigt med fuld Føje gjorde. En anden ypperlig Skikkelse i samme Stykke var Jacob Faber-Daugaards (født 25de Marts 1844) Jens Knapperup, en Kærnekarl af en jydsk Soldat, ret en Typus paa vore tappre Landsoldater fra 1848.

Direktørens Giftermaal med Fru Fanny Dall medførte, som rimeligt var, at der optoges et Par større Operetter paa Repertoiret, nemlig „Baron Ødeland“, hvori hun paa ny optraadte som Toto, og „Frøken Nitouche“, hvori hun var en baade skælmsk og kvik og nydelig Denise. I sidste Stykke gjorde samtidig Faber-Daugaard megen Lykke som Major Chateau Gibus.

I Forsæsonerne 1887—91 spillede Vilh. Petersens Selskab her igen og opførte da blandt andet den engelske Operette „Mikadoen“, hvori Faber-Daugaard var en morsom Skarpretter, Fru Fanny Petersen en nydelig Yum-Yum og Tycho Schmidt (S. 166) en aldeles ypperlig og helt igennem i den rette Stil holdt Mikado, ubetinget den bedste Præstation i hele Stykket. For hans Vedkommende bør endvidere erindres Bosse i „Hverdagsfolk“ og Magister Søren i „Ambrosius“. I „Anders Tikjøb“ var Faber-Daugaards fortrinlige Udførelse af Titelrollen det ene Glanspunkt, Fru Fanny Petersens Abekattemadame det andet, — en Figur, der i Kostume, Gebærder og gebrokkent Tysk var taget lige ud af de omrejsende Menageri- og Karusselmadamers noksom bekendte Race.

En ikke ringe Paaskønnelse vandt Selskabet i 1890 ved det efter Sudermanns „Die Ehre“ bearbejdede og lokaliserede Skuespil „Fra Baghuset til Forhuset, hvori Fru Fanny Petersen var en fortrinlig Mad. Berggren, plebejisk, ulogisk, ret en simpel kjøbenhavnsk Baghusmadame, og hvori samtidig Frk. Augusta Frederiksen, født 12te Juni 1866, og Valdemar Christian Hansen, født 22de November 1869, vare lige tiltalende henholdsvis som Grossererfrøkenen Johanne Verner og Ulrik Brandt. „Fiskerjenten“, et Folkeskuespil efter Bjørnestjerne Bjørnsons Fortælling af samme Navn, vandt derimod mindre Bifald, uagtet Titelrollen spilledes smukt af Frøken Jacobsen; i samme Stykke havde Fru Johny Caroline Thomsen, født Møller (22de August 1859), senere gift med Skuespiller Valdemar Hansen, faaet

en udmærket karakteristisk Figur ud af den vandrende kvindelige Gaardmissionær Else. Endnu bør nævnes, at Fru Fanny Petersen den 19de November 1890 fejrede sit 25 Aars Jubilæum som Skuespillerinde ved at udføre Baronesse Ronsberg i „Fruentimmerhaderen“, Perle i Lystspillet af samme Navn og Institutbestyrerinde Frk. Tranekjær i „Lille Nitouche“, alt med største Bravur og til stor Fornøjelse for de mange Gratulanter, der havde indfundet sig.

Tre Selskaber have uden for Hovedsæsonerne gentagne Gange besøgt os: Verners, Henriksens og Jul. Petersens. Verner, der, som man vil erindre, havde spillet her i 1870—71, kom hertil som Direktør i Efteraaret 1883 og Foraaret 1884 og opførte da en Del større Stykker, blandt hvilke „Odette“, „Don Cæsar de Bazan“ og „Strandby Folk“, hvori han selv var medvirkende henholdsvis som Grev Clermont-Latour, Don Cæsar og Kai Farsund, tre Roller, han udførte smukt, og for hvilke han derfor høstede almindelig Anerkendelse. For sidstnævnte Stykkes Vedkommende er der tillige Anledning til at mindes Fru Augusta Kruses Tosse-Karen, en Præstation af mer end almindelig Lødighed.

Carl Christian Henriksen, født den 15de December 1847, debuterede 1868 paa Alhambra som Valentin i „En Landsbyhistorie“ og var derefter knyttet til Folketheatret og forskellige Provinsselskaber indtil 1884, da han selv blev Direktør; som saadan har han i en halv Snes Aar haft Hovedstation i Randers. Henriksen har spillet et meget stort Repertoire, deriblandt Aage i „Mester og Lærling“, Herløv og Eibæk i „Eventyr paa Fodrejsen“, Grev Boudelot i „Den sidste Nat“, Svend Trøst i „Ridderen af Randers Bro“, Carl af Rise i „Valdemar Sejr“, Titus i „Talismanen“, Alidor i „Rejsen til China“ o. s. v. Det ungdommelig frejdige og ureflekterede, det kække og brave har ligget særlig godt for hans Evner og har af ham faaet en saa meget mere tiltalende Udførelse, som han har kunnet støtte det til et talende Blik, et vindende Smil, et smukt Organ og en helt igennem sympathetisk Fremtræden.

Henriksens Selskab kom første Gang hertil i Foraaret 1887 og spillede da „Landsoldaten“, der havde gjort en saa enorm Lykke i Kjøbenhavn. Her svækkedes Indtrykket en Del derved,

at „Fra Otteogfyrre“ var opført hele den foregaaende Hovedsæson igennem af Vilh. Petersens Selskab, og var et i flere Henseender nok saa behændig anlagt og derfor mere umiddelbart tiltalende Stykke end „Landsoldaten“. Med Lipmann som Jens Daglykke, Frk. Betzonick som Laura, Henriksen som Studenten Orla, Jul. Jacoben som Marketenderen Futtrup og Tycho Schmidt som Regimentskirurgen fik „Landsoldaten“ dog en saa god Udførelse, at det i alle Maader var til Ære for Selskabet. Dette kom efter et kort Besøg i September 1888 igen hertil i Efteraaret 1892 og opførte da blandt andet saa store Stykker som „Kameliadamen“, „Axel og Valborg“ og „Froufrou“. I Kameliadamen“ havde Fru Marquard-Olsen faaet den vanskelige Opgave at spille Marguerite Gauthiers Rolle, og det maa siges til hendes Ros, at hun paa mange Punkter skilte sig overmaade godt derved. I de to andre Stykker var det Direktørens Hustru, der udførte Hovedrollerne. Elga Henriksen, født Betzonick, (23de Januar 1858 — 25de Oktoker 1895) var først ansat ved Casino, spillede derefter i Norge, optraadte senere paa Folketheatret som Niniche og blev endelig efter sit Giftermaal i 1885 Bærer af et meget omfattende Repertoire, i hvilket hendes i mange Henseender ypperlige dramatiske Anlæg, som hun ihærdigt og intelligent bestandig uddannede, gjorde hende det muligt at opnaa endog særdeles betydelige Resultater; saaledes var navnlig hendes Froufrou en udmærket Præstation. I Forsæsonen 1893—94 var Selskabet her igen, og Fru Henriksen havde da Lejlighed til at vise sit dygtige Spil i den franske Pantomine „Den forlorne Søn“, hvori hun spillede Pjerrot juniors Rolle. Samtidig udførtes Baronen overordentlig morsomt af Albert Schmidt (Albert Carl Johan Pless-Schmidt, født den 16de Juni 1865), en Søn af Wilhelm Schmidt og som Arvetager efter ham i Besiddelse af et betydeligt Talent især for det komiske. Han var saaledes en fortrinlig Assessor Muhlemann i „Lille Nitouche“, en kvik og lystig Fritz i „Fritz og Lise“ og en saare fornøjelig Nicolaj i „Nøddebo Præstegaard“. —

Julius Petersen (S. 100), en Søn af Direktør P. Petersen, debuterede i 1869 ved sin Faders Selskab i Silkeborg som Kapt. Sparre i „Tordenskjold i Dynekilen“. I tre Aar forblev han ved Selskabet og spillede i den Tid et stort Repertoire, i hvilken han navnlig gjorde Lykke ved sin smukke og vel skolede Sangstemme.

Derefter var han i en Sæson engageret hos N. F. Svendsen, men vendte saa atter tilbage til Faderens Selskab, ved hvilket han forblev, indtil han i September 1874 selv begyndte som Direktør. Hans Fader havde i Efteraaret 1872 erhvervet sig de tyske Autoriteters Tilladelse til at spille dansk Komedie i Slesvig og havde stor Fornøjelse deraf, idet det nationale Repertoire, han opførte, fremkaldte en ligefrem Begejstring hos Befolkningen. Dette havde til Følge, at de vigtigste Bærere deraf, nemlig de tre Brødre Julius, Louis og Valdemar Petersen samt Skuespiller Georg Nielsen, under Selskabets anden Sæson bleve udviste fra Haderslev med 24 Timers Varsel og under Ledsagelse af Gendarmer førte over Grænsen. Selskabet nødtes herved til at rejse hjem til Danmark, men efter at have knyttet nogle nye Medlemmer til sig vendte det snart efter tilbage til Slesvig igen, og spillede saa atter løs, indtil Myndighederne paa ny fandt sig foranledigede til at træde op imod det; denne Gang var det Direktøren, det gik ud over. I største Hast maatte man se at komme afsted. Dermed opgav P. Petersen sin Virksomhed i Slesvig, der da fra næste Sæson optoges af Julius Petersen, som i Løbet af 4 Aar formaaede at holde dansk Komedie gaaende, trods alle de Hindringer, de tyske Autoriteter lagde i Vejen for ham, dels i Form af en aldeles uforholdsmæssig stor Afgift, dels ved de mange Omstændeligheder, de knyttede til Engagement af nye Medlemmer til Selskabet, dels endelig ved rent ud at forbyde Opførelsen af det nationale Repertoire, der naturligvis gjorde mest Lykke. Det var ud af alt dette temmelig let at forudse, at der engang vilde komme en Katastrofe, og ganske rigtig, den 18de December 1877, da Selskabet spillede i Sønderborg, erklærede Byfogden og Landraaden i Forening — efter Opførelsen af Victorien Sardous „Alt for Fædrelandet“ — 9 af Selskabets Medlemmer for lästige og udviste dem med 24 Timers Varsel. Dette vakte den største Harme i Byen; der blev straks sammenkaldt et Møde for at protestere med den hensynsløse Behandling, der saaledes blev de danske Skuespillere til Del, der afsendtes til Ministeriet Eulenburg et Telegram paa flere Hundrede Ord, hvori gaves detaillerede Oplysninger om Sagen, og alt medens dette stod paa, maatte Skuespillerne i Mulm og Mørke pakke hele deres store Bagage sammen og, eftersom Vandet steg i Havnen, i Baade lade den bringe ud til Dampskibet, som skulde føre dem til Aabenraa, for

at de derfra kunde tage med Jernbanen til Danmark. Saa kom der om Morgenen Telegram fra Berlin, hvori Fristen for Udvisningen sattes til 8 Dage, dog saaledes at der ikke maatte opføres flere Forestillinger, hvilket altsaa vilde sige, at Selskabets hele Virksomhed var standset. Der var saaledes ikke nogen som helst Anledning for Personalet til at forblive i Byen længere end højst nødvendig, hvorfor det da ogsaa afrejste inden Udløbet af de oprindelig fastsatte 24 Timer og næste Dag ankom til Fredericia, fortvivlet over midt om Vinteren at staa uden Erhverv; hermed ophørte Direktør Jul. Petersen at gæste Slesvig.

Ved stor Ihærdighed og et betydeligt Administrationstalent vandt han sig nu snart et Navn som Direktør her hjemme, fortrinlig understøttet af sin Hustru, den forhen (S. 164) omtalte Dido Larsen, der, som man vil erindre, døde pludselig i 1881 under en Forestilling i Randers. I 1882 købte han Aalborg nye Theater, som han Aaret efter ombyggede. Fra den Tid af har han som Direktør for Aalborg Theaterpersonale haft Hovedstation i Aalborg fra anden Juledag til hen imod Sæsonens Slutning. Uden for Hovedsæsonerne har han gæstet forskellige Provinsbyer og saaledes ogsaa Odense. Direktør Petersen har opført et stort og i det hele godt i Scene sat Repertoire; der findes neppe noget Stykke af literær Interesse, som han ikke har bragt frem*).

---

*) Hr. Direktør Petersen har haft den Godhed at meddele en stor Mængde Oplysninger angaaende sin udelukkende i Provinserne udfoldede Virksomhed i de 22 Sæsoner 1874—96; af disse turde følgende være af Interesse ikke mindst for vordende Direktører.

Han har i alt opført 4139 Forestillinger, der have været besøgte af c. 1,400,000 Tilskuere. Den største Indtægt i en Sæson har været 65811 Kr., den mindste 26705 Kr.; den største Indtægt af en Forestilling faldt paa en Søndag Aften i Aalborg med 1675 Kr., den mindste ved en Eftermiddagsforestilling i Kallundborg med 21 Kr., alt brutto. Der har ialt været opført 304 større og mindre Stykker. Af den Fortegnelse, der er optaget over det Antal Gange, ethvert af disse er bleven opført — og som af den Grund er af særlig Interesse, at den bedre end alt andet giver en Vejledning til Bedømmelse af den herskende Smag —, anføres følgende:

Der var engang —	180	Opførelser.
Kaptajn Grants Børn	179	—
Ridderen af Randers Bro	161	—
Gutter ombord	135	—
Jorden rundt i 80 Dage	127	—
Gjøngehøvdingen	114	—
Lad os skilles ad	107	—
Rejsen til China	105	—

Af de Stykker, der have oplevet mellem 100 og 50 Opførelser, ere følgende de mest bekendte: Axel og Valborg, Gjenboerne, Jeppe paa Bjerget, En fattig ung Mands Eventyr, En lille Hex, Barn i Kirke, Peter Sørensen,

Jul. Petersens Selskab kom første Gang hertil i Foraaret 1878 og spillede da blandt andet „Jorden rundt i 80 Dage“, „Gamle Ungkarle“, „Barn i Kirke“ og „Hun skal debutere“ med Frederik Müller henholdsvis som Phileas Fogg, Clavières, Frisør Krølle og Tanne; i det sidste Stykke var samtidig Fru Maria Müller en yderst tiltalende Athanasia. Næste Gang besøgte Direktør Petersen os i April 1882 og har fra den Tid af spillet her saa godt som hvert Aar, snart om Foraaret, snart om Efteraaret. Hovedstyrken i hans Selskab har i disse mange Aar hans egen Familie været, navnlig hans Hustru og to Brødre Louis og Valdemar Petersen, ja selv hans gamle Fader P. Petersen har spillet med lige til Sæsonen 1891, altsaa efter at han havde været Skuespiller i over 56 Aar. Fru Anna Petersen, født Nielsen, debuterede i 1874 hos Aug. Rasmussen i Bergen som Catharine i „Jens Støvning“, var derefter knyttet til forskellige Selskaber, indtil hun i 1880 blev optagen i Aalborg Theaterpersonale, med hvis Direktør hun blev gift i 1884. Fru Petersen har spillet et

---

En Børsbaron, Et Folkesagn, Frk. Nitouche, Et Eventyr paa Fodrejsen, De Danske i Paris, Esmeralda, En Spurv i Tranedands, Capriciosa, Elverhøj, En Ødeland, Et Vaisenhusbarn, Farinelli, Fandens Overmand, Fregatkaptajnen, I Dynekilen, Pariserliv, Madam sans gêne, Baron Ødeland, Orpheus i Underverdenen, Brylluppet paa Ulfsbjerg, Byesbørnene, Svend Dyrings Hus, Alt for Fædrelandet, Frk. Bodil og hendes Broder, Broder Rus og Tordenvejr.

Neden nævnte Arbejder ere blevne opførte det vedføjede Antal Gange:

Kjærlighed uden Strømper	48
Fruen fra Havet	37
Dronning Margrete	36
Bertran de Born	35
Aladdin	34
Vildanden	34
Othello	30
Jacob v. Thyboe	24
Samfundets Støtter	24
En Fallit	24
Henrik og Pernille	21
Hærmændene paa Helgelend	21
Kabale og Kjærlighed	15
Ulysses v. Ithacia	6

Af de opførte Stykker er det kgl. Theaters Repertoire repræsenteret med 105, altsaa over en Tredjedel af samtlige Stykker; Resten er hentet fra Casino, Folketheatret, Dagmartheatret og Christiania Theater, nogle enkelte ere originale fra Provinserue.

Til Selskabet har ialt været knyttet 162 Medlemmer, 82 Damer, 80 Herrer.

Udgifterne til samtlige Forestillinger have beløbet sig til c. 1,026,500 Kr., deraf til Lønninger 425,000 Kr., Udstyr og Forfatterhonorarer 135,000 Kr., Orkestermusik 90,000 Kr., Rejseudgifter 61,000 Kr., Annoncer og Plakater 55,000 Kr., Politi og Fattigskat 14,000 Kr.

meget stort og omfattende Repertoire og været en meget flittig og forstandig Skuespillerinde, men hun har dog trods et særdeles godt Theaterydre aldrig rigtig kunnet indtage Publikum for sig, navnlig fordi hun ikke, end ikke i muntre Roller, har kunnet aflægge en noget klynkende Talestemme, der skæmmer hendes Spil. Størst Virkning har hun opnaaet som Pauline i „Ude og hjemme“, Fru d'Aubry i „En fattig ung Mands Eventyr“ og navnlig som Ane Marie i „Byesbørnene“; denne Rolle var ypperlig opfattet og blev tatentfuldt udført. Fru Petersen har ved given Lejlighed paataget sig at spille Desdemona i „Othello“; selvfølgelig laa denne Opgave som Helhed betragtet langt over hendes Kræfter, men det vilde paa den anden Side være højst uretfærdigt at undlade at anerkende, at hun i enkelte Scener havde endog overraskende gode Momenter. Samtidig blev Morens Rolle spillet baade med Kraft og Smag af Carl Marx, vistnok i Øjeblikket den eneste danske Skuespiller, der kunde paatage sig den, en Mand, der sidder inde med et betydeligt Talent.

Louis Petersen (S. 195), der efterhaanden havde arbejdet sig op til at være en af Provinsscenens dygtigste Kræfter, blev i 1875 ansat ved det kgl. Theater, hvor han debuterede som Orlando i „Livet i Skoven“ og senere spillede Grib i „Hakon Jarl“, Grev Valerie i „Bertran de Born“, Polidor i „Cymbeline“, Leonard i „Henrik og Pernille“ o. a. m. I 1881 forlod han den kgl. Scene igen og knyttedes fra nu af med et Par korte Afbrydelser til Broderens Selskab, hvis mest fremragende Skuespiller han ubetinget har været. Han er omhyggelig i sit Spil, fører sig smukt paa Scenen, forstaar at lægge baade Varme og Kraft i sine Repliker, er kort sagt en Mand, der fylder, hvor han kommer. Af hans meget store Repertoire skal her blot mindes om Des Prunelles i „Lad os skilles ad“, en Rolle, han udførte med stor Dygtighed — Cyprienne blev samtidig nydelig udført af Frk. Augusta Krag, — dernæst Derblay i „Fabrikanten“, Tristan i „Kong Renés Datter“, Jago i „Othello“, Oldfux i „Jacob von Thyboe“, Broder Rus, Svend Gjønge, Junker Ove i „Et Folkesagn“, Claude Frollo i „Esmeralda“ og fra sidste Sæson Napoleon i „Madame Sans-Gêne“. Forinden han paatog sig den vanskelige Opgave at fremstille den store Kejser paa Scenen, var han taget til Paris for at se, hvorledes Rollen

blev spillet der; naturligvis anlagde han i det hele taget sin Udførelse efter Pariseroriginalen men gjorde dog Napoleon adskilligt mindre nervøs og hurtig i sin Tale, end han blev præsenteret dernede, alt til bedre Forstaaelse for vort Publikum, der ikke desto mindre fandt, at Rollen blev spillet i et altfor hurtigt Tempo.

Valdemar Petersens (S. 100) uomtvistelige Evner som komisk Skuespiller ere af den Grund aldrig komne tll deres fulde Ret, at han har savnet en forstandig og velvillig Vejledning, der kunde lægge en Dæmper paa hans noget gammeldags Spillemaade, saaledes at han mindre lagde an paa at virke ved stærke ydre Midler — deriblandt en stereotyp Talen ud af den ene Mundvig — end ved at give sit Lune frit Løb under mindre chargerede Former. Han er derfor bedst i Roller, der enten i sig selv ere stærkt markerede, f. Eks. Jacob von Thyboe, Pindegaard i „Han gaar paa Kommers“, Nepomuk Blasius i „Fandens Overmand“ o. l., eller som der hverken er Anledning eller Lejlighed til at tage grovkornet paa, f. Eks. Lord Hovard i „Slægtningene“. Som Grosserer Pilegaard i „En Børsbaron“ udviste han en usædvanlig Moderation, og denne Rolle hører derfor til hans allerbedste. Nævnes bør ogsaa Tjeneren Alain i „En fattig ung Mands Eventyr“; han var i adskillige Scener i dette Stykke rent ud sympathetisk.

Den Oppudsning, Pantheons Theater fik i Halvfjerdserne (S. 203) i Forbindelse med den Sejr, Brødrene Theodor og Frederik Müller i Foraaret 1877 vandt over deres Konkurrent paa Odense Theater, bevirkede, at Odense Folketheater, som det jo nu kaldtes, fandt Lejere i begge de næste Hovedsæsoner, nemlig i Januar—Marts 1878 Direktør Kjertmann, som sloges med Edw. Jensen paa Odense Theater, og i December 1878—April 1879 Ferdinand Schmidt, der var en haard Konkurrent for Aug. Rasmussen. For næste Sæson meldte der sig derimod ingen Lejer, hvorfor Ejeren fandt paa at give hele Etablissementet det nye Navn Tivoli og at lade Cirkus indrette til en Vinterhave; Meningen var da den at trække Folk til det blomstersmykkede Lokale ved Hjælp af Koncerter. Det gik imidlertid kun en Maaneds Tid, saa blev Publikum træt af at gaa rundt i det som

Have betragtet altfor indskrænkede Rum, og der maatte altsaa igen noget nyt til, først et Par franske Duettister, saa en Negersanger, derefter igen en Magiker o. s. v., med andre Ord, der blev arrangeret, hvad man vel nu vilde kalde en Varieté. Med saadant forløb da Vinteren 1880—81, og det var Hensigten at holde noget lignende i Gang ogsaa den næste Vinter, men det gik kun en ganske kort Tid i September Maaned, saa havde Puklikum faaet nok. Med Undtagelse af, at Magikeren Max Alexander og derefter Vilhelm Petersens Selskab gav nogle faa Forestillinger i Theatret, stod Etablissementet ellers tomt hele Vinteren igennem. I Sæsonen 1882—83 var der dog noget mere Liv i det, thi først kom Jacob Lund og gav i Oktober en halv Snes Forestillinger i Theatret derinde, senere hen rykkede Vilhelm Petersen derind og opførte blandt andet „Farinelli" med Nyrop i Titelrollen, en Præstation, som dog kun gjorde betinget Lykke. Efterat saa Cirkus Schumann havde generet Forestillingerne paa Odense Theater meget betydeligt i Februar—Marts Maaned, spillede i Oktober 1883 først Jacob Lund paa Folketheatret, senere Julius Petersen, som drog derind, umiddelbart efter at han havde sluttet paa Odense Theater, og nu opførte „Kejserens Kurer" en Række af Gange, og endelig arriverede i December Maaned Vilhelm Petersen, der blandt andet gav „Schweizerens Kurer", medens Aug. Rasmussen lavede sig til at begynde en lang Række Opførelser af „Kejserens Kurer" paa Odense Theater. Man ser, hvorledes Kurererne kappedes om at komme først.

Fra nu af blev det væsenligst Cirkusforestillinger, der holdt Etablissementet Pantheon gaaende, thi ganske vist spillede endnu i Oktober 1884 Spiers's Selskab, i 1885 først Jacob Lund*), senere Poul Friis og Carl Henriksen og derefter Koefoed paa Theatret derinde, men hvert af disse Selskaber opførte kun nogle ganske faa Forestillinger. I 1886 spilledes der for sidste Gang Komedie paa Odense Folketheater af Jeppesens Selskab; i 1887 endelig optraadte for sidste Gang et Beriderselskab Cirkus Leonard i Etablissementets Cirkus. Theatret stod nu tomt i et Par Aar, hvorefter Frelsens Hær tog det i Besiddelse og

*) Anders Jacob Lund afgik ved Døden den 10de Juni 1896.

endnu stadig har det til Leje. I Cirkus har der været afholdt en Del Møder, ellers har den staaet ubenyttet hen.

Efter Byraadsvalgene i Januar 1882 blev Apotheker, senere Etatsraad Lotze (14de December 1825 — 17de December 1893) valgt ind i Theaterudvalget; i sit første Møde valgte dette ham til sin Formand, og som saadan fungerede han lige til sin Død. Lotzes store Arbejdsdygtighed og varme Interesse for alt, hvad han paatog sig, gav sig snart Udslag i Gennemførelsen af en Række Foranstaltninger, der dels gik ud paa at sikre Theatret imod Brandfare og, under en eventuel Theaterbrand, det til Stede værende Publikum og Skuespillerpersonale imod Følgerne af denne, dels paa at forskønne saavel Scenen og Tilskuerpladsen som selve Theaterbygningen, saaledes at det hele kunde fremtræde i en saa tiltalende Skikkelse som muligt. Af hvad han i saa Henseende satte igennem, skal her kun erindres om følgende.

Gustav Lotze.
Efter Fotografi.

Hans store Kunstsands og fint udviklede Smag var ofte bleven stødt, naar han paa Scenen saa Møbler og Inventariegenstande, som Direktørerne havde laant rundt omkring i Byen, og som vel hver for sig kunde være gode nok, men som aldeles ikke passede til hverandre, og hvis Sammenstilling derfor snarere mindede den opmærksomme Iagttager om en Marskandiserbutik

Odense Theater 1896.

Efter Fotografi.

end om et hyggeligt Hjem, hvori Stykkets Handling udviklede sig. Han fik derfor Tid efter anden anskaffet en hel Del nye og til hverandre svarende Inventariegenstande, han fik de Møbler, Theatret allerede ejede, betydelig supplerede, saaledes at det nu — og i den Henseende er det enestaaende blandt Provinstheatrene — raader over flere komplette Møblementer; han fik forskellige nye Dekorationer og Sætstykker anskaffede, flere af de ældre malede op, Tilskuerpladsens Vægge og Loft ligeledes, Fortæppet fornyet, Stolene forsynede med nye Betræk, Belysningsforholdene forbedrede, et Varme- og Ventilationsapparat indlagt (1884), og endelig i Sommeren 1891 Theaterbygningens ganske usædvanlig stygge Façade — Bygningen lignede nærmest et gammelt Pakhus — forandret og oppudset, saaledes at den fik den Skikkelse, den nu har.

Den sidste Foranstaltning blev først gennemført efter en betydelig Modstand fra flere af Interessenterne, der mente, at man i Stedet for at lappe paa det gamle hellere maatte se saa snart som muligt at faa et helt nyt Theater, noget, som Lotze — hvad man sikkert nu maa indrømme, han havde Ret i — med Hænder og Fødder satte sig imod. Tanken om et nyt Theater var imidlertid kommen frem, og har ogsaa senere (1895) givet Anledning til vidtløftige men hidtil ganske frugtesløse Skriverier og Overvejelser. Et positivt Resultat kom der dog allerede i 1893 ud af den, idet daværende Medlem af Interessentskabet og Revisor af Theaterregnskabet, Købmand Severin Hansen, foreslog Interessenterne og fik vedtaget, at der af hvert Aars Driftsoverskud skal henlægges 35 p. Ct. til et Fond, som i sin Tid skal anvendes til Opførelse af et nyt Theater her i Byen. Dette Fond ejede den 1ste Juli 1896 5000 Kr. i 4 p. Ct. ny konverterede fynske Kreditforeningsobligationer 7de Serie og 1183 Kr. 41 Øre kontant.

Cortes, som havde spillet her hos Brun i 1851—52 (S. 142), begyndte selv som Direktør i 1855 og rejste fra nu af til 1870 i Norge; i disse mange Aar var han et meget kort Besøg her i Byen med sit Selskab i April 1863. Han var nu gift med Mad. Emma Sørensen, født Meyer, (S. 142), hvis Spil ved denne Lejlighed som tidligere, naar hun optraadte her, vakte ualmindelig Opmærksomhed. „Den Lethed", hed det om hende i Anled-

ning af hendes Udførelse af Grevinde d'Autrevals Rolle i „Kvindens Vaaben", „hvormed hun henkastede Replikerne, den Forstand og skarpe Nuancering, hvormed hun sagde Alt, og endelig den Takt og Selvbeherskelse, hun udfoldede under Stykkets mere bevægede Scener, gjør, at vi maa tilkjende hende Prisen for, hvad vi have seet paa nogetsomhelst Provindstheater; hun er en Kunstnerinde i Ordets sande Betydning. Hun staar i Provindserne fuldkommen alene". Et Par andre Roller, hun udførte med stor Dygtighed, vare Harriet Mortimer i „Munterheds Triumph" og Vroni i „Storbonden". I de samme to Stykker var Daniel Züberlein, født 20de August 1832, — en Mand, der navnlig gjorde Lykke i Elskerroller — meget heldig som William Mortimer og Gemsejægeren Anton Kelmeyer. — Først i November 1872 kom Cortes hertil igen og spillede nu blandt andet Bjørnsons „Maria Stuart" og „Lord William Russel", hvori Fru Cortes glimrede henholdsvis i Titelrollen og som Lady Rachel; hun er „en Kunstnerinde af meget fremragende Talent", hed det om hende, „et rent Phænomen paa Provindsscenen". Fra dette Besøg af Selskabet bør endvidere Verner erindres for hans solide Spil som Lord W. Russel, Bothwell i „Maria Stuart" og Snakkemaskinen Berthelsen i „En Sangerfest".

Der forløb nu adskillige Aar, nemlig indtil April 1879, forinden vi paa ny havde Besøg af Cortes, men fra den Tid af og indtil Udløbet af Sæsonen 1891—92 var han her ogsaa hvert Aar, fra 1878—86 i Foraars- eller Efteraarsmaanederne, og derefter i de 5 Hovedsæsoner 1887—92. Et meget stort Repertoire har Cortes i denne lange Aarrække ført frem, gennemgaaende valgt med Smag og liggende godt for hans vekslende Personaler, i det hele taget vel indstuderet og godt, om end ikke hverken flot eller altid ganske smagfuldt udstyret. Hvad man plejer at kalde Udstyrsstykker, har han ikke givet sig af med. Han har opført ikke ganske faa Stykker af Holberg, Heiberg, Hertz og Hostrup, har med andre Ord ladet vor nationale Skuespildigtning indtage en saadan Plads i sit Repertoire, at dette derved for en ikke ringe Del har faaet det ædruelige og solide Præg, der har været dets Hovedkendemærke; men samtidig dermed har han rigtignok mere end een Gang dekontenanceret sit Publikum, f. Eks. ved endnu i vore Dage (1892) at opføre et saa gyseligt dramatisk Misfoster som „Herren seer dine Veie", og ved — og det endda

gentagne Gange — at spille et Stykke som „Doktor Jo-Jo“, der er saa fransk, at det burde være banlyst fra enhver respektabel Scene. For Yndere af Musik har Cortes's Repertoire ikke budt ret meget.

Det er af det foregaaende uden videre indlysende, at en Dame af Fru Cortes's Rang som Skuespillerinde maatte, saa ofte hun optraadte, være den, Hovedinteressen samlede sig om. Lige saa selvfølgeligt er det, at hendes Stilling som Direktørens Hustru maatte, efterhaanden som hun blev ældre, sikkre hende Frihed for at spille, saa ofte hun ønskede det. Hendes Repertoire i den her omhandlede Periode blev derfor bestandig mindre i Omfang, men derfor ingenlunde ringere i kunstnerisk Henseende, tværtimod, et Par af de Roller, hvori hun i disse Aaringer optraadte, hørte endog til hendes allerbedste. Saaledes var hendes Oberstinde Mac Cann i „Engelskmænd i Indien“ (1884) en overordentlig helstøbt Præstation, ypperlig opfattet og navnlig i

Fru Emma Cortes.
Efter Fotografi.

Henseende til det selvsikre og dominerende fortrinlig gengivet; endvidere var hendes Hertuginde af Neville i „Hvor man kjeder sig“ (1884) overmaade fint udarbejdet og derfor af betydelig Virkning, uagtet den i rent ydre Henseende laa alt andet end godt for hende. Dette var derimod i fortrinlig Grad Tilfældet med Fru Terentia i „Den forvandlede Brudgom“ og Magdelone i „Maskeraden“ (1884), saa meget mere som hun i disse Roller havde Lejlighed til at lade det betydelige Fond af Lune, hvorover hun raadede, faa frit Løb. Som Instruktrice stod Fru Cortes højt; hendes medfødte Intelligens, hendes for vort Modermaals Nuancer fint udviklede Øre og hendes ypperlige Diktion gjorde hende paa een Gang til Vogter imod Urigtigheder i Sproget og Vejleder i dets rette Benyttelse; sjælden hørte man, saa længe hun levede, slet Udtale fra Scenen, endnu sjældnere falsk Deklamation. Hun døde her i Byen den 11te Marts 1890.

Blandt det øvrige Damepersonale har Fru Maria Schmidt, født Raun (S. 206), ubetinget indtaget den første Plads. Hun debuterede i 1870 paa Casino som Pagen i „Røverne“ og gjorde straks Opsigt ved sit distingverede Ydre. Fra Casino kom hun i 1874 til Aug. Rasmussen, hos hvem hun forblev til 1879, hvorefter hun sluttede sig til Cortes's Selskab, ved hvilket hun endnu virker. Fru Schmidt har i lang Tid været en af Provinsscenens dygtigste Skuespillerinder, i Retning af at spille Dameroller absolut den første. Hun er meget forstandig, overordentlig flittig, — aldrig har vistnok nogen hørt Mangler i hendes Memorering — omhyggelig i sin Replikbehandling, og hun raader over fortrinlige Fremstillingsmidler, saaledes at hun formaar at give en hvilken som helst Følelse et korrekt Udtryk. Hun er dernæst en Skuespillerinde, der bestandig er i Udvikling, hvad man blandt andet havde Lejlighed til i sidste Sæson at bemærke derpaa, at hun saa godt som ganske havde formaaet at aflægge en noget kælen og derfor noget kedelig Stemmeføring, som hun tidligere ikke var fri for, ikke at tale om, at hun helt var kommen bort fra et vist søgt Opslag af Øjnene, som af og til skæmmede hendes ellers ypperlige Mimik. Omfanget af Fru Schmidts Evner er meget stort, det rækker lige fra Damerne paa Livets højeste Tinder, Dronninger, Fyrstinder o. s. v. til Sypiger, Sangerinder og Kokkepiger, og hun har gjort fortrinlig Fyldest, i hvilken Ham hun saa end har vist sig. Hendes Toiletter ere bekendte

for den udsøgte Smag, der gaar igennem dem; i den Retning er hun et Mønster for alle andre. Hvad enten hun er i fuldeste Dress eller nok saa tarvelig klædt, saa tager det sig ud af noget og bæres, som det skal bæres. I saa Henseende har adskillige af vore andre Skuespillerinder meget at indhente; der gives dem, hvis Toiletter se ud, som om de vare syede til andre, eller som bære dem saa slet, at det næsten er, som om de gik ved Siden af deres eget Tøj; disse burde studere Fru Schmidt og lade sig hendes Dameskræderinder anvise. Naar hun træder frem som Dronning Sofie Amalie, saa bærer hun sin fjerbesatte Hat og sin Fløjls Ridedragt saaledes, at ingen er i Tvivl om, at hun er Dronningen, og naar hun i et af de store franske Dramaer, hvis Heltinderoller ere hendes rette Felt, Fedora, Andrea og hvad de nu ellers alle hedde, er i elegant Salondragt, saa sidder det elegante ikke alene i Klæderne; hun selv er Dame, ikke saa ganske sjælden tillige den eneste Dame. Fru Schmidt ejer ved Siden af alt dette et frisk og bredt Lune, der, baaret frem af et ejendommelig rapt Tonefald, som hun formaar baade at paatage sig og at holde, kan være af en betydelig Virkning. Saaledes er hendes Frk. Trumfmeyer netop i Henseende til det sladderagtig-rappe ypperlig gennemført og overmaade morsom, ligesom Enkefru Andersen i „I Stiftelsen", der tillige havde faaet en Tilsætning af godmodig Suffisance, var en ualmindelig vel udarbejdet Figur, i Retning af en Mangfoldighed af Smaatræk — f. Eks. den overordentlig karakteristiske Maade, hvorpaa hun bandt sine Hattebaand — taget lige ud af Livet. Endnu bør som ypperlige Præstationer, der ligge hendes Hovedfag meget fjernt, nævnes saadanne Roller som Jomfru Ludvigsen i „Et Sølvbryllup", Adamine Sørensen i „Vedbæk-Skodsborg-Kjøbenhavn" og navnlig Tjenestepigen Trine i „I den anden Verden". Den mageløse Ro, der var over dette mærkelige Eksemplar af en Tjenestepige, som er Hovedpersonen i Intrigen imod sit Herskab, var af en ligesaa glimrende Virkning som Figuren i det hele var ypperlig karakteriseret baade med Hensyn til Gestus og Stemmeføring. Endelig maa hendes Dygtighed som jydsk Dialektskuespillerinde erindres; hun, som er en Skolelærerdatter fra Jylland, raader over en fuldkommen ren jydsk Dialekt, med hvilken hun gentagne Gange har haft Lejlighed til at glæde jydske Tilskuere, saa meget mere som disse ere saa langt fra at være forvænte i Henseende til at

høre deres Egnes Landskabsmaal fra Scenen — og det gælder ikke mindst den kgl. Scene —, at de som Regel tværtimod kunde have Anledning til at protestere imod, at det, der serveres under Navn af Jydsk, gør Fordring paa at have mere med virkelig jydsk Dialekt at skaffe, end f. Eks. det bekendte simple kjøbenhavnske med det Sprog, som kaldes Dansk. — Fru Schmidts Ægtefællle, den tidligere (S. 207) omtalte Skuespiller Carl Schmidt, har været ansat ved Selskabet siden 1879. Fra yngre Roller som Lindahl i „Abekatten", Jokum i „En Søndag paa Amager" o. l., i hvilke hans smukke Sangstemme gjorde god Virkning, er han efterhaanden gleden over til saadanne ældre Roller som Christian IV i „Elverhøj", Proprietær Skjoldborg i „Under Snefog", Feltmarschallen i „Michael Falk", Politidirektøren i „Andrea" o. s. v. Med ikke ringe Virkning spillede han Ib i „Gjøngehøvdingen", en Rolle, hvortil hans kraftige Skikkelse passede godt, men bedst har han dog været som den svenske Skibsklarerer Møller i „Vedbæk-Skodsborg-Kjøbenhavn"; ikke alene var nemlig hans svenske Sprog fortræffelig truffet, men hele Skikkelsen var typisk svensk og Spillet i en usædvanlig Grad livligt. Det samme gælder hans Udførelse af Skuespilleren Vert-Pannés Rolle i „Tromb-al-Cazar". Overhovedet burde Schmidt have været anvendt mere i livlige, vel endog komiske Roller, end Tilfældet har været.

Albert Helsengreen (S. 208) virkede hos Cortes i Aarene 1879—84 og udførte i den Tid med stort Lune en lang Række komiske Roller, af hvilke her særlig skal erindres om Gibseren Ballini i „Gibsfiguren", sprudlende af Liv og fortrinlig i Maskering, Bataille i „Syv militære Piger", traditionel holdt men overmaade morsom, Iversen i „Abekatten", Rasmus i „En Søndag paa Amager", den „sølle Lektor" Vezinet i „Verdens Herkules", maaske nok den bedst holdte af hans mange fortræffelige Figurer, i ethvert Tilfælde en Præstation, der indbragte ham et levende Bifald, endvidere Drengerollerne Hans Mortensen i „Aprilsnarrene" og Peter i „Et Eventyr i Rosenborg Have", af hvilke særlig den sidste var udstyret med en Fylde af morsomme Enkeltheder. I de to sidste Stykker spillede han sammen med sin Hustru Fru Agnes Mathilde Helsengreen født Hou (f. 3die Februar 1858), en nydelig ung Dame, der henholdsvis udførte Trines og Christines Roller og blandt andet ogsaa var Lisbeth i „En Søn-

dag paa Amager", Zizine i „Den svage Side" og Emilie i „Emilies Hjertebanken", Roller, hvori hun tog sig fortrinlig ud, og som lykkedes hende smukt.

En Mand, som i en usædvanlig Grad har været Publikums Yndling, er Povl Jørgen Peter Friis, født 30te September 1854. Han debuterede den 1ste September 1872 paa Folketheatret som en Tjener i „Pigen i Lyon", var derefter nogle Aar i Norge og kom saa til Cortes. Friis's overmaade tiltalende Personlighed har været i høj Grad medvirkende til den Lykke, han har gjort; dette skal ikke paa nogen Maade forstaas saaledes, som om han ikke kan spille eller har spillet godt, ja endog ofte fortrinlig Komedie, men det er gaaet ham som saa mange andre af Scenens Børn, at de ikke ere komne saa vidt, som de ifølge deres ypperlige Anlæg og fortrinlige Theaterydre burde været komne, fordi ingen rigtig har taget sig af dem, det vil sige, der har manglet dem en Vejleder, som paa een Gang var kyndig nok til at iagttage, hvor og i hvilket Omfang Evnerne laa, og saa at retlede og udvikle disse, og samtidig har haft Myndighed nok til at holde igen, naar det frodige Lune skød lovlig stærke Skud. Havde en saadan Indflydelse gjort sig gældende lige over for Friis, saa turde det være, at man i ham vilde have fundet en Skuespiller, der navnlig som Ræsonnør kunde have taget det op med de fleste. Det er en meget lang Række af Roller, han har udført, og han har været vel set i dem alle. Bedst har han været som Benzen i „Guldfugle", Balthazar i „Andrea" og Albert Brun i „Et Eventyr i Udstillingstiden"; det Liv, der har været over ham i disse Roller, den elskværdige Godmodighed og umiddelbare Livsglæde, han formaaede at lægge for Dagen, og fremfor alt den store Naturlighed, der helt igennem prægede hans Spil, var saa absolut indtagende, at man maatte erkende det rundelige Bifald, han høstede, for vel fortjent. At Roller som Henrik i „Maskeraden", Møller i „Embedsiver", Nicolai i „Nøddebo Præstegaard", Tamerlan i „Den svage Side", Købmand Søderlund i „Karens Garde", Joseph i „Herskab og Tjenerskab", Titus Brandstok i „Talismanen" og Sergent Tim i „Alt for Damerne" maatte ligge ypperligt for ham, maa være umiddelbart indlysende af det foregaaende. — Povl Friis er gift med Engelke Wulff, født 26de Januar 1868, hvem et usædvanligt nydeligt Ydre gjorde til en overordentlig indtagende Rataplan og en straalende Julie Parsbjerg i „Gjønge-

høvdingen"; med Friskhed og Frejdighed har hun endvidere spillet Ilka Etvös i „Krig i Fredstid" og Zizine i „Den svage Side", særdeles nydeligt har hun skilt sig ved Lisbeth i „En Søndag paa Amager", Augusta i „Intrigerne" og Emilie i „Emiles Hjertebanken". — Det vil paa dette Sted være rigtigt ogsaa at nævne Fru la Cour (S. 208), der som Modehandlerinden i „Et Eventyr i Udstillingstiden" spillede overmaade kækt og morsomt sammen med Friis; en anden Rolle, hvori hun eksellerede, var Mad. Sommer i „Plader".

Hans Peter Johan Jensen, født den 3dje April 1859, har ligeledes haft et stort Publikum for sig, der med Interesse har fulgt ham igennem det store Repertoire af ædle Ungersvende og Ægtemænd, han har fremstillet. Ogsaa han er en af dem, man kommer til at holde af blot ved at se dem; hans indtagende Smil, smukt baarne Hoved og sympathetiske Organ, hvori han formaar at lægge en egen tillidvækkende Klang, har gjort ham vel skikket til saadanne Roller som Albert Ebbesen i „Elverhøj", Gamle i „Nøddebo Præstegaard", Ernst Adenau i „Galeotto", Klint i „En Spurv i Tranedands", Robert Schmidt i „Hvem er han" o. s. v., ja selv i saadanne rent romantiske Roller som Aage i „Mester og Lærling" og Landry i „En lille Hex" har han opnaaet særdeles respektable Resultater. — Hans Hustru Alma Gustafva Henriette Jensen, født Madsen (f. 30te Januar 1869) har været saare vel paa sin Plads som Anna i „En Pokkers Tøs", Trine Rar i „Aprilsnarrene" og, maaske mer end noget andet Sted, som Drengen Palle i „Gjøngehøvdingen", en Rolle, hvortil hendes Figur og Organ passede ganske udmærket.

Frederik Jensens (S. 213) storartede Humør havde vi desværre kun Lejlighed til at høste Glæde af i Hovedsæsonerne 1887—88 og 1889—90, men under disse var han rigtignok ogsaa i flere Roller aldeles uimodstaaelig morsom. Øvert i saa Henseende stod hans Agent Schou i „Mefistofeles" og Danselærer Bagge i „Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn", en Skikkelse, hvis ydre Lurvethed stod i den skønneste Disharmoni til det lyrisk-pathetiske, som jo skal have været Originalens Kendemærke. Onkel Bræsig i „Landmandsliv" var maaske lidt for massiv, Salomon Goldkalb derimod holdt i den rette Stil, Abel i „Cousine Lotte" saare fornøjelig og endelig Ole i „Abekatten" en saa sympathetisk Skikkelse, som vel tænkes kunde.

I Sæsonerne 1889—92 spillede Fru Andrea Vilhelmine Lamberth, født Wermuth (f. 23de Maj 1853) ved Cortes's Selskab. Hun debuterede i 1874 paa Folketheatret, havde senere Ansættelse hos Fred. Müller, men var saa fra 1878 i 9 Aar borte fra Scenen. I 1886 lod hun sig igen engagere og kom da saaledes ogsaa hertil. Fru Lamberth er en af de dygtigste Skuespillerinder, der har vist sig paa vor Scene i de senere Aar, flittig, intelligent og i høj Grad omhyggelig og troværdig i sin Udførelse af de temmelig uensartede Roller, hun har paataget sig. Først af alle disse bør nævnes den gamle Dame i „I Stiftelsen", en fin og elskelig Skikkelse, holdt smukt og rent helt igennem og derfor i højeste Grad sympathetisk, saa som Modsætning dertil den Slags Roller som Kulsoen i „Gjøngehøvdingen", Mad. Berggreen i „Forhus og Baghus", Gamle Fadette i „En lille Hex" og Nille i „Jeppe paa Bjerget", alle sammen ypperlig karakteriserede Skikkelser, dernæst den mageløse Hvad-vi-vil-Kvinde Frk. Knudsgaard i „Et Sølvbryllup", i Kostume, Diktion og Fagter saa ualmindelig godt anlagt og gennemført, at man formelig sad og blev bange for at kunne komme under hendes Ragekniv af en Tunge, og endelig den Slags godmodige og skikkelige Figurer som Mad. Rar og Fruen i „I Skovridergaarden". Det var et betydeligt Tab for Selskabet, da Fru Lamberth forlod det.

Den 17de Oktober 1869 debuterede Frk. Johanne Elisabeth Schmidt (S. 114) paa det kgl. Theater som Julie Helmer i „Portraitet". Med et overordentlig heldigt Theaterydre, et klart og tydeligt Organ, stor Ugenerthed i Bevægelser og Frihed i Optræden forbandt hun en Sikkerhed, der lovede meget; i et Par andre Roller gik det lige saa godt, men hun blev alligevel kun meget lidt benyttet og forlod derfor Theatret ved Udgangen af Sæsonen 1872 for at gaa til Casino. I Sæsonen 1890—91 kom hun hertil og spillede nu som Fru Krum-Hunderup en Del Roller, saasom Baronesse Mimi i „I Skovridergaarden", Fru Selby i „Et Sølvbryllup", Titelrollen i „Andrea", Agnes i „Hvem er han?", Ritmesterinden i „I Provindsen", Miss Georgine Barlow i „Kvækeren og Danserinden" o. fl.; i dem alle gjorde hun sig bemærket ved sin dannede Replikbehandling og sit rolige og beherskede og derfor saa velgørende Spil. — Hendes Mand, Skuespiller Hunderup (S. 114) var samtidig særdeles heldig som

James Morton i „Kvækeren og Danserinden", Skovrideren i „I Skovridergaarden" og navnlig som Baransky i „Hvem er han?".

En betydelig Akkvisition for Selskabet var Peter Fjelstrup, født den 24de Marts 1866; ogsaa han kom hertil i Sæsonen 1890-91. Sine ypperlige Evner som Komiker havde han Lejlighed til at lægge for Dagen som Peter Ravn, Jakob Madsen i „I Skovridergaarden", Friherre Rosenfeldt-Ortenau i „Michael Falk", Justitsraad Busse i „I Provindsen", Kinkel i „Alle mulige Roller" og flere, bestandig højlig paaskønnet af Publikum. Hans Hustru Fru Mathilde Fjelstrup, født Berg (f. 6te September 1860), der har spillet her ved flere Selskaber, har et eget godt Greb paa Roller, i hvilke noget djærvt, endog lidt grovkornet, kommer frem. Derfor ligger Mine Tokkerup og lignende Roller godt for hende. En ypperlig Præstation fra hendes Side var Johanne i „Eventyr paa Fodrejsen".

Frk. Augusta Frederiksen (S. 204) havde blandt meget andet de to utaknemmelige Opgaver at spille Constance i „Aprilsnarrene" og Marie i „Herren ser dine Veje"; det maa siges til hendes Ros, at hun kom saare vel derfra.

Med disse Hovedkræfter, — hvortil endnu kom Herrerne Emil Helsengreen og Willumsen, om hvem senere — spillede Cortes her da altsaa, som foran anført, i en Række Sæsoner; i det store og hele var Publikum vel tilfreds, og Direktøren havde sikkerlig al god Grund til at være det samme. Det saa saaledes, ialfald for uindviede, ud, som om der paa alle Punkter var Fred og ingen Fare, men dette var dog allerede fra Foraaret 1891 saare langt fra at være Tilfældet. Sagen var den, at Theaterudvalget efterhaanden havde faaet det Indtryk, at der efter Fru Cortes's Død i Marts 1890 var kommet noget af en Slaphedens og Sparsommelighedens Aand ind i Ledelsen, som ikke havde været der før; dertil kom, at der i Marts 1891 kom Udvalget og Direktøren et Pengespørgsmaal af en forøvrigt ganske underordnet Betydning imellem, hvilket igen gav Anledning til en just ikke helt behagelig Brevveksling, der selvfølgelig ikke kunde bidrage til at hele Riften. Følgen af alt dette blev en Indstilling fra Udvalget til Interessenterne om for Sæsonen 1892—93 at udleje Theatret til Aug. Rasmussen; Interessenterne fulgte Udvalget, som derefter tilbød Cortes Theatret i den næste Forsæson, men da han ikke vilde tage imod dette Tilbud, blev hans Virksomhed

her saaledes foreløbig sluttet ved Udgangen af Sæsonen 1891—92. Den sidste Forestilling blev en stor Ovation for den gamle Direktør, idet det den 30te April 1892 var 50 Aar siden, han første Gang betraadte Brædderne. Publikum havde fyldt Huset for at se ham udføre Jerusalems Skomagers Rolle i „Gjenboerne", hvilket han gjorde ypperligt; under stormende Applaus blev han fremkaldt, og Jubelen syntes ikke at skulle faa Ende, men saa fordærvede han selv det gode Indtryk, Tilskuerne ellers vilde have haft af det hele, ved fra aaben Scene at give sig til at dolere over den ilde Medfart, han mente at have faaet ved ikke at have erholdt Theatret til Leje i næste Hovedsæson og saaledes at indanke denne allerede for længst afgjorte Sag for en Domstol, der var ganske inkompetent til at dømme i den.

Den betydelige Interesse, en stor Del af Publikum havde næret for Cortes Selskab, gjorde det ønskeligt for det nuværende, efter Byraadsvalgene i Januar 1894 nedsatte Udvalg paa ny at knytte det til Theatret, hvilket lykkedes. I de to Forsæsoner 1894—95 og 1895—96 har Cortes da igen spillet her og som tidligere opført et afvekslende og i flere Henseender interessant Repertoire, der har været baaret frem af dygtige Kræfter. Mest fremtrædende af dem har blandt Damerne Fruerne Schmidt, Hansen og Høffner været. Fru Maria Schmidt (S. 228) forøgede sit Galleri af ypperlige Figurer med Magda i „Hjemmet", Skuespillerinden Lili Frandsen i „Scenens Børn" og Fru Montelli i „Rørt Vande", alle fortrinlig opfattede og godt udførte. — Fru Johny Hansen (S. 224) er en Kunstnerinde, det altid er en Fornøjelse at se paa. Hendes ypperlig gennemførte Maskering, der understøttes af et meget talende Blik og nogle faa, men altid karakteristiske Haandbevægelser, i Forbindelse med den Ro, der er over hendes Spil, giver de ældre Roller, der ere hendes Specialitet, et eget Præg af Vederhæftighed, som er yderst tiltalende; typiske i saa Henseende ere hendes Inger i „En Søndag paa Amager" og Fru Heidemann i „I Stiftelsen". Fru Hansen har med god Virkning spillet et stort Repertoire af alle Slags ældre og halvgamle Kvindeskikkelser lige fra Middelalderens Borgfruer ned til Mad. Sommer i „Et Eventyr i Rosenborg Have". — Fru Anna Høffner, født West, har gjort sig fordelagtigt bemærket ved sin forstandige om end paa sine Steder

noget vel chargerede Udførelse af Fanchon i „En lille Hex“ og Jane Eyre i „Et Vajsenhusbarn“.

Selskabets dygtigste Komiker har i mange Aar Emil Helsengreen været. Emil Waage Helsengreen, født 25de Februar 1863, optraadte første Gang i Amerika 1881 som Kakadue i „Capriciosa“; i 1884 vendte han tilbage til Danmark, fik Engagement først hos Carl Henriksen, senere hos Jul. Petersen, var i 1886—87 ved Casino og blev saa fra 1887—88 engageret af Cortes, hos hvem han paa en enkelt Sæson nær senere har virket. Helsengreen er en ualmindelig dygtig Skuespiller, hvis store Repertoire af komiske Roller bæres frem af det friskeste Lune og fortrinlige Fremstillingsmidler. Som Trop og Link har han paa een Gang været ubetalelig morsom og godmodig elskværdig, som Bataille i „Syv militære Piger“ holdt han ved sine pudsige Indfald uafbrudt Publikum i Aande, hans Tokkerup og Vinter vare udstyrede med en Fylde af karakteristiske Enkeltheder. Doktor Kampherius i „Den indbildt Syge“ gav han med en rusten Stemme af ypperlig Virkning, Skuespilleren Jens Overby i „Scenens Børn“ blev trods al sit Praleri og al sin Løgnagtighed en Figur, man baade fik Medlidenhed med og Sympathi for, — kort sagt, Helsengreen har haft den lykkelige Gave at kunne forme sine Figurer saaledes, at han altid har været en vel set og paaskønnet Fremstiller af de mange Roller, der have været ham betroede. En egen Evne har han haft til at træffe det karakteristiske hos gamle, noget aflægs Militære; derfor bleve Majoren i „I Stiftelsen“ og Generalen i „Hjemmet“ trods deres ringe Indgriben i Stykkernes Handling dog nogle af de Figurer, der satte sig varigst fast hos Publikum.

Charles Villiam Julius Willumsen, født den 3dje Februar 1866, der har spillet Komedie siden 1884, optraadte første Gang her i Odense anden Juledag 1887 som Triddelfitz i „Landmandsliv“; siden da har han spillet her hvert Aar. Willumsen har i denne lange Tid udført adskillige Roller meget godt, saaledes Halling i „En Spurv i Tranedands“, Flemming i „Elverhøj“, Hammer i „Nej“, Humlegaard i „Et Eventyr i Rosenborg Have“, Svostrup i „Under Snefog“ og navnlig Skomageren Bramsen i „Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn“, men alligevel formaaede han ikke at slaa rigtig igennem hos Publikum, væsentligst fordi han bestandig manglede den rette Frihed i Bevægelser, og fordi der i hans Stemme var en noget sødladen og derfor

uklædelig Klang. Begge disse Mangler havde han imidlertid saa godt som ganske faaet rettede, da han spillede her i afvigte Sæson, og det var derfor med Fornøjelse man kunde se ham som Skuespilleren Poul Svendsen i „Scenens Børn“, Forfatteren Munthe i „Rørt Vande“, Dr. Elster i „Etatsraadens Stiftelse“ og navnlig som Opvarteren Sam i „Texas Jack“, en Rolle, han spillede med saa stort Liv og et saadant Lune, at det blev den bedst udførte i hele Stykket.

Valdemar Hansens (S. 214) sympathetiske Person har gjort ham vel skikket til at spille Jokum i „En Søndag paa Amager“, Herløv i „Eventyr paa Fodrejsen“ og Kai Andersen i „Etatsraadens Stiftelse“. Med Lune gav han Zierlich i „Aprilsnarrene“ og med en forbavsende Sikkerhed og ualmindelig dygtig Maskering Redaktør Momsen i „Den nye Barselstue“. — Erindres bør endnu Charles Wilhelm Jonas Wilken's (født den 8de Novbr. 1866) fortrinlige Argan i „Den indbildt Syge“ og Skriverhans, samt Jens Walthers overmaade tiltalende Carl Berg i „Scenens Børn“.

Efter en Fraværelse af 7 Aar kom Aug. Rasmussen, som imidlertid havde været Direktør for Casino, hertil igen i Forsæsonen 1891—92 og gav nu en Række Forestillinger, af hvilke Interessen navnlig knyttede sig til „Ambrosius“ og „Gulddaasen“, den første fordi Hovedrollerne bleve udførte af ganske unge Mennesker, der ikke vare optraadte her tidligere, — Stigaard og Herskind skiftevis som Ambrosius og Hans Lauritsen, Frk. Vilhelmine Schmidt som Abigael — den anden fordi den gav Price og Cohn Lejlighed til at yde to saa fortrinlige Præstationer som Prokurator Faldsmaal og Forvalter Æbeltoft. Alfred Valdemar Stigaard, født den 10de September 1867, debuterede i Aarhus paa sin Fødselsdag 1891 som Ambrosius og var saaledes en ren Begynder, da han kom hertil og spillede Rollen. Hans smukke Organ og dannede Replikbehandling i Forbindelse med en vis klædelig Frejdighed i Fremtræden og en forstandig Gestikulation, men først og fremmest den umiddelbare Erotik, der hviler over ham, og som gør, at man tror paa ham, hjalp ham forbavsende godt over Rollens mange Vanskeligheder og vakte straks Interesse for ham hos Publikum, saa meget mere som han i forskellige

Henseender, navnlig et eget kækt Kast med Hovedet, mindede ikke saa lidt om sin afdøde Fader. Da han senere hen i Sæsonen spillede Søofficeren i „Rejsen til China“, traadte denne Lighed endnu stærkere frem. — Johannes Herskind, født 5te April 1870, debuterede den 10de September 1891 i Aarhus som Hans Lauritsen, den 15de som Ambrosius. Det noget tunge og alvorlige hos Hans Lauritsen ligger bedre for Herskind end det frejdige og lette hos Ambrosius, og den første Rolle kom derfor i hans Fremstilling bedre til sin Ret end den sidste. Herskind har overhovedet i sin Person, navnlig i sin Gang, noget tungt, der paa den ene Side gør ham mindre vel egnet til livlige Roller, paa den anden giver ham et naturligt Hjælpemiddel lige over for Roller af en alvorligere Art. Lige som sin Fader (S. 163) ejer han en smuk Sangstemme, hvis sympathetiske Klang ikke blot paavirker hans Publikum, men kan virke saa frigørende paa ham selv, at han med ikke ringe Held har kunnet paatage sig at spille Roller, der ellers ligge ham fjernt, f. Eks. Eventyrprinsen Jussuf ben Soliman i „Kalifen paa Eventyr“.

Vilhelmine Anna Marie Schmidt, født 6te Maj 1868, debuterede i Sæsonen 1890—91 i Frederikshald som Margrete i „Abekatten“ og var derefter i 1887—89 Elev ved Dagmartheatret. Som Abigael fyldte hendes spinkle Skikkelse ikke ret meget, men hendes forstandige Replikbehandling, vel beregnede Mimik og hele tækkelige Apparition bragte hende dog uskadt over en Rolle, der i Virkeligheden er altfor vanskelig for en Begynderinde, og endogsaa blot i rent ydre Henseende fordrer ganske anderledes Fremstillingsmidler for at komme til sin Ret, end hun raadede over. Frk. Schmidt, der synger særdeles smukt, var senere meget vel paa sin Plads som Galathea i Operetten af samme Navn. At Baronen, Bodil og Magister Søren udførtes i alle Maader godt henholdsvis af Verner, Fru Helvig Jacobsen og Jul. Jacobsen, bør endnu nævnes; Verner var senere en fortrinlig Notar Bonneteau i „Rejsen til China“, en dygtig Konsul Bernick i „Samfundets Støtter“ og en meget vellykket Oberst i „Lette Dragoner“, Fru Jacobsen godt paa sin Plads som Raymonde i „Hr. Alphonse“ og Vilhelmine i „Gulddaasen“, i hvilke Stykker hendes Mand samtidig livligt og dygtigt spillede Octave og Tapper. Begge havde endvidere Lejlighed til paa en meget tiltalende Maade at spille sammen i „Surrogater“.

„Gulddaasen", der efter mange Aars Hvile paa ny kom frem og som forhen udøvede sin Indflydelse paa Tilskuerne, skyldte først og fremmest Price den Lykke, den gjorde. Albert Thorvald Joseph Price, født den 25de Januar 1844, en Broder til Amalia og Carl Price, var som ungt Menneske Elev paa Kunstakademiet, hvis Sølvmedaille han i 1864 erhvervede sig; derefter deltog han i Krigen som Sekondløjtnant, arbejdede saa som Kunstmaler og malede blandt andet det Portræt af H. C. Andersen, der senere i Reproduktion udsendtes som Følgeblad til en af vore illustrerede Journaler. Saa tog han til Udlandet, studerede 2 Aar i Wien, var derefter i Rom og Neapel, vendte hjem igen i 1877 og debuterede endelig hos Aug. Rasmussen her i Odense den 22de Oktober s. A. som Løjtnant v. Buddinge i „Gjenboerne", en Rolle, som laa ypperligt for ham, og i hvilken han derfor har gjort stor Lykke. I 1878—79 var han hos Cortes, fra 1879—91 dels ved Folketheatret og Casino, dels ved et Par Provinsselskaber, indtil han endelig fra Sæsonen 1891—92 engageredes af Aug. Rasmussen, ved hvis Selskab han siden har været en af Hovedstøtterne. Price, som med stor komisk Virkning havde spillet Degnen Peder Rasmussens lille Rolle i „Ambrosius", og derefter havde vist sit Mesterskab i Maskering som Kjøbmand Vigeland i „Samfundets Støtter", kom da nu frem som Faldsmaal i „Gulddaasen" og leverede i denne Rolle en Præstation saa helstøbt, i Maskering, Miner, Holdning og Stemmeføring saaledes i det ydre afspejlende denne fedtede Lommeprokurators hele anløbne Indre, at han fuldstændig indtog vort Publikum for sig og slog sig fast i dets Bevidsthed som en Karakterskuespiller af Rang. Senere spillede han i samme Sæson Kommerceraad Schlegel i „Ultimo", Pompery i „Rejsen til China" og Etatsraad Holm i „En Vildkat" og høstede fortjent Bifald for dem alle.

Alfred Cohn, født den 14de Juni 1867, debuterede i Randers den 6te September 1885 ved Vilhelm Petersens Selskab, var i 1885-86 hos Edw. Jensen, i 1887—91 ved Casino som Skuespiller og Underregissør og endelig fra 1891—92 hos Aug. Rasmussen. Cohns Evner som komisk Skuespiller traadte straks frem i Tjeneren Jørgens lille Rolle i „Ambrosius"; senere lagde han som den slyngelagtige Forvalter Æbeltoft i „Gulddaasen" en betydelig Dygtighed som Karakterskuespiller for Dagen. Som Alidor i „Rejsen til China" havde han særdeles gode Momenter,

men raadede dog endnu ikke over et saadant Herredømme hverken over sin Person eller sine Fremstillingsmidler, at denne pudserlige Figur kom til fuld Ret.

Det Lejemaal, Interessenterne som alt anført indgik med Direktør Rasmussen om Hovedsæsonen 1892—93, er siden bleven fornyet; Hr. Aug. Rasmussen har saaledes spillet her i de fire sidste Hovedsæsoner. En Følge af hans store Interesse for Musik var Engagementet af den smukke svenske Sangerinde Frk. Edla Jonsson fra Vasatheatret i Stockholm, hvis Medvirken ved Selskabet i 1892—93 muliggjorde Opførelsen af ikke mindre end 6 Operetter, deriblandt „Prinsessen af Trapezunt", „Den lille Hertug" og „Boccaccio", i hvilke hun under stort Bifald henholdsvis optraadte som Raphael, Hertugen og Boccaccio; navnlig i den sidste Rolle spillede og sang hun med Liv og Lyst. I den følgende Sæson fornyedes hendes Engagement, og hun optraadte da foruden i de samme Roller tillige som Gabrielle i „Pariserliv". Det følger af sig selv, at alle disse Operetter, i hvilke hun saaledes var Midtpunktet, vare i enhver Henseende fortrinligt udstyrede, og da Selskabet iøvrigt raadede over tilstrækkelige Sangkræfter til paa en fyldestgørende Maade at kunne besætte de øvrige Roller, saa kunde ethvert af Stykkerne opføres en Række af Gange for godt besat, ja ikke sjældent fuldt Hus.

I 1892—93 kom ellers Zeemanns Lystspil „Lette Dragoner" og Esmanns „Den kjære Familie" frem og gjorde sammen med „Grøns Fødselsdag" og Adolf Reckes „Gamle Minder" stor Lykke; Aaret efter var det „Kalifen paa Eventyr", „Verdens Herkules" og „Charleys Tante", der særlig interesserede. I „Lette Dragoner" havde Stigaard som Løjtnant Brandt en Rolle, der laa godt for ham og gav ham Lejlighed til at vise sin smukke Replikbehandling navnlig i Scenen i Stalden med Frk. Munck, der spilledes af Frk. Schmidt, som netop ogsaa naaede højest i den samme Scene, der af den Grund blev et af Stykkets Glanspunkter. Forøvrigt var Stigaard en flink Ralf i „Kalifen" og en ualmindelig vellykket Lord Babberley i „Charleys Tante"; vel naaede han ikke i komisk Kraft saa højt som sin Kollega paa Casino, men han var paa den anden Side ved at være mere douce adskilligt mere sympathetisk som Tanten. Frk. Schmidt havde som Metella i „Pariserliv", Ninette i „Gamle Minder" og Rosa i

„Rosa og Rosita" tre Roller, der klædte hende smukt. Hendes Mariane i „Capriciosa" var forstandig opfattet og godt gengivet.

I „Lette Dragoner" fik Cohn Lejlighed til paa en ejendommelig heldig Maade at forene sit Lune med al den Godmodighed, hvorover han raader, og derved at give et saare tiltalende Billede af Dragonen Nr. 67. Han havde forinden med betydelig Virkning spillet Sparadrap i „Prinsessen af Trapezunt", var senere en ypperlig Operabarber i „Boccaccio", endvidere overmaade morsom som Raphael i „Kalifen" og Vezinet i „Verdens Herkules", men videst naaede han dog som Bratt i „Fætter Georg". Han udstyrede Bratt med en ejendommelig Smasken, der maaske nok blev lidt vel ofte gentagen, men som var yderst karakteristisk og godt passende til det øvrige ypperlig anlagte og vel gennemførte Billede af denne madstræbende Grosserer. Cohn naaede i denne Rolle Toppunktet af sin Kunst baade i Spil og Maskering.

Anthon Jensen, der i Selskabets første Sæson havde givet et godt Billede af den karaktersvage Visberg i „Gulddaasen", og som senere spillede den lige saa holdningsløse Sekretær Vagtel i „Pak", fik som Fyrst Casimir i „Prinsessen af Trapezunt" og Lotteringhi i „Boccaccio" Lejlighed til at lade sin kønne Sangstemme høre; i ingen af disse Roller havde han dog nogen Opgave, der kunde bringe ham i første Række. Saa kom „Lette Dragoner", hvori han spillede Berideren, Sergent Nielsen, og dermed slog Anthon Jensen sig op; Figuren var grebet lige ud af Livet; ikke et eneste af dens typiske Træk manglede.

Endnu et af Selskabets Medlemmer gav „Lette Dragoner" Lejlighed til at tiltrække sig almindelig Opmærksomhed, nemlig Kreutz. Anker Kreutz, født 16de Februar 1864, debuterede i Christiania 1882 som Lindahl i „Abekatten"; han havde allerede spillet her flere Gange ved forskellige Selskaber og var saaledes vel kendt af vort Publikum, der vidste om ham, at han havde en smuk Sangstemme, men forøvrigt ikke havde sporet nogen synderlig Fremgang hos ham og derfor forlængst havde indrangeret ham imellem de mange Brugeligheder, hvis negative Fortrin det er, ikke at fordærve noget. Saa kom han frem som Løjtnant Moesgaard i „Lette Dragoner" og dermed kom han ind paa et Felt — den glade Kunst —, han forlængst burde have haft Lejlighed til at prøve sine Kræfter paa, og paa hvilket han siden stadig er gaaet fremad. Den forsvirede Moesgaard,

der selv i Tjenesten ikke er ganske nøgtern, fik af Kreutz en overraskende god Udførelse og blev derfor ligesom senere Claes af Lejonstan i „Den kjære Familie“ modtagen med en Anerkendelse, som atter gav ham tilstrækkeligt Mod til at slaa sig løs, da han senere kom frem som Cæsar i „Verdens Herkules“ og nu pludselig viste sig i Besiddelse af Evner, ingen hidtil havde tiltroet ham. At hans smukke Sangstemme maatte bringe ham vel over Tremolini i „Prinsessen af Trapezunt“ og Prinsen af Palermo i „Boccaccio“, følger af sig selv.

For de to her omhandlede Sæsoners Vedkommende bør paa dette Sted endnu erindres om, at Fru Marie Hunderup (født Andersen, S. 206) paa ny var en højst vellykket Regina i „Prinsessen af Trapezunt“, en ypperlig Emily i „Den kjære Familie“ og en sjælden nydelig Bulbul i „Kalifen“, ligesom at Selskabets Underregissør Hr. Bauer med de faa Repliker, han havde som den mer end blaserede Grosserersøn Jakob Friis i „Den kjære Familie“, opnaaede en Virkning, der ikke var langt fra at være ualmindelig.

I Sæsonen 1894—95 fik Selskabet en meget værdifuld Forøgelse i Fru Orlamundt. Dagmar Lydia Orlamundt, født Hansen, (født i Odense den 7de Juli 1863), og som debuterede paa vort Theater den 14de November 1877 som Drengen Olaf i „Samfundets Støtter“, var fra 1879—82 ansat dels hos Aug. Rasmussen, dels hos Cortes, 1882—84 ved Dagmartheatret og senere ved Casino. Hendes første Rolle her var Ragnhild i „Svend Dyrings Hus“, en Rolle, hvortil hun i sit usædvanlig heldige Theaterydre, sin ypperlige Plastik og gode Skole medbragte en Række saare værdifulde Forudsætninger. Hun spillede Ragnhild med Kraft og Varme, gengav Rollens vekslende Stemninger med stor Sandhed og med en ypperlig moduleret Diktion og høstede da derfor ogsaa med Rette et levende Bifald derfor. Senere fik hun som Fru Dorsai i „Et Kompagniskab“ Lejlighed til at vise sit Talent i Konversationen, var derefter en smuk Niobe og en glimrende Vasantasena i det med overdaadig Pragt i Scene satte indiske Skuespil af samme Navn; navnlig i den store Scene med Karudatta naaede hun en betydelig kunstnerisk Højde. Herefter at lade hende præsentere sig som Gaardmandsenken Maren i „Ved Midsommertid“ var absolut mindre heldigt, dette dog paa ingen Maade saaledes at forstaa, at hun ødelagde Rollen,

tværtimod, hun spillede den forstandigt, i visse Henseender endog godt og var tilmed en saa nydelig Enke, at man meget vel forstod den Rift, der var om hende; men hun passede ikke til Rollen. Hun, for hvis hele Person og Evner det dameagtige ligger saa naturligt og godt, hun blev kun en i Bondeklæder forklædt Dame og ikke nogen virkelig Gaardmandskone.

„Ved Midsommertid“ gav derimod et Par andre af Personalets Medlemmer Lejlighed til at udmærke sig, Cohn og Anthon Jensen. Cohn, som med stor Bravur havde spillet Prins Samsthanaka i „Vasantasena“, fandt i Per Villumsen i det nævnte Stykke en Rolle, ud af hvilken han trods al dens Lidenhed fik en saare kostelig Figur. Den trevne Ro, der var over denne gamle Ungkarl, som gaar paa Frierfødder, var ubetalelig, den Maade, hvorpaa han talte og førte sig, indtil de mindste Enkeltheder gengivet med stor Naturtroskab. I „Orpheus“, som opførtes i sidste Sæson, var Cohn Hans Styx, men som saadan langt fra at være heldig; derimod havde han som Tokkerup, Konferensraad Beering i „Mellem Brødre“ og Hjerterknægt i „Mer end Perler og Guld“ tre Roller, han skilte sig smukt fra, navnlig den sidste; han spillede her i den rette Eventyrstil og var ypperlig maskeret.

En yderst livagtig Figur fik Anthon Jensen ud af Gaardmanden Mads i „Ved Midsommertid“, fortrinlig lige saa vel ved den Maade, hvorpaa den blev spillet, som ved den godt trufne fyenske Dialekt, hvormed den blev givet. Majoren i „De Danske i Paris“ viste sig at ligge endog særdeles godt for ham, og Grosserer Tjælde i „En Fallit“ udførte han med en Kraft, som overraskede. Han understøttedes her paa en udmærket Maade af sin Hustru, der spillede Fru Tjældes Rolle. Fru Sophie Jensen (S. 209), der i 1863 debuterede i Frederikshavn som Titteritit i „Capriciosa“ og senere har været knyttet til en stor Mængde Selskaber, — 1884 - 87 ansat ved Casino — har i sit lange Theaterliv spillet et meget stort Repertoire. Hun, som bestandig har været en meget afholdt Skuespillerinde, der blandt andet gjorde stor Lykke som Sigrid i „Bryllupet paa Ulfsbjerg“, havde i sine yngre Aar en særegen Force i Drengeroller, af hvilke her skal erindres om hendes nydelig udførte Grev de Letorières i „Grev de Letorières Proces“ og Kaptejn Charlotte. Nu har hun sin Styrke i de hyggelige Mødre og kærlige Hustruer; de førstes Moderkærlighed og de sidstes Hengivenhed og Opoffrelse forstaar hun at give

et smukt Udtryk, der heldig understøttes af hendes hele troværdige og sympathetiske Personlighed. Som saadanne Roller kan fra de senere Sæsoner nævnes Gertrud i „Capriciosa“, Generalinde Krone i „Grøns Fødselsdag“, Fru Hägg i „Fætter Georg“, Ellen i „Pak“, Fru Holm i „Rosa og Rosita“, Grevinde Rosenkrands i „Cirkusmennesker“, Mad. Skaarup i „Sparekassen“, alle vel individualiserede og smukt udførte, men navnlig dog Fru Tjælde i „En Fallit“. Fru Jensen naaede i denne Rolle højere end i nogen anden og bidrog derfor i første Række til den Velvillie, hvormed Stykket modtoges.

I „En Fallit“ havde Herskind samtidig en af sine bedste Roller som Sannæs, og Fru Kreutz sin ubetinget bedste som Valborg. Johanne Christine Anker-Kreutz, født Anker (født 4de September 1864), debuterede i Malmø 1882 som Louise i „En Spurv i Tranedands“. Hun er en flittig og yderst samvittighedsfuld Skuespillerinde, der har udført et stort og meget forskelligartet Repertoire. Mest har hun behaget som Flora Barring i „Puppe og Sommerfugl“, Sigrid i „Brylupet paa Ulfsbjerg“ og navnlig Valborg i „En Fallit“. Hun spillede denne Rolle med en usædvanlig Energi og gav et godt karakteriseret Billede af denne temmelig ualmindelige Grossererfrøken. I „Ved Midsommertid“ tilfaldt der Fru Kreutz den yderst utaknemmelige Opgave at spille Lavrine Sypiges Rolle, en Opgave, som er uløselig for den, der ikke er fuldt fortrolig med Livet mellem Bønder, hvad Fru Kreutz aldeles ikke er; hun anlagde den derfor efter et helt andet Mønster end det, der har været Forfatterens Mening, og fik saaledes ikke det ud af den, som var tilsigtet, men det maa indrømmes hende, at saaledes, som hun havde anlagt den, førte hun den godt igennem. Fru Kreutz har ellers i de senere Sæsoner spillet saadanne Roller som Oberstinden i „Lette Dragoner“, Kristine Vagtel i „Pak“, Caroline Dunn i „Niobe“, Abigael i „Ambrosius“ og endelig Alida Beering i „Mellem Brødre“; navnlig den sidste laa godt for hende.

Et af de Stykker, der særlig interesserede i Sæsonen 1894—95, var „Cirkusmennesker“, baade fordi det var ualmindelig behændigt sat i Scene, og fordi det bød flere af de spillende Opgaver, som disse løste overordentlig godt; i saa Henseende skulle vi først erindre om Frk. Valborg Hansens Udførelse af Trapezkunstnerinden

Lilli Landowskys Rolle. Valborg Nielsine Hansen, født 29de Oktober 1872, debuterede i Stavanger 1890 som Kammerpigen i „Ude og hjemme“. Hun havde været ansat ved Aug. Rasmussens Selskab, lige fra det i Efteraaret 1891 kom hertil, og havde straks tiltrukken sig nogen Opmærksomhed som Adrienne i „Hr. Alphonse“, senere som Johanne i „Oberstens Døttre“, Mathilde i „Puppe og Sommerfugl“ og Louise Thorell i „Tre om een“, men rigtig Sympathi for sig vandt hun dog først som Thora Meyer i „Fætter Georg“, i hvilken Rolle hun spillede sin store Scene rørende smukt. Den højst uklædelige Ellen Delahaye i „Charleys Tante“ skød hende i Publikums Bevidsthed tilbage igen til et Standpunkt, hvorfra hverken den skælmske Rosita i „Rosa og Rosita“ eller den blide Regine i „Svend Dyrings Hus“ formaaede at trække hende frem, men saa var det, at „Cirkusmennesker“ kom til at gaa, og i den trods Cirkuslivets Fristelser og det stramme Trikots Farer bestandig uskyldige og ufordærvede Lilli Landowsky fandt Frk. Hansen da en Rolle, hvori hun med det rørende Udtryk, hun forstaar at give netop de ubevidste og uberørte unge Kvinder, vandt sig Publikums Hjerte, saa meget mere, som der over hendes lille fine Skikkelse hvilede en jomfruelig Renhed, der ikke kunde andet end bringe Tilskuerne til at føle Medynk med Cirkusbarnet, for hvem det aldrig førend nu, da hun kan vente at se sit Hjertes udkaarne overvære Forestillingen, er gaaet op, at en Trapezkunstnerindes lette Kostume ikke just er det heldigste for en ung Kvinde; Frk. Hansen vandt fortjent Paaskønnelse for sin smukke Udførelse af denne Rolle. I sidste Sæson optraadte hun som Agnete i „Elverhøj“ og havde her særdeles gode Momenter navnlig i Scenen ved Kilden; senere var hun en nydelig og kvik Nisse i „Mer end Perler og Guld“ og endelig en saare tiltalende Vibeke Beering i „Mellem Brødre“. I Februar 1896 blev hun gift med Direktør Aug. Rasmussen.

Price viste sig i Sæsonerne 1892—95 i en Række af vel anlagte og smukt udførte Roller, saaledes Ole Kaninstok i „Capriciosa“, Grøn i „Grøns Fødselsdag“, Girard i „Gamle Minder“, Grosserer Friis i „Den kjære Familie“, Advokat Spittigue i „Charleys Tante“, Palle Blok i „Pak“, Grosserer Holm i „Rosa og Rosita“, Professor Tygesen i „Geografi og Kærlighed“ og flere, og godtgjorde igen ved sit solide Spil og omhyggelige Maskering, hvilken Dygtighed han er i Besiddelse af. Alligevel kom hans

mange Venner til efterhaanden at nære nogen Bekymring for hans kunstneriske Fremtid, dels i Almindelighed fordi han blev brugt altfor meget, dels fordi Repertoiret medførte, at der blev ham tildelt en Række Roller, saaledes Cabriolo i „Prinsessen af Trapezunt", Skipper Hansen i „Lette Dragoner", Vinaigre i „Den lille Hertug", Lambertuccio i „Boccaccio", Hussein i „Kalifen" — Kalifen selv fik samtidig en overmaade tilfredsstillende Udførelse af Albert Petersen —, Baron de Gondremark i „Pariserliv", Etatsraad Mollemann i „Sandt og usandt", Klownen Landowsky i „Cirkusmennesker", Kandanaka i „Vasantasena" og Prangeren Jørgen Hus i „Ved Midsommertid", der vel indbyrdes ere saa forskellige, at de, spillede med længere Tids Mellemrum, neppe ville være vanskelige helt igennem at holde ude fra hverandre, men som dog, selv om det kun er paa enkelte Punkter, have saadanne Ligheder, at de, naar de udføres med saa korte Mellemrum, som Talen her er om, saa godt som med Nødvendighed komme til at minde om hverandre og derfor meget let forlede Publikum til den Slutning, at der er kommet noget stereotypt over Fremstilleren. Noget saadant ramte netop Price i disse Sæsoner. Vel var det umuligt andet end at more sig kosteligt over hans glimrende Variationer af Themaet „Ske, hvad der vil, jeg ser til" i Boccaccio, ingen kunde andet end anerkende hans dygtige Udførelse af Storvizirens Rolle, eller undlade at fornøje sig over hans Glæder og dele hans Sorger som Landowsky o. s. v., men heller ikke kunde man paa den anden Side frigøre sig fra Følelsen af, at den samme Landowsky gik mer eller mindre igen i alle Rollerne, og at disse derved fik en Slægtskabsforbindelse, som slet ikke skal findes imellem dem. Det var derfor med oprigtig Glæde at Publikum under sidste Sæson, i hvilken der tildeltes ham færre Opgaver, bemærkede, at Price endnu bestandig staar paa Højden af sin Kunst. Præstationer som den prægtige gamle Advokat Bernt i „En Fallit", den under Livets Storme vel havarerede men dog ikke kuede Krovært og Kunstmaler Siems i „Ungdomsleg", Baron Ebersdorff i „En Spurv i Tranedands" og den fine gamle Konseilspræsident Beering i „Mellem Brødre" vare hver for sig saa helstøbte i Anlæg og Udførelse, at de vidnede højt om Prices Evner.

Fra „Cirkusmennesker" bør endnu erindres Fru Wilhelmi. Denne Kunstnerinde, som desværre kun optraadte saa sjældent,

havde i det nævnte Stykke i den afdankede Beriderske Rosi Lindemann en Rolle, hvori hun af Hjertens Lyst kunde udfolde sit Lune; hun høstede stort Bifald for den. Forøvrigt havde hun Lejlighed til at vise sig som den mandhaftige Fru Nansen i „Paa Sygehuset" og den ikke ganske afholdne Søster Opportune i „Soldater i Nonneklostret"; den sidstes Kamp for at skjule sin Rus, gav hun med udmærket Virkning. Af Mad. Rust i „Sparekassen" havde hun faaet en yderlig morsom Figur, og endelig formaaede hun at stille Kroværtinden Mad. Siems's indædte Arrigskab og utrolige Nærighed i den mest skærende Modsætning til det Præg af Religiøsitet, bag hvilket Mad. Siems bestandig dækker sig. I alle Rollerne var hendes Maskering mønsterværdig. — Ægteparret Siems's varmblodige Datter spilledes af Frk. Emma Nielsen, Selskabets Soubrette, hvis jydske Dialekt dog var langtfra at være dadelfri. Frk. Nielsen havde tidligere fejret et Par Triumfer som Fanchette i Operetten „En Forlovelse ved Lygteskin" og som Tjenestepigen i „Geografi og Kærlighed", en Rolle, hvori hun overraskede ved den Sikkerhed, hvormed hun fremstillede det forfjamskede hos den ængstelige Ane. Som Grethe i „Mer end Perler og Guld" ydede hun baade fra Spillets og Sangens Side noget overmaade rosværdigt.

„Orpheus", som toges frem igen i sidste Sæson, øvede som saa ofte forhen sin Indflydelse paa Publikum paa Grund af de sprudlende Melodier og spraglede Dragter, men viste sig ellers at være bleven stærkt afbleget i Aarenes Løb. Endskønt fortrinlig udstyret og navnlig for Korenes Vedkommende ypperlig udført, oplevede den dog kun en halv Snes Forestillinger og gav kun een af de medvirkende Lejlighed til særlig at udmærke sig, nemlig Kreutz, hvis Pluto var en ualmindelig dygtig Præstation, der i flere Scener ligefrem bar Stykket. Kreutz havde endvidere som Henrik i „Mer end Perler og Guld" en Rolle, han skilte sig usædvanlig godt fra, ja i hvilken han fik det centrale i Figuren saa godt frem, at der derefter burde gives ham Lejlighed til at prøve sine Kræfter paa en Holbergsk Henrik. Endnu maa fra samme Stykke erindres Wilken's fortræffeligt anlagte og godt gennemførte Hjerterkonge, en ypperlig, men dog vistnok noget vel stærkt farvet Eventyrfigur. I Christian den 4de i „Elverhøj" havde den samme Skuespiller Lejlighed til at vise sin smukke Sprogbehandling og sit dygtige Spil i Karakterroller, og endelig havde

han i Løjtnant Haas i „Krig i Fredstid“ og Mikkel i „De Danske i Paris“ to Roller, hvori hans betydelige Anlæg for det komiske lagde sig smukt for Dagen.

Det lille Lystspil „Sofielyst“, hvormed sidste Sæson aabnedes, var i sig selv en saadan Ubetydelighed, at der ikke vilde have været Anledning til at mindes det, naar det ikke var, fordi det gav Stigaard og Frk. Vilhelmine Schmidt, der havde været borte fra Selskabet i Sæsonen 1894—95, Lejlighed til henholdsvis som Søofficeren og Thyra Staal at vise, at de vare gaaede godt fremad. Han var senere en yderst fornøjelig Klint, en sympathetisk Ambrosius og en dygtig Ulrik Tausen i „Mellem Brødre“, ligesom hans varme og smukke Spil som Albert Ebbesen i „Elverhøj“ fortjente al Anerkendelse, hun en nydelig Juliette i „De Danske i Paris“, en tækkelig Louise Varbjerg i „En Spurv i Tranedands“ og en forstandig Elisabeth Munk i „Elverhøj“. „Sofielyst“ bragte imidlertid endnu en behagelig Overraskelse, den nemlig, at Selskabet i Lauritz Olsen havde faaet en overmaade værdifuld Tilvækst. Lauritz Christian Olsen, født 10de August 1871, havde fra 1891, da han debuterede, været her flere Gange, men uden at sætte sig videre fast i Tilskuernes Erindring. Nu kom han frem som Sekundløjtnant Frits, og øjeblikkelig indtog han ved sin ungdommelige Friskhed og Frejdighed og hele klædelige Optræden Publikum for sig. De gode Løfter, han saaledes allerede den første Aften gav, svigtede han saa langt fra senere, at han tværtimod bestandig spillede sig op, først som Halling i „En Spurv i Tranedands“, dernæst som Herman Bodi i „Ungdomsleg“, en Rolle, hvori han helt igennem fulgtes med Interesse og Deltagelse, og endelig som Jens Tausen i „Mellem Brødre“. Hans smukt afrundede Spil, der navnlig kulminerede i Scenerne i Konseilspræsidentens Hjem, var her saa umiddelbart tiltalende, at det i ikke ringe Grad bidrog til, at den 100de Sæson efter den første danske Komedies Opførelse paa vort Theater kunde ende med en stor Succes for det interessante originale danske Skuespil, hvormed den sluttedes.

Det musikalske Selskabs gradvise Tilbagegang og endelige Opløsning (S. 84—85) i Forbindelse med den Omstændighed, at efterhaanden enkelte professionelle Musikere flyttede her til Byen,

navnlig for at virke som Musiklærere, forandrede lidt efter lidt Orkestrets Sammensætning derhen, at det fra i en væsentlig Grad at bestaa af Amatører mere og mere kom til at bestaa af Musikere af Fag. Af disse bør her erindres Musiklærer, senere Organist Mads Hansen (21de Decbr. 1816—4de Januar 1892), som omtrent 1840 fik Plads i Orkestret som 1ste Violinist og vedblev at spille med lige til sin Død, altsaa i over 50 Aar, og Johan Ludvig Anton Büchler (16de Juni 1835—13de Maj 1896), som i omtrent 40 Aar blæste Klarinet dernede; begge, navnlig Büchler, dirigerede endvidere fra den Tid af, Hausen maatte trække sig tilbage, naar Selskaberne ikke selv medførte deres egne Mnsikdirektører.

Omlægningen af Garnisonerne i 1859 og dermed 5te Bataillons Ankomst hertil (2den Maj) foranledigede endelig, at Orkestrets Pladser i bestandig stigende Omfang besattes med Militærmusikere; for Øjeblikket bestaar det paa en enkelt Undtagelse nær helt af saadanne. Blandt disse have følgende medvirket i over 30 Aar: Fridrich Ferdinand Wilhelm Gundlach (f. 5te Oktober 1826), Kontrabassist, Johan Fridrich Christoph Lantow (f. 7de April 1828), Klarinettist, August Simon (f. 15de April 1831), Fløjtenist, i over 25 Aar: Theodor Christensen (f. 15de April 1835), 1ste Violinist, Georg Claus Martin Sass (f. 20de Decbr. 1838), Janitschar og Fløjtenist, og Villiam Villumsen (f. 17de Februar 1847) Valdhornist og Trompetist; af dem har igen Hr. Simon tidligere af og til og fra 1886 bestandig været Orkestrets Dirigent, naar ingen fremmed Musikdirektør kom hertil med Skuespillerselskaberne. Af saadanne lejlighedsvis til Stede værende Dirigenter er Emilius Carl Wilhelmi den, som har været her oftest; for de Præstationer, Orkestret under hans Ledelse har ydet — ikke mindst i den stærkt musikalske Sæson 1892—93 — fortjener baade han og de dygtige Kræfter, han dirigerede, den største Anerkendelse.

Saa længe ikke alene Tæpperne men ogsaa Kulisserne rulledes op ligesom Rullegardiner, Belysningsmidlerne indskrænkede sig til Tællekasser i Prosceniet og Tællelys mellem Kulisserne, og Loftet over Scenen var fast, var det Arbejde, der paahvilede den Mand, som under Navn af Maskinmester assisterede Direktørerne, der i Forening med en eller flere af Personalet

personlig toge sig af Dekorationerne, som de for en stor Del selv ejede og førte rundt med sig, væsenligt kun indskrænket til at tænde og pudse Lysene, rulle Fortæppet op, stille Stole og Borde paa Plads og være med til at lade Aander og Engle komme frem og atter forsvinde igennem Lemmen i Loftet eller Forsænkningen i Gulvet. Først efter Ombygningen i 1840, da hele Maskineriet forandredes, kan der være Tale om en Maskinmester i den Forstand, hvori Ordet nu tages, en Mand, hvis Pligter ere mangfoldige, hvis Hurtighed og Snarraadighed der i de korte Mellemakter ofte lægges et stærkt Beslag paa, hvis punktlige Tilstedeværelse ved og Betjening af Dæmpeapparaterne, naar Lyseffekterne skulle forandres, og hvis aarvaagne Tilsyn med Maskinfolkene, som færdes oppe over Soffiterne, ere lige nødvendige, en Mand endelig, til hvem der uafbrudt stilles nye Opgaver i Retning af Opfindsomhed, naar det gælder — meget ofte saa godt som øjeblikkeligt — at afhjælpe for Haanden værende Mangler, og som i al den Hurlumlej og Travlhed, der hersker bag Fortæppet, fra det gaar ned, til det atter løftes, paa een Gang skal kommandere sine underordnede, selv tage Haand i med og saa endda besvare en Mængde Spørgsmaal og staa til Raadighed saa ofte, det forlanges, alt med det jævnt gode Humør, som er nødvendigt for at han skal kunne holde Stillingen blandt et Folkefærd, som det ikke altid er saa helt let at komme ud af det med. Selvfølgelig var Opgaven til at begynde med overordentlig meget lettere end nu; det var i Virkeligheden først fra Bruns Tid, at Vanskelighederne begyndte, og først igen fra de store Udstyrsstykkers Indtog paa Theatret, at de rigtig voksede op. Prædikatet Maskinmester tilkommer for saa vidt med Rette først Jørgen Nielsen (f. 3dje April 1812), som allerede fra 1842 havde hjulpet til paa Theatret, men først fra anden Juledag 1857 var bleven den ledende. Naar Odense Theaters Maskineri baade, saa længe han var der, og fremdeles har været det første i Provinserne, da har han sin rigelige Andel deri. I taknemmelig Erkendelse deraf tilstode Theaterinteressenterne ham derfor ved hans 25 Aars Jubilænm den 26de Decbr. 1882 en Pengegave, ligesom Direktør Aug. Rasmussen overrakte ham et smukt Sølvbæger med passende Inskription og arrangerede en festlig Sammenkomst til Ære for ham efter Forestillingen. Jørgen Nielsen blev ved at fungere til August 1891, og havde altsaa da

arbejdet ved Theatret i omtrent 50 Aar. Han afløstes af Johannes Martin Andersen, født den 10de Januar 1857. — Theatrets Fyrbøder er for Øjeblikket Peter Ludvig Frederik Petersen, født 29de Novbr. 1851.

Men skal der adskillig Koldblodighed til for at være en dygtig Maskinmester, saa skal der sandelig en ikke mindre stor Portion Sindsro til for uden at tabe Taalmodigheden at kunne tage imod det ofte utrolige Vrøvl, der bydes en Billetkasserer fra det theatersøgende Publikums Side; kun faa have nogen Forestilling om, i hvilken Grad Folk kunne være ubehagelige, naar de ikke kunne faa de Pladser, de ville have, hvor ofte de forlange Billetter byttede frem og tilbage, og hvor tidt de da have Vanskelighed ved ikke at lade deres onde Lune gaa ud over Kassereren, naar de Pladser, de tilsidst ønske, i Mellemtiden ere solgte. Theatret har al god Grund til ikke blot i denne men i alle andre Henseender at være højlig tilfreds med dets mangeaarige Billetkasserer Jørgen Ulrik Waidtløw, født den 6te Juni 1831. Den 4de September 1863 fik han for første Gang sin Plads bag Billethullet, og fra den Tid af har han været en af hele Byen vel kendt og afholdt Personlighed, hvis Akkuratesse i sin Gerning og varme Interesse for Theatret og dets Anliggender, Theaterudvalget da ogsaa allerede i 1873 viste sin Paaskønnelse ved fra 1ste Marts nævnte Aar tillige at overdrage ham Posten som Regnskabsfører. Det stadig voksende Omfang, Regnskabet imidlertid lidt efter lidt antog, og den yderst detaillerede Form, uden hvilken Regnskaber jo nu til Dags ikke kunne passere en Revision, nødvendiggjorde imidlertid efterhaanden, at Regnskabsføringen adskiltes fra Billetkassererbestillingen, hvorimod Hr. Waidtløw saa blev Theatrets Vicevært. Ligesom Theaterinteressenterne viste ham deres Anerkendelse af hans Gerning ved i Anledning af hans 25 Aars Jubilæum at tilstille ham et Gratiale og forhoje hans Lønning, saaledes lagde Direktør Aug. Rasmussen paa ny sin Interesse for Theatrets Funktionærer for Dagen ved den 6te April 1894 at tilstaa ham en Beneficeforestilling; Hr. Waidtløw fik ved den et smukt Bevis ogsaa paa Publikums Paaskønnelse.

Theatrets Regnskabsfører er for Øjeblikket Hr. Bogholder i Kreditforeningen, Løjtnant Niels August Petersen, født 16de April 1866.

Den 22de Juni 1895 aabnedes et nyt Theater her i Byen under Navn af Odense Sommertheater. Over dette Theater, der var grundlagt som et Aktieforetagende, hvilede der fra første Færd en uheldig Stjerne; dels var den nødvendige Kapital ikke sikret, da man begyndte at bygge, dels ordnedes Prioritetsforholdene paa en alt andet end heldig Maade, og endelig udbrød der en langvarig Murerstrike, som i over en Maaned forhalede Arbejdets Fuldførelse og dermed Forestillingernes Begyndelse. Alt dette i Forbindelse med, at Theatret blev langt dyrere, end fra Begyndelsen paaregnet — det kostede i alt 168,000 Kroner — medførte trods en gunstig Sommersæson, at Foretagendet ikke kunde bære sig; det endte med, at det hele blev stillet til Tvangsauktion. Her købtes det da af et nyt Aktieselskab, bestaaende af en Del af Kreditorerne, for 84,000 Kroner, hvorefter det i indeværende Sommer er drevet under Navnet Odense Folketheater. —

Der knytter sig til al Theaterdrift (smlgn. Pag. 219, Noten) Omsætning af meget betydelige Kapitaler; at Skuespil trives i en By, er derfor af ikke ringe Betydning for denne. Man betænke blot, hvilken Indtægt det er for en stor Mængde Mennesker her i Byen — Hotel- og Logisværter, Købmænd og Haandværkere, Musici, Bogtrykkere, Rekvisitører, Kontrollører, Statister, Pyntekoner, Plakatbærere o. s. v. — at der hvert Aar i 8 Maaneder opholder sig store Skuespillerselskaber her, og naar saa dertil erindres, hvad selve Theaterbygningen aarlig koster at holde vedlige og forandre, dens Belysning og Opvarmning o. s. v., saa vil man forstaa, at Theatret er en Institution, der ganske afset fra dens opdragende Indflydelse paa Publikum, rent materielt taget udøver en stor Indflydelse i vide Kredse, og til hvis heldige Bestaaen en stor Mængde Eksistenser ere meget væsenligt knyttede. Men foruden den gode aarlige Fortjeneste, vort Theater saaledes aarlig yder de mange, der arbejde ved og for det, saa har det i Aarenes Løb bidraget meget betydeligt til det almindelige Velgørenhedsværk her i Byen, idet det med største Liberalitet er af Interessenterne bleven stillet til gratis Disposition, naar enten Skuespillerselskaber eller Dilettanter have tilbudt at opføre Forestillinger i velgørende Øjemed. I over 50 Aar har det saaledes været indrømmet de Dilettanter til Prøver og Forestillinger, der saa godt som aarlig spillede til Indtægt for Bespisningsanstalten,

og som i senere Aar tillige gave Forestillinger for Plejeforeningen. Bespisningsanstalten, der holdes i Gang af Frimurernes Selskab, blev stiftet i 1830 efter Initiativ af Prins Christian, senere Christian den 8de, og begyndte sin Virksomhed den 22de December s. A. Den har siden den Tid aarlig uddelt gennemsnitlig c. 13400 Portioner Mad med en Bekostning af c. 2650 Kroner aarlig, hvoraf Dilettantforestillingerne have indbragt c. 900 Kroner. Mindes bør som Leder af disse Forestillinger i over 40 Aar Købmand, Kommerceraad Carl August la Cour, født 21de September 1828, død 16de December 1893.

Naar Odense Theater saaledes i betydeligt Omfang har kunnet yde sit Bidrag til Velgørenheden her i Byen*), da skyldes dette de overordentlig heldige Forhold, hvorunder det virker. Uden som de øvrige Provinstheatre at skulle skaffe sine Ejere en aarlig Fortjeneste, kan dets Driftsoverskud, c. 1340 Kroner aarlig, fuldt ud henlægges til Anskaffelse og Fornyelse af Dekorationer eller til Afholdelse af Udgifterne ved ekstraordinære Foranstaltninger, naar saadanne findes formaalstjenlige. Man har overensstemmende med Ordlyden i Skødet af 1829 (S. 80) gentagne Gange forhandlet om Theatrets Overgang til Byen, idet man ved at udsætte en eller anden Anskaffelse eller Ombygning meget vel vilde kunne have fyldestgjort den Fordring, paa hvilket en saadan Overgang skulde hvile, nemlig at Theatret arbejdedes frit for Gæld, men man har bestandig igen, sikkerlig til Held for Theatret, opgivet Tanken. Under den hidtidige Ledelse er alt gaaet godt, og som der hidtil bestandig har været, saaledes vil der sikkerlig ogsaa fremdeles iblandt Byraadets Medlemmer findes Mænd, som med Interesse ville varetage Theatrets Tarv; der er derfor neppe nogen Anledning til at ønske, at det saa snarlig skal komme ind under den kommunale Administration, under hvilken der i ethvert Tilfælde ikke vil kunne blive Tale om den Frihed i Retning af Dispositioner, som hidtil har vist

---

*) Dilettanterne have hver Gang haft Theatret til Raadighed i tre Uger, i Regelen i Oktober eller November; naar nu erindres, at de Selskaber, der spille her om Efteraaret, som Regel opføre 4 Forestillinger om Ugen og for hver Forestilling betale Theatret 50 Kr. i Leje, og da Theatret hvert Aar med Lethed finder Lejere fra 1ste September, saa vil man se, at Theatret som saadant bidrager den største Del af, hvad Dilettantforestillingerne give af sig.

sig heldbringende. Der har ogsaa af og til været Ønsker oppe om et helt nyt Theater, ikke alene fordi det nuværende ikke længere skulde være stort nok*) eller i det hele tilfredsstille Tidens Fordringer, men fordi dets Beliggenhed forekom uheldig. Hvad det angaar, at Theatret ikke skulde være tidssvarende, da maa dog erindres, at det hidtil har været det bedst indrettede Provinstheater, og det lider ikke paa noget Punkt af Mangler, der skulde kunne hindre det i at fyldestgøre endnu i en Række af Aar. Faar det da Lov at staa, som det er, saa vil Theaterfondet (S. 225) imidlertid vokse op, og man vil i sin Tid deri have et pekuniært Rygstød, hvis Værd bedst forstaas af dem, der have deltaget i Forhandlingerne om Tilvejebringelse af et nyt Theater og derigennem have haft Lejlighed til at erfare, hvor store Midler dertil ville kræves. De færreste have nogen rigtig Forestilling om, hvor forbavsende ringe et Udbytte, de Penge, der sættes i Theaterforetagender, i Virkeligheden kunne ventes at give**), hvormed igen følger en tilsvarende stor Vanskelighed ved at skaffe dem til Veje. Og hvad saa endelig det angaar, at Theatret skulde have en daarlig Beliggenhed, saa har Folk dog hidtil i store Skarer fundet Vej derhen, og det ses ikke, hvorfor det samme ikke skulde blive Tilfældet i de kommende Tider. Man har ønsket en Beliggenhed midt i Byen og paa en Hovedgade, men selv om man fik den, saa kom Theatret dog ikke til at ligge til Gaden men i en Bagbygning, medens Forhuset maatte lejes ud for at skaffe Indtægt, og den meget betydelige Fordel, dets nuværende til alle Side frie Beliggenhed har — noget, som ikke noksom kan paaskønnes under en eventuel Katastrofe —

---

*) Det er ganske vist, at der om Søndagen kunde sælges adskilligt flere Billetter navnlig til de billigere Pladser. For Øjeblikket raader Theatret over 113 Logepladser (1 Kr. 50 Øre), 60 Staapladser sammesteds (1 Kr.), 194 Parketpladser (1 Kr. 20 Øre), 50 staaende do. (1 Kr.), 35 Pladser paa 1ste og 2den Række i Balkonen (1 Kr.), 34 paa 3dje og 4de (75 Øre), 25 Staapladser i Balkonen (75 Øre), 20 Pladser i Børneparkettet (75 Øre), 90 Staapladser i Parterre for voksne (50 Øre), 10 for Børn (35 Øre), ialt ved udsolgt Hus 631 Pladser (655 Kr. 05 Øre). Forhøjet Pris 25 Øre større end ordinær Pris.

**) Odense Theaters Formue var ved Udgangen af Driftsaaret 1883—84 bogført til 61,676 Kr. 62 Øre, ved Udgangen af Driftsaaret 1895—96 til 77,798 Kr. 62 Øre, ɔ: Fremgang i 12 Aar 16,122 Kr. eller gennemsnitlig 1343 Kr. 50 Øre. Fremgangen er saaledes gennemsnitlig ikke 2 pCt. af den Værdi, hvortil Bygninger og Løsøre (derunder Dekorationssager) efter Fradrag af Prioritetsgælden er bogført.

den vilde vistnok neppe kunne bibeholdes. Den Tid kommer saa vel ogsaa, da Adgangene til det udvides. Blev det nuværende Theater paa den nuværende Plads erstattet af et andet, hvis Længderetning kom til at ligge vinkelret paa det nuværendes, blev med andre Ord Planen fra 1865 (S. 170) taget op igen, saa vilde man vistnok derved paa en heldig Maade og uden overdrevne Bekostninger kunne fyldestgøre berettigede Krav for meget lange Tider. Men hvad der saa end maatte ske, saa gid den, der kommer til at berette om, hvad der skal foregaa med og paa Odense Theater i de næste 100 Aar, maa kunne meddele, at det, der er sket, har været til Theatrets Held og til Gavn og Glæde for vor kære By.

Personal-Register.

Aagaard, N. M., Dekorationsmaler 172.
d'Abis, Jean, Jonglør 111, 125.
Adami, Ida, Jfr., Skuespillerinde 97, 125.
Adami, J. H., Skuespiller 97, 174, 185.
Ahlefeldt-Laurvigen, Generalløjtnant 55.
Ahrentzen, J. D., Skuespiller 28, 31, 35—37, 39.
Ahrentzen, Mad., Skuespillerinde 36, 52.
Albrecht, H., Skuespiller 154.
Alexander, Max, Magiker 205, 222.
Allin, Otto, Trommevirtuos 167.
Alvensleben, tysk Skuespiller 57, 58.
Andersen, Henriette, Skuespillerinde, Portræt 96.
Andersen, J. M., Maskinmester 251.
Andersen, Marie, Frk. (se Fru Hunderup), Skuespillerinde 206.
Andrup, Vinhandler, Major 64.

Bagger, Carl, Redaktør 87, 115.
Bang, Carl, Konditor 131.
Bang, J., Købmand 21.
Bauer, Regissør 242.
Becker, Adolphine, Jfr. (se Mad. Rosenbusch), tysk Skuespillerinde 69.
Becker, Carl, tysk Direktør 67, 68, 81, 85.
Becker, Heinrich, tysk Skuespiller 70.
Becker, Hermann, tysk Skuespiller 70.
Bentzon, Skuespiller 97, 124, 154.
Berg, Jean, Skuespiller 139.
Berggreen, L. M., Skuespiller 210.
Betzonick, Elga, Frk. (se Fru Henriksen), Skuespillerinde 216.
Bigum, Skuespiller 71.
Bils, Bianca, Danserinde 156.
Bircherod, Professor 2.
Bloch, Mad. (se Jfr. Sichlau), Skuespillerinde 98, 116, 124, 125, 161.
Bloch-Suhr, Skuespiller 204.
Bluhme, Mad., tysk Skuespillerinde 67.
Bornemann, Skuespiller, 98, 125.
Borup, Jfr., Skuespillerinde 43.
Brambilla, Antonio, Linedanser 4.
Brauns, tysk Skuespiller 102.
Brock, Louise, Skuespillerinde 210.
Brun, Ida, Mad., Skuespillerinde 136, 137.
Brun, M. W., Direktør, Portræt 135, 143, 154—156.
Brun, Nordal, Skuespiller 205.
Bruun, Jfr. (se Mad. Pødenphant), Skuespillerinde 95.
Buchwald, Stiftamtmand 19.
Bugge, Skuespiller 204.
Bull, Ole, Violinvirtuos 135.
Büchler, Klarinettist 249.

Carey, Søstrene, Danserinder 185.
Carnier, tysk Skuespiller 9, 11, 13.
Casorti, Jfr., Linedanserinde 63.
Casorti, Pasqual, Mimiker 41, 63.
Cetti, G. B., Skuespiller 124.
Christensen, Th., Violinist 249.
Christophersen, H., Operasanger 167.
Christophersen, Skuespiller 95.
Christophersen, Jfr., Skuespillerinde 95.
Clausen, tysk Skuespiller 86.
Cohn, Alfred, Skuespiller 239, 241, 243.
Colding, Skuespiller 43.
Conrady, tysk Skuespiller 94.
Cortes, Emma, Fru (se Mad. Sørensen, Emma), Skuespillerinde 225, 226, Portræt 227.
Cortes, Petrine G., Mad., Skuespillerinde 143, 168, 190.
Cortes, Th., Direktør 129, 142, 225, 226, 234.
Cour la, C. A., Købmand, Kommerceraad 253.
Cour la, E., Fru, Skuespillerinde 208, 232.
Cunniger, tysk Direktør 3.

Dahlbom, W., Skuespiller 73, 167, 174.
Dahlin, Malermester 22.
Dalhof, R. O. (senere Mad. Nielsen), Jfr., Skuespillerinde 141.
Dall, Fanny, Fru (se Kruse, Fanny, Frk., og Petersen, Fanny, Fru), Skuespillerinde 200, 201, 205, 206, 207.
Dall, J. W. N., Skuespiller 199, 206, 208.
Delfendahl, tysk Direktør 91.
Dolcke, Magda, Frk. (se Thomsen, Rosalinde), Skuespillerinde 195.
Dorcheus, Boghandler 130.
Dreier, Jfr., Skuespillerinde 52.

Eenholm, Skuespiller 51.
Espinoza, Balletmester 173.

Faber, Adjunkt 155, 170, 171.
Faber, Biskop 105.
Faber, L. N., Bogtrykker og Boghandler 29, 64.
Faber, R., Prokurator 21.
Faber-Daugaard, J., Skuespiller 214.
Falck, A. L., Jfr. (se Mad. Werligh), Skuespillerinde 87.
Fick, Malermester 22.
Fjelstrup, Mathilde Fru, Skuespillerinde 234.
Fjelstrup, Peter, Skuespiller 234.
Foersom, Organist 50.
Franck, G., tysk Direktør 55, 58—67.
Franck, jun., tysk Skuespiller 57.
Frederiksen, Augusta, Frk., Skuespillerinde 214, 234.
Friebach, C., tysk Direktør 7, 9—11, 13—16, 23, 55.
Friebach, Mad., tysk Skuespillerinde 9.
Friis, Engelke, Fru, Skuespillerinde 231.
Friis, Købmand, 64.
Friis, Povl, Skuespiller 222, 231.
Frost, Skuespiller 43.

Gautier, Jean. Beriderdirektør 176.
Germann, Henrik, Kunstmester 4.
Gerson, Jul. Chr., Redaktør 151, 157.
Geisselbrecht, Direktør for et Marionettheater 64.
Giedde, Skuespiller 35.
Giron, tysk Skuespiller 57, 58.
Goldkette, Styltedanser 64, 125.
Grahn, Lucile, Danserinde 100.
Guldbrandsen, Betty, Frk. Skuespillerinde 180, Portræt 181.
Gundlach, F. F. W., Kontrabassist 249.
Guttermann, Jfr., tysk Skuespillerinde 9.

Hagen, Carl, Direktør 176, Portræt 177, 184, 185.
Hagen, Amalia, Fru, Skuespillerinde 178, Portræt 179.
Hahn, K. Fr. v., Greve 101.
Hall, Kultusminister 148, 177, 196.
Halvorsen, Fru, Danserinde 167.
Hammer, Jfr., Skuespillerinde 43, 45, 48.
Hanck, Adjunkt 91.
Händel-Schütz, Fru, tysk Skuespillerinde 60.
Hansen, Christen, Skolemester 1.
Hansen, Chr. Ludvig, Skuespiller 156, 168.
Hansen, Daniel, Skuespiller 97.
Hansen, Johny, Fru (se Fru Thomsen), Skuespillerinde 235.
Hansen, Mads, Organist 249.
Hansen, Magnetisør 167.
Hansen, Severin, Købmand 225.
Hansen, Theaterkasserer 38.
Hansen, Valborg Frk. (se Fru V. Rasmussen), Skuespillerinde 245.
Hansen, Valdemar, Skuespiller 214. 237.
Hanstein, tysk Skuespiller 86.
Harig, tysk Sanger 101, 102.
Hartkopff, Mad., Danserinde 156.
Haste, P. H., Forfatter 32.
Haugsted, Kæmnerkasserer 104, 135.
Haugsted, H., Borgmesterfuldmægtig 135, 144.
Haurowitz, S. H., Fru (se Jfr. Nielsen), Skuespillerinde 98, 166, 178, Kostumebillede 182, 187, 189.
Haurowitz, W., Skuespiller 97, 188, 189.
Hausen, J. F., Musikdirektør, Portræt 83.
Hausen, W. Mad., tysk Skuespillerinde 82, 83.
Healey, Søstrene, Danserinder 156.
Heimeran, Kantor 50.
Helsengreen, Agnes, Fru, Skuespillerinde 230.
Helsengreen, Albert, Skuespiller 206, 208, 230.
Helsengreen, Emil, Skuespiller 236.
Hempel, Søren, Bogtrykker 29, Portræt 30, 43, 76.
Henning, tysk Skuespiller 94.
Henrichsen, Skuespiller 97.
Henrichsen, Mad., Skuespillerinde 97.
Henriksen, Carl, Direktør 215. 222.
Henriksen, Elga, Fru, Skuespillerinde 216.
Herskind, Joh., Skuespiller 238, 244.
Herskind, N. H., Skuespiller 163.
Hertz, Skuespiller 51.
Hesse, Louise, Frk., Danserinde 167, 173.
Heusser, Fr., tysk Direktør 19, 21, 23, 24, 28.
Hinze, Jfr., tysk Skuespillerinde 58.
Hoffmann, Carl, Beriderdirektør 111, 125.
Hohl, F., tysk Sanger og Skuespiller 93.
Holst, Skuespiller 43, 48.
Hougaard, J. A. S., Skuespiller 131, 144, Portræt 145, 200, 206, 207, 208.
Huber, tysk Direktør 91.
Huber, Jenny og Sophie, tyske Sangerinder 94.
Huber, Mad., tysk Skuespillerinde 94.
Huber, Wilhelm, tysk Skuespiller 94.
Hunderup, Skuespiller 233.
Hunderup, Marie, Fru (se Frk. M. Andersen), Skuespillerinde 242.
Hyltoft, Chr., Skuespiller 74, 184, 194, 201.
Høegh-Guldberg, Oberstløjtnant 64.
Høffner, Anna, Fru, Skuespillerinde 235.

Iversen, Chr., Bogtrykker 5—13, 23, 26, 27, 29, Portræt 54, 66.
Iversen, Theatersekretær 35.

Jacobsen, Helvig, Fru (se Frk. Johansen) Skuespillerinde 208, 238.
Jacobsen, Jul., Skuespiller 209, 238.
Jensen, Alma, Fru, Skuespillerinde 232.
Jensen, Skuespiller 139.
Jensen, Anthon, Skuespiller 190, 207, 208, 209, 241, 243.
Jensen, Edw., Direktør 202, 204.
Jensen, Frederik, Skuespiller 213, 232.
Jensen, Johan, Skuespiller 232.
Jensen, Sophie, Fru, Skuespillerinde 209, 243.
Johansen, Helvig, Frk. (se Fru Jacobsen), Skuespillerinde 208.
Johnsson, Edla, Frk., svensk Sangerinde 240.
Juel, F., Kammerherre 16, 19, 21.
Juell, H. M., Studiosus 25.
Jørgensen, Skuespiller 97.

Kauer, Ferd., Komponist 58.
Kjergaard, Søren, Theaterejer i Aalborg 95.
Klinkwort, tysk Sanger 94.
Knobelauch, Fr. F., Skuespiller 128.
Knudsen, kgl. Skuespiller 40.
Knüpfer, tysk Sanger og Direktør 101.
Koch, Rudolph, tysk Skuespiller 85.
Koop, P. L., Skuespiller, Portræt 161, 165.
Kossel, Hr. og Mad., tyske Skuespillere 86.
Kreutz, A., Skuespiller 241, 247.
Kreutz, J. C., Fru, Skuespillerinde 244.
Krogh, Kammerjunker 38.
Krum-Hunderup, Fru, Skuespillerinde 233.
Kruse, Augusta, Fru (født Krag), Skuespillerinde 215, 220.
Kruse, Fanny, Frk. (se Fru Dall), Skuespillerinde 185, 186, 187.
Kuhn, Gymnastiker og Linedanser 63, 70.
Kyhn, Gæstgiver 4.
Kønig, Jfr. (se Mad. Henrichsen), Skuespillerinde 97.
Kørner, tysk Skuespiller 94.

Lamberth, Fru, Skuespillerinde 233.
Lange, H. W., Direktør 100, 113, Portræt 120, 125.
Lanners Ballet 182.
Lantow, J. Fr. Ch., Klarinettist 249.
Larsen, C. Fr., Gæstgiver 135, 144.
Larsen, Dido, Frk. (se Fru Petersen), Skuespillerinde 164.
Larsen, Rosalie, Frk., Skuespillerinde 168.
Legat, Linedanser 57.
Lendorff. Arkitekt 170.
Lewini, E., Frk., Skuespillerinde 169, Kostumebillede 169, 200.
Lewini, Mad., Skuespillerinde 95, 169.
Lewini, W. J. H., Direktør 95, 168, 173.
Lichtenstein, Pauline, Jfr. (senere Mad. Rung), tysk Skuespillerinde 86.
Limkilde, Ludvig, Købmand 155.
Lindemann, tysk Sanger 111.
Linda, Bertha, Frk., Danserinde, Portræt 183.
Linker, tysk Sanger 94.
Lipmann, Skuespiller 216.
Lotze, Gustav, Apotheker, Etatsraad, Portræt 223.
Louin, C. St., Frk., Danserinde 156.
Lumbye, H. C., Musikdirektør 125.
Lund, Jacob, Skuespiller 166, 175, 222.
Lund, Troels, Theatermaler, Professor 103, 110.
Løcke, Nicolaus, Direktør 2.

Madsen, Alma, Frk. (se Fru Alma Jensen), Skuespillerinde 232.
Madsen, Frederik, Skuespiller 151, Kostumebilleder 152, 174, 191, Ungdomsportræt 192, 206, Portræt 209.
Magot, tysk Skuespiller 69, 94.
Mantzius, Kr., Skuespiller 121, Kostumebillede 123, 125, 198.
Marquard-Olsen, Fru, Skuespillerinde 216.
Marx, Carl, Skuespiller 220.
Meyer, Mad., Skuespillerinde 43.
Meyer, Skuespiller 43.
Mieljot, Regissør 66.
Miller, Direktør 98, 131.
Müller, Axel, Skuespiller 73, 129.
Müller, Frederik, Direktør 73, 198, Kostumebillede 199, 205, 219.
Müller, J. P., Direktør 72, 73, 86, 111, 119, Portræt 130, 155, 156, 167.
Müller, Mad., tysk Skuespillerinde 102.
Müller, Maria, Fru, Skuespillerinde 203, 205, 219.
Müller, Theodor, Direktør 73, 166, 167, 174, 198, 203.
Møller, Skuespiller 35, 51.
Møller, Hulda, Frk. (senere Fru Pengel), Skuespillerinde 168, 189.

Neupert, tysk Skuespiller 86.
Nielsen, Chr., Skuespiller 128, 142.
Nielsen, Emma, Frk., Skuespillerinde 247.
Nielsen, Jørgen, Maskinmester 250.
Nielsen, Peter, Skuespiller 97.
Nielsen, Regina, Mad. (se Jfr. Dalhoff), 142.
Nielsen. S. H., Jfr. (se Fru Haurowitz), Skuespillerinde 98.
Nielson, Hilda, Frk., Danserinde 167.
Nyrop, kgl. Skuespiller 222.

Olsen, Skuespiller 36, 37, 51.
Olsen, Charita, Skuespillerinde 97.
Olsen, Lauritz, Skuespiller 248.
Olufsen, O. Chr., Auditør 26.
Orlamundt, C. V., Direktør 96, 99, 116, 125, 165, 184, 190, 191.

Orlamundt, Dagmar, Fru (født Hansen), Skuespillerinde 242.
Orlamundt, Hans, Skuespiller 184, 187, 207, 208.
Orlamundt, P., Mad., Skuespillerinde 99, 116, 124, Portræt 125, 126.
Orlamundt, V., Fru (se Frk. Thorberg), Skuespillerinde 184, 187.
Overskou, Professor 67.
Orten, Notarius publicus 21.

Paulsen, Brygger 76—81, Silhouet 78.
Paulsen, Mad., stærk Dame 64.
Pallesen, Carl, Skuespiller 116—119, 127, 130.
Pengel, Skuespiller 165, 168, 187, 189, 204.
Pepita de Oliva, Danserinde 155.
Petersen, Skuespiller 44, 47.
Petersen, Albert, Skuespiller 246.
Petersen, Anna, Fru (født Nielsen), Skuespillerinde 219.
Petersen, August, Regnskabsfører 251.
Petersen, Benjamin, Skuespiller 206.
Petersen, Caroline, Fru (se Caroline Wimmer), Skuespillerinde 158, 173, 174.
Petersen, Dido, Fru (se Frk. Dido Larsen), Skuespillerinde 164.
Pesersen, Fanny, Fru (se Fru Fanny Dall), Skuespillerinde 214, 215.
Petersen, Julius, Direktør 216, 222.
Petersen, Julius, Skuespiller 146, 161, 190.
Petersen, Louis, Skuespiller 100, 175, 189, 195, 220.
Petersen, Parmo, Skuespiller 99, 165.
Petersen, P., Billettør, Prokurator, Kancelliraad 108.
Petersen, P., Direktør 100, 124, 128, 159, 195, 217, 219.
Petersen. P. F. L., Fyrbøder 251.
Petersen, Theodora, Fru, Skuespillerinde 207, 208.
Petersen, Valdemar, Skuespiller 221.
Petersen, Vilhelm, Direktør 213, 222.
Petersen, W., Grosserer, Etatsraad, 133, 135, 144, Portræt 171.
Petersen, William, Direktør 74, 157, 167, 173, 175, 177, 178, 184, 187, 190, 194.
Pettang, Mad., tysk Skuespillerinde 14.
Preisler, Skuespiller 46.
Price, Albert, Skuespiller 239, 245.
Price, Amalia, Frk. (se Fru Hagen), Skuespillerinde 179.
Price, Carl, Skuespiller 181.
Price, James, Mimiker 39.
Prices Selsksb 95.
Printzlau, Fred., Skuespiller 111, Portræt 112, 124, 125.
Pødenphant, Mad., Skuespillerinde 95, 113, 128.
Pødenphant, Skuespiller 95, 113, 125, 128, 166.
Pøschel, Gustav, tysk Skuespiller 82, 86.

Rahbek, Professor 8.
Rappo, Carl, Kraftkunstner og Jonglør 74.
Rasmussen, Aug., Direktør 162, 177, 184, 185, 205, 206, 222, 237, 240, 250, 251.
Rasmussen, Th., Skuespiller 138.
Rasmussen, Valborg, Fru (se Frk. V. Hansen), Skuespillerinde 245.
Rasmussen, V. E., Mad. (født Luplau), Skuespillerinde 139.
Rau, C. Fr., Skuespiller 91, 95, 98, 99, 131.
Rauch, Stadsmusikant 49, 50, 51.
Raun, Maria, Frk. (se Fru Schmidt), Skuespillerinde 206.
Recke-Madsen, Fru, Skuespillerinde 193, 194, 206.
Rind, Mad. (se Jfr. Walter), kgl. Skuespillerinde, Portræt 59.
Rind, Skuespiller 51.
Roat, Chr., Linedanser 73.
Robbas, Linedanser 48.
Roepke, Mad., tysk Skuespillerinde 57, 58.
Rongsted, Skuespiller 51.
Rosenau, Mad., tysk Skuespillerinde 11.
Rosenbusch, Mad. (se Jfr. Becker), tysk Skuespillerinde 82, 86.
Røsenbusch, tysk Skuespiller 82
Rumbricht, Jfr., Skuespillerinde 43, 48.
Ryge, Joh. Chr., Skuespiller, Ungdomsportræt 40, 51.

Saal, Jfr., tysk Sangerinde 101, 102.
Sahlertz, Fru, Skuespillerinde 174.
Sahlertz, Rud., Skuespiller 159.
Salzwedel, tysk Skuespiller 69.
Sass, G. C. M., Fløjtenist 249.
Schlawitz, tysk Skuespiller 82.
Schlawitz, Jfr., tysk Skuespillerinde 82.
Schmidt, Albert Pless-, Skuespiller 216.
Schmidt, Carl, Skuespiller 207, 230.
Schmidt, Christian, Skuespiller 113, 124, 125, 149, Portræt 150.
Schmidt, Ferdinand, Direktør 163, 191, 199, 200, 203, 210, Kostumebilleder 211, Portræt 212, 221.
Schmidt, Frederik, Skuespiller 166.
Schmidt, Ida, Fru, Skuespillerinde 164.
Schmidt, Maria, Fru (se Frk. Raun), Skuespillerinde 228, 235.
Schmidt, Thora, Mad. (se Jfr. Sønderskou), Skuespillerinde 114, 124, 125, Portræt 150.
Schmidt, Tycho, Skuespiller 214, 216.
Schmidt, tysk Skuespiller 101.
Schmidt, Vilhelmine, Frk., Skuespillerinde 238, 240, 248.

Schmidt, Wilhelm, Skuespiller 154, Portræt 186, 188, 189, 202, 205.
Schultz, Mad., tysk Skuespillerinde 102.
Schütz, Händel-, Fru, tysk Skuespillerinde 60.
Schütze, tysk Skuespiller 69.
Schwarz, Instruktør 39.
Schwarz, tysk Skuespiller 57.
Schæffer, Emilie, Frk., Skuespillerinde 203.
Schørping, Skuespiller 165, 188, 189.
Sichlau, Jfr. (se Mad. Bloch), Skuespillerinde 98, 111.
Simon, A., Musikdirektør 249.
Simonsen, Mad., Skuespillerinde 35.
Skeel, Overretsprokurator 75.
Smidth, Anton, Skuespiller 146.
Smidth, Betty, Mad., Skuespillerinde, Portræt, 140, 184.
Sommer, F. St. E., Skuespiller 165, 194, 206.
Spahn, tysk Skuespiller 102.
Springer, russisk Danser 86.
Staal, Jfr., Skuespillerinde 25.
Starup, Købmand 103, 132, Portræt 133.
Steiner, tysk Direktør 62, 64, 71.
Stengel, Skarpretter 29.
Stigaard, Alfred, Skuespiller 237, 240, 248.
Stigaard, Laurids, Skuespiller 150.
Streng, tysk Skuespiller 67.
Syr, Horatio, Skøjtedanser 185.
Søeborg, Carl, Skuespiller 51.
Søeborg, Ferd., Skuespiller 101.
Sønderskou, Thora, Jfr. (se Mad. Schmidt), Skuespillerinde 114, 124, 125, Portræt 150.
Sørensen, Emma, Mad. (se Fru Cortes), Skuespillerinde 126, 130, 142, 225.
Sørensen, Fr., Skuespiller 127, 130.

Theodorowitch, A., stærk Mand 86.
Thessen, Instruktør 24, 25, 31.
Thomsen, Johnny, Fru (se Fru Hansen), Skuespillerinde 214.
Thomsen, Rosalinde, Frk., Skuespillerinde 195.
Thorberg, Victoria, Frk. (se Fru Orlamundt, senere Fru Sommer), Skuespillerinde 165.
Thyboe, Jørgen Jensen, Præst 1.
Tidemann, Mad., Skuespillerinde 35, 37.
Titchen, P. J., Direktør 71, 95.
Tode, Professor 8, 12.
Tom Pouce, Dværg 156.
Trampe, Greve, Direktør 19, 38, 39.
Tscherning, Folkethingsmand 148.

Ubrich, Mad., tysk Skuespillerinde 110.
Unzer, tysk Skuespiller 57.

Veltheim, Kunstnerfamilie 57.
Verner, A. V., Skuespiller 190, 215, 226, 238.
Villumsen, Villiam, Valdhornist 249.
Volkersen, Artist 125, 131, 173.

Waidtløw, J. U., Billetkasserer 251.
Walter, Jfr. (se Mad. Rind), tysk Skuespillerinde 58, Portræt 59.
Walther, Jens, Skuespiller 237.
Wedel-Jarlsberg, F. C., Baron, Direktør, Portræt 41, 42, 48, 50, 51, 55, 66, 75.
Weise, Skuespiller 82.
Werligh, Aug., Direktør 86, 89.
Werligh, Mad., Skuespillerinde 87, 89.
Werligh, Mad. (se Jfr. Falck), Skuespillerinde, Portræt 88.
Wernicke, Frk., Skuespillerinde 194, 206.
Wiehe, Vilh., Skuespiller 97, 125.
Wildt, Johannes, Skuespiller og Romanforfatter 43, 52.
Wilhelmi, E. C., Musikdirektør 188, 249.
Wilhelmi, Signe, Fru, Skuespillerinde 188, 201, 205, 246.
Wilken, Ch., Skuespiller 237, 247.
Willumsen, Ch., Skuespiller 236.
Wimmer, Caroline, Jfr. (se Fru Petersen), Skuespillerinde 74, 129.
Wimmer, Direktør 74, 129.
Wimmer, Eleonore, Skuespillerinde 74, 129, 165.
Wimmer, Therese, Skuespillerinde 74, 129.
Winsløv, Lars, Skuespiller 159.
Wolf, J. J., Professor 1.

Züberlein, D., Skuespiller 226.

Sag-Register.

Aktier i Theatret 76, 78, 104, 172.

Balkon 107, 137, 172.
Baller, offentlige 23, 41, 52.
Belysning, offentlig 54.
— i Theatret 105, 107, 148.
Bespisningsanstalten 253.
Borgerklubben 42.

Casino 121.

Dagen, Dagblad 52, 53, 97.
Dagmartheatret 156.
Dilettantforestitlinger 253.
Direktionskomite 31.
Direktørhus, Theatrets 55, 137.
Direktørværelse 107.
Dramatisk Selskab i Aalborg 71, 234, 262.
— — - Odense 5, 64, 65.
Dramaturgi, Iversens, 8–13.
Dyrtid 62—63.

Eligerede Mænd 16, 17, 21, 76, 79, 80, 131.

Fiona, Forlystelsessted 131.
Folketheatret i København 121.
— i Odense, se Pantheon 203, 221.
— - —, se Sommertheater, Odense.
Fond til Opførelse af et nyt Theater 225.
Forestillinger i Slesvig 147, 157, 217, 218.
Fortæppe, I, 22; II, 56; III, 78; IV, 105, 108; V, a 172, b 225.

Gadelygter 54.
Galleri 107, 137.
Gasbelysning i Theatret 148.

Interessentskabet i Theatret 80, 81, 103, 132—34, 170, 172, 250, 251.

Kaner, et Slags Loger 77, 107.
Kgl. Skuespilleres Forestillinger 67, 68, 110, 125.
Klokkespillere, skotske 155.
Koncert 4, 41, 52, 57, 125, 221.
Kongeloge 107.

Leopolds Gaard 6, 21.
Loftsdekoration over Tilskuerpladsen 107, 172.
Logebrystningens Dekoration 107, 172.
Loger 23, 78, 107, 172.
Lysekronen 106.
Læseforeningen 123.

Marmortableauer 116.
Maskerader 6, 20, 42, 48, 52, 78, 147, 155.
Musikalske Selskab 83.
Musikforeningen 85.

Orkestret 48—51, 249.

Pantheon, Forlystelsesetablissement 155, 160, 188, 196, 202, 221.
Parket 23, 77, 171.
Parterre 23, 77, 171, 172.
Pensionsfond 137, 149.
Perlerad 77.
Piben i Theatret 155.
Pladsloge 78.
Prolog 25, 32.

Raadhussalen 2, 3, 6, 8, 16, 17, 19, 20, 21.

Selskab, det musikalske 83.
Skolekomedier 1.
Sommertheater, Odense 252.
Stadsmusikant 49.
Statskassens Understøttelse til Theatret, Andragende om, 148.

Tableaux vivants 116.
Theater, Odense, 22, 24, 170, Afbildning 224.
Theater, Odense, Forandringer og Ombygninger 77, 105, 171.
Theater, Odense, Tilskuerplads (se Balkon, Galleri, Kaner, Loger, Parket, Parterre og Perlerad) 65, 107, 172.
Theaterblad, Odense 43.
Theaterfond 225.
Theaterkomite 76, 103, 133, 135, 170, 171, 223.
Theaterudvalg 76, 103, 133, 135, 170—171, 223.
Tivoli i Kongens Have 102.
Tivoli, se Pantheon 221.

Rettelser og Tilføjelser.

Side 11 Linie 26: der, læs den.
— 39 — 21: Gvev, læs Grev.
— — — 2 f. n.: lykkkedes, læs lykkedes.
— 71 — 10: Ordene „i Bispensgade" udgaa. Det dramatiske Selskab havde ikke som anført sit Lokale i Bispensgade men paa Algaden, i den nuværende Arbejderforening, der kaldtes Dramatikken. De omrejsende Selskaber derimod spillede i Murmester Ludewigs Gaard i Bispensgade, nuværende Nr. 15. Ved enkelte Lejligheder traf de Overenskomst med det dramatiske Selskab om at spille i dets Lokale, saaledes f. Eks. ved de Forestillinger, der i Tyverne opførtes til Indtægt for den nye Beplantning paa Skovbakken.

Et Par Steder staar „Pantominer" i Stedet for „Pantomimer".

L. LUDVIGSEN,

PN Schmidt, Karl
2746 Meddelelser om skuespil og
O3S36 theaterforhold i Odense

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY